

Люко Дашвар

Биті є. Макар

Биті є. Макар

Красиве життя, про яке Макар мріяв зі студентства, йому не належить: машина службова, квартира чужа, гроші остогидлої коханки... Колись омріяний капітал штовхнув його в обійми впливової Марти – тоді він зробив свій перший крок угору... сходами, що ведуть униз. Він зрозумів це, коли закохався. Його побудоване на брехні щастя виявилось крихкішим за картковий будинок, а його план повернення втраченого загрожує занапастити ще кілька життів...

Замість прологу

Хлопці виявилися геть неспокійними. Мацають те життя... Вони вдихнули у «РАЙ.центрі» – і хто би їх ще зліпив до купи, як не Люба.

Люба...

Тільки Макс не приховував світлої, зворушливої любові до дивної рудоволосої дівчини. Тільки Макс. А Макара з Гоциком хоч мордуй! «Ні! – сказали би. – Ні!» А що на серці – не ллється. Як захлинулися тим коханням, тільки питання в очах: чи є випробування, страшніше за нещасну любов? А життя сміється: за два з лишком роки після зникнення дівчини таки теж їх помацало. І Макара. І Макса. І Гоцика. Кров їм чужу на долоні: як вам?

Биті... Биті є.

Ми зустрілися ясним зимовим ранком біля обкиданої снігом ополонки посеред Дніпра, навпроти Лаври. Мені туди – не топиться, вони – не знати звідки.

– Маєш розповісти найперш про мене, – сказав Макар.

Гоцик скривився скептично: ох, ці механіки... Такі ж бовдури, як і бухгалтери. Піддав носом грудку льоду.

– Може, не знаєте... Оті сікомори, що вони в Іспанії ростуть... Так іспанці їх ще в'язами називають. Уявляєте, яка дурня? В'яз – це я розумію, а сікомор... Це ж фікус, їдять його мухи... Латиною так і буде: *figus sicomorus*.

Макс стягнув з рук дорогі лайкові рукавички. Прикрив лівою долонею зап'ясток правиці.

– А про мене не треба розповідати, – сказав.

– Чому? – не втрималася я.

– Він... і так знає.

Макар знизав плечима: не розумію, Гоцик підозріло примружився: що ти верзеш, чувак, обкурився чи що?!

Вони стояли над тою ополонкою колом, наче захищали живу воду від страху замерзнути, і коли би в цю мить лід під їхніми ногами раптом проломився... І ополонка враз стала ширшою... І від того не замерзала би довше, то вони... вони би потонули. Усі троє.

Я перелякалася, гукнула їм:

– Ей, хлопці... А ото минулого літа раз вночі хтось бруківку на Андріївському розколував, намагався укласти рівно. То не ви?

– Мене аж у Іспанію минулого літа закинуло. Дохляка на собі ніс! – сказав Гоцик.

Макар захитав головою заперечливо: не я...

– А я того літа заблукав, – похмуро всміхнувся Макс.

Не бажали сповідуватися, хай їм грець.

...Розповім. Про кожного.

Книга перша. Макар

Частина перша. Нічір

У час, який звичайні громадяни називають вечором, білявий студент «Політехніки» Саня Макаров (для друзів – Макар) войовничо топтав вовняні квіти бляклого азійського килима у просторій кімнаті з наглухо заштореними вікнами, наче намагався порвати невидиме чіпке тривожне павутиння. Він рідко заходив до цієї кімнати. На двох рівнях розцяцькованих апартаментів і без того – конем гуляй. Та сьогодні Макарові знадобилися манікюрні ножиці – розрізати крихітний целофановий пакетик з невідомою травицею так делікатно, щоб не просипати й порошу. Шарудів по шухлядках туалетного столика: повинен же в жінки бути манікюрний набір – у кутку натрапив на невеличкий записничок. «Сашкові Макарову: “Кіа Сіід” – 17 900 дол. США; одяг – 5 324 дол. США; 2 767 дол. США – киш. гр., моб., інші витрати».

– А немало я... за пару місяців!

Жбурнув записник у кут і тільки потім допетрав:

– Вона рахує?!

Несподіване відкриття цюмнуло просто у мозок. Макар роздратовано вимів з голови першу хвилю матюків: а сенс? Заметушився. І як це розуміти? Третій місяць поспіль, як проклятий, упріває на тілі старої коханки, белькоче щось зворушливе, уникаючи слова «любов», лоскоче її потилицю, а вона, значить... Знов до записника! Варення з аличі, «ананаси з кабачків», розміри одягу якоїсь Валюшки, гороскоп для Тельця на 1998 рік... Телефон дизайнера... Якогось Токо Моно... Дідько! Полохливі думки заходилися криві коси плести – перший попереджувальний? Рано розслабився, Саню! Думаєш, назавжди завоював стару Марту, а разом і весь її крам? Живеш у коханчиних апартаментах, накупив усього на Мартині гроші, та й помічником у депутатське кубло вона тебе прилаштувала...

Смикнувся. Так і він... Не пасе, блін, задніх... Пріє на тій Марті без зупину, як колорад на картоплі. Закріплює позиції ефективним сексом, а стара, щоб її, вимагає усе нових і нових подвигів на ниві інтимного героїзму.

– Щось я... видихався, – визнав спантеличено.

Й не сподівався, що так скоро. Два місяці тому, коли перший голий контакт з немолодою впливовою помічницею нардепа Сердюка Мартою кардинально змінив байдикувате від безнадії життя бідного студента-механіка, Макар сам собі запрягся: краще сконає, ніж прогавить шанс, що він так несподівано впав йому прямо під ноги. Злидні – гірше за нелюбу жінку, тож вип'є Марту до денця, аж поки не зможе йти без неї далі тим шляхом, що вона йому проторує. А на цей час – приручить, закохає у себе, стане частиною її серця, щоби дихати без нього не могла, щоби жадала, щоби заради нього... Секс! Він дасть їй класний секс! Попервах аж занадто завівся: так ту Марту по ліжку ганяв – нову главу в «Камасутру» міг би дописати. Та за два місяці на саму згядку про обвислий зад немолодої коханки Макара невтримно нудило.

І вечори щезли. І дні. Й ночі... Один нескінченний нічір. Макар тепер і не пам'ятає, якого тосчного дня вигадав це слово, поєднавши у ньому глуху ніч і безнадійний вечір. До п'ятої в його житті ще блимав тьмяний напружений день – перспективна метушня у депутатському кублі окреслювала сходинок до багатих мрій, нові знайомства віщували спрощену систему підходу до тих сходинок, та й Марта вдень – хоч сиділи в одному кабінеті – ніяк не виказувала справжніх почуттів до юного колеги Олександра Макарова. Та о п'ятій робоча днина добігала кінця. Макар сідав за кермо новенької «кіа», гнав до дворівневих апартаментів біля цирку і розумів: от і нічір – ніч, і тільки за нею вечір. Не було в тому ніякого парадоксу. Відразу після дня в механіка починались години глупої чорної ночі: люди,

рухи, птахи і звуки зникали, у чотирьох глухих стінах чекав ненаситну стару корову, щоби пасти і пасти, годувати й годувати брудними пестошами до смерку, і, коли та врешті насититься й захропе, констатувати утомлено: а ось і вечір. Нарешті відпочинок після виснажливої праці... А там і день, коли він... братиме від неї. Та за два місяці вечори щезли. І дні. Й ночі. Один нескінченний, виснажливий нічір – безпорадна полохлива метушня у безнадійній темряві.

– А пофіг! Є заради чого! – непевно підтримав себе.

Вкинув до шухлядки записничок, грюкнув – туалетний столик ходором: зарано здаватися! Була робота, починається гра. Тим цікавіше! Він свого задурно не віддасть. У дзеркало гордо – Олександр! Звабливе тіло, тужні очі, розумна башка грандіозні плани снує. Довго би дивився, та навколо лица зла муха – усе: з-з-з... Відмахнувся – пішла!

Виматюкався – на кухню. Травицю заварювати. Оце на неї тепер усі надії. Корєєць Чен обіцяв фалос-твердиню після дози відвару зі смердючого зілля. Цього дня Макар геть не збирався експериментувати – хотів лише відкрити пакетик, понюхати... Та клятий записник навідмаш – час! До появи Марти лишалося години зо дві...

– Будуть тобі брудні танці...

Саня Макаров не студіював Фромма. Самотужки вивів: еротичні стосунки – прояв волі. «Ще й якої!» – пожалівся би філософу.

Націдив у склянку вонюче пійло, випив без вагань. Ну, от і все. Зараз хімія пробудить фізику, він дочекається коханку, надсексуально доведе: не треба нічого рахувати, люба! Іншого такого собі – удень із каганцем не знайдеш...

До появи Марти лишалося з годину, не більше. Макар упав перед телевізором, увімкнув музичний канал – з дев'яносто відсотків кліпів тягнули на щось середнє між грубою еротикою і легкою порнухою. Відімкни звук, щоб не дратуватися співами, і – прощу! Збуджуйся.

Відрубав звук і... почув, як верещить мобільний. Три пропущені. Марта.

– Алло...

– Коханий. Ти вдома? – незвично обережно запитала Марта.

– Я хочу тебе, сонце, – сказав Макар. Він називав її сонцем – чудовиськом середнього роду, на яке без сліз дивитись неможливо.

– Любий... Терміново збери усі свої речі! Тільки не в шафу! Краще склади в сумку. А сумку... У комірчину біля кухні. Прошу, впорайся швидко.

Макар ледь не впав.

– Що сталося?

– Нічого, коханий! Ділова зустріч. Так склалося – мушу провести її на... твоїй території. Ти ж не проти?

– Безумовно... не проти.

– От і гарно. Тільки заради нас, любий! Тільки заради нас!

– Та добре, сонце. Кави заварити? За який час будете? Гостей багато?..

Марта не відповіла. Макар скривився з прикрістю: може, вона ще й глуха?

– Марто...

– Не треба кави, любий, – пролопотіла. – Зустріч дуже важлива і дуже... приватна. Ти не міг би... піти кудись... години до десятої... вечора...

– Може, одразу й сумку з речами прихопити?

– Ну, навіщо ти так, Сашко?! Я заради тебе, заради нас стараюся... Якщо про наше кохання знатимуть інші... Це тільки зашкодить.

– Ясно.

– Коханий...

– Мене не буде.

– Не лякай мене. Я зателефоную... коли скінчу. Добре?

– Безумовно, – процідив Макар і ввірвав зв'язок.

Вересневий вечір дунив – літо, розливав теплу кров помираючого сонця. Вона притишувала звуки і рухи, ворожила – спішити нема куди, допийте спочатку цей день.

Макар кволо сунув у бік цирку, дивився на щільний потік автівок. Здавалося, вони не по заторах скніють – неспішно сунуть верблюдами у нескінченному каравані, набиті більше жаданнями й мріями, ніж людьми й крамом, і навіть пронизливі сигнали потягів від близького залізничного вокзалу не псували ілюзії несподіваного і нелогічного спокою. «Куди я йду? – думав байдуже. – І чому мені усе пофіг? Може, трава так діє?...»

Зупинився біля підземного переходу поряд із грудастою тіткою – у кожній руці по п'ять букетиків волошок, під ногами – відро синіх квітів.

– Цвіти, цвіти! – вигукувала неоковирне.

– Мальчік! Цвіти не треба? – запитала Макара.

– Давайте...

– Двадцять!

У Макаровому портмоне – самі сотні.

Грудаста тітка роздратовано пхикнула – знову сотня! – заходилася шукати здачу. Мигцем оцінила Макара, поманила пальцем.

– Дівочку хочеш? Давай, пограйся... Недорого... І мені добре: однаково здачі давати нічим.

Макар прислухався до себе: хімія нахабно гвалтувала фізику. У горлі стало гаряче. І навіть грудаста тітка здавалася... сексуальною.

– А дівочка хто? Ти?.. – запитав уїдливо.

Тітка реготнула – жартівник! – кивнула на худе дівча років чотирнадцяти у легкому сарафанчику – сиділо на парасолі циркової огорожі, гризло насіння, плювалося червоними від помади губами, роздивлялося клоунів на афіші.

– Давай, давай... – умовляла тітка. – Пограйся... У нас тут квартирка за рогом...

– Ну, давай...

За п'ять хвилин у під'їзді звичайної п'ятиповерхівки поряд із пафосним будинком Марти двоє туберкульозних мужиків із синіми від зонівських наколок руками притисли механіка до стіни. Один тримав за горлянку, другий вправно вивертав кишень. Портмоне, годинник, мобільний...

– І в рожу йому дайте! – нахабно вигукнуло дівча. Поруч тирлувалося, спостерігало.

– Пельку заткни! – цикнув один із мужиків. Посунув геть услід за другим, та потім чогось обернувся, харкнув Макарові під ноги і таки врізав. У живіт. Під ребра.

Макар задихнувся і впав на підлогу.

До цього дня механіка Макарова били тільки раз у житті. Гоцик. По ділу. Гоцик взагалі зробив для нього немало добра...

Макар лежав на запльованій підлозі чужого під'їзду, паморочилося... Та він бачив: горобці цвірінчать, сонце у вікна... Орендована квартирка на Костянтинівській – вони розкошували там утрюх: він, Гоцик і Люба. Гоцик знущався з філології в універі, Люба вивчала соціологію в Могилянці, а він, Макар, мав стати механіком після «Політехніки». Голота! Один на трюх провалений диван, пиво і цигарки на останні. Вони з Гоциком любили Любу. Не зізнавалися – ні їй, ні собі, ні один одному. А Люба кохала красунчика Макса. Він приїжджав по неї на крутому «мазераті», і Макар із Гоциком давилися пивом, підглядаючи, як Люба летить до любого. Вона боялася здатися Максу недолугою і затурканою... Вона соромилася власної цноти. Вона обрала Макара, і він погодився на той дивний секс не заради Любиної любові до Макса. Без надій сподівався стати для рудоволосої гордійки тим єдиним мужчиною, до якого вона обов'язково повернеться... А Люба... щезла! Зникла без сліду, і Гоцик, замість їхати додому, узявся шукати Любу. Ні, він не просив механіка стати поряд. Він навіть глузливо всміхнувся, коли побачив зібраний рюкзак і квиток додому... І Макар залишився. Пошуки привели до Любиного коханого Макса. Від Макса ланцюжок довів до

його жирного тата – впливового нардепа Володимира Гнатовича Сердюка, а поряд із нардепом намалювалася його помічниця Марта, енергійна жіночка років сорока. І отут... Тут сказаний, як ведмідь по весні, Гоцик запанікував: упізнав у гладкій тітці з обвислим задом випадкову коханку, з якою переспав півроку тому на політичному ґрунті, шукаючи швидкого заробітку. І вперше попросив механіка:

– Макар! Візьми на себе Мартазавру, мати її... Розпитай... Може, знає щось про Любу.

Гоцик називав Марту страшною, як первісні жахи, Мартазаврою і знав її сексуальну примху: любила стара корова, коли коханці їй потилицю чухають. Із тим знанням Макар і пішов на зустріч із Мартою...

Так... Гоцик зробив для Макара немало добра... Й трьох місяців не минуло... Гоцик, певно, й досі скніє на Костянтинівській, бігає в універ, а механік... Перейшов на заочний, живе у дворівневих апартаментах коханки Марти і – отака іронія! – працює помічником того самого нардепа Сердюка, чийого сина так любила Люба... Побачили би вони його зараз...

Зіпнувся на ноги.

– Ні, не зараз... – у животі дірка. «Бріоні» – ганчірка, туберкульозна слина на штанях. Козли...

Визирнув із під'їзду, наче двійко з наколками і хвойда й досі поруч. Нікого. Скопив очі у бік Мартиного будинку... Біля нього саме зупинився звичайний для бідних чиновників «мерседес» CL-класу. Із салону випурхнула весела, як весняна пташка, Марта, за нею на світ божий поліз дебелий, схожий на обкусану картоплину дядько з погонами полковника на міліцейській формі. Махнув водієві – відпочивай, посунув до апартаментів за пташкою услід. Парочка аж ніяк не скидалася на ділових партнерів...

Макар учепився в ручку під'їзду, зіщулився, озирнувся злодійкувато, наче його ганьбу бачив цілий світ. «Блін, я таки “мальчик”...» Ноги самі понесли геть. Метрів за десять побачив у кущах випатране портмоне. Ключі від автівки й апартаментів валялися поруч.

– Сюрприз... – наче ніяким боком. Наче ключі від апартаментів прихопили туберкульозні. Слідкували за ним давно й уважно. Пограбували у брудному під'їзді тільки заради того, щоби забрати їх, і оце зараз швидко й безшумно відчиняють двері Мартиного барлогу. Вона, певно, уже заскочила на картоплину, а тут – сюрприз! Туберкульозні на порозі. Лежати й сцяти від страху! Голий полковник – не полковник! Згвалтують Марту жорстоко й безбожно прямо на міліцейських очах, гаманці заберуть, килими, порцеляну, телек! Є що! Персні здеруть, сережки – разом із вухами!

...Ключі від апартаментів валялися в кущах. Поруч із порожнім портмоне і ключами від «кіа».

– Речі треба було забрати...

За хвилину – далеченько від цирку втік. Крутив кермо – і куди?! – м'язи на ногах викручувало, наче на гору пішки. Думки захекалися: то до Мартиних апартаментів войовничо кинуться, то давай годувати планами зі смаком димедролу. Пручався: розберуся!

До тьми прийшов, коли «кіа» скотилася з Європейської на Поштову площу, і механікові раптом з біса невтримно захотілося побачити Гоцика. І Любу... А як повернулася?

Вікна прихистку на Костянтинівській зяли темними питаннями. Макар залишив автівку біля воріт внутрішнього дворика, посунув усередину – ружі, кіт, лавка під вишнею, рипуча веранда, що вони з Любою й Гоциком називали її космосом. Піднявся дерев'яними сходами, смикнув двері помешкання, де ще зовсім недавно вони ділили на трьох біди й мрії. Нікого. Усівся у плетене крісло, що так і стояло на веранді, – зимно щось... І спогади не гріють. Нікого. А он за сусідніми дверима старенька Роза Сигізмундівна жила... Померла... Аби не померла, про всіх би Макарові розповіла. Спостережлива була...

Двері Розі Сигізмундівни відчинилися. На веранду визирнула лиса дівчина у військовому френчі та шортах.

– Чому ти лиса? – запитав Макар.

– Ти хто?!

Макар кивнув на власні двері:

– Я тут жив... Не знаєш, тут хтось мешкає?

Лиса дівчина знизала плечима:

– Я тиждень тому в'їхала. Не бачила нікого.

Макар кивнув, підвівся. Геть.

– А чого ти лиса? – запитав від сходів.

– Я не лиса! Я підстриглася на нуль! – із прикрістю вигукнуло дівча, гепнуло дверима.

Макар засмутився: ну, так... Різниця між завойовником і альфонсом – приблизно така сама. Хоча... Завойовник досяг мети, альфонс тільки... розбігається для стрибка. Нормально... Він альфонс!

...Вечір зливався з ніччю, укривав Дніпро прохолодою, навіював: скоро замерзнеш. Річка хвилювалася, тікала на південь... Макар сидів на гранітних сходах набережної біля пішохідного мосту, топив погляд у воді – як же він розумів відчайдушні жадання ріки! Куди не біжи – твоє місце тут. «Отож-бо, – признався. – Аби скоріше Сердюк із Брюсселя повернувся. Стати для нього незамінним. Так, щоби далі вже без Марти... А до тих пір... Нормально. Я альфонс».

– Добре, що сумку не взяв...

Місяць уже височенько застиг над водою, коли Макар плюнув у безнадійну річку, поплентався до автівки. Набережною тинялися люди, пили пиво, сміялися безтурботно. «Марнуйте час, йолопи!» – хмикнув роздратовано. Від'їхав від набережної, озирнувся і раптом подумав, що згори все це кодрю можна легко покласти з одного кулемета.

– Цікаво, стара чекає?.. – наче з поля бою.

Стара не вважала себе старою. Озиралася на Мадонну, Демі Мур, але частіше на Ірину Білик. Із нею іноді заочно ставала до суперечки: якого біса на люди мальчиків виводити?! Е, ні! Марта не така наївна. Марта напевно знає: на життя треба генерала шукати, а що ти собі для серця і здоров'я маєш – при собі й тримай. Щоб не наврочили... Оце намолила собі Сашка, розщедрилася здуру – надто вже до серця припав. А тепер хвилюється – аби не задурно... Як не бачить його, усе цифри складає, і волосся дибки: за два місяці двадцять п'ять тисяч дев'ятсот дев'яносто один долар профінькав. А як він одяг скине й голий апартаментами – Аполлон, – так ще би давала й давала, усе би задля нього зробила... Хіба що справи би не відклала: надто дорого заплатила за нинішнє благополуччя. Так і Сашко справу на перше місце ставить. Може, того й злигалися, що Марта побачила у білявому студентові себе саму тринадцять років тому.

Ох, і часи були... Училка-фізичка із задрипаної Соснівки, що під Конотопом, до дев'яносто п'ятого Марта тільки тим і рятувалася, що м'ясом у Москві торгувала. Оце дві повні торби у руки і на потяг. Ніч у плацкарті, зранку москвичів за руки хапати: «Покупайте! Недорого!», під вечір на вокзал, ніч у плацкарті, а вранці наступного дня: «Діти! Розкрийте підручники. Тема сьогоднішнього уроку...» Як витримувала? У дев'яносто п'ятому привезла хвору маму в інститут Шалімова. Рак підшлункової. Біда... Вдень біля мами тліла, на ніч до студентської подружки Валюшки просилася. З інституту не бачилися. Валюшка саме у якомусь центрі політичних досліджень під'їдалася. Вона Мартину долю й скерувала. Вислухала гірку оповідь про свинячі ребра та Бойля–Маріотта, зітхнула:

– До козирного депутата помічницею прилаштувати не зможу. А до такого... абиякого – спробую. Підеш? Держслужба. Пільги... Давай, Марто! Вирішуй, бо до скону ті торби тягатимеш.

– А мама?.. – знітилася Марта. – Як я маму покину?

За місяць мама віддала Богові душу, і Марта перебралася до столиці. Зняла у вдовиці кімнатку на Русанівці, помолилася на лаврські хрести, що їх прямо з віконця видно було, і попросила Господа, щоби хоч який негодящий депутат погодився її до себе взяти. Володимир Гнатович Сердюк на ту пору не набрав і половини своєї нинішньої політичної ваги. Вислухав

провінційну вчительку-одиначку, що її порекомендували з якогось політологічного центру. Зазирнув у вічі, а там... стільки благання і відданості. Здивувався. Аж запитав:

– Будь-який наказ виконаєш?

– Безумовно! – гаряче запевнила Марта.

Відтоді – тринадцять років при Сердюкові. Він ніяк не тоне, вона поруч із ним роздобрішала грошима й зв'язками, бо як поклялася – безумовно! що? все! – слово тримає. Треба – і папірці до темряви розбирає, і у відрядження посеред ночі, і лягає під кого шефові треба. Квартиру стараннями Сердюка через Раду отримала, за вирішення питань хутко навчилася грошики брати, а як назбирала достатньо – тихцем від усіх купила розкішні апартаменти біля цирку і з них теж до останнього часу зиск мала. Беручка! Хто би взнав – не повірив би.

От і Баклан, полковник міліцейський, здивувався сьогодні.

– Гарна хата. Я оце теж думаю щось у центрі придбати, – сказав. – Твій барліг, лялечко?

– Знайомих... – відказала з дивану гола Марта. Не схотів Баклан до ліжка пнутися, прямо на дивані й вирішив із Мартою всі ділові питання. Добре, хоч пішов скоро, бо обіцяв дружину на дачу в Кончу відвезти.

– Про Баклана Сашкові краще не знати, – застереглася, на годинник глянула – 23:20. Захвилювалася. – І де?..

Стала до вікна. Юний коханець перед очі.

– Така Сасунька моя солоденька... – прошепотіла розчулено.

При Сашкові – не сміла. Вони якось болобонили «за життя», і коханець розповів: у дитинстві бабуся називала його Сашунькою, а він намагався повторити, та виходило – «Сасунька».

– Сасунька ти моя солоденька, – засюсюкала тоді Марта, та механік зиркнув вовком.

– Ніколи не називай мене так, Марто... завро!

І де?.. Позіхання Марті рота роздирають, завтра вставати удосвіта, а Сашко десь тиняється... Може, образився? Та не повинен би. І сам знає: справи відкладають тільки невдахи, а Марта з Бакланом без діла жодного разу не зустрічалася.

І де?.. Ухопила мобільний – «абонент поза зоною».

– Та що ж це?!

Скрутилась у кріслі, уявила: нема... Ніколи не повернеться... Так розхвилювалася, аж тиск підскочив. Оченятами закліпала: Баклан проклятий! Міг би, як завжди, номер у готелі замовити... «По-швидкому, Марто!» А що, як із Сашком щось трапилось... Обстановка криміногенна... така напружена... А міліція, баклани розгодовані, така розслаблена... Ніч уже... Точно вбили хлопця! Порізали, автівку забрали...

Почула, як у замку вхідних дверей ключ ворухиться, так до них рвонула – аж гай зашумів.

– Сасунька моя...

У передпокої світло тьмаве – джунглі. Механік застиг насторожено: нападати? Чи горделивим левом пройти повз напружену Марту – не здобич! Марта шию витягла, вглядається: нападати? Плигнути мавпою, учепитися у вічі: де був, де був?! А чи проковтнути ревнивий розпач, вистелитися винуватим килимком, у вічі зиркнути: коханий мій...

– Коханий...

Макар насупився, пішов повз Марту до вітальні.

– Коханий... – сунула слідом, очам не вірила: костюмчик від «Бріоні»... Сім тисяч гривень... Мов зі смітника... брудний-обхарканий...

Макарові – те саме в голову. «Нарешті скинути...» – зривав із тіла одяг, кидав на підлогу.

– Сашко... – напружена Марта побачила на животі голого коханця великий синець під ребрами. – Що сталося?

Він би красиво, барвисто... Троє моторошних, дужих... Зброя, кулаки, слів не знали... Били – наче вбити мали. Гроші, годинник, мобільний. Він захищався... Одному точно щелепу зламав... Аби менти в цей час не розслаблялися у товаристві легкодоступних жінок...

Зиркнув на коханку сторожою – простягнула руки, йшла до нього, сльози на очах.

– Сашко... – любов'ю щедрую. Нікому свою Сасуньку не віддасть.

Механік відчув: у голові забулькала пекуча бурда, полилася судинами – у вуха, у ніс, у вічі... Залила красні мрії, амбітні плани, гарчала: убий. Задихнувся гарячим, вишкірився... і раптом кинувся на Марту. Викручував руки, тягнувся до горлянки, повалив на підлогу, та словами діла не зіпсував.

– Ти – моя... Ти моя жінка! Моя!

– Сашо, Сашо... – В очах жах.

– Уб'ю! – Замахнувся.

Марта вчепилася йому в руки.

– Коханий! Я ні з ким! Ні з ким! – Линула до нього. Тулилася, обіймала, обцілювала голий торс, синець, ребра... – Коханий... Доле моя... Ну як ти міг подумати... Хіба я могла б...

Відштовхнув. Лець на ноги зіп'явся – несподівана лють випила сили, та градус не знизилася. Трусився. Руки діла просили – взяти би щось у ті руки, важке щось... Дати би тим важким Марті по маківці, щоби не думала: він – не «мальчик»... Злякалася, певно. Зиркнув на Марту недобре і... очам не повірив. Незграбно совалася по підлозі, встати намагалася, зойкала, та очей від Макара не відводила, і в тих очах світився відвертий тваринний захват вдячної жертви: бери мене... Макар вишкірився хижо. На кінцівках проросли пазури. Зуби засвербіли – клики лізли. Стрибнув до Марти, ухопив немалу тушку – кілограмів дев'яносто таки мала, – поволік до дивана.

– Ти моя! Зрозуміло? Тільки моя! – шипів.

Зривав з коханки одяг, гарчав – звір. Кинув на диван, упав на тушку – гвалтував люто й безжально. Ото приблизно так, як туберкульозні мали би, коли б ключі від апартаментів поцупили.

Марта не пручалася, тремтіла холодцем під молодим пружним тілом, очі на лоба, щелепа відвалилася. «Бог! Він Бог!» – не відчувала болю, стогнала: тваринне збудження вивільнило залишки молодих соків: ширяли судинами, дарували відвічний захват жертви.

Макар не аналізував учинків, ламав коханку, кусав, шкрябав, аж поки не задовольнився, не упав на диван – ще тремтячи, збуджений, але уже розслаблений, затятий: моя...

Марта схлипнула – Матінко Божа, оце любов... Аж потилиця зопріла. «Сасунька моя!» – припала. Цілувала-пестила, аж губи попухли. Оце любов!

– Ти тільки моя... – він ще не охолов.

– Тільки твоя! Навіки! Божество моє неймовірне! Сашенька... Як же ти міг мене приревнувати? Я би ніколи... Та й хто з тобою зрівняється? Тільки ти в моєму серці! Тільки ти! – белькотіла радісно.

Макар звівся на лікті – лев. У вічі зазирнути, убити владним поглядом – ані кроку вбік! Лікоть заялозив на чомусь вогкому, липкому. Зиркнув – прямо під ліктем чужа сперма. Міліцейський полковник Баклан був неохайним не тільки на службі...

Макар почервонів, серце упало – отака, значить, гра... У несподіваній тиші тільки – з-з-з... У кутку вікна у добре структурованому, майже невидимому павутинні билася чорна муха. Макар дав би голову на відсіч – та сама, що сьогодні вдень усе кружляла навколо нього...

– Скоро зима... – сказала Марта.

Зима залила Макарове життя безкінечним, нікчемним нічором. Нічого не відбувалося. Чорти забирай – нічогісінко! Наївний: він-бо думав, варто лише ускочити у депутатське кубло, і багатющі перспективи реп'яхами рясно чіплятимуться до нього. Та день складався з

дріб'язкової безглуздої метушні: за відсутності шефа (Сердюк жував життя у Брюсселі) трійця його помічників – Марта, іміджмейкер Рома Шиллер і сам Макар – старанно імітували енергійну діяльність: крутилися в Раді, перебирали папірці і навіть підготували законопроект від імені шефа. А Рома Шиллер ще й горбатився на шефового тестя: книгу під його диктовку писав. Та жодна з тих справ не віщувала механікові карколомних перспектив. Гроші уже не радували – зарплатня у півтори тисячі баксів на додаток до Мартиних щедрих вливань здавалася образливим дріб'язком на тлі депутатських «мерсів» і «бентлі». Практично безплатні розкішні обіди у радівській їдальні уже не викликали відчуття причетності до кола обраних, а постаті помічників інших нардепів породжували тривожні запитання. Макар швидко поділив отих на дві категорії: обережних старих пердунів у потертих піджаках – в один бік, молодих хвацьких хлопів із самовпевненими поглядами – у інший. Перші старанно приховували, що лузери. Що активне життя їхнє позаду, що хочуть спокою й твердого ґрунту під тремкими ногами, що ніколи не рипнуться відстоювати власну позицію і прагнуть тільки одного: до скону тертися біля депутатського тіла, виціджувати із нього малі крихти переваг особисто для себе, годувати себе й людей навколо перекислими казками про власну значущість. Вони любили називати себе не просто помічниками – науковими консультантами, експертами... Молоді відверто зневажали старих. Моторні – завжди устигали першими відреагувати на будь-які події, аби продемонструвати хазяїну власну компетентність та діловитість. Тягали важкі стоси паперів – «сьогодні ми розглядатимемо законопроект №...», писали виключно авторучками «Монтеграффа», мали добірні шкіряні кейси й ще геть не затерті піджаки. Та в очах і перших, і других Макар читав хвалькувате задоволення власним статусом. Вони бачили файний фініш там, де механік промацував можливості старту, тож про що з ними?.. Самі визначили себе маленькими – не роздивитися.

Проте були й треті – малопомітні, впливові, багаті. Такі, як Марта... І Макар подякував Богові за те, що роздивився у гладкій тітці з обвислим задом немалий діловий потенціал: Марта зробить його нардепом. Та що більше спостерігав за народними обранцями, то ясніше розумів: ох, і марудне діло. Усі депутати логічно розпадалися на дві купки. Перші – політиканствували все життя, постворювали партій, дехто – не одну, і все заради того, аби брати гроші за лобювання в парламенті чужих інтересів. Другі таку важливу справу чужим не довіряли, тож відстоювали власні грошові інтереси персональними депутатськими картками. Певно, були й треті... Справжні... Та хіба їх розшукати у мінливій депутатській юрбі?

До заповітної мрії – стати багатим і незалежним – тільки два шляхи: зануритися в політику по тім'ячко, щоби врешті прибитися до більш-менш значущої партії, разом із нею влитися в парламент, або мати власний бізнес... Тоді партії самі приповзуть.

Макар – хоч у кишнях вітер – схилився до другого варіанту.

– Мати власну справу, – розмірковував. – Нормальний хід...

– Скоріше би Сердюк повернувся... – цідив. Без Сердюка усі смикання – коту під хвіст. Нічир...

Однієї такої темної години Макар допізна засидівся в депутатському офісі на пару з Сердюковим іміджмейкером Ромою Шиллером. Шиллеру – обробляти одкровення шефового тестя, Макарові – несила у Мартині пазури. Ото й товклися. Зголодніли, замовили піцу, видудлили пляшку «Cardhu» з депутатського сховку. П'яний Шиллер уместився у шефове крісло, хитався, дивився крізь механіка скляними очима.

– Макаров! Не ображайся, але ти... Ти, сука, – курка! Догнав? Навіть не півень! Півень хоч курку трахає, а ти... Курка! Тупа посередність, що вірить у власні куці крила, і її за оцю віру траха-а-ають усі, хто тільки може. Що ти тут шукаєш, чувак? Чого сподіваєшся? Ти – не полетиш! Ти – ніколи! І оця посада... Шеф... Оце все – не допоможе! Повір!

– Помиляєшся. – Макар ледь стримав лють.

– Я?! Ніколи! – запевнив Шиллер.

– Невже? І коли зрозумів? Коли писав книгу під диктовку Сердюкового тестя? Як воно – бути літературним негром старого? Крила відростають? – Півпляшки шотландського віскі не минулися, Макар утрачав пильність.

Рома Шиллер нервово смикнувся, одним пальцем намалював у повітрі: но-но!

– Що ти знаєш?! Спеціальне завдання! Стратегічно важлива інформація! Таємні джерела... Блін! Як же мене дістав цей маразматик! Коли ж він уже сконає, виродок!

Рома Шиллер схлипнув, упав мордою на стільницю нардепівського стола і відрубився. П'яний Макар ледь зіп'явся на ноги, зміряв іміджмейкера звірячим поглядом і уже хотів був податися геть, та наштовхнувся очима на фото на стіні – зі світлини посміхалася шефова сім'я: гладка дружина Євгенія, син Макс, якого так кохала Люба.

– А-а... Ти... – без добра сказав механік Максіві.

Штовхнувся Шиллера, тицьнув пальцем у світлину.

– Ти Максіву тьолку мав? А я тобі скажу: ти – ніколи! А я мав! Спочатку я, а уже потім Макс! Люба... Пам'ятаєш, шукали її минулого літа... Думали, потонула. А вона... поїхала... Мабуть, не змогла після мене з Максом...

Гикнув, виматюкався.

– Погано ти мене знаєш, Шиллере!

Рома Шиллер тільки захропів у відповідь.

Макар плюнув іміджмейкеру під ноги, поплентався геть. «Курка... Зачекай, дурний йолопе! Ще будеш дупу цієї курці цілувати...»

Наступного ранку Рома Шиллер уїдливо зиркнув Макарові у вічі, закивав бовванцем:

– Поважаю, поважаю...

– За що? – Макар не міг пригадати, що такого особливого бовкнув учора Шиллеру. Голова розвалювалася.

– Ну... Мужик!

Макар зиркнув на світлину на стіні. Напружився.

– Тобто?..

– Ти ж не вирубився вчора, як ото я! – нахабно усміхнувся Шиллер.

– Ти був не останній, з ким я вчора бухав, – буркнув.

І то правда. Вчора він ще багато чого встиг. Залишив п'яного Шиллера у депутатському кріслі, автівку біля депутатського офісу на Печерську – куди п'яному за кермо? – викликав таксі. Поки тупцював на порозі офісного центру, ловив дрижаки березневої прохолоди, дурним бавився – роздивлявся автівки, вибирав, яку би хотів мати. Ні, «мерседеси», «лексуси», «бентлі» та «мазераті» для людей без фантазії. Він купить витончений елегантний «ягуар». І Марті в ньому місця не знайдеться... І придуркуватий Рома Шиллер зійде заздрісною слиною...

Коли поряд загальмував іржавий «ланос» – таксі викликали? – навіть образився. Цирк!

– До цирку...

Їхав, драгувався: чому кляте життя шохвилини нагадує: знай своє місце, хлопе!

– Подивимося... – вийшов біля підземного переходу, почвалав у бік Мартиних апартаментів, та раптом на парапеті біля цирку побачив худе дівча з червоними від помади губами – сиділо собі, гризло насіння, наче не ніч – білий день.

– Ось ти й нарвалася, сучка!

Макар устиг ступити лише кілька нетвердих кроків, коли дівча підхопилося, гайнуло у підземний перехід.

– А-а... Рятуєшся?.. Не вийде! – Хмільна лють у скроні.

Слідом біг. Вискочив на поверхню біля універмагу «Україна» – де?! Дівча спокійнісінько стояло біля фургончика з шаурмою, з апетитом жувало грубий бутерброд, з якого стирчали стрілки зеленої цибулі, залишало червону помаду на скоринці черстої булки.

– Зараз... Я тебе нагодую... паскуда! – Хитався-сунув...

Зі спиною підкрався. Ухопив дівча за руку.

– Ну... Привіт, красуне!

– Шо нада? – Дівча відреагувало миттєво – колінкою механіку в пах, бутербродом у пику.

Він сміявся, як дурний, не відпускав малу. Смикав до себе.

– Шо нада? Тебе, сучко мала! Забула, як минулої осені твої другани мене у під'їзді розділи? А хто мене туди заманив? А? Згадала? Лягай, стерво! Отут я тебе...

– Та без проблем! У мене сифіліс! Поділюся безплатно.

– А! Відмазуємося... Не допоможе, падло вокзальне!

– Саня! У неї справді сифіліс... – почув за спиною. – А може, вже й СНІД.

– Може, і СНІД, – підгавкнуло дівча. – Мені в падло перевірятися...

Механік озирнувся. З пащі яскраво освітленого фургончику на нього дивився Фома.

– Фомін, ти? – Макар так здивувався, що й про малу хвойду забув. Розімкнув руку – пішла геть!

Дівча й не думало тікати – роздратовано кинуло зіпсований бутерброд на асфальт.

– Олегу! Зроби ще один...

Макар спантеличено кліпав: Олег Фомін, одногрупник із «Політехніки»... Якого біса він тут?.. Патлате, зарозуміле, у виші від нього гонор хвилями розходився: усі лузери – він один правду життя знає. Хай інші горбатяться, Фомі на роду інше написано. І хіба у цьому фургончику Фомі щастя? Хвацько ліпив із черствої булки нову смакоту для привокзальної хвойди. Усміхався Макарові.

– Ти як?

– Круто.

– Диплом пишеш?

Диплом? А, ну, так... Хтось пише... Макар уже забашляв.

– А ти?

– Написав... Не проблема. Наші кажуть, ти у шоколаді. Колеса маєш...

Макар засміявся придуркувато. Колеса? У їхній групі «колеса» мали всі, хто хотів.

– Блін, Фома... Давай... За зустріч...

Фома кивнув, простягнув бутерброд малій.

– Скажи Араму, я зачинаюсь... – до дівчини.

– Зачекай! – Макар знову ухопив малу за руку. – Де ті козли, що мене...

– Саня, не наривайся... – порадив Фома.

– Не наривайся! Бо точно трахну! – вигукнуло дівча, спокійнісінько пішло геть.

– Фома, що за фігня? Якого біса ти оцю паскуду захищаєш? – Ліз у фургончик, дивувався. – Що ти взагалі тут робиш?! Хіба ми на це вчилися?

Горілка після віскі. Нормально. Тісний фургончик без вікон – капсула космічного корабля: усе, що ззовні, цікаве, але другорядне. Вжити би тут, усередині обмежених залізними стінами, смердючих від пересмаженої олії, паскудних апріорі трьох квадратних метрів сумнівного прихистку.

– Як сам?

– Та нормально, Фома! Нормально! Півтори штуки баксів зарплатня, тачку купив. «Кіа Сїд». Живу тут неподалік... Біля цирку, – вихвалявся горделиво. Давно мріяв утерти ніс колишнім друзям.

– І де зараз платять півтори штуки?

– Неправильне питання, Олежку! Інші помічники нардепів і штуки не мають, а я...

– Ти помічник депутата?

Кивнув із гордістю: що, Фома, щелепи від прикрощів звело?

– А ти? Блін, я очам не повірив... Ти й шаурма. Лажа, чувак!

– Не скажи... – Фома знову налив. Підняв пластиковий стаканчик. – Зате не шістка!

– А хто ти тут? Хазяїн? Не тринди!

– За нас!

– Та пішов ти! – Макар хитався. – Ти мене шісткою назвав? Чувак! Ти мене назвав шісткою?

– Саня, а хто ти?

– А ти?

– Я? – Фома перекинув стопку. – Я в нормі. Накрав тут трохи... У вірменів... На літо автомийку відкрию. На ДВРЗ. Батьки мені півбудинку відписали. Жити можна. Головне – двір великий. Для автомийки – саме воно.

– Мийку? Чи не фонтан!

– Власне діло, Саня. З власного діла мене ніхто не вижене... І роботу шукати не треба. Наші тепер тільки те й роблять, що резюме розсилають. Голяк, Саня. Нікому не потрібні. А власне діло... Це – перспектива. Середній клас. Зрозумів? Єдиний шлях... Так що я в нормі. А ти...

Макар тільки відмахнувся – теж мені відкриття! Уп'явся у Фому тьмяним поглядом. Козел! Чого не захлинаєшся від заздросців, наче своєї шаурми об'ївся?!

– Чувак, я не шістка! Ти зрозумів?

– Усе нормально, Саня. Не шістка. Ще по одній?

– Пішов ти... – проварнякав механік і сам пішов. – Оце завтра твоєї шаурми тут не буде! Побачиш, хто тут шістка...

На вулиці віяло весняними пахощами. П'яний Макар чвалав до печери, де на нього чекала страшна звірюка Мартазавра, бурмотів дивне...

– Мийка? Блін, придурок... До кінця життя ті автівки митимеш... Не для того я з Костянтинівської від Гоцика з'їхав, щоб шаурмою блювати...

Згадав несумне життя на Костянтинівській, засміявся недобре.

– Що, Гоцику... Це ж і тобі час роботу шукати... Універ – усе, фініш! Йолоп! А Люба раніше за нас із тобою зрозуміла: треба звідси забиратися... Чи... мати клепку в голові. У мене клепка є... Я Марту твою... Мені Марта твоя... усе...

Згадав про Марту – скривився.

– Ти ще...

За дев'ять місяців інтимного божевілля Марта жодного разу не бачила юного коханця таким трагічно п'яним. Приваландався посеред ночі – теліпає його, на ногах ледь стоїть. Упав був на диван, та чогось підхопився, погрозив диванові пальцем – мовляв, такий ти увесь безпринципний! – скрутився у кріслі.

Марта була намірилася влаштувати розбірки в італійському стилі і навіть ухопила в руки стару чашку, яку не шкода було дзизнути об підлогу. Та Сасунька здавався радше побитим, а не п'яним. Совався в тому кріслі, супився... Марта відклала чашку, присіла перед коханцем навпочіпки.

– Сашо, а я Ромі дзвонила... Не відповідає. Ви ж ніби з ним... працювали...

– Вирубився...

– А ти...

– Я? Ділова зустріч, сонце... Сама знаєш: діло на першому плані.

– Коханий, які в тебе справи, що я про них не знаю?

Макар надув щоки, намагаючись вицідити із нокаutowаного мозку бодай щось логічне.

– Власну справу планую... розпочати, – сказав зухвало. – Автомийку відкрию... для початку... З власної справи мене ніхто... не попросить... вийти погуляти до десятої вечора... – Словом діла не зіпсував.

Марта стисла тонкі губи – ох же ревнивий і злопам'ятний... І коли ж він уже про того Баклана забуде?

– Коханий, я тебе обожною! Ти завжди мислиш перспективно, – обійшла гострий кут.

– Ходімо спатоньки... Марта тебе обніме... Ти мені про свої плани розкажеш. А що, як зможу допомогти тобі...

– Сонце, коли вже ти втямиш! – лев. – Мені не потрібна твоя допомога! Мені потрібна ти. Ти – тільки моя?

І як після того його не любити? Оце би на руки свого Сасуньку підхопила, до постелі донесла, обцілувала би всього від маківки до п'ят. І що та Мадонна зі своїми хлопчиками носитья?! У нас тут така любов – рятуйся!

– Твоя, коханий. Спатоньки? А про справи... завтра...

Назавтра доля – тьху! – Макарову маячню хлопу в морду: забудь! Тільки встиг відкараскатись від Роми Шиллера, тільки проковтнув анальгін, аби дати мізкам раду, а тут бліда партизанка Марта на порозі: конспірувалася ретельно – після ночей кохання на ранок мчала до своєї легальної домівки на Русанівці, щоби звідти на службовій машині уже до офісу Сердюка підкотити.

– Там... Макс...

– Макс? – Рому Шиллера підкинуло, як гумового. – Блін... А ми «Cardhu» видудлили... – Уже біг до шефового кабінету. – А... що сталося?

– Зараз запитаємо... – Марта слідом, до коханця обернулася. – Сашо... Ти тут залишайся... Добре?

Макар кивнув із полегшенням: безумовно. Самі розбирайтеся з шефовим сином. Йому з Максом зустрічатися – жовчю захлинатися: хіба забудеться, що Люба не його, не Макара любила! Макса. Папірцями обклався – весь у роботі. Медитував: йому за своє думати, за своє... Та мимоволі їжачився: чому Макс тут? Не мав би... Гордий. Дев'ять місяців тому, коли Макар отаборився у депутатському кублі, Макс Сердюк порвав із татом, переселився у закапелок до Гоцика, хоч і сліпому ясно було: не збирався злиднями жити. А за кілька місяців на Костянтинівській і сліду Максого не лишилося. І Гоцика... Цікаво: що там у них сталося?..

До кабінету зайшла насторожена Марта.

– Сашо! Володимир Гнатович повертається.

– Чудово, – й справді зрадів.

– Рома документи впорядковує, а ти швидко до Ради... Перевір: чи не відсунули законопроект Володимира Гнатовича.

– Безумовно...

Вилетів. У горлі лоскоче: круто, що Сердюк повертається. Із ним механік скоріше зрозуміє, як із того зиск мати. А Макс... Що про нього думати? Макс йому не перепона. Замкне серце і викреслить мажора. І спомини. І Любу... І Гоцика. І халупку на Костянтинівській, де вони плекали свій космос. Йолопи! Аби відчутти космос, Макар прикупить космічний корабель разом із космонавтами.

Ускочив до ліфту... У кабінці стояв Макс.

– Добридень...

Макс не відповів. Кивнув. Зухвало й зарозуміло, як здалося Макарові. Насупився...

– Як справи? – для годиться запитав Макар.

Макс знову кивнув, мовляв, нормально. Глянув на механіка. Макарові здалося – був би час, Макс неодмінно запитав би про Любу. А не вийде! За мить ліфт смикнеться, зупиниться, і Макар устигне лише сказати: «На все добре».

Ліфт смикнувся і зупинився. Поміж поверхами. Макс нервово тицьнув у кнопку виклику технічної служби і раптом запитав:

– Ти... про Любу нічого не чув?

Макар не відповів. Хитнув головою – ні.

– А Гоцик де? – запитав несподівано для себе.

Макс усміхнувся недобре, пальцями по кнопках.

– Люба... – сказав, наче й не почув про Гоцика. – Люба... ставить такі незручні запитання... Тобі теж?

Макар почервонів до скронь: чого ти від мене хочеш, суко?! Розвів руками, мовляв, не розумію...

– Така в неї мрія чудна була... – вів далі Макс. – Андріївський впорядкувати... Бруківку вкласти рівно... Ну, і на кого лишила... Андріївський...

Макар згадав, як вони з Любою й Гоциком вешталися узвозом, шпорталися на розбитій бруківці... Було... Може, він колись... Ліфт смикнувся, зрушив з місця.

– Побачимося, – пробурмотів увічливо.

Макс не відповів. Кивнув, пішов геть. Механік вишкірився услід: «Хоч подався своєю пихою, покидьку, а в Люби першим був я, а не ти! І в татуся твого першим стану... Побачиш!»

Володимир Гнатович Сердюк повернувся в Україну наприкінці березня дві тисячі дев'ятого року з енергійним бажанням спрямувати власні справи у політично небезпечне русло, тож помічникам не ставало часу навіть згадати про майже річне безтурботне байдикування: цілодобово – як ті білки.

Попервах Макар занурився у політичну багнюку з беззастережною цікавістю дослідника, котрому випало вивчати не бачене раніше чудовисько: і захват, і страх бере. Невидиме звичайним громадянам болото кипіло глибоко всередині, вихлюпувало на поверхню лише добре проаналізовані бульки попередніх домовленостей, брудного компромату і вимучених гасел. Воно нагадувало механікові дитячий калейдоскоп, найменший оберт якого народжує усе нові і нові комбінації з різнобарвних скелець – кожна зі своїми інтересами, правдою й кривдою. Точок відліку не існувало. Вчасно допетрав: лише одна – відданість хазяїну і сподівання, що колись тебе теж зроблять одним із тих скелець, вкинуть у неприступне, замкнене для сторонніх, тотемне коло політичного калейдоскопу. Якби голова не йшла обертом, задумався б: мені то треба? Та вимушена відданість не лишала часу для сумнівів. Плани змінилися: зі шкіри пнув Сердюкові догодити, щоби не втратити хоча б те, що уже мав. Зарплатня в півтори тисячі баксів перестала здаватися дріб'язком, а депутатські «мерси» були ніяк не кращі за його «кіа». Складно утриматися... Так міняються пріоритети. Макар став привітнішим до старих помічників у потертих піджаках. Нічир...

Єдина розрада: Марта тепер шифрувала їхній зв'язок із подвоєною ретельністю. Якщо раз на тиждень виривалася до апартаментів біля цирку – ото й щастя. Сасуньку свого приголубити, обцілувати, почуті від шефа новини переповісти, а потім уже й підлізти під нього – бери! Та одного разу шеф зателефонував Марті у ту хвилину, коли вона саме налаштувалася із коханцем погратися. Лежала на постелі гола-смішна, манила його до себе пальцем:

– Сашко... Хочу просто... Просто...

І тут подзвонив Сердюк.

– Марто, ти де?

– Вдома, – з переляку лягнула Марта.

– Зараз під'їду! Чекай біля під'їзду, – наказав шеф і відрубав зв'язок.

Марту ледь не паралізувало.

– Мамо рідна! – Так і застигла на постелі з мобільним у руці. Гола, смішна. Схлипнула.

– Боже... Що робити?

Макар напружився – несподівана небезпека прибрала стелю, причепила до стін яскраві прожектори. Світили прямо в очі, як у фільмах про допити розвідників. Ворогів не видно, а й не треба – і так ясно, звідки зиркають.

– Вдягайся! – крикнув. Сам уже джінси вхопив...

– Що? Куди? – заметушилася.

– Довезу!

– Не встигнеш! Він, певно, уже на Русанівці... Якби далеко... Наказав би самій приїхати...

– Вдягайся!! – кинув у Марту одяг. До дверей побіг. – В авті чекаю.

Гнав – вітер колотив. Ями не минав, світлофори – за: стелили зеленим. Загальмував за рогом біля Мартиноного дому на Русанівці, озирнувся хижо: не видно автівки депутатської? Помітив аптеку у сусідньому будинку, аптечку ухопив, тицьнув Марті пігулки.

– Валідол! Візьми! Якщо Сердюк біля під'їзду, скажеш – в аптеці була. Серце прихопило...

– Так... – перелякана.

– Іди... Усе добре, сонце. От побачиш... Він ще навіть не під'їхав!

Ху! Стрес таки – кайф. Але вже опісля. Туга за морозом під час відлиги: суворі були часи, але ж вижив! Під під'їздом своєї легальної квартири на Русанівці тліла Марта. Макар відігнав авто до сусіднього двору, причаївся біля кіоску з собачим кормом, спостерігав: і чим усе закінчиться? Хвилин за десять до під'їзду підкотив «кубик» Сердюка. Марта ускочила всередину...

– Ну, круто... – всміхнувся. Озирнувся – бруньки, горобці, собаки в траві бісяться, люди до каналу повисипали, наче весна – свято. Макар відчув майже фізичну причетність до безтурботної метушні.

– Відірватися чи що? – пробурмотів азартно. – Цілий вечір маю...

У клубі на Подолі, де механік не з'являвся уже майже рік, контингент стабільний, як віра в краще життя. Знайомі обличчя, демократичне пиво, вишуканий косяк у туалеті з філософом Морганом, що навчався з Гоциком в одному універсі.

– Саня, філософія така: ти йдеш, ідеш, ідеш...

– Куди? – придуркувато усміхнувся Макар, передав косяк Моргану.

– Однаково! Але треба йти. Ти йдеш, ідеш, ідеш...

– Та куди? – сміявся механік.

– ...І одного дня твої мізки вимикаються. Зовсім! Їх нема. Це важко, але можливо. Якщо забудеш про страх – мізки можна відімкнути і довіритись інстинктам.

– А нащо?

– А як ти дізнаєшся, де тобі бути на землі?

– Моргане, кидай курити! У тебе самого вже мізки не працюють, – поблажливо порадив Макар.

– Ну... Тепер ти врубаєшся?

– Ні...

– Шкода. Гоцик одразу догнав! Це моє відкриття. Ти йдеш, ідеш, ідеш...

Макар кинув недопалок на кахлеву підлогу, зиркнув на Моргана.

– А де він?

– Хто?

– Гоцик...

– Пішов...

– Куди?

Морган розсміявся з прикрістю.

– Блін! Де ти був, Саня? Ти перестав розуміти явища. Ти чуєш тільки слова.

– Гоцик де?

– Пішов!

– Пішов ти! Можеш без понтів? Куди він подався?

– Однаково! Куди йти – однаково. Але треба йти.

– Задовбав, придурок, – роздратувався механік. – Ходімо! Змішаємо пиво з текілою.

Пригощаю.

Морган сунув за механіком, болобонив.

– Головне – йти! Ти врубався? Це не метафора. Треба реально ступати. Переставляти ноги, аж поки страх не помре.

– І що тоді?

– Тоді? Не знаю. Я ще не йшов... – зізнався Морган. – Страшно, Саню...

Після небезпечного дзвінка шефа Марті наснилося сире м'ясо. Та так яскраво й переконливо, що наступного дня вона перерила увесь Інтернет, шукаючи ймовірних роз'яснень. Чого тільки не обіцяли люди знаючі: і зубний біль, і радикуліт, і невралгію, і незвичайні проблеми у звичайних справах, і навіть конфіскацію майна з ускладненням. Остання сентенція особливо вразила бідну Марту.

– Як це – «конфіскація майна з ускладненням»? – сушила мізки. – Не віддаватиму? А мені за це ускладнять життя? А яке життя без майна? Життя без майна – вже ускладнення. І що робити?

А робити щось – аж руки чешуться. Звикла беручка не залишати хвостів – розв'язувати проблеми з оперативністю мухобійки. А як до того м'яса підступити – й гадки не мала.

– Точно про Сашка хтось дізнається, – вирішила врешті. – А через нього – про апартаменти біля цирку. І буде мені усе гамузом – і радикуліт, і невралгія, і конфіскація. З ускладненням... службового становища.

Аж схлипнула – надто уже реалістична перспективка поставала. І що робити? Перша слухна думка – покинути юного коханця – добила. Не хотіла Марта без Сасуньки лишатися. У красних мріях інше бачила: оце знайде собі генерала, а Сасунька при ній залишиться. Для серця. Стільки уже в нього грошей вкладено, у того Сасуньку! А тут оте м'ясо. Це поки Сердюк по Брюсселях роз'їжджав, розкошували. А тепер – зась. У Сердюка око гостре, рука важка, рішення швидкі. Прожене! Та так, що вже не знайде Марта ніколи такої файної роботи.

– І що робити, Господи? – про Бога згадала. – З апартаментів Сашка виселити?

– Ні... – докумекала. – Треба Сашкові від Сердюка піти. Отоді – красно. Отоді... ми з ним разом Сердюкові око не намуляємо, а що там у мене вдома, шефа ніколи не цікавило.

Похнюпилася: і як Сашкові пояснити? Образиться. Покине Марту. Сама ж обіцяла коханцю: депутатом зроблю! А тепер і з помічників вигнати хоче. А як він запротивиться? Покине Марту, а при Сердюкові лишиться. Володимир Гнатович вельми прихильний тепер до Сашка – довіряти йому став, цінує відданість.

Марта була геть засмутилась, та раптом пригадала ту неспокійну ніч, коли Сашко приваландався п'яним, приголомшив її планами про власну справу. Про автомийку якусь усе товк.

– Знову грошики викладай! – зітхнула, наче коханець уже стояв на порозі новенької автомийки, а Марті лишалося небагато – заплатити за неї. – Отак без майна і лишуся... І так уже...

Та перспектива «спалитися» з коханцем перед Сердюком чи просто втратити Сасуньку лякала Марту більше, ніж придбання якоїсь автомийки.

– А я не даватиму гроші просто так, – заспокоїла себе. – У борг... Заробить – віддасть.

Варіант видався стратегічно правильним. Сашко залишається в апартаментах – Марта ж не малолітка дурна по чужих кутах із коханим тулитися. Заразом Марта тактовно і делікатно поверне Сашка до планів із тою автомийкою. Гарно придумала. Залишалося тільки знайти слухний час, закинути вудку і набратись терпіння, бо поки Сашко біля Сердюка...

– ...Краще не зустрічатися, – прошепотіла ображено, як мала дитина, що в неї цукерку відібрали. – М'ясо...

Нагода випала аж наприкінці квітня. Двадцять сьомого числа Сердюк і Рома Шиллер терміново вилетіли в Крим, де хтось із місцевих необережно наклав лапу на чималий шмат землі біля моря, яку Володимир Гнатович уже вважав своєю. Марта побачила в тому промисл Божий, навіть до церкви збігала.

– Господь помагає, Сашенько, – хоробро поцілувала коханця прямо на робочому місці. – Як же все гарно. Завтра такий особливий день... І Володимира Гнатовича з Ромою не буде. І поговорити зможемо, і відсвяткувати вдвох...

– І чим таким особливим є завтрашній день? – запитав механік.

– Завтра день народження Саддама Хусейна, – скромно відповіло сонце. – І мій...

Вона вже кілька днів поспіль усе товкмачила «поговоримо, поговоримо», та варто було Макарові наполягти – «давай зараз і поговоримо», як Марта посилалася на справи: «потім, потім...» Настирливий рефрен дратував механіка. Лоскотав нерви: що задумала?

– Давай зараз і поговоримо, – запропонував коханці. – Шефа нема, ніхто не заважає...

– Завтра, коханий! – викрутилася Марта. – Зараз маю документи на Поділ, у партійний офіс, відвезти.

Двадцять сьомого квітня об одинадцятій ранку Саня Макаров лишився в офісі Сердюка сам. Покрутився для годиться з півгодини: і чого тут скніти? Краще гайне подарунок Марті шукати. Добре, хоч попередила про день народження. Цікаво, скільки їй років? Як на погляд механіка – так просто старезна. А що таким дарують? За майже рік стосунків із Мартою жодного разу не робив коханці подарунків. Як не зважати на квіти.

– Помилка... – прошепотів. – Треба її вразити.

Зациклило на заяложеному – парфуми, діаманти, ті ж квіти... На діаманти грошей не було, улюблених Мартиних запахів Макар не знав, а квіти дарував уже... Біда. Перед очі чогось – Люба... Гнучке юне тіло на старенькому килимку в халупці на Костянтинівській... Фатальна близькість... Якби Люба раптом з'явилася... в Макаровому житті зараз... Він би... білим хутром підлогу встелив. Пелюстки трояндові розсипав... Уламки серця на чистому... Схаменувся. Якого біса?! Чому Люба ніяк не забувається? Чому заважає? Насупився: а Марті би сподобалися пелюстки й біле хутро... Засипати вітальню рожевим, внести коханку на руках – на руках? Ну-ну... – опустити на біле хутряне...

Підхопився – підходить!

– І щось зворушливе в руки... Символічне. Іграшку якусь. Зайця. Типу – «ти моє зайченятко!»

Скривився: Марта аж ніяк не тягнула на пухнасту тваринку.

На дванадцяту дня пошуки занесли Макара на Червоноармійську. До торговельного центру «Олімпійський». Під'їжджав, фантазіями бавився: зараз вийде, лясне дверцятами «кіа», привертаючи увагу яскравих юнок, пройде повз них зухвало й байдуже... Хай чіпляються жагучими поглядами. Хоч і не в шоколаді, та й не у злиднях. У перспективах весь... Жінки це відчувають. Жінкам такі подобаються.

Загальмував, виматюкався.

– Блін! І де паркуватися?!

Утиснув «Кіа Сїд» поміж «лексусом» та іржавим «жигулятором», не вийшов – вислизнув. Тож ляснути дверцятами не вийшло. Та й безтурботних панянок не спостерігалось – усі кудись бігли, неслися, поспішали... З відчиненого вікна чиегось авта – радіо. «У Києві дванадцята година...» Макар скривився із прикрістю, посунув до квіткової крамнички біля «Олімпійського». По пелюстки.

Поріг тут був зависокий. Про те навіть табличка малася – «Обережно! Високий поріг». Макар мимоволі втупився в підлогу, увійшов до крамнички, інстинктивно стиснув ніздрі – надто багато запахів... І раптом закляк – біля прилавка спиною до нього стояла дівчина. Макар не бачив її обличчя, але короткий плащик відкривав ідеальні ніжки, такі стрункі й витончені, що механікові раптом до вереску сильно захотілося торкнутися їх. Знітився.

– Ні! Тільки не троянди! Крокуси... Білі крокуси, – почув голос тоненької, гнучкої, як лозинка, панянки з довгим прямим чорним волоссям і неймовірними ідеальними ногами.

Опустив очі долу і тільки тепер помітив на правій нозі дівчини шрам – довгий, сантиметрів десять завдовжки, рівний і тонкий, наче проведений під лінійку «кохінором Т1». Починався на рівні колінки, закінчувався на середині литки. «Так навіть краще», – подумав чогось.

– Які квіти бажаєте? – почув голос продавчині.

Отямився. Дівчина з білими крокусами уже йшла геть.

– Квіти? – наче з конопель. – А-а... Квіти. У вас немає таких...

Геть із тої крамнички. Перечепився – поріг! Про те навіть табличка малася. Вискочив. Озирнувся – чорноволосої дівчини ніби й не було ніколи. Стовбичив посеред рухливого натовпу, дивувався: що то шарпає зсередини? В душі ридали запитання, змивали звичні відповіді, а нових давати не хотіли, ніби й не було вже часу на нові відповіді. Ніби запізно.

О десятій вечора перелякана Марта своїм ключем відмикала двері власних дворівневих апартаментів біля цирку. Не робила цього вже майже рік і поклялася не робити ніколи, поки там мешкатиме коханий Сасунька. Ото тільки раз порушила власне правило – заради Баклана. Клятий полковник! Став би генералом, Марта би, може, й відбила його у законній дружини. Дуже вже ласий до Мартиних принад.

Оце й сьогодні... Марта перехрестилася, що шеф поїхав, налаштувалася до свята підготуватися, а тут – стиць! – Баклан. Пам'ятав про Мартин день народження, феєрію влаштував до ночі, бо назавтра мав у відпряження пхатися. І як йому відмовити, коли Володимир Гнатович свого часу Марті пояснив суворо: Баклан потрібен, тож для Баклана у нас відмов бути не може! Години зо дві по ліжку гоцали. Аж простирадла зопріли. По тому Баклан подарував Марті справжній діамантик – «Лялечко, це тільки початок!» – і повів до ресторану. Два рази Марта випурхувала до туалетної кімнати, нервово набирала номер Сасуньки. Хоч попередити, що затримується. У справах. Та мобільний коханця не відповідав, і Марта геть знервувалася поміж фуагра та фондю з сухим червоним. А коли Марта нервувалася – Марта їла. Якось це її відволікало. Ну, і нажерлася донесхочу. Коли Баклану раптом зателефонував син і полковник за хвилину розпрощався зі своєю «лялечкою» – бо діти не дружина, дітей травмувати не можна, й офіцери це знають! – Марта почувалася одним великим напханим шлунком.

Таксі везло до апартаментів біля цирку, трамбувало жирну вечерю на розбитих шляхах, а вона усе набирала номер Сашка. Де?.. У передпокої власних апартаментів Марту ледь не знудило.

– Господи... Нащо ж я стільки їла? – пішла до вітальні обережно, бо чомусь перелякалася до смерті – тихо, як на кладовищі, темно... Нема тут життя. Онде люстра італійська є, меблі з випендрьожем, сходи з дубу на другий, а життя – нема.

– Сашенько...

Руки до серця, поглядом – до Бога. Спаси і збережи! Спаси і збережи для Марти її любов! І ви, янголи небесні... Чуєте? Зверху... як не з неба, так точно з другого поверху – наче скигнуть хтось. Як не янголи, так точно Мартина Сасунька солоденька. Рвонула – підбори повигиналися.

Він стогнав у темній ванній. Скрутився на підлозі – у самих тільки трусах із принтами придуркуватого Гомера Сімпсона – Мартин подарунок. Ввімкнула світло і аж очі долонею прикрила – наче хто живою кров'ю в лице бризнув. Уся білосніжна кахлева підлога великої ванної кімнати з вибагливою ретро-ванною на гнутих ніжках, здоровезним умивальником з мармуровою стільницею, плетеними з лози кріслами, таким самим плетеним кошиком для брудної білизни і дзеркалом на всю стіну густо засипана пурпуровими трояндовими пелюстками. Вони вкривали біле грубим шаром і чомусь здалися Марті такими ж прозаїчними й твердими, як сирі макарони дивної, пелюсткуватої форми. І тільки скручене тіло юного коханця – тонуло в пелюстках – нагадувало: усе то Мартині дурні фантазії.

Макар не здригнувся від несподіваного світла. Спітнілий – шахтар, мати його! – солоний від того поту, так і лежав у червоному. У закривавлених долонях – трояндове колюче стебло із зеленою дулькою замість квітки. І ванна... Уся вибаглива ретро-ванна на гнутих ніжках до краю заповнена таким же довгим і колючим обдертим трояндовим стеблом...

Жертвоприношення... Агнець жертвний у крові плаває... Приймай, любя Марто!

Усе мало бути інакше. Та ідеальний шрам на ідеальній дівочій нозі перекреслив плани, поволік у хащі сумнівів і тривоги. «Заради чого? Заради чого довбаюся?! – гнав автівку геть

від «Олімпійського», думки мавпами. – На повідку! Мальчик! Хіба це життя? Трахати добру Марту, заглядати в очі Сердюку, щоби колись... із їхньою допомогою вишкрябатися з-під них на волю... І коли?! Онде інші й вмирають у шістках! Ще трохи, і ніяка Ченова травиця не допоможе. І що тоді? Довгий шлях. Який же довгий шлях. І – куди приведе? Може, Моргана правда: спочатку треба вбити страх, щоб зрозуміти...»

Оговтався біля цирку. Зупинив автівку у дворі Мартиного будинку. «Маячня! – навіював собі настирливо. – Усе клас! Хага кльова, тачка нормальна. Тітка щедра й впливова. Гроші є. Чого я скиглю? Дівочі ніжки сподобалися? Буде їх ще у мене...»

Та вільні фантазії не відпускали, і, щоби хоч якось повернутися зі злих будяків у звичну найжджену колію, Макар телефоном замовив три сотні червоних троянд, аби власноруч обідрати пелюстки й засипати ними апартаменти. Поки квіти везли, знайшов діло – відкоркував пляшку горілки з Мартиного бару, хильнув.

– За... мене!

Усе мало бути інакше. Та перша ж троянда, яку механік висмикнув із величезного пластикового відра і безжально обірвав пелюстки, поколола йому пальці. Він перетягнув відра з квітами на другий поверх, бо раптом допетрав – закидати пелюстками чималу вітальню на першому не вдасться. Тут би і вантажівки тих пелюсток не вистачило. А от на спальню поряд із ванною мало би.

Пройшовся затишним простором, матюкнувся.

– Хіба що на ліжко...

Грандіозний план остаточно загальмував у ванній кімнаті – меншим за площею був тільки туалет. П'яний механік сидів на кахлевій підлозі, методично обдирав пелюстки з пурпурних квітів. На двадцятому стеблі по спині побіг трудовий піт. На п'ятдесятому на пальцях виступила кров, на сотому вся забавка здавалася такою ідіотською, що Макар ледь не розридався од прикрощів.

– Щоби ти була здохла, суко! – прошепотів люто.

На десяту вечора напівголий, п'яний мов чіп механік валявся посеред зів'ялих пелюстків і тихим скавучанням виводив реквієм по собі самому.

Марті запаморочилося. Пелюстки не тільки кололи очі, вони ще й смерділи. Вона розуміла тільки одне – трояндове покривало для неї. Для неї... Наче з себе вичавив і лежить тепер, як мертвий...

– Сашенько! – перелякалася.

Присіла біля нього.

– Сашенько...

Він відкинув трояндове стебло, закривавленою долонею провів по лицю, примружив очі, намагаючись усвідомити, хто це його кличе. Уздрів Мартазавру, налився червоним, як ті пелюстки, і тільки був рота розкрив, щоби зухвало плюнути їй в лице те, що безперервно повторював останні кілька годин: «Щоби ти була здохла, суко!», як Марта раптом хитнулася і повалилася поряд з механіком на підлогу. А й те! Не дівчинка, щоби отак немилосердно здоров'я не берегти. Наїлася на халяву донесхочу, перехвилювалася вкрай – у її віці, щоби перекинутися, більшого і не треба.

Механік враз протверезів. Смикнувся на підлозі, торкнувся недвижної коханки.

– Сонце...

Сонце ніби здохло. Макар вразився: як же так?! Зарано! А його плани? І взагалі... Він же без даху над головою лишиться!

– Марто! Марто! – жінку за плечі. Спробував підняти. Ніяк! А воно, дурне, ще на руках планувало її до вітальні занести. – Марто!

Ухопив коханку за руку, спробував намацати пульс. Застиг, насторожився: є? Стукає! Підхопився. Забігав по ванній. Що робити? «Швидку»? І як він пояснить оце все – пелюстки, непритомну бабу на підлозі?.. Він їй хто? Колега? А-а-а... Колега... Блін! Ще Сердюк

дізнається. Що робити? Підскочив до вмивальника, змив кров з долонь, ухопив Марту під пахви, поволік із ванної в хол. Рятівна думка виникла несподівано. Чен!

– Чен?! – Макар нервово тупцював біля Марти, притискав до вуха мобільний. – Чен, це Олександр Макаров... Так! Постійний покупець твоєї чудодійної трави. Тут у мене проблема... Жінка... знепритомніла. Ні! Не під час сексу... Просто знепритомніла... – Макара трусило від хвилювання. – Не можу «швидко»! Мені треба, щоби без питань... Щоби з якоїсь приватної клініки приїхали. І якомога швидше. Ти чуєш?

Чен чув. Чен розумів. Чен допоміг. За десять хвилин делікатні лікарі приватної клініки метушилися навколо все ще непритомної Марти, виміряли тиск, вкололи якийсь укол, від якого жінка здригнулася і прийшла до тями, поставили крапельницю і, перш ніж підхопити носилки зі слабюю, оголосили Макарові рахунок і поцікавилися: чи зможе він завтра зранку піднести до стаціонару клініки паспорт хворої?

– Зараз дам... – процокотів зубами Макар.

Паспорт знайшовся там, де й гроші, – у Мартиній сумці.

– Ви можете поїхати з нами й на власні очі пересвідчитись: у нашій клініці найвищий рівень лікування й комфорту, – запропонував один із лікарів.

– З...ранку під'їду...

Похапцем нахилився до Марти, зазирнув у скляні очі. «Спи з миром...» – промайнуло.

– Зранку... – повторив розгублено.

Півночі знервований механік знищував сліди свого неймовірного і, як з'ясувалося, драматично-приголомшливого для Марти сюрпризу. Покидав у відра колючі трояндові стебла, виніс на смітник. З пелюстками – складніше. Надто вже багато дріботи насмакав – вивалювалася з целофанового пакету, ніяк не трамбувалася. Врешті знайшов у шафі велику, як парашут, лляну торбину – у такі зазвичай упаковують ковдри чи перини. Заповнив по самі краї, а пхатися вдруге до смітника – в падло. Вийшов на балкон, розкрив торбину, трухнув – на землю посипалися три тисячі пурпурових пелюсток, якщо й бутони рахувати. Макар ціну питання вираховував ще до початку дурної забавки. З однієї квітки виходило максимум десять пелюсток, тож із трьохсот троянд – близько трьох тисяч.

Він раптом подумав, що, за звичайною банальною логікою, саме в цей час під балконом мала би проходити закохана парочка... Він шепоче їй на вушко щось звабливо-збудливе. Вона знічена. «Ні, ні!» А тут – диво. Трояндовий дощ. Скажи йому «так!», дівчинко. Йому вже несила... терпіти.

Визирнув. Під балконом курив худий наркоман. Струшував з плечей пелюстки. Задер голову, закричав у небо:

– А де мак, мати твою? Скінчився?

Макар вишкірився, плюнув худому в маківку.

– Пішов у жопу, покидьок закумарений!

Дива не сталося.

Не розчинились у ночі й Макарові проблеми. Стояв на балконі, дивився услід худому наркоману: сунув геть, бурмотів щось ображено собі під ніс, розмахував руками-шарнірами – і... лякався. Проклинав придурка Моргана з його гнилою філософією «позбудься страху!». І як позбутися страху, коли Макар не знає відповіді на одне-єдине запитання: коли саме Марта ввійшла до ванної? А що, як розчула в ображеному скиглинні – «щоби ти була здохла»?.. А як він взагалі формулював? Може, ляпнув: «Щоби ти здохла, Марто!» Ну, і тітка з копит.

– Не пам'ятаю, блін! Не пам'ятаю! – аж зубами скреготнув.

Над ранок розпач поступився місцем відчайдушній хоробрості.

– Чула? Та покласти... З прибором! Куплю квіти! Крокуси! Білі! Я з ними теє... під лікарнею усю ніч просидів... Боявся потривожити... Божеволів од відчаю...

– Хвилювався... Місця собі не знаходив, – бурмотів уперто, ступаючи вранці комфортним коридором приватної клініки. В одній руці пакет з китайським іграшковим

ведмедиком – купив біля залізничного вокзалу, де торгують цілодобово, у другій – хімічно-фіолетові хризантеми звідти ж.

Назустріч уже поспішав один із лікарів, що йому Макар відвалив бабла за нічний виклик.

– А ви тут... безвилазно?! – безсонна ніч перла з механіка нахабною зухвалістю.

Лікар тренованим рухом змусив вуста до усмішки.

– Чергую до восьмої.

– А тепер?

– Двадцять хвилин на сьому.

«Оце я припхався з переляку!» – подумав Макар.

– А... де?

– Прошу! – Лікар уже йшов коридором, мастив шлях добрими новинами. – Нічого страшного. Перевтома, стрес... Нормальні явища нашого напруженого життя. Порадьте вашій... – лікар замовк, аж зупинився від прикрощів. Він теж провів безсонну ніч, утомився вкрай і тільки тому так легковажно зайшов за прапорці і тепер не розумів, як викрутитися. – ...вашій...

– То що порадити? – холодно запитав Макар.

– Дієту! Легку їжу, вечеряти не пізніш як о сьомій, – із полегшенням заторохтів лікар. – Прогулянки на вільному повітрі, невеликі фізичні навантаження. Велосипед...

– ...Мотоцикл, скутер! – пробурмотів механік. Зупинився біля дверей, на які передбачливо вказував лікар, зиркнув на нього недобре. – Я зрозумів!

– Гаразд.

– Далі я сам.

– Прошу, прошу! Якщо у вас виникнуть питання, я в ординаторській до восьмої.

– Я зрозумів, – повторив Макар і вже хотів був одчинити двері палати, коли лікар обережно торкнувся його руки.

– Вибачте.

– За що?

– Одномісна палата звільниться тільки після дванадцятої. Ми були змушені помістити вашу... – лікаря знову заклонило. – Вашу...

– Маму! – нахабно видав Макар.

– ...Маму у двомісну палату, але там не гірші умови, а навіть кращі! І це тільки до дванадцятої дня!

– Я зрозумів, – утретє повторив Макар, узявся за ручку дверей, зачекав, поки лікар здимить, і тільки потім реально зрозумів: він назвав Марту мамою прямо біля дверей її палати. Якщо почула... Дідько!

«Та де там! Мабуть, накачали снодійним, щоби не смикалася зайве», – підбадьорив себе і врешті вже відкрив двері палати.

На широкому ліжку сяяло бадьоре сонце. Механік напружився. «Ти зможеш, Саню!» – стимулював себе. Ступив крок до ліжка, упав на коліна, головою у лікарняний матрац... Прошепотіти – «прости!». Безпрограшний варіант.

– Не спиш? – ляпнув натомість і аж виматюкався подумки. Ну що із ним таке? Помилка за помилкою.

Вона всміхнулася азартно і весело. Як молода.

– Який чудовий ранок, Сашенько!

Він зиркнув на неї здивовано...

– З днем народження, сонце, – пробелькотів розгублено. – Я тут... Квіти... Подарунок...

Вона кивнула з тією ж азартною, веселою усмішкою.

– Ти розбираєшся в шитті?

– В житті?

– У шитті, коханий! – сміялася так радісно, ніби тільки-но – з прохолодної прозорої ріки. Свіжа, чиста, натхненна.

– Марто... Може, я зарано потурбував тебе... Ти вчора... Я так перелякався... Подумав – ти померла, а я... Як же я без тебе?... Всю ніч...

Макар уже приготувався повідати Марті казку про нічні блукання навколо клініки, та вона простягнула до нього руки, й механіку не залишалося нічого іншого, як обійняти коханку і констатувати подумки: «Не чула! Вона нічого не чула! Точно глуха!»

– Тобі краще. Я бачу: тобі набагато краще, – бурмотів напружено. – Шкода, що пелюстки зів'яли... Ми би...

Вона раптом розчулилась, ухопила Макарові руки. Обцілювала поколоті пальці, притискала їх до серця, бурмотіла щось незрозуміле і щире. Він спробував підіграти. Шепотів вистраждано:

– Не лякай мене так більше, сонце. Я цього не переживу.

Вона так же раптово відпустила хлопцеві долоні, глянула йому в очі.

– Це доля, – сказала упевнено.

За десять хвилин Саня Макаров і сам не знаходив іншого пояснення карколомній перспективі, що несподівано виникла у його житті цієї ночі.

– Доля, – вразився. Розхвилювався, як малий. – Марто! Ти... неймовірна. Ти читаєш мої думки. Це... реально?

– Ганні Григорівні дякуй. – Марта кивнула у бік вікна.

Макар озирнувся і тільки тепер побачив на ліжку біля запнутого вікна сухеньку літню жінку – спала з дитячим усміхом на вустах.

Посеред ночі Марту привезли до стаціонару приватної клініки, поклали на кушетку в процедурній і перш за все опитали і обстежили більш ретельно, ніж під час оперативних рятівних дій в апартаментах біля цирку. На ту годину слаба Марта уже могла ворухити язиком і мізками. Їй промили шлунок, підкріпили вітамінами, а от від заспокійливого і снодійного пацієнтка відмовилась.

– І так засну, – запевнила лікарів.

Порожнім коридором молодий кремезний медбрат котив каталку, на якій виляглась Марта, до палати, перепрошував на ходу: усі одномісні палати зайняті, тож до ранку... Вибачте! Як правило, у нас тільки планові пацієнти. Ми за викликом не виїжджаємо. Виняткова ситуація. Тільки заради вас...

Марта махнула рукою: чи не однаково?!

– Сподіваюся, ви мене не в чоловічу палату покладете?

Медбрат знизав плечима.

– Не хвилюйтеся. Пан Голобородько ввійде в ситуацію...

– Ви везете мене до чоловічої палати?! – не повірила Марта.

– Син... Чергує біля хворої матері. Ніяк не можемо умовити його перепочити. Дуже сердечна людина, – пояснив медбрат.

У просторій палаті біля ліжка сухенької літньої жінки в зручному кріслі дрімав лисий здоровань під п'ятдесят. Прокинувся від шуму, підхопився... Допоміг медбратові посунути ліжко, щоби Марті було зручніше перебраться на нього з каталки.

– Сергій Голобородько, – представився. – Не заважатиму?

– Подивимося, – відповіла Марта.

З годину обживалася на зручному, але незвичному ліжку, крутилася, зиркала на здорованя і шкодувала, що так легковажно погодилася терпіти його присутність. Попросила Голобородька покликати санітарку – чаю би... З лимоном.

– Я пригощу вас своїм чаєм, – усміхнувся, підхопив термос із тumbочки.

Чи то чай був із побажаннями, чи то ніч надто тоскною, але як пішли язиками чесати – не зупинити. Спочатку, звісно, за погоду, політику і бідну Україну зачепилися, а потім про особисте насмілились. Марта не сповідалася. Забобонна. Обережно, загальними фразами. А

пан Голобородько як на духу: ще до розвалу СРСР до Штатів виїхав. Громадянство має, бізнес який не який, сім'ю. Маму ніяк не міг умовити переїхати. Тільки тепер і погодилася. Він примчав, а вона злягла... От і залишився. Чекає, поки мамі покращає і лікарі дозволять їй довготривалій переліт. Однаково треба тут справи порозв'язувати: квартиру продати, інше розрулити...

– Не кращі часи для продажу квартири, – поспівчувала Марта.

– То ще півбідди, – пожалівся чоловічяга. – Не знаю, як її бізнес продати... Така морока.

– Що за бізнес? – запитала Марта просто так, для годиться.

– Колишній будинок побуту. Мама в ньому невелику швейну фабрику зорганізувала. Була би юридично єдиною власницею, покупці би знайшлися. Приміщення непогане, у центрі міста. Виробництво налагоджене, прибуток є.

– А в чому проблема?

– «Акціонерка»! І треба було мамі те акціонерне товариство?! Усе за трудовий колектив переживала. А мені тепер розбирайся з тими акціонерами. І покинути шкода. Стільки грошей вкладено... Швейні машинки з Японії, тканини дорогі... Були би родичі – я б на них залишив. Та в нас тут – нікого.

Марта завмерла, зачудовано глянула на американського громадянина і раптом твердо сказала:

– Я куплю!

Операція «Фабрика»

Двадцять восьмого квітня дві тисячі дев'ятого року на світанку Саня Макаров стояв у тихому печерському провулку поблизу Генеральної прокуратури навпроти наново відремонтованого двоповерхового будинку. «Фабрика швейних послуг "Есфір"», – педантично повідомляла вивіска на фасаді. Затамував подих, пішов по периметру – уздовж високого паркану, що він огорожував немалий внутрішній двір колишнього будинку побуту. Марті саме ставили крапельницю, хоч і пручалася, а він мав майнути до її квартири на Русанівці, привезти чистий одяг, пообіцяв – обернеться за хвилину, та не втримався, повернув на Печерськ.

Дихати боявся: здавалося, видихнеш і – нема! Ні цієї фабрики, ні карколомної пропозиції, ні самої Марти. Віри не йняв. Хіба так буває? За майже рік тирлування біля владних тільки один шлях до багатства і незалежності вирахував: настільки втертися у довіру до Сердюка, щоби за його спиною від його імені вирішувати «питання» і брати за це немалі гроші. Так робила Марта. Він знав. Це вимагало бійцівських якостей: і розуму, й хитрості, й передбачливості, немалої виверткості й самовладання – не кидатися на будь-яку пропозицію. Та механік планував спробувати... Щоб років за п'ять-шість накрасти стільки, щоб відчалити і розпочати власну справу. Хоч у статусі нардепа, хоч без нього. Однією нічною розмовою вправна Марта вибила з його життя кілька небезпечних років сумнівних заробітків, прошепотіла:

– Це доля, Сашенько! Таке трапляється раз на життя. Сусідка по палаті продає невеликий бізнес. Файно для початку. А з бізнесом і в депутати – набагато простіше. Ти, звичайно, планував автомийку відкрити, але шиття – перспективніша справа. Як думаєш?

Макар – хоч мордуй! – ніяк не міг пригадати, про яку автомийку згадує Марта. Він взагалі мало чого пам'ятав з хмільних годин. «Мабуть, п'янючим був і щось ляпнув. Треба припиняти», – напружився.

– Шиття? Хіба це реально?

– Завтра зустрінемося з паном Голобородьком, зрозуміємо, – упевнено кивнула Марта. – Не думаю, щоби колишній будинок побуту коштував, як «ферарі».

Макар обійшов будівлю, знову став перед парадним входом. Про Мартин записничок згадав. «Невже просто купити мені фабрику? – збентежився. – А як виставить такі умови, що я під ними стану рачки? Це ж Марта!»

– Рано радіти... – прошепотів роздратовано.

Помітив біля входних дверей порожній пластиковий стаканчик, підняв, вкинув в урну.

– Якого тут... смітити? – по-хазяйськи.

Марта раптом усвідомила: вона на вершині. Не на тій благословенній, що дарує задоволення, спокій і радість після неймовірного сходження. Ні. Тут місця того – клаптик ґрунту для однієї ноги! Вітер дме: мить – і скине. А до спини торба прилипла, і не знати, що в ній – парашут, що врятує й перенесе на іншу, вищу вершину, чи каміння – ляп на землю! І тільки жижа...

– Як же його все викрутити? – Лежала під крапельницею, схеми – торговками на базарі: кожна своє пропонує.

Гроші знайти – півсправи. Як Сердюкові все подати, щоби не психонував, не поруйнував, допоміг чи хоча би не заважав? Сашко, фабрика, шеф, політика, вибори, гроші, гроші, гроші... Вони з Голобородьком домовилися зустрітись сьогодні надвечір. Марта мала глянути на фабрику, обговорити ціну, щоби уже остаточно вирішити, чи варто у халепу лізти.

– На роботу, коханий! Ти – на роботу! – наказала Макарові, коли той привіз одяг. – Раптом Володимир Гнатович повернеться.

– А як же фабрика? – ляпнув наївний механік, ніби однієї нічної розмови достатньо і вже цього дня він мав стати хазяїном невеличкого двоповерхового приміщення у центрі з усім, що є всередині.

– Думаю, любий, думаю... – ошелешила.

Макар ледь стримався: значить, питання ще не вирішено? А він знав... Такого не буває. Маячня. Вона просто знущається! Подався геть, а Марта обережно встала з постелі, пішла до ліжка Ганни Григорівни Голобородько, що так і спала собі біля вікна, ніби за все життя відсипалася.

Надвечір, енергійна й збуджена, мов кобила на іподромі, навантажена вкрай корисною інформацією після розмови зі старенькою мамою пана Голобородька, Марта стояла перед колишнім будинком побуту на Печерську, обмацувала його чіпким поглядом.

– «Фабрика швейних послуг “Есфір”», – мовила вголос. Обернулася до Голобородька, що він тупцював поряд. – Чому «Есфір»?

– У мами близька подруга була. Есфір Мойсеївна... Видатна людина. Через Майденек пройшла. Рано померла. На її честь мама назвала фабрику.

– У вас надзвичайна мама...

– Ходімо всередину. Побачите, як вона виробництво налагодила. Усе блищить, працює.

Марта йшла охайним довгим коридором, та дивувалася не чистоті й порядку. «Як такий ласий шматок прямисінько у центрі міста досі нікому в око не втрапив? Вчасно я...»

У директорському кабінеті присіли.

– Ну? І скільки просите? – без церемоній запитала Марта.

Американський громадянин виявився справжньою капіталістичною сволотою – затребував півмільйона доларів і гарантії того, що профіль виробництва буде збережено.

– Це важливо для мами, – пояснив.

Марта гідно витримала удар.

– Справедлива ціна.

Задумалася. Несподівана думка – пунктир, не більше – раптом окреслила настільки несподіваний вихід, що Марта ледь витримала себе у вузді.

– Може, уже й квартиру покажете? – мовила байдуже. – Що, як вона мене зацікавить і за два об'єкти ми з вами... поторгуюємось.

За півгодини тремтіла від паморочливих перспектив на розі Саксаганського й Горького. «Господи праведний! – очам не вірила. – Саме те, що треба!»

Немала квартира була на третьому поверсі старовинного будинку за номером 33, що він до революції належав багатію Хаїму-Беру Гронфайну. Тому самому, чия донька Євгенія полюбила бідного студента Київського комерційного інституту Ісака Бабеля... Усупереч татовій волі вийшла заміж за коханого, що набагато пізніше став знаним письменником.

Марта не знала, хто такий Бабель, а тим більше Хаїм Гронфайн, та оповідь пана Голобородька про історію будинку таки вразила. Усе ж ясно! Доля! Вона – багата і красна, як та Євгенія, а він... її Сашко... точно Бабель.

– Ох, тут ремонт... – йшла квартирою, своє правила.

– Так. Як я поїхав, мама з того часу нічого не робила. Така сентиментальна. Отут на стіні біля дверей і досі позначки... Мама відмічала, як я ріс...

Голобородька залило спогадами. Та про справу не забув – за дев'яносто метрів запросив скромні триста тисяч баксів.

Марта тільки кивнула у відповідь – ціна вже не мала значення. «Аби тільки Баклан не підвів», – плігали азартні думки. Та виказувати справжні наміри не збиралася.

– Скільки вступите? Давайте тисяч сто скинемо на фабриці і п'ятдесят на квартирі.

– Ні! Ні...

Голобородько почервонів, розхвилювався, душу навиворіт: він цих грошей дуже сподівається, бо у Штатах хоч і не бідує, але й не розкошує. Такі часи... Дітей треба навчати, а бізнес ледь дихає, а ще кредит, та й для мами треба відкласти.

– Двадцять тисяч... Більше не можу, – резюмував, наче перепрошував. – Згоден усе віддати за сімсот вісімдесят тисяч.

– Дайте мені тиждень, – попросила Марта. – Тільки сім днів.

– Не можу! Для мене час – гроші.

– Ви мене не зрозуміли, шановний, – пояснила Марта. – Не для прийняття рішення. Рішення я прийняла. Гроші треба зібрати. Немала сума, хоч і не космічна.

– Марто, ви ангел! Мені вас Господь послав, – розчулився американський громадянин. Тиждень? Прошу! Він устигне підготувати документи.

«І я за тиждень викручуся», – поклялася собі Марта.

У тиждень не вклалися.

Травневі свята, БТІ, ЖЕК, термінові збори акціонерів в «Есфірі»... На п'ятнадцяте травня обидві сторони врешті заявили – готові.

– Пропоную не відкладати справу, – сказала Марта. – Зустрінемося завтра в нотаріуса.

– Завтра ж субота, – здивувався американський громадянин.

– Тим краще. І в нотаріуса, і в банку люду менше, – відповіла Марта. Пояснила: – Та й не можу я таку велику суму готівки вдома зберігати. Вкрай небезпечно. Ви ж розумієте?

Ох, як же Голобородько розумів бідну Марту... За місяць повторного знайомства з реаліями колишньої батьківщини американський громадянин тільки те й робив, що вигинав брови від здивування та підтримував щелепу, що вона відвалювалася. Кожен крок вимагав грошей, будь-яке питання вирішували тільки після того, як на стіл лягала купюра. Голобородько шкірою відчував, як його роздягають зацікавлені погляди будь-де, де він з'являвся. Інстинкт самозбереження волав: з України треба виїхати наступного дня після того, як квартира і фабрика будуть продані. Одне гріло: доля послала йому Марту. Як же допомогла йому ця симпатична ділова шляхетна пані.

– Пане Сергію. Якщо ми з вами хочемо не втратити немало грошей на податках, маємо піти перевіреним шляхом, – пояснила Голобородькові. – Офіційно продати і фабрику, і квартиру за копійчаною залишковою вартістю. І з тої невеликої суми заплатити податки. Основну частину грошей ви отримаєте готівкою і зможете розпоряджатися нею вільно: покласти в банк чи забрати з собою у валізі...

Американський громадянин перевірів інформацію у фінансових консультантів: запропонований Мартою варіант ошадив немалу суму на податках.

– Дякую, що напоумили... – сказав Марті.

Домовилися зустрітися шістнадцятого травня о десятій ранку в нотаріуса. Американський громадянин ще на початках переговорів наполіг: нотаріуса обере сам. Вбачав у тому гарантію безпеки, та й офіс нотаріуса розташовувався поряд із банком, де Голобородько мав рахунок.

– Що робитимете до завтра? – запитала Марта, коли вони з Голобородьком обговорили найдрібніші деталі завтрашньої угоди. – Із Києвом прощатиметеся?

– По квиток на літак їду. Хочемо відлетіти сімнадцятого зранку, – відповів той.

– А я до церкви... – мовила партизанка. – Знаєте, Бога попросити про поміч не зайве.

Марта дивилася Богоматері в сумні очі, шепотіла: «І ти, Матінко Божа, поможи», усе прокручувала в голові кожен крок карколомного плану, що завтра повинен був або піднести її, або жбурнути у таку безодню, що з неї й сонця не побачиш.

– Хіба я не заслужила щастя?

Крок перший – Сердюк.

– Володимире Гнатовичу, – закинула наживку. – Є варіант прибрати до рук підприємство, через яке можна гроші на вибори збирати.

– Кажи, – наказав Сердюк.

– Олександр Макаров... – обережно, – вийшов на цікаву пропозицію. Невеличку фабрику продають задешево. Мріє купити. Якщо допоможемо – матимемо свою людину й підприємство, через яке...

Сердюк думав кілька днів.

– Хай купує, – дозволив. – Після виборів віддаватиме половину прибутку.

– Безумовно! – підтвердила Марта. Перехрестилася подумки: головне вирішено.

Крок другий – Баклан.

– Пане полковнику, є апартаменти для вас, – вони вечеряли за містом, бо Бакланова дружина чогось вередувала й кинулася у підозри.

– Скільки?

– Метрів?

– І метрів...

– Саксаганського. Історичний центр. Дев'яносто метрів...

– Замало!

– ...За п'ятсот тисяч...

– Ти здуріла, Марто?!

– ...Гривень.

– Гривень? – примружився полковник. Трохи більше шістдесяти тисяч доларів – ціна однокімнатної на Троєщині. Не вразила. Тобто – вразила! Що натомість попросить?

– За певних умов зможете й ці гроші повернути, – заінтригувала Марта.

– Нормальна схема! – запевнив Баклан, коли Марта стисло виклала йому суть свого плану і роль у ньому полковникових людей.

Крок третій – Сашко.

Марта не посвячувала коханця у план. Спостерігала, як нервується, як гарячково розпитує... «Щось зрушилося, сонце?» Заспокоювала: терпіння, любий. Обережно готувала – доведеться працювати під Сердюком, без згоди Сердюка їм фабрики не бачити, тож після виборів треба буде ділитися. А до виборів... Марта пізніше пояснить. Звична схема. У вигравші всі.

– Краще скажи: невже тобі цікаве шиття? – осміхалася, притулялася до свого Сасуньки горда й натхненна.

– Мені цікава перспектива. – Макар ледь стримував хвилювання. Обіймав коханку, а перед очима Мартин записничок: «17900 дол. США – автівка; 5324 дол. США – одяг; 2767 дол. США – киш. гр., моб., інші витрати». Певно, вже немало дописала.

Одного дня наважився.

– Марто! Я навіть радий, що з тою фабрикою усе так повільно вирішується, – сказав.

– Чому? – здивувалася Марта.
– Ще маю час відмовитися. Точніше, я точно відмовлюся, сонце. Зайве стараєшся.
Почервоніла до скронь, вирячила очі – оце тобі маєш! Вона жили рве, усім ризикує, а він ще розмірковує.
– Не розумію тебе, любий... У чому справа?
– Ти головного не кажеш, сонце! Скільки те коштуватиме і хто платитиме? – ва-банк. – У мене грошей немає. Твої не візьму. Я не альфонс, Марто! Ти й так зробила для мене... немало. Певно, тисяч тридцять уже витратила на мене...
– Двадцять вісім тисяч триста доларів, любий, – ляпнула педантична Марта і тим ледь усе не зіпсувала.
Механік сіпнувся, підскочив.
– А ще живу безплатно у твоїх апартаментах! Виїду! Гроші... поверну! Усі до копійки! Ти ж з роботи мене не виженеш, Марто? Чи... дарма сподіваюся? Ти вже скажи мені все, бо мальчиком почуватися став!
– Сашко! Сашенько! – учепилася у нього. – Ти все неправильно зрозумів. Ну, як ти міг подумати?! Не треба нічого повертати. Хіба близькі люди не допомагають одне одному? А скільки ти для мене зробив!
– Що я для тебе зробив? – щиро здивувався механік.
Практична Марта замовкла. А й справді?
– Ну... Не варто все вимірювати грошима...
– Не можеш знайти аргументів?
– Я люблю тебе.
– Ні, сонце! Це я люблю тебе! А ти... – Ох і ризиковий. – Ти рахуєш...
– Сашко! – обхопила його руками, притулилася.
– Не збуджуй мене, сонце! Не хочу! – Хитрий.
– Прости! Ну прости... Стільки років усе одна й одна. Звикла рахувати... Не буду! Йди до мене!
– Ні!
– Коханий...
– Облиш, Марто! – відштовхнув її. Зиркнув похмуро. – Ця розмова давно назріла. Фабрики не буде. Точка.
– Та чому? Я позичу тобі гроші.
Лізла до нього, тягнула руки. Душа співала. Ох, і fajно розмову раптом повернуло. Марта мізки парила, ніяк насмілитися не могла сказати Сашкові, що дасть йому гроші на фабрику в борг. Ні, справа була не в самих грошах. Прив'язати міцніше мріяла. Надовго. А він сам... Наскільки ж Мартина людина! Вона з першого погляду зрозуміла: її людина!
– Позичиш? – Макарова душа співала. Будуть гроші! І фабрика буде! А що потім – тепер не так уже й важливо. Може, Марта раптом помре. Чи ще якась приємна халепа...
– Так, любий. Позичу. А ти віддаси. Потім. Добре?
– Скільки?
– Триста тисяч...
– Доларів? – злякався механік.
– Гривень, любий. Смішні гроші...
– Смішні... – Серце упало. – Хіба за такі гроші продають фабрики? Хай навіть такі невеличкі, як «Есфір»?
– Ми ж із тобою не пересічні громадяни. Нам Володимир Гнатович помагає, – збрехала. – То домовилися?
Кивнув, наче рот багнукою заліпило. Є! І страшно... Ні! Моргана правда: треба вбити страх. Та й хто знатиме, що він винен Марті...
– Чудово! – почув голос коханки. – Напишеш розписку, і наша угода...
Макарові здалося: не розчув. Розписку? Клята Марта.
– Безумовно, – підтвердив серйозно.

За хвилину Марта акуратно вклала у прозорий файл аркуш паперу з письмовим потвердженням: Олександр Макаров позичив у неї триста тисяч гривень і має віддати їх на першу Мартину вимогу.

– Сподіваюся, завтра не вимагатимеш? – запитав підозріливо.

– Формальність. Стандартна форма, – знизала плечима обережна Марта. – Не зважай, любий. Коли зможеш, тоді й віддаси. Нам ще треба її викупити, ту фабрику...

Аби усе пройшло без збоїв, у Мартиному плані залишався останній крок, четвертий, – знайомство Сашка з полковником Бакланом, а також їх обох з американським громадянином Голобородьком. Для кожного з трьох у Марти малася своя версія подій, тож хвилювалася вкрай.

– Чоловіки... – дратувалася. – Бовдури! Аби хтось не ляпнув зайвого.

До діла підійшла ретельно. Спочатку привела коханця на фабрику. Пану Голобородьку сподобався незворушний, як Будда, майбутній молодий хазяїн з розумними очима – його не збила з ніг ціна питання у півмільйона баксів, він поважав шитво і не збирався перепрофілювати «Есфір». І де йому знати, що перед зустріччю Макар пройшов суворий інструктаж коханки: нічому не дивуватися, нічого не заперечувати, з усім погоджуватися. Так і робив, а волосся дибки: «Блін! Про які півмільйона баксів мова?!»

Тим часом стараннями Марти американський громадянин познайомився з полковником Бакланом у материній квартирі. Баклан знав суть плану, тож усе пройшло гладесенько і навіть закінчилося чаюванням у вітальні.

За тим – суперскладне завдання. Баклан, Макар і Марта мали повечеряти в «Егоїсті». І тільки задля того, щоби полковник допетрав, коли мова зайде про фабрику і про те, що платять за неї його грошима: Макар і Марта виконують замовлення Сердюка, Баклану з того діла перепадає квартира, тож сіпатись і задавати зайвих питань не слід. Зокрема й Сердюку. Макар, натомість, не повинен був зрозуміти, що Марта не вкладає у справу жодної своєї копійки.

Полковник врубався після першої чарки.

– А! Маячня! Я свого не втрачу, – облизнув Марту хтивим поглядом. – Тебе, лялечко, першою в нову хату запрошу. Давно мріяв про холостяцький барліг. Служба, мати її, напружена... Життя на вістрі. Злочинці, суки, передихнути не дають. Свої, суки, копають...

Макар уперше бачив коханчиного коханця так близько. Мовчки їв-пив – помічник Сердюка, не більше. Виконує завдання шефа. Вдивлявся у рельєфну грубу морду полковника, навіть жалів Марту: хіба з доброї волі під такого ляжеш? А дядько, певно, впливовий...

– Чуєш, хлопче! – запитав Макара, коли сечовий міхур загнав Марту у туалетну кімнату і чоловіки залишилися за столиком удвох. – Не бачив... Марта ні з ким там не... зустрічається?

– Не розумію. Про що мова? – нахабно запротивився Макар. – Марта щодня з десятками людей зустрічається.

– Що ти не розумієш? Мужика має чи ні?

– А-а... Он ви про що. Звідки мені знати, – видушив механік. – На роботі всі дуже помірковані, а що в кожного вдома відбувається – таємниця. – Помовчав. Піддав жовчі: – Певно, має. Жінка інтерна. Недарма ж Володимир Гнатович при собі тільки одну жінку тримає – Марту.

– Ну, так... Інтерна... – буркнув Баклан. Насупився. – Забудь. Я тебе про Марту не питав.

– Безумовно, – ввічливо всміхнувся Макар.

Марта повернулася аж занадто швидко, підозріло стрельнула оченятами по задумливим лицам чоловіків, та питати не стала.

– Сподіваюся, завтра усе пройде успішно, – запевнила схвильовано.

– Їдьмо, Марто. Відвезу тебе. – Баклан підвівся, гикнув – переїв. Простягнув Марті руку.

Ошелешений механік лишився за столиком. Второпив очі в стільницю: дивитися на Марту не міг. Усе ж зрозуміло! Злигаються прямо в автівці, як полковник до постелі не втерпить. Нащо Марта звела його з ментом? Що, взагалі, відбувається? До чого тут якась квартира, яку необхідно купити разом із фабрикою, яка тут роль Баклана і чому Володимир Гнатович Сердюк наполіг, щоби Саня Макаров здав посвідчення помічника нардепа, якщо стане фабрикантом? «Начхати! – рознервувався. – Я придурок! Написав розписку на триста тисяч гривень. Навіщо? А що, як завтра... нічого не відбудеться? Що, коли я частина якоїсь афери? Полковник цей... Сердюк... Цікаво, куди Марта мою розписку сховала? Треба дізнатися...»

Насупив брови. Допив мінералку, оплатив вечерю за трьох. Аби скоріше стало завтра...

Шістнадцятого травня дві тисячі дев'ятого року в нотаріальній конторі на Печерську каша зварилася. Пан Голобородько приволік кволу маму – як без неї? Мама – власниця і квартири, і колишнього будинку побуту. Полковник Баклан так міцно тримав немалий кейс, ніби всередині ота горезвісна червона кнопка. Марта демонструвала товариству оптимістичну усмішку, спиралася на лікоть Макара й усе перепитувала:

– Ти паспорт не забув?

Він видавався дещо збентеженим, уважно слухав нотаріуса – беземоційного, як звук на одній ноті, лисого чоловіка в окулярах. Нотаріус швидко перевіряв документи, підготував свої – договір купівлі-продажу на квартиру, свідчення про передання акцій «Есфірі» від громадянки Голобородько Г. Г. до громадянина Макарова О. М., відклав папери. Підвівся.

– Залишаю вас. Розраховуйтеся, – сказав. – Як закінчите, покличете мене. Тут є апарат для перевірки купюр. Якщо виникне потреба – прошу. Після повного розрахунку поставите підписи, зареєструємо угоди, і вони матимуть законну силу.

Нотаріус вийшов. Марта видихнула, виклала на стіл пакет.

– Чотириста тисяч гривень, – пояснила коротко. – Сто тисяч – квартира. Триста – «Есфір». Тут у доларах – п'ятдесят тисяч.

– Сергію. Що це? – злякалася Ганна Григорівна Голобородько.

– Усе в порядку, матусю, – американський громадянин хвилювався. – Це тільки офіційна частина... Поклади до своєї сумки.

Полковник Баклан зітхнув із прикрістю, мовляв, що тут незрозумілого, поставив на стіл чималий кейс. Відкрив – затиснута банківськими упаковками з доларами, у кейсі зеленіла пляшка шампанського.

– Відзначимо, – всміхнувся. Поставив пляшку на стіл, підсунув кейс Голобородьку. – Рахуйте! Рівно сімсот тридцять тисяч доларів США.

Макар очманів – що? Йому ж не почулося? Сімсот тридцять тисяч баксів?.. І ще п'ятдесят, що дала Марта. Затамував подих, зиркнув на Марту. Коханка ледь помітно хитала головою. «Ні слова! Ні жести! Мовчи!» – прочитав по очах.

Американський громадянин години зо три рахував і перераховував бакси. Врешті склав у кейс.

– Даруйте за затримку. Все! Я закінчив.

Марта поклікала нотаріуса. Ганна Григорівна, Макар і Баклан поставили підписи на своїх документах: Бакланові – квартира, Макарові – «Есфір». Поки нотаріус реєстрував угоди, Баклан оперативно відкоркував шампанське.

– Хай вам щастить за океаном! Здоров'я, удачі...

– Дякуємо! – розчулилася старенька.

– Мені ще в банк. – Пан Голобородько тепер так же міцно тримав кейс, як Баклан до того.

– Е, ні! Таку угоду треба обмити. А то не пощастить, – вів Баклан своє.

– За декілька хвилин повернусь, і обов'язково... – Голобородько вже йшов до дверей.

– Зачекайте! Куди ж ви сам з такими грошима? – Баклан відсунув бокал. – Ми вас проводимо. Так, Олександр?

– Безумовно, – на автоматі кивнув Макар.

Американський громадянин вийшов першим. До банку в сусідньому будинку – метрів п'ятдесят, не більше. Ошелешений механік сунув услід за Бакланом, ще переварював несподіваний поворот з ціною питання, коли раптом почув, як зойкнув полковник.

– Мать вашу!

Підняв очі: американський громадянин лежав на землі. Від нього геть бігли трое непоказних, та, певно, вельми тренованих молодиків. Швидко мчали. Один міцно тримав у руці кейс. Макар смикнувся, відштовхнув Баклана і раптом кинувся вслід. Позаду волав Голобородько, полковник кричав у мобільний: «Терміново! Підняти всіх! Пограбування!», а механік і сам не розумів, що робить. Якого біса?! Біг, чіплявся очима за міцні спини покидьків, аж поки за рогом вони раптом не розділилися – один побіг ліворуч, другий праворуч, а той головний, третій, із кейсом, раптом зупинився біля непримітної іномарки з брудними номерами, закинув у салон кейс, сам пірнув у підворіття. Іномарка зірвалася з місця, мить – і чао!

Захеканий механік стояв посеред метушливої вулиці – почервонів до скронь, ніби у чомусь винен. І що тепер? Усе – недійсне? Усі ті хвилювання, сподівання, мрії... Суки! Ноги назад не несли. Притулювся до дерева, закурив: блін, і що тепер? Із відповіддю уже спішила добра Марта. Дзвонила на мобільний настирливо.

– Алло...

– Сашко... Документи на фабрику при тобі? – голос Марти тремтів від нездорового збудження.

– Так...

– Їдь, любий!

– Куди?

– Куди завгодно. Не повертайся сюди, до нотаріуса. Тут міліція, «швидка»... Не треба.

– Моя автівка там лишилася.

– То нічого. Додому поки не повертайся. Візьми таксі, поїдь за місто... Відпочинь трохи. Такий важкий день... Але будь на зв'язку. Я зателефоную, коли тут усе... – Марта замовкла і раптом сказала: – Вітаю, любий. Тепер ти власник фабрики «Есфір»...

Макар відімкнув виклик, намацав у внутрішній кишені піджака згорнуті в трубочку документи...

– Чому вона не спитала, де я і що зі мною? – прошепотів підозріло. Зиркнув на годинник: пів на третю. – І куди мені пхатися?..

На третю дня «швидка» доправила Ганну Григорівну Голобородько в уже продану квартиру на розі Саксаганського й Горького: старенька навідріз відмовилася від лікарні.

– Вдома сина чекатиму!

Сергій Голобородько на ту годину сидів напроти круглощогого міліцейського майора з пропитими кролячими очима, тремтів від усе більшого жаху. На столі майора лежала мамина сумка з п'ятдесятьма тисячами доларів і документами на продаж квартири й акцій фабрики «Есфір».

– Щось я не розумію, – тягнув волинку майор. – Що у вас украли? За документами вам повинні були заплатити п'ятдесят тисяч доларів. Ну! Ось вони! А звідки виникли якісь міфічні сімсот тридцять тисяч?

Американського громадянина невтримно несло в глухий кут, та він ще не розумів.

– Може, це порушення... Я не вельми обізнаний у законах України. Але... готовий відповідати. Квартиру й акції мама продала за сімсот вісімдесят тисяч доларів. Меншу частину оформили, так би мовити, офіційно... А більшу...

– А, зрозуміло, – кивнув майор. Байдужо потягся до телефону на столі. – Серeda! У мене твій клієнт! Забирай!

– Куди ви дзвоните? Що відбувається?

– Економічні злочини розслідує Серeda і його хлопці.

– Я не злочинець!

– Ну звісно! А хто намагався державу на податках обдурити?

– Я готовий...

– Ти йди... – Майор раптом піднявся, пішов до дверей, відчинив. – Давай! Твоєї вини немає. А за матінкою твоєю хлопці Середи самі під'їдуть. Що ж це вона... Сама п'ятами наживати зібралася – та Бога ради! А нащо країну обдирати?

– Ні! Маму не можна турбувати. Мама тільки одужала. Прошу! Вона навіть не знала. Я сам! Мені порадили певні люди... Я не знав... Полковник Баклан може підтвердити...

– Мовчати! – Майор почервонів, хижо зиркнув на американського громадянина. – Не раджу прізвищами розкидатися... Ви тут... того... базар фільтруйте! У нас тут... тітка з факелом шлях не освітлює. Дійшло?..

До Голобородька дійшло ближче до ранку наступного дня. У кабінеті полковника Середи, що він увесь – гламур і розкіш світу, від годинника до відполірованих нігтів. Не задурно ж на економічних злочинах сидить. Пояснив популярно: за приховування доходів від оподаткування Голобородьковій мамі світить не один і не два роки за ґратами.

– Арештуємо її сьогодні ж!

– Невже немає інших варіантів? – прошепотів приголомшений син.

– Заяву забираєте і швидко вимітаєтеся з країни.

– Віддайте... мою заяву. – Американський громадянин згас.

– Вільні!

– Ваші колеги... документи конфіскували... і мамину сумку... з грошима...

Середи поклав перед Голобородьком документи.

– А мамина сумка? – наважився бідаха.

– Речовий доказ.

– Чого?

– Злочину.

– Якого? Я ж забираю заяву... Мене ніхто не грабував, я помилився...

– Процедура. Напишіть заяву, ми її розглянемо... Чому я повинен вірити вам на слово? Особисто я ніякої сумки з грошима не бачив. Може, вона вам наснилася, як і ті тисячі...

– Але ваш колега...

– Процедура!

– У мене літак за п'ять годин!

Середи розвів руками.

– Так чого ви й досі тут?

– Будьте людиною! Віддайте хоч п'ятдесят тисяч, що в маминій сумці були!

Середи скривився з прикрістю. Нахилився до американського громадянина.

– Блін, мужик! Ти при тямі? У тебе майже мільйон украли, а ти мені тут про якісь п'ятдесят тисяч белькочеш? Тікай! Руки в ноги – і нема! До тебе не дійшло? Не вивезеш матінку-злодюжку сьогодні ж, завтра передачі носитимеш! Якщо сам не сядеш.

Сімнадцятого травня в аеропорту Бориспіль з автівки з затемненим склом полковник Баклан і Марта спостерігали за літаком, що саме набирав висоту. У Баклана задзеленчав мобільний.

– Відлетіли? Добре!

– Здиміли, – сказав Марті.

– Слава Богу! – Перехрестилася, й рука не відсохла. – Ох, і важка доба була. Добре, що сьогодні неділя. Хоч відісплюся.

– Зачекай, лялечко. Давай уже до кінця справу доведемо, по тому й відпочинеш.

– Є питання?

– Так. Куди поділися мої сто тисяч гривень?

Марта й оком не моргнула: уся схема як на долоні. П'ятсот тисяч гривень дав Баклан. Чотириста з них поміняли на п'ятдесят тисяч доларів – вони пішли на оплату офіційної

частини угод. Ще вночі люди полковника повернули начальнику пакет із цими грошима, що були в сумочці Голобородькової матері. Усі п'ятдесят тисяч доларів. Найвідповідальнішу частину плану на себе теж узяв Баклан. У конкретних людей позичив сімсот тридцять тисяч справжніх баксів на один день. Його ж люди зустріли Голобородька біля нотаріальної контори... Полковник навіть зарані повернув валюту позичальнику, поки колеги зажахували американського громадянина.

– Пане полковнику! Вам квартира розкішна у центрі міста фактично за сто тисяч гривень дісталася! Подякували би Марті, а не питали дурне! – обурилася.

– Ясність люблю! Де гроші? – уївся Баклан.

– А ви думаєте, отака копійчана залишкова вартість і вашої квартири, і фабрики... нічого не коштує? Довелося платити... – збрехала Марта, хоч за все те платив Голобородько.

– Та добре, лялечко. Добре... Не гони хвилю. Просто запитав. Нормально спрацювали.

– Цілком... – стримано кивнула Марта.

А подумки... аж верещала від захвату. В результаті карколомного, вкрай небезпечного і ризикованого плану коханому Сашкові фабрика дісталася безплатно – ані копійки Марта не витратила. Ще й «наварила»! Сто тисяч гривень від Бакланових грошей віджувала, від Сашка розписку має – винен їй триста тисяч гривень. Фантастика! Тепер Сашко фабрикою керуватиме, не мулятиме очі Сердюкові, Рома Шиллер не коситиме, ніхто про їхню любов незбагненну не здогадається! А кохатись у Мартиних апартаментах будуть. До скону! Який же неймовірний збіг! Доля! Не було би в Голобородьків ще й квартири до фабрики, Марта тоді би й не знала, яким пряником Баклана в справу заманити.

– Доля... – прошепотіла фанатично. – Тільки би цей Голобородько з Америки нам привіт не передав.

– Маячня... – відмахнувся полковник. – Йому зараз є про що думати!

– Про що? – насторожилася Марта.

– Маму хай підтримує. – Полковник уважно глянув на Марту. – А ти про що подумала?

Годиною пізніше на борті літака, що ніс маму й сина Голобородьків геть з України, сталася надзвичайна пригода. Пан Сергій сидів поряд із тьмяною слабкою Ганною Григорівною, настирливо й оптимістично переповідав, як кийська міліція упіймала грабіжників, як йому надали автівку й охорону, аби він міг покласти в банк усі гроші до копійки, навіть оті п'ятдесят тисяч із маминої сумки, а потім йому довелося бути присутнім на допиті злочинців, і він мусив це зробити – він же бачив їхні обличчя, його свідчення важать багато, він виконав свій громадянський обов'язок, щоби сьогодні залишити Україну з легким серцем... При слові «серце» пан Сергій замовк, по-дитячому перелякано глянув на маму й упав у прохід. Просто під стрункі ніжки стюардеси.

– Зупинка серця, – констатував пасажир, що назвався лікарем, і першим підхопився з крісла від крику старенької Голобородькової мами...

Полковник Баклан і Марта й гадки не мали: тривога відміняється, привіту з-за океану можна не боятися...

Від фабрики тхнуло. До чорної ночі доби шістнадцятого травня Макар просидів у ресторанчику на набережній в районі Подолу. Усе прокручував і прокручував події дня, знову й знову діставав із внутрішньої кишені піджака угоду про продаж акцій, вчитувався, велів собі радіти: «Чувак, блін! Ти в шоколаді!» – та від фабрики тхнуло, і механік навіть замовив собі текіли, аби прочистити мізки, бо сподівався: то від Дніпра несе. Та несло від фабрики.

Ну, Макар же не з-за океану! І не з конопель! Розклав подію на складові на раз-два! «Есфір» тягла на півмільйона баксів. Якимось неймовірним шляхом Марті й Баклану вдалося схилити Голобородьків до офіційного продажу за копійки. Звична річ. Свого часу Макарові батьки продавали бабусину хату на Кінбурнській косі, так за документами виходило – аж нічого та хата зі шматком землі в заповідній зоні не коштувала. А насправді... Усі так роблять. Тільки не усім бакси за кордон вивозити... Цікаво, хто витяг зі своєї схованки сімсот тридцять тисяч баксуків? Баклан чи Марта? У Марті стільки є?! Вони знали... знали, що ті

гроші ні за яких умов не потраплять до Голобородькових рук. Марта прокололася! Напередодні події взяла з нього розписку на триста тисяч гривень. Рівно стільки, скільки фабрика коштувала за документами. А мала би...

– Ох, Марта... – вразився.

Марта ніби тільки й чекала згадки про себе. Зателефонувала близько півночі.

– Сашко... Не зустрінемося. Їдь додому, любий. Не чекай. Певно, тільки на ранок повернуся...

– Я хочу бачити тебе раніше, сонце! – несподівано агресивно відповів Макар. Розпитати хотілося з пристрасстю. Із мордуванням і виламуванням рук: він знав більше, ніж вона сподівалася.

– Справи не відпускають, – урвала зв'язок.

Макар допив текілу й викликав таксі.

– На Печерськ, – кинув водієві.

Спочатку зупинив біля нотаріальної контори, ніби тут повинно було лишитися хоч щось, що би нагадувало про злочин при білому дні. Вийшов з таксі, озирнувся злодійкувато – геть нікого? І... нічого? Тільки його «кіа» на парковці скніє. З куців гиркнув бродячий пес, п'яна компанія – усе ближче...

– Поїхали!

А от і фабрика. Його фабрика! Він був тут лише раз... Ганна Григорівна Голобородько сьогодні вдень у нотаріуса сказала йому, поки пан Сергій рахував бакси:

– Завтра, Олександр Миколайовичу, я обов'язково представлю вас колективу.

– Завтра неділя, – знизав плечима Макар.

– Знаю. Та завтра вся «Есфір» збереться на фабриці, – всміхнулася старенька. – Влаштовую прощальний бенкет. Прямо перед відльотом. Раніше не вийшло.

А тепер як? І Марта вештається, не розпитати: йому на яку годину ранку до фабрики підходити? Стояв навпроти парадного входу, дивився на темний куб будівлі, сердився. «Не тхне! Просто навкруги – повний нічир... А я до чого? Мені про своє думати. Блін! У мене є "своє"! Чи як?..»

До апартаментів біля цирку дістався по першій. Упав у крісло, поклав на стіл перед собою документи «Есфірі».

– Хай би бабця завтра краще не приходила, – пробурмотів напружено і раптом упіймав себе на тому, що співчуття до Голобородьків тане, тане... Згадав, як здуру побіг за грабіжниками вслід. «Йо-ма-йо! Ледь увесь план не зруйнував», – подумав ошелешено, ніби й справді міг наздогнати тренуваних молодиків. Розгубився, здивувався власним думкам: що серце заспокоїть?

– Марта ризикувала заради мене, – прошепотів упевнено. Потяг за ланцюжок. О, так! Марта ризикувала всім. Що ті Голобородьки? Певно, загнули ціну, за що й поплатилися. А от Марта... Та й Баклан... Якби план зірвався, то по Марті й полковнику можна було би замовляти поминальну.

– Цікаво, що шиють на моїй фабриці? – відкинувся в кріслі. Та більш актуальна думка висмикнула, погнала до ноутбука.

До вранішньої зорі Саня Макаров читав в Інтернеті про принципи організації відкритих акціонерних товариств: його «Есфір» починалася з аббревіатури ВАТ. А коли сонце зійшло, помчав до нотаріальної контори по «кіа». Тріумфальна поява нового хазяїна на фабриці без автівки здавалася нелогічною.

У неділю вранці власне майно зустріло механіка запахом оселедця й цибулі, гарячою здобобою і холодними підозріливими поглядами двадцятьох жінок і трьох немолодих чоловіків, що вони всі товклися біля накритого столу в просторій кімнаті, більше схожій на червоний куток радянських часів.

– А Ганна Григорівна де? – замість «здрасьте!» обурено вигукнула пишна швачка років сорока з явними ознаками неформального лідера.

– Бубнова! Припини! – від натовпу відділився старезний, обмотаний, мов павутинням, довгим рідким сивим волоссям дідок, заспішив до Макара.

– Гурман! Іван Маркович Гурман, – представився, простягнув руку. – Бухгалтер.

– Макаров. Олександр Миколайович, – процідив механік.

Гурман закивав бовванцем.

– Дуже приємно! Дуже! Накажете починати чи... Ганну Григорівну дочекаємося?

– Почекаємо. – Макар зважував кожне слово. Здавалося, ляпне щось не те, й уся забава – коту під хвіст. – А поки... познайомимося...

– З колективом?

– І з колективом, і з виробництвом.

Гурман слухняно кивнув, уже простягнув руку в бік швачок...

– А це наші...

– Саш! А, Саш! – уїдливо перебила його усе та ж Бубнова. – А тобі хто нас купив? Мамка? Чи татко?

Гурман почервонів від прикросців, хтось пирснув у кулак.

– Я сирота... – напружився механік.

– Да? А так не скажеш... – нахабно усміхнулася швачка. – Козирний мальчик... Що таке голка, знаєш?

Макар почув тільки одне – «мальчик». Налився гнівом по вінця – вуха загорілися.

– А от ти мені й розкажеш, – відбив холодно.

Бухгалтер Гурман пхикнув на швачку, заболобонив:

– Пане директоре! Дозвольте, я вам розкажу... Оце наш колектив... Золоті руки...

Немолоді швачки, пухкенька секретарка Оля Роберт, її тато – понурий, як виснажений кінь, технолог Василь Васильович Роберт, синій-винуватий охоронець Пилипенко – точно бухає, сам дід Гурман... Макар кивав кожному, молив Бога тільки про одне – хай стара матінка пана Голобородька не з'явиться. Хай не з'явиться. Уява малювала жахи – викривання, розірвання угод, міліцію і вселенську ганьбу.

– Котра година? – запитав, коли після детальних оглядин першого поверху Гурман і група охочих повели його на другий поверх, де розміщався просторий цех.

– Скоро дванадцята... – сказала котрась із швачок. Зойкнула. – Ой! Це ж Ганна Григорівна уже в аеропорту. А ми?... І не попрощалися...

Експурсія розсипалася. Швачки похнюпилися, зазбиралися: «Ми додому. Можна? Сьогодні ж неділя...» Бухгалтер Гурман виявив готовність залишитися з новим начальником – познайомити з економічними показниками.

– Відпочивайте. Тільки залиште мені ключі від парадного входу і від кабінету, – наказав Макар із полегшенням.

Йти з «Есфірі» не хотілося. Колектив вимівся, прихопив із собою майже все з накритого столу, залишив начальнику пайку – бутерброди з ікрою, оселедцем і шинкою, блідий помідор і жменьку квашеної капусти на пластиковій тарелі. Макар закурив і тепер уже без нервів пішов оглядати власне хазяйство.

– Тільки би не просрати все це... – шепотів збуджено, заглядаючи у кожний закуток охайної доглянутої будівлі.

Швацьке виробництво в колишньому будинкові побуту нагадувало радше невеличку артіль, та механіку масштаби справи здалися колосальними. Перебирав рулони тканин, розгублено крутив у руках лекала, клацав швацькими ножицями, роздивлявся білі сарафани на вішаках, врешті вилігся на величезний закрійницький стіл – очі у стелю.

– І з чого починати?..

І оце щойно в механіка питання, так одразу Марта про себе нагадувала.

– Сашко... – почув утомлений голос коханки в мобільному.

– Марто! – вигукнув азартно. – Приїжджай до мене! Зараз же!

– Я в тебе... Тебе тут немає.

– Де ти?

- У моїй... твоїй квартирі... біля цирку.
- Ти не зрозуміла! Приїжджай до мене!
- Куди?
- На фабрику, – хвалькувато, як дитина.

Вона змучилася від безсонної ночі, переживань і страхів. Він змордувався від підозр, сумнівів і близькості блискучих перспектив, у які й досі не міг повірити. Певно, цим двом треба було знесилитися вкрай, щоби забути про обережність, маски, правила й цілі... Рухи та звуки притишилися. Кабінетом, де донедавна хазяйнувала старенька пані Голобородько, полилася тиха ніжність. «Вона така змарніла», – зі щирою тривогою подумав механік. «Він подорослішав за день», – щиро розчулилася Марта.

На шкіряному дивані механік притулювався до коханки. Залишалося, як зазвичай, прошепотіти: «Я жадаю тебе», десь віднайти сили, щоби бурхливим сексом віддячити за всі її ризики. Та сил брехати не було. Невтримно хотілося одного – прибитися до неї, як до мами. Хай би пожаліла, хай би захистила...

Марта обережно обійняла коханця. Повела долонею по волоссю. Нащо брехати – жадання не було. Хіба що одне відчайдушно-світле – пожаліти коханого, наче біда у нього. Наче тільки вона одна й може втамувати його болі.

– Сашенько... Хлопчику мій... Серце моє... – вела-шепотіла, ніби власну дитину пестила.

Ніколи до того і вже ніколи опісля Макарові й Марті не було так хороше разом.

Нані

Нані Новаковська зненавиділа журналістів у березні двотисячного. Татова сестра, тітка Мирослава, не догледіла, не встигла прибрати газети. Квоктала-квоктала над племінницею. «Ніц не їси, дитино. Де сили візьмуться?!» Відволіклася, кинула біля столу свіжу пресу...

Чотирнадцятирічна Нані весняною гілкою тремтіла на дивані. На турботливо підсунутому пуфику – перебинтована права нога. Поряд милиці. Дивилася на ту ногу, очей відірвати не могла. Як же так? Одна мить – і немає майбутнього? Як би не повернуло – немає! Тільки минуле.

...Три дні тому. Вони з татом і мамою поверталися з Процева. Півдня в селі провели: тато демонстрував своїм жінкам неосяжну ділянку землі, яку вторгував напередодні. Посеред лісу, з виходом до ріки. Блукали-раділи. Усе вишукували місце, де стане їхній дім. Мамі хотілося не у низині. На пагорбі. «Анечко! Це ж не Грузія! Під Києвом немає гір і пагорбів!» – бурчав тато. Мама сміялася: «Тоді дім буде з баштами, як у старовинних грузинських фортець». – «Як скажеш!» – погоджувався тато, а Нані просила маму – хай буде просто дім. Звичайний. Ні, не зовсім. Під соломою. Щоби ще здалеку теплом від нього... І стіни білі.

Надвечір – утомлені, щасливі – йшли до позашляховика, що він стояв посеред сосен. Тато всміхався: «Ануко! Нані! А побудуймо грузинську фортецю під солом'яною стріхою». О! Нані знала. То серйозно. Коли тато всміхався, але називав маму не Анечкою, а Анукою, він не жартував. А коли він не жартував, можна було просити в нього що завгодно. «Тато! – повисла на батьковій шиї. – Я за кермо. Я!» – «Ну, давай! Але тільки до міста», – кивнув тато.

І шлях був не слизький. І сонце не сіло. Трактор. З ґрунтівки на трасу сунув трактор, і, якби за кермом був хтось досвідченіший за чотирнадцятирічне дівча, він, безумовно, звернув би на це увагу. Та... Доля? Тато обернувся до мами, яка сиділа позаду, Нані вирішила, що тракторист має знати правила – у неї головна. Стій, бовдуре. ...За мить гальмувати було пізно. Позашляховик на повному ході врізався в трактор. Все.

Дівча весняною гілкою тремтіло на дивані, дивилося на скалічену ногу. Вона винувата... Вона. Тато в лікарні. Зламані ребра, рука. Мама... в реанімації. А в Нані тільки нога пошкрябана. Як так? Навіщо вона попросилася за кермо?! Схлипнула. Потяглася до газет на скляному столику. «ЗАКОН ЯК ДИШЛО!» – прочитала великий, на всю шпальту

заголовок. Поряд таткове фото. Що це?! Пояснення – поряд зі світлиною. «Відомий підприємець Ярослав Новаковський під Процевом насмерть збив жінку з дитиною. Вбивцю за ґрати!» – стояло там дрібнішим шрифтом.

Нані вхопила милицю, щосили дзизнула по газеті. Столик розлетівся, уквив підлогу ясним склом, та Нані не зупинялася. Стрибала навколо столика на одній нозі – скло в ступню! Не відчувала. Біла і біла милицею по паперу, налитому брехнею по вінця. І кричала ж. Кричала, поки не знесилася. Упала біля розтрошеного столика, скрутилася, тремтячими руками вхопилася за скалічену ногу.

– Ненавиджу! – шепотіла завзято. – Ненавиджу вас усіх!

...Тато вирвався з лікарні за тиждень після надзвичайної події. Зламана рука – підв'язана, корсет ребра притримує.

– Ти ні в чому не винна, Нані! – навіював доньці, та голос тремтів. – Ти – за правилами... А тракторист цей до кінця днів за кермо не сяде! Якщо, звісно, побачить свободу... до кінця своїх днів. Забудь про нього, Нані! І щоби не плакала! Нам маму підняти треба.

Анука згасала довго, нестерпно, тяжко. Танула. Ховала смуток у гіркій зморщі між чорними бровами, намагалася всміхатися чоловікові й доньці. Горду грузинку з південного Ахалкалакі не навчили плакати.

– Дім... Давай будувати наш дім, Нані... – шепотіла слабко.

Новаковський сірів з горя, Нані квапливо хапала альбом, всідалася біля маминої постелі. Звичайно, що мама права! Мама завжди права! Вони малюватимуть дім, а коли мама встане... збудують його поміж сосен біля ріки. У тому, що мама встане, Нані не сумнівалася. Медицина он яка! Мерців із того світу повертають. І грошей у тата – повно. Найкращих спеціалістів запросив. Так і було. Поважних медиків оперативно висмикували з будь-якої точки планети. У квартирі Новаковських лунала англійська, німецька, навіть китайська мова. Їм з татом залишалося небагато: довіритися лікарям, сповивати кохану маму своєю турботою повсякчас і... малювати дім. Звичайно! Нані сідала на край ліжка, тримала альбом так, щоби мамі було зручно... Анука вела олівцем по паперу, всміхалася...

– Тут... башта...

– Мамусю! А де ми з тобою від літньої спеки ховатимемося? – питала Нані.

Анука вела слабкою рукою – поряд із баштою виникала тераса. Конічні шпилі... Вітрячки...

– Гарно, матусю...

– Тата бережи... – прошепотіла Анука. Альбом долу. Очі в небо... Мо', дім там собі підшукувала?

За тиждень, певно, побачила новий притулок. Пішла... Новаковському – й поплакати не судилося. Ануку поховав, кинувся Нанку рятувати. Покинутим кошеним вила в куту, їсти відмовлялася. Шкарябалася, пручалася – нікого до себе не підпускала. Квартиру Новаковських знову заповнили лікарі... Рік у приватному санаторії в Німеччині. Новаковський усі справи покинув – поряд животів, нікому догляд за єдиною донькою не довірив. Одного у Бога просив: урятуй дитину.

За рік – два суди. Трактористу впаяли по повній. Хвора жовтушна газета завзято відбрехалася, винісши на перші шпальти чергову брехню: «Підприємець Новаковський рік ховався в Німеччині від українських законів!». І що їм – за Нані плакатися?! Новаковський відступив. Та не забув. За півроку жовте кубло зійшло синім полум'ям. Винуватих не знайшли. Та й не дуже шукали.

– Немає в мене нічого святого, – сказав Новаковський доньці. – Тільки ти, Нані.

– Тоді я буду завжди з тобою поруч, тато. Як янгол-охоронець, – відповіла Нані. – Повинно ж бути в тебе хоч щось святе.

Вразила нещасного тата у саме серце. Він і так мучився, відповіді не знаходив: якої крові більше в жилах доньки? Його, західняцької, української, чи від Ануки, грузинської? Раз каже – можна вірити. Наче невидимими сріблястими металевими латами вкрита – непохитна.

А чим серце гріє – не довіряться. Анука... Друга Анука. Ті ж глибокі сині очі, горді риси лица, чорні брови – стріли. Ясна. Єдина. За таких чоловіки насмерть б'ються. За цю єдину Новаковський – уб'є.

У вісімнадцять Нані вчергове здивувала тата: навідріз відмовилася від кембриджів та гарвардів, вступила на архітектурний факультет Київського національного університету будівництва і архітектури. І вперше з часу страшної пригоди заговорила про занедбану земельну ділянку в Процеві. Новаковський кілька разів поривався її продати: не хотів і згадувати про місце, де кохана Анука востаннє всміхалася. Нані не дозволяла. Не говорила нічого – просто махала головою знічено: ні, ні... І от.

– Дім будуватиму в Процеві, – сказала просто. – За маминими малюнками...

Приголомшила – серце задихнулося. Не дібрав що відповісти. Кивнув. Дав Нані волю і гроші.

Химерна споруда виросла за два роки – Нані ні на йоту не відійшла від маминих малюнків. Тут було все Анучине – башти, широкі тераси, конічні дахи з вітрячками. І Ярослав Новаковський полюбив дивний, недолугий, незрозумілий для чужого ока дім. Тільки тут озлоблена нещасна одинока людина, у якої не було нічого святого, відпочивала душею.

У дві тисячі дев'ятому Нані стала дипломованим архітектором, татовим коштом відкрила архітектурне бюро, захопилася творчістю Отто Вагнера і віденського сецесіону. І все би нічого, та поряд із донькою й досі не було нікого, про кого Ярослав Новаковський міг би радо подумати: годиться в майбутні зяті. Друзі? Так! Цих повно! Трусили патлами й порожніми кишнями, застрягали в Наниному бюро надовго. А коханого не було. Новаковський згадував любу Ануку: така ж була. Ніхто з хлопців не міг похвалитися, що хоча би глянула на нього прихильно. Долю свою чекала. Його, Ярослава свого... І до Нані має... прийти любов. Новаковський орлиним оком обмацував кожного, хто наближався до доньки ближче, ніж на сто кроків. Намагався передбачити події, був готовий убити кожного, хто тільки намірився поставитися до його квітки легковажно чи образливо. Мучився: який він, обранець Нані? Хто? Цей? Чи, може, он той...

Олександр Макаров не сподобався Новаковському з першого погляду.

Макар би теж зосередився на емоціях, та знайомство з Новаковським пройшло під знаком «Danger!». Одного дня в середині серпня, коли він збирався відсвяткувати своє тримісячне хазяйнування в «Есфірі», зателефонувала Марта, прошепотіла поспіхом:

– Сашко... До тебе візитери. Не підведи.

З того, як швидко Марта ввірвала зв'язок, механік зрозумів: або щось підслухала в шефовому кабінеті, або дізналася щось важливе запізно.

За хвилину до його кабінету вже заходив Макс Сердюк, хазяйським жестом запрошував сюди невисокого лисого чолов'ягу з чіпким поглядом.

– Прошу, Ярославе Михайловичу.

Макар не бачив красунчика Макса з півроку, сподівався – піде від Сердюка, ніколи уже не зустрине шефового сінка. Три місяці тому, коли він прощався з офісом нардепа, Сердюк теж чекав на сина, та – Бог милував – не перетнулися. Володимир Гнатович тоді сухо побажав помічникові успіхів на бізнесовій ниві, додав:

– У наших справах усі контакти через Марту.

– Безумовно, – запевнив Макар, хоч не дуже й розумів, про що мова. – Я залишаюся вашою людиною, Володимире Гнатовичу.

– Прийде час, побачимо, – пообіцяв Сердюк.

Час прийшов?

Макар напружено зиркнув на гостей. Чому йому завжди здається: поряд із Максом він обов'язково побачить... Любу?

– Доброго дня, – сказав насторожено.

Підвівся з крісла, пішов до чоловіків.

– Максе... Радий бачити. Як Володимир Гнатович? – вкрай ввічливо. Простягнув руку лисому. – Макаров.

– Новаковський, – буркнув лисий. Явно не бажав брататися.

Макс уже йшов кабінетом.

– Оце, значить, і є твоя фабрика?

– Моя, – необережно нахабно процідив Макаров.

Новаковський прискіпливо зиркнув на механіка:

– І хто її тобі прикупив? Мамка? Чи татко?

Макарові у голову вереск: «Мальчик! Мальчик!»

– Бабця!

– Ну, звісно... – Новаковський насупився, кинув: – Показуй!

Макаров вів гостей довгим коридором, волосся дибки: що відбувається? Винувату враз знайшов: «Клята Марта! Не могла попередити заздалегідь. Хоч би знати, що за фігня. Сердюк Макса прислав? Казав, усі контакти через Марту...»

– Ну... Все зрозуміло. Досить! – Новаковський зупинився в коморі готової продукції на першому поверсі, присів на тюк з упакованими сарафанами. Насупився – думку м'яв.

– Значить, так... – оголосив. – Завтра чекаю тебе, Максе... І пана Макарова... в себе в Процеві. Обговоримо.

Макс захитав головою: ні, ні...

– Найпевніше, його Марта привезе, – про Макара, як про тюк із сарафанами. – Я в татові справи не втручаюся, Ярославе Михайловичу.

– Марта, то й Марта, – відповів Новаковський. Зиркнув на механіка. – До зустрічі... мануфактурщику.

– О котрій я повинен бути у вас? – запитав механік, хоча хотів дізнатись інше: навіщо йому пхатися до Новаковського.

– Як сонце сяде, – розпливчасто відповів Новаковський, рушив геть.

– Зустрінемося, – пообіцяв Макс, пішов за Новаковським услід.

– Безумовно!

Стояв посеред упакованих сарафанів, дивився гостям услід. «Дідько, ну до чого ж пафосні, суки! – тремтів від люті. – Покидьки, козли, мажори довбані.. Звикли в баблі купатися. Спробували би... Як я! Самі! Нічого... Ще подивимося, хто крутіший... у нічорі бовтатися». ...Про Новаковського – не думав. У мізках верещала сирена – «Danger!». Аж роззинувся – звідки?... Фантазії – на! Макс голий... Любу хоче! Та де йому? Після Макара...

Зі злих думок – у реальність: швачка Бубнова на порозі.

– О! А що ви тут робите? – цікава.

– Працюй, Злато!

– А що це ви... наче випили й не закусили? Хто це приходив? Найжджають? – Злату Бубнову зупинити – легковиком на КамАЗ. – Так ви їм скажіть – колектив за вас! Хай тільки спробують. Ми їм влаштуємо армагеддон на три дії без перерви на каву.

– Усе в порядку, Злато. – Всміхнувся. – Не переживай. Нікуди я від вас не подінуся.

Швачка Злата Бубнова стала першою беззаперечною перемогою «мануфактурщика» Макарова. Йому би від початку в справу вникати, виробництво вивчати, контакти налагоджувати, а тут колектив забродив, трясця матері. Бубнова на коні. Шаблюкою розмахує:

– Дівчата! Молокосос нас закриє! От побачите! Воно ж – ніяке... І куди Ганна Григорівна дивилася, коли йому «Есфір» продала?!

Макаров не став витрачатися на слова. Бубнову – на контроль якості, план – удвічі, технолога Роберта з дочкою Олею – на вихід. Скандал вийшов немалий.

– Ви не маєте права нас звільняти! – кричав Роберт.

– Роберте, без образ, – сказав Макар. – Ви баласт. Нащо мені технолог? Краще я на вашу ставку дизайнера візьму, бо на цих сарафанах скоро загнемося. І секретарка мені не потрібна. Я сам можу слухавку знімати і каву заварювати.

– Ми – акціонери! – підгавкнула секретарка Оля.

– І залишаєтесь акціонерами, – відповів Макар. – Краще запрацюємо – вам же зиск. Кінчайте цирк! Ідїть! Хоч до суду, хоч до чортової матері!

Під гарячу руку хотїв був і охоронця Пилипенка викинути на фіг, та бухгалтер Гурман засмутився:

– Пропаде людина. Зіп’ється! Ганна Григорївна його була теж звільнила, а потім назад узяла. П’є, нещасне, як без роботи.

– Добре, хай поки працює, акціонер хріновий. Тільки я тоді не розумію: навіщо ми встановили сигналізацію і платимо охоронній фірмі?

– Щоб охороняли, – сказав Гурман.

– А Пилипенко нам навіщо?

– Щоби не пив.

Отаке воно – «своє».

Першою стратегію нового власника оцінила Злата Бубнова.

– А Саньок наш кебу має, – сказала. – По всьому видно – працюватимемо.

За два місяці, коли вже бачила, як вимордовується хлопець – з ранку до ночі на фабриці, – перейшла на «ви».

Макар і справді жили рвав. Із задоволенням! Із відчайдушною радістю. Геть нові відчуття – «на себе пашу!». Немає втоми. Ніхто ж не змушує – сам. Воля його така. Воля... Нічир зник. Сонце! Сонце – то не Марта. Світло. Тепло. Люди є – твої! Різні геть. То й добре. Уже не один. Татко їм. Блін, приємно. Себе не забути. Гроші – чудово. Гроші від свого діла – кайф!

Постачання, тканини, сарафани, у туалеті унітаз забився, огорожу відремонтувати, заградувати єдине незагратоване вікно, що виходить у внутрішній дворик, їдальню в червоному кутку зробити, постачання, тканини, сарафани... «Моє!» – врешті вірив. Трусився-жахався-наступав: «Фарт! Не віддам!» А ніхто й не рвався. Тиша незвична. Санстанція та пожежники були поткнулися. Гроші дав, згадав мимохідь – парафія нардепа Сердюка. Чули про такого? Чули! Гроші взяли, більше не надокучали. Та й без них проблем вистачало. Крихітне виробництво працювало з крихітним прибутком. Голобородьковій мамі, певно, вистачало. Макар планував торгувати світ. Добре, хоч допетрав: заради перспектив не варто руйнувати створене.

– Сарафани? Нормально... – розмірковував. – Є час збагнути, куди рухатись.

А тут – Макс із Новаковським: привіт від Сердюка. Уже вирішили, куди йому йти?

– Марто! – у слухавку. – Обов’язково заїдь до мене сьогодні!

– Спробую, – демонстративно-оптимістично відповіла партизанка.

Зустрілися назавтра надвечір. Така в них тепер любов. Марта з обережним подивом звикала до нових життєвих обставин, що вона сама доклала максимум зусиль до їх реалізації. Зустрічі з Сасунькою стали безпечними, проте настільки рідкими й спонтанними, що Марта й сама не розуміла: так краще? То Сердюк затримував її до ночі, то Сашко не вилазив із фабрики. Зате вже як зачинялися в апартаментах біля цирку, ох уже Марта розкошувала – до ранку коханця слюнявила.

А цього разу й обійняти забула. Сиділа в салоні «кіа» поряд із коханим, торохтіла: усе встигнути Сашкові переповісти, поки до маєтку Новаковського доїдуть.

– Новаковський – потрібен. Сердюк із ним домовився, що Новаковський організує держзамовлення для твоєї фабрики. Вчора...

– А чому вчора цього лисого Макс привів?

– Сам напросився. Саме у Володимира Гнатовича був... Я вже зібралася, а Макс... Усе нормально?

– Безумовно. Про держзамовлення...

– Починається справа, Сашенько! Починається...

– А що від мене?

– Нічого! Тобто... Новаковський пояснить... Певно, шитимеш щось для армії. Важке питання! Та раз Сердюк із Новаковським домовилися... Головне – отримаєш державні гроші. На вибори підуть...

– На вибори? А що мені лишиться, Марто?

– Усім вистачить... – запевнила Марта. – Я навчу. Більшу частину треба буде віддати Володимирі Гнатовичу. А куди він їх витратить – на вибори чи ні, – то не наша справа. Іншу собі залишити. І так усе викрутити, ніби все пошито й передано замовнику.

Макар насупився – нічир...

– Тобто... можна й не шити?

– Можна...

– А якщо не віддавати гроші Сердюкові?

– Ти що?! – злякалася Марта. – І думати забудь. Якби не Володимир Гнатович – хіба була б у тебе фабрика?

– А я думав, тобі дякувати... – ляпнув механік.

Вони ніколи не поверталися до подій шістнадцятого травня. Марта уперто мовчала, Макар боявся ставити питання.

– Якщо Сердюк захоче твій бізнес прикрити, – відповіла, бо досвід мала, – й дня не пропрацюєш. У нас усе й виходить, бо під Сердюком...

Макар загальмував: попереду ліс, вогні посеред дерев. Проців.

– А Новаковський цей... – мовив. – Такий же недоторканий, як наш Сердюк?

Марта закивала.

– Поважна людина... Дуже поважна. Ти, любий, будь готовий...

– До чого?

– До будь-чого... – відповіла обережно.

Палац Ярослава Новаковського в Процеві скидався на недолугий пафосний торт, прикрашаючи який перестаралися спочатку п'яні кондитери, потім п'яні гості, а наприкінці й нетверезий хазяїн руку приклав. Величезна триповерхова споруда з круглими баштами, терасами, дахами-конусами і пафосними вітрячками на верхівках нахабною горою стирчала з-поміж високих сосен у глибині величезної, обведеної глухим парканом території. І хоча сосни силкувалися замаскувати «застиглу музику» чи бодай пом'якшити її для здорового ока, справа ця була для дерев не до снаги.

Дістатися самої будівлі виявилось не так уже й легко. Макар і Марта залишили автівку на гостьовій парковці біля воріт, ступили на хазяйське подвір'я і розгубилися: попереду ліс стіною.

– Певно, англійський сад, – здогадалася Марта. – Десь тут мають бути стежини...

– Орієнтуйтеся на Венер! – порадив від воріт байдужий охоронець.

Макар вдивився: посеред лісового буяння сиротливо білили недвижні жіночі постаті з обрубаними руками. Ступив крок – на метр попереду в траві засвітилися ліхтарики, висвітлюючи широку, мощену гравієм доріжку.

– Датчики руху! – зметував.

Метрів за двісті англійський сад, більше схожий на тайгу, обривався стрункою солдатською лавою ніби покараних беріз. Крізь них виднівся величезний вибритий газон з альпійськими гірками, клумбами й ромбуватими кущами. А вже на тому кінці газону, посеред сосен, власне, і миготів яскравими освітленими вікнами дім Ярослава Новаковського.

Марта зупинилася, озирнулася розгублено.

– Надто тихо...

– Що менше люду, то краще, – нервово відповів механік. Розміри маєтка драгували увагу, розсмикували увагу, хоч Макар і запрягся собі не відволікатися на дрібниці, сконцентруватися виключно на справі. Та надто вже приголомшливими були ті «дрібниці».

Біля парадного входу їх зустрів вишколений мажордом.

– Ярослав Михайлович з гостями у внутрішньому дворіку, – всміхнувся доброзичливо.
– Прошу! Я проведу...

Напружений Макар і Марта ввійшли до палацу, прострілили його кроками наскрізь, вийшли з протилежного боку прямо на терасу внутрішнього двору, такого ж величезного, пафосного й недолугого. Єдиною приємною його відмінністю був причал із білою яхтою – маєток Новаковського виходив прямо до ріки.

На терасі веселий броунівський рух. Макар скосив очі: десятки зо два чоловіків і жінок різного віку розважалися, як хотіли. Хтось сидів біля столиків, хилив одну за одною, хтось танцював, хтось плескався у басейні, хтось збився у групу, теревенив завзято. Нема проблем! Одна в них проблема: дурні кури грошей не клюють.

До Марти й Макара уже сунув Новаковський, і тільки тепер механік зміг роздивитися його уважніше: невисокий, літній, лисий... Настільки простацького вигляду, що скидався на трударя з пропагандистських плакатів радянських часів. Хоча – ні! Хіба трударі носили смугасті матроські тільняшки й ідіотські білі шорти з лейблом «Gant»?

Марта розкинула руки назустріч хазяїну.

– Ярославе Михайловичу!

– Привіт-привіт, Марто! Чого так довго?... – Новаковський з півоберта.

– А я не сама. Познайомтеся. Це – Олександр Макаров. Був помічником Володимира Гнатовича, а тепер...

– Знайомі вже, – кивнув хазяїн. – Служив?

– Що? – розгубився Макар.

– В армії служив?

– Ні.

– Погано.

Макар відчув, як ступні спітніли, ніби третю добу несвіжими портянками обмотані.

– Але хоче послужити, – вставилася Марта. – Володимир Гнатович...

– Ходімо, – відповів Новаковський, кивнув у бік яхти. – На яхті поговоримо.

Макар був сіпнувся був за Новаковським і Мартою, що вона вже поспішала за хазяїном маєтку услід, та Новаковський зупинився, зиркнув на механіка з прикрістю:

– А ти куди?

Марта полохливо глянула на механіка.

– Сашко... Ти тут... Добре?

– Безумовно, – на автоматі. Кров до скронь. «І ви питаєте, чому вас ненавидять?» – у простір.

– Шампанське? – почув за спиною.

Озирнувся. Біля нього стояв хлопець-офіціант із тацею.

Після першого келеха льодяного шампанського Макар почав відлік часу наївними міркуваннями про те, що Марта впорається хвилин за двадцять. Присів у плетене з ротангу крісло неподалік галасливої компанії. Цідив холодне вино з бульбашками, мандраж бив. «Давай, сонце! Вибори мені гроші! – подумки підбадьорював Марту. – А дядько ще той... «В армії служив?» Сам, мабуть, півжиття в чоботях! Ну, не служив! В інституті військова підготовка була. Стріляти вмію. «Макарова» за хвилину розберу та зберу. І не схиблю, як треба. Блін! Макаров «Макарова»... Де Марта?!»

За годину, після третього келеха, думав тільки про одне: де туалет?! Пішов блукати просторим двором. А де... На столах біля басейну – наїдків на армію. А де... Гості ввічливо кивають: «Добрий вечір!» – і тої ж миті повертаються до своїх розваг. А де... У дім самому пхатися якось незручно. І офіціантів не видно. У соснах ховаються? А де...

Механік накинув коло двором, зупинився біля крайнього столика, що він майже потонув у густих нетутешніх декоративних кущах, і раптом очам не повірив: за столиком сидів Борька Рудь. Не те щоби друг чи приятель. Так, звичайний знайомиць. Перетиналися колись кілька разів в інститутському гуртожитку. Макар навіть не пам'ятав, де саме вчився Борька Рудь, чи вчився і взагалі – хто він такий. Може, до інститутського гуртожитку його хтось із друзів приводив? Чи не однаково?! Відверто зрадів знайомому обличчю. Іч! Вступився в ноутбук, щось вивчас зосереджено. Кому вечірка, а кому праця? Може, хоч підкаже, як до туалету дійти.

– Боря...

Схожий на журавля в окулярах, незграбний гостроносий хлоп років двадцяти п'яти відірвався від справи.

– Саня. Макаров, – констатував незворушно. – Привіт.

– Де тут туалет? – головна мета миті.

– Зараз. Проведу.

Як удома. Ноутбук відклав, посунув у бік пишної хати.

– За холлом праворуч.

– Дякую.

Якби сечовий міхур не влаштував загрозову істерику, Макар устиг би роздивитися всі коштовні цяцьки у холі, та їх і в туалеті вистачало. «А крісла й комплекти чистої нижньої білизни тут навіщо?» – не міг докумекати. Та розбиратися з чудацтвами багатих не став. Швидко повертався холлом до дверей, що вели до внутрішнього двору. Аби тільки Боря не щез. Розпитати б обережно...

– Саня, – журавель тупцяв біля дверей.

– Боря. Урятував. – Макар ішов до незворушного, як гниле болото, Рудя, губився – ніяк не міг віднайти й ухопитися за годящу тональність, яка зробила би розмову відвертою і довірчою.

– Прошу.

І все? Макар демонстративно весело всміхнувся, жестом у бік накритих столиків.

– Давай! За зустріч.

– Дякую. Не можу.

– Зав'язав? Здоровий спосіб життя чи іслам сповідуєш? – Макар ніс лабуду, з язика рвалося інше: ти як тут опинився, Борю? Що ти тут робиш? Хто тут тебе на повідку тримає, а може, ти когось? Ну! Повідай хоч щось!

Боря – ніби почув.

– Саня. Пам'ятаєш, ми колись у гуртожитку обговорювали фундаментальні проблеми теорії функцій?

– Безумовно, – збрехав, не мигнув.

– Кандидатську пишу... – врешті довірився журавель.

– Тут? – ляпнув Макар замість «вітаю».

– Ні. Після роботи. У вільний час.

– А, то ти оце на роботі? – почав вивідувати механік.

– Так.

– У тебе є вільний час?

– Я мало сплю.

– Я теж мало сплю, Борю. Може, якимось зустрінемося? Розкажеш про дисертацію.

Цікаво...

Журавель кивнув, простягнув механіку візитівку, мовляв, зідзвонимось. Макар поклав її до кишені, не роздивляючись. А хотілося.

– А я без візитівок. Відпочиваю...

– Зрозуміло... – знову без емоцій.

Механік указав на ноутбук на столику.

– Наукова робота в компі?

– Ні, тут поточне. План для Ярослава Михайловича на завтра складав, – відкрився Боря.

– Ти помічник Новаковського?

– Так.

– У нас із тобою однаковий розклад, – обережно сказав Макар. – Я теж був помічником народного депутата. Але основне – то моя «дисертація». Щодня пишу. З ранку до ночі.

– Що за тема? – пожвавішав Рудь.

Макар уже приготувався похвалитися власною фабрикою, та від панської хати – високий дівочий голос:

– Борю! Відвези мене в місто!

– Так, Нані. – Журавель уже мчав геть. Навіть не попрощався.

Макар озирнувся. Біля дверей хоромів у півоберта до нього стояла тоненька панянка, говорила по мобільному. Короткі джинсові шорти, топ прилип, бейсболка, з-під неї – густе чорне волосся, зібране у хвіст. «Спека», – байдуже констатував механік, обернувся до причалу: щось Марти підозріло довго немає. І раптом заляк. Він не усвідомлював, чому йому так відчайдушно хочеться знову озирнутися. Ніби щось надзвичайно важливе промайнуло і зараз йому було конче необхідно переконатися, що те важливе не примарилося. Було. Є. Механік усміхнувся скептично. Маячня! Видихнув. Повільно обернувся до дверей дому. Панянка все ще стояла на порозі. Усе ще говорила по мобільному, і він не бачив у дівчині аж нічого такого, заради чого варто було озиратись.

– Нані. Я готовий, – почув голос Рудя.

Дівчина кивнула, заспішила до «БМВ», що вже гирчав під соснами. За кермом – водій. Рудь саме відчиняв задні дверця авта.

– Спека... – прошепотів Макар роздратовано. Ковзнув поглядом по дівочій постаті – панянка саме сідала в авто – і раптом відчув: серце терпне... На правій нозі Нані від коліна до середини литки – тоненький шрам. Ніби «Кохінором Т1» під лінійку проведений...

Ото й тобі часу – поки серце спить.

Макар гнав – не руки кермо крутили: новий гравець у ділі – бив у груди зсередини, пробив, попереду автівки на метр – рвав уперед. Механік ошелешено слідував настирливому сердечному ритму, мружив очі нервово, вглядався, ніби «бемчик» раптом мав з'явитися попереду. Марта перелякано зойкала:

– Сашенько! Сашенько! Ну, куди?! Смерть доженемо!

«Смерть»? Не розчув! «Доженемо»?.. Дідько! Тільки тепер і дійшло – за дівчиною жене. Йолоп! Вона годину тому з Процева виїхала.

Зупинити б те серце на мить. По гальмах. Хоч автівку. У відчинені вікна – гаряче, чорне. Ніч. Перед очі – «Вас вітає місто-герой Київ».

– Сонце! Що ти робила з тим... моряком на яхті так довго?!

– Ти ревнуєш?

Марта сміялася щасливо і молодо, обійняла, взялася пояснювати. Повз них мчали автівки. Штовхали «Кіа Сіід» пекучим повітрям. Розгойдували думки. Марта оптимістично малювала складні схеми, механік намагався зосередитися. Чортівня виходила: сарафани, держзамовлення, солдатське спідне, шрам на дівочій нозі.

– Тобто... я отримаю держзамовлення?

– Безумовно!

Заметушилася, дістала з сумки візитівку.

– Тримай, любий. Маєш познайомитися з помічником Ярослава Михайловича. Усі контакти по цій темі з ним.

– Рудь. Борис Ігорович, – прочитав. Усміхнувся. – Я знаю його, сонце. Ми з ним... Не важливо...

Витяг з кишені візитівку Рудя, показав Марті.

– Маю дві тепер...

Замовк: сарафани, солдатське спіднє, шрам на дівочій нозі.

– То ви вже спілкувалися? Чудово. Чудово, любий, – чув Марту.

– Усього кілька хвилин. Він... повіз у місто якусь панянку... Певно, гостя. Нані...

– Нані? Це дочка Новаковського.

Дочка? Знітився. І якого?! Від прикрощів знітився ще більше.

– Ну, то... таке! Ти! Чому ти так довго з Новаковським на яхті затрималася?! Подушки там... м'які? Дружина... Новаковського не дізнається?!

Марта прилипла до коханця спітнілими грудьми.

– Господи, як же я люблю, коли ти мене ревнуєш! – зашепотіла гаряче. – Коханий! Забудь про Новаковського! Він удівець. Для нього на всіх усюдах єдина жінка існує – Нані...

Нані-на-ні-на... На широкій постелі в апартаментах біля цирку густо хропе виснажена задоволена Мартазавра. Розкинулася – рука колодою на Макаровій шиї. Нані-на-ні-на... Нічир не заглушає музики. Нані... Ім'я магічне... Незвичне, таємниче. Як шрам на її нозі. Певно, лижі, крутий схил у французьких Альпах... Не на вила ж у сараї... Марті подякувати: зробила його фаталістом. Нані-на-ні-на... Доля! Це точно доля! Ні, Макар і думати не бажає, наскільки вигідно те, що Нані – донька Новаковського. Він просто хоче побачити її знову. Нані-на-ні-на... Ти яка? Він не бачив її лиця двадцять сьомого квітня у квіткарні біля Республіканського стадіону. Не роздивився в Процеві, та це тільки збурює фантазії. Однаково. Він упізнає її за шрамом на литці. Марта не дізнається про те. Особисте не перетнеться зі справами. Фантазії стають некерованими – Нані... Нані-на-ні-на... Новаковська... Блін, Нані Новаковська – не просто доля. Вкрай файна красна доля! І це треба визнати. Якщо для Новаковського не проблема посеред фінансового року вибити держзамовлення для його фабрики, скільки корисного він зробить, приміром, для... зятя?

Макар косить на Марту напружено, ніби вві сні коханка може підслухати його думки. Колода на шиї перекидає кисень.

Супиться, скидає Мартину руку з шиї нахабно й безцеремонно – ніби зі свого життя назавжди. Завмирає... «Цікаво, де Марта мою розписку зберігає?..» Обережно повертає колоду на шию. «Блін, з глузду з'їхав! Яка ще Нані? Забути до часу...» – наказує собі. Фантазії підкоряються, захлинаються виробничою тематикою: держзамовлення, фабрика стає великою, як Республіканський стадіон, тисячі швачок, схожих на дешевих іграшкових китайських роботів, строчать, аж гай гуде, гори готових виробів перетворюються на пачки банкнот, а над усім тим сяє вогнями назва – «Есфір».

– Блін, чому я й досі назву не поміняв? – шепоче роздратовано. – «Есфір»... Якого біса? «СаМ» – Саня Макаров. Треба буде поміняти вивіску перед входом.

– Не час, – подає голос Марта.

Макар лякається: вона точно диявол!

– Не спиш?

– Сплю... Завтра справ до біса. – Коханка не розплющує очей. Забирає руку-колоду з Макарової шиї. – І ти спи, любий. Скільки можна думати про Новаковських?..

Чому вона сказала: «про Новаковських»? Він думав виключно про справу! Про бізнесовий вплив Ярослава Новаковського...

Третій день поспіль Макар крутить у руці візитівку Борьки Рудя: зателефонувати? Руки чешуться, думки підганяють: і що з того, що він зателефонує першим? Про справу турбується. Набирає номер і в той же час скидає – ні! Марта веліла чекати дзвінка Рудя.

– І чому ти не дзвониш, Борю? Давай уже... – підганяє. Додає аргументів: – Справу робити треба...

Рудь зателефонував четвертого дня, коли механік придумав собі фатальну забавку. «Якщо сьогодні відгукнеться Боря, то я побачу... Нані!»

– Саня. Привіт. Маємо зустрітися за двадцять хвилин, – повідомив безбарвним голосом. – Не запізнюйся. Наша адреса...

– На візитівці! – механік ледве втримав радість. Доля не чекала його особистих рішень.
Вела.

Вискочив з фабрики у внутрішній дворик. Негнівно і весело нагримав на Пилипенка:

– Та відчиняй уже ворота, охороно! Знай спиш! Коли вікно загратуєш?!

– Зробимо...

За двадцять хвилин на Оболонську набережну? Не проблема. Спека розлякала пішоходів і водіїв. Асфальт прогинався-плавився. Макар вів «Кіа Сіід» незвично вільною дорогою, намагався вгамувати хвилювання дурними питаннями на кшталт: чому офіс Новаковського так неблизько від центру? П'ятиповерховий офісний центр з видом на Дніпро вирахував за десять хвилин. Дверцятами – лась! Зосередився: справа на першому місці. За півроку, як вірити Марті, зможе вторгувати й собі апартаменти десь тут... Роззирнувся. Непоганий краєвид із вікна матиме: річка, причали, яхти, гольф-клуб, трава зелена, хоч і спека зашкалює... Для тих, у кого зелені повно, трава зеленітиме і за плюс сорока. Годиться! Ступив крок до офісу Новаковського і побачив... Нані. А він знав! Варто лише відкинути тремтячі мрії, вона з'явиться, щоби нагадати... Засідка! Це засідка...

Нані йшла до Дніпра. Легкою хвилькою сходами вниз. До води... Він нервово зиркнув на годинник – за сім хвилин його чекає головна справа його життя! І пішов за Нані вслід.

Певно, вона на когось чекала. Застигла на краю гранітових плит, вдивлялася в Дніпро проти води, притискала до грудей велику теку. «Формат А-1», – констатував Макар, здивувався недоречній думці. Повільно спускався розпеченими сходами. Піт заливав чоло. Ну?! І що він їй скаже? «Привіт»? «Я той несподіваний гість, який у Процеві спілкувався з Борькою Рудем, який потім повіз тебе...» Фігня! А може... Просто пройти повз неї. Чи по-дурному: «Як справи? Чому сама?»

До Нані – кроків десять. І знову! Знову він не бачить її лица. Короткий легкий сарафан коливається від подиху ріки, окреслює тендітну постать, босоніжки з трьома шкіряними пасками демонструють вузькі ступні. Гострі лікті. Спина... надто пряма, як устремління у небеса... Бейсболка... Аж синє на сонці волосся, зібране в хвіст. У півоберта... Лиця не видно.

Зупинився за метр від дівчини. І геть несподівано для самого себе раптом заплющив очі. Він чув: вона обернулася до нього. Певно, здивовано чи полохливо відсахнулася, роздивляється. Мовчить... Механік опустив голову і врешті розплющив очі: шкіряні паски на вузьких ступнях, прозорі округлі нігті, схожі на морські мушлі, що вони їх у дитинстві й називати «нігітками».

– Двадцять сьомого квітня опівдні... У квітковій крамничці на Червоноармійській... Ти купувала білі крокуси. А я... покохав тебе, – телеграфно-рубано. – Наступного дня був день народження Саддама Хусейна...

Усміхнувся, пішов геть уздовж Дніпра. За течією. І якби хто цікавий запитав механіка: «Яка вона, та, що ти нею марив?», він би тільки знизав плечима. «Не знаю», – прошепотів би розгублено. Сунув навпростець, серце тепло.

За хвилину бурхливої ходи перелякано зацвіркав мобільний.

– Саня! Ти де?!

Ага! Значить, Борька Рудь не все такий незворушний. Голос синусоїдою.

– Зараз буду! – нахабно плюнув механік.

– Ти... Ти не розумієш! Тебе тут ніхто чекати не збирається! Ти...

– Я! Уже...

Сів просто в траву і врешті обернувся до того місця, де хвилину тому стояла Нані. На порожній набережній тільки кволі від спеки горобці.

– А я знав, – прошепотів безпорадно.

Двері офісу на Оболонській набережній штовхонув за півгодини після призначеного часу.

– Де був?! – гаркнув Новаковський йому в обличчя.

– Двигун закипів...

- Башка твоя закипіла! Гелікоптер купи! На метро пересядь! Стайєром стань!
- Я зрозумів, – над силу. Башка музикою повна: нані-нані-на...
- Борис пояснить, які папери ти повинен підготувати за тиждень.
- Я зрозумів.
- Ти інші слова знаєш?!
- Так! Так точно...

Новаковський скривився скептично.

- Вільно! До справи! Борисе! Поясни йому усе. Я поїхав.

Журавель сумирно кивнув, Макар зиркнув на Борю, побачив фото на стіні біля столу Рудя: Нані-на-ні-на...

- Борько, блін! Устигнемо зі справами! Розкажи хоч трохи про себе – сто років не бачилися! – демонстративно-весело сказав Рудю, коли Новаковський поїхав.
- Добре, – безбарвно погодився журавель.

Полковника Баклана тому й з коня не так просто скинути, що довірявся не фактам і принципам, а інтуїції. Чуйку мав неперевершену.

– Щось ти... стривожена, лялечко, – сказав Марті, коли оце вкотре затяг її до своєї нової квартири на розі Саксаганського й Горького – в щирю любов погратися та свіжим ремонтом похвалитися.

- Та ні... – Знизала плечима. – Усе гаразд.

А на душі – каменюка. І не признається, підла, звідки прикотилася, чому душить.

- Пане полковнику, – сказала раптом. – А от якби заради мене треба було убити... То...

– І не вагався би, – запевнив Баклан. – А що? Проблеми?

– Геть ніяких, – зізналася щиро. – Просто іноді жінці треба розуміти, на кого можна покластися... в скрутну годину.

Баклан проковтнув хтиву слину, обхопив жінку – й пискнути несила.

- На мене! Лягай, лялечко!

Гола Марта гойдалася на жирному полковницькому животі, дивувалася: та що це з нею? Ніби все за планом. Ніяких несподіванок. І Сашко став таким... щасливим... Задихнулась – ой, мамо... Так, так! Як підмінили Сасуньку. Літає... Може, через гроші? Це ж не кожному в такому юному віці своє діло, держзамовлення... Певно, допетрав, яка то вдача. І борг Марті віддати зразу зможе... «Треба розписку в надійне місце...» – цвяшок.

- Про що ти думаєш, лялечко?! – обурився полковник.

– Що то щастя... Коли є на кому... На кого... – заплуталася.

Макар гнав од себе вільні думки, та над головою кружляла музика. Нані-на-ні-на... «Дурня! Дурня! Справ до біса!» – зосереджувався на ділі. Для участі в тендері на держзамовлення на пару з бухгалтером Гурманом готував купу папірців: економічні розрахунки та обґрунтування, перспективний план розвитку фабрики. Новаковський хотів бачити і статутні документи. Макар зробив ксерокопії, засвідчив у нотаріуса, складав поспіхом – один комплект від різких рухів полетів під диван. І часу не стало дістати. Воруши копитами, як хочеш дармових грошей. Та й на самій фабриці – ані дня без проблем. То постачальники тканини не підвезли вчасно, то Злата виявила брак в останній партії білих сарафанів, то Надя-закрійниця на роботу прибігла бліда, як та примара.

- Здається, плитку забула вимкнути, – трясеться.

Усе кинув, ту Надю в автівку й аж на Троєщину. І не дарма. Таки легковажна баба електричну плиту не вимкнула.

Макар не ремствував. Макар пив нову радість – своє мати, ходити над ним, як над дитинкою. Врешті повірив: не наснилося. Оці стіни, швачки, сивий Іван Маркович Гурман, геть непотрібний охоронець Пилипенко біля воріт, машинки швейні, сарафани – оце все його, Сашка Макарова, що він родом із південного Миколаєва. А кажуть, звичайному не пробитися. Фігня! Кебу треба мати. Якщо мізки на місці, музика не заважає...

Нані-на-ні-на... Відволікався. Пробирав уявити Нані в офісі батька. Чи, приміром, у її власному дивакуватому домі в Процеві... Та – ні. Її там не було. Вона виникала посеред трав чи біля води. Йшла столичною гамірною вулицею чи здіймала куряву на околичній ґрунтівці. Макар раптом усвідомив: він бачить Нані тільки тоді, коли над її головою не дах – небо... «Нані-на-ні-на... Повітря... Хіба я збрехав, коли сказав, що люблю її?» Борю обережно мордував: чим Новаковський живе? Невже тільки справами? А особисте?... Та Боря старанно уникав розмов про приватне життя Новаковського. Тільки й сказав, що дружина шефа була грузинкою, що померла десять років тому, що Нані з батьком щоліта літають до родичів у Грузію. От і нині... Нещодавно повернулися...

– Ти про справу краще думай! Не жарти... – бурчав.

– А я тільки про справу й думаю, – чи то відповідав Рудю, чи то наказував собі механік, і замість фабрики перед очі з'являлася Марта. І не стояла ж, ні! Лежала на постелі, до себе манила. «Круто! – дивувався механік. – Останнім часом і без Ченової травиці все виходить. Сила волі таки мобілізує... Певно, я сильний».

Нані малювала дивного білявого хлопця. Миті на набережній вистачило, аби запам'ятати найдрібніші риси його обличчя. Та не це було визначальним. Вона запам'ятала більше – його експресію, почуття... У них не було фальшу. Ні, вона не мучилася над тим спеціально. Навпаки... Білий папір чекав чергового архітектурного ескізу. Нані відкривала альбом, окреслювала простір вертикалями... Упевнено домальовувала ризаліт – вона саме билася над тим, щоби логічно вбудувати його в різні архітектурні стилі. «Сіни!» Вона іронічно називала ризаліт сіньми, без яких не уявляла справжньої затишної оселі. Олівець зависав над ескізом – тарілка чужопланетян над Землею, що ті саме в роздумах: трошити цю планету на фіг чи все ж таки спробувати поспілкуватися, – торкався паперу. Поряд із чіткими лініями Нані малювала... очі. Замислювалася. Його очі випромінювали зухвальство і відчайдушний смуток. Чого більше? Брови констатували – більше смутку. Вуста... Тремтячі. Як намалювати тремтячі вуста? Олівець спотикався, ковзав...

Вона й давніше довірялася відчуттям миті. І донині перевіряла здатність архітектури бути логічним продовженням власних емоцій. На ескізах поряд із будинками, хатами, палацами виникали – осінній лист, дирижаблі, розкидані, поламані скрипки чи пагорб, що він більше скидався на величезного переляканого захеканого собаку: пухом до землі. А чи просто – сльози. Нані не бачила архітектури без настроїв навколишнього світу. Вони сповивали ескіз, та ніколи не виступали на перший план. Ситуація, активне тло – не більше.

Та цього разу все було інакше. Будинки з сіньми блякли, поступалися простором засмученим очам, що Нані малювала їх знову і знову.

Як дивно! Він сказав, двадцять сьомого квітня. Білі крокуси... Було. Та чому Нані ні того дня, ні пізніше не помічала погляду цих засмучених очей? Від них же – шквал почуттів. Як не побачила, мала би відчуті... Вона завжди відчуває... людей. Ось тато... Їй не треба татових слів: вона відчуває його неймовірно, трагічну любов, у якій намертво злилися ніжність, туга за Анукою, страх за неї. А чи Боря... Батьки дружили, вони з дитинства поряд. Нані зі шкільної лави знала: Боря безнадійно і приречено закоханий... І до тата працювати пішов, аби постійно бути поряд із нею. Нані ніколи не прожене Борю, Нані ніколи не скаже йому: «Так...»

– О! Саня Макаров, – безпристрасно констатував сумний журавель. Він заїхав у київську квартиру Новаковських, щоби везти Нані в Проців. Натрапив поглядом на малюнок в альбомі.

– Ти знаєш цю людину? – вразилася Нані. – Цього не може бути, Борько!

– Чому?

– Я малювала не конкретну людину, – напівправда. – Радше емоції... Почуття.

Боря Рудь знизав плечима.

– Це Саня Макаров, – сказав. – Відвезу тебе у Проців, а по тому – чекатиму на нього в офісі. Справи...

– Я не їду в Проців! – здивувала сама себе, хоча насторожувало інше: хлопець з альбому має справи з її татом?..

– Добре... – Боря Рудь не звик ставити зайвих питань. – Тоді я пішов...

– Зачекай! Борько... Ну куди? Я... Я мучуся, а ти мене кидаєш. А ще друг. От скажи... Чому в цієї людини такі сумні очі? І уста... Як намалювати тремтячі уста, Борько?

Журавель знизав гострими плечима.

– Може, ця людина... закохана?

– Закохана?.. Хіба любов – таке горе?..

Журавель похнюпився.

– Знаєш... Як математик...

– Усе, Борько! Досить! Теорія функцій дає тобі відповіді на всі запитання?

– А тобі архітектура! Будуватимеш хату з сумними очима?

Нані скептично насупила чорні брівки.

– Ні. Для цього треба пізнати людину з сумними очима. А я її... не знаю.

Заспішила, ніби ще слово у баддю безглуздої розмови і з бадді – окропом.

– Ну, все... Побалакали, й годі. Мені в бюро... Мають уже доставити альбоми Клімта і Курцвайля.

– Підвезти тебе?

– Жартуєш? – здивувалася. – Іди вже, Борько, не сміши! Спішив же.

Бюро – теж на Оболонській набережній. Як і столична квартира Новаковських. «Місце компактного проживання», – жартував тато. Прораховано чітко: домівка, його офіс, Нанине бюро – усе на відстані двохсот метрів одне від одного. З вікна кімнати Нані видно татків офіс. З вікна кабінету Новаковського – бюро доньки. Віддалятися від єдиної дитини на більшу відстань не дозволяло навіки сполохане серце Ярослава Михайловича.

...Нані стояла біля вікна, дивилася на надто акуратний і надто зелений, як для спеки за вікном, газон перед татовим офісом. Ось до дверей іде Боря, мляво перебирає довгими, як у баскетболіста, але не такими міцними й м'язистими ногами. Ось поряд із ним зупиняється автівка... З неї виходить білявий хлопчина... Так! Це він. Макаров? Його звати Сашко Макаров?.. Гучно гримає дверцятами. Усміхається... Усміхається? Так! Не примарилося. Сміється задьористо й азартно. Від такого сміху вітри лоскочуться. А сум же де? Як і не було... Йде до Борі, показує немало теку, говорить щось, жестикулює по-італійськи так... доречно...

Нані звела чорні брови, рвучко відійшла від вікна.

– Тато! – в мобільний. – Я їду до Процева.

– З Борисом? – уточнив трепетний тато.

– Ні. Таксі викличу.

– Чому так?

– Не хочу з Борькою! Він... у людях не розбирається! – спантеличила незрозумілим.

З таксі не склалося. Цього ще не вистачало! Новаковський прислав броньований «кубик». Нані забрала з бюро нерозпаковану посилку з Відня і, поки досвідчений водій керував на Проців, вивчала її зміст на задньому сидінні авта. Замість Курцвайля і Клімта їй надіслали один товстезний фоліант під назвою «Віденський сецесіон». Засмутилася. У благополучній Європі усе плутають так само, як і в Україні. Почала гортати... Мозер, Хофман, Штер, Ольбрих...

– Треба було замовляти каталог Віденського історичного музею, – з прикрістю. – Там би вона точно була...

Перегорнула сторінку... Завмерла. На всю сторінку репродукція картини Курцвайля.

– «Жінка у жовтій сукні»... – прошепотіла. Вдивилася. – ...Здрастуй, мамо.

Неймовірно відкриття Нані зробила зовсім недавно. Перебирала книжки і в одному підручнику, присвяченому модерну початку ХХ століття, побачила невеличку репродукцію. Макс Курцвайль був не тільки видатним архітектором, він малював неперевершено. На

зеленому сап'яновому дивані легким ангелом завмерла жінка у розкішній жовтій сукні. Та не гармонія сюжету, кольору, не гра світла й тіні вразила Нані. Жінка на картині була неймовірно схожа на маму. Ні! Не так. То була Анука. Нані ніколи не бачила маму такою за життя. У неї не було такої сукні, і вона ніколи не збирала густе чорне волосся високо над потилицею, але то була мама. Ні! Не так! Вона стала такою десь там, у далеких світах. І Нані не мала у тому сумнівів. Вона би зірвалася до Відня: стояти перед тою картиною, сліз не ховати! Вона би замовила копію, але тато... Що станеться з татовим серцем? Нані не знала, як розпорядитися своїм секретом...

До чорного вечора просиділа у траві неподалік дому. Усе на маму дивилася. Молоду, задумливу, красиву, здорову, нескалічену... Коли сонце втопилося у воді, а навколо дівчини у повітрі закрутилась мошकारа, вона врешті відірвала погляд від фоліанту, глянула на дім. «Господи! Що я накоїла?! – вразилася. – Навіщо я побудувала це страшне, неоковирне чудовисько?! Мама б ніколи не захотіла такого! У ті останні страшні дні вона малювала не дім своєї мрії... Вона намагалася відволікти і заспокоїти мене... Чому?! Чому я не зрозуміла цього?! Чому останній мамин подвиг перетворила на план будівництва?... І як я тільки могла увічнити її біль, її страшний відхід, її тугу?! ...Бідний тато!» Підхопилася. Ні, ні! Цього не можна так лишати. Вона знайде пагорб. Чи просто насипле його. На пагорбі виросте капличка. Замість ікон там буде «Жінка в жовтій сукні». А дім... Дім вона перебудує. Вона знає тепер, яким би мама хотіла бачити дім своєї мрії. Тато... Тато зрозуміє.

Нані скинула босоніжки. Притисла до грудей фоліант, пішла до ріки. Причал... Тільки причал можна не чіпати. Логічний, функціональний, зрозумілий. Сіла на дерев'яний настил, спустила ноги у воду і раптом відчула... Відчула... Озирнулася в бік густих куширів... По коліна в темній воді стояв... він.

– Ти... плив?! – спитала Нані.

Макар кивнув. Розвів руками.

– Охорона... По суходолу до тебе ніяк. По воді теж... складно, але вийшло.

– А чому... ти не знайшов мене у місті?

Він розсміявся.

– Я не знаю, де ти живеш. Уперше побачив тебе у квіткарні, вдруге – тут. Думав, гостя. Ти наказала Борі відвезти тебе до міста. Потім мені сказали... Ти тут... живеш.

– Я знаю, як тебе звати! – сказала вона визивно.

– Я теж...

Замовк, примружився – ліхтар на причалі якраз за спиною Нані. Вона його бачить. Її лице знову в тіні.

– Містика! – усміхнувся спантеличено. – Знову не видно твого обличчя. Я бачу тебе вчетверте і жодного разу не зміг роздивитися твоє лице. Ти... красива?

Нані знітилася. Дивний!

– Ти не знаєш?

– Ні.

– Ти не знаєш мого лица. Ти не знаєш мого характеру і вдачі. Ти нічого про мене не знаєш! ...Чому ти полюбив мене?

Макар видихнув, побрьохав по воді до краю причала. Торкнувся мокрою рукою тонкого шраму на дівочій нозі.

– Тут... Не знаю, як пояснити...

Від дому – шум. Вони обернулися водночас.

– Боря... – сказала Нані. – І охорона.

– Я, мабуть, піду... – сказав Макар.

Коли Боря Рудь із двома захеканими охоронцями добіг до причалу, Макар був поза зоною досяжності – відплив уже метрів на тридцять за водою. Боря щось болобонив про порушення периметру, охоронці віддано озиралися. Нані відіслала їх геть, запитала журавля:

– Боря! Я красива?

– Ти?... Найвродливіша! – видав себе з головою.

– О-ой, дівчата! Саньок наш... Кабанчиком крутиться, очі сяють, либється на всі тридцять два! Короче, капец! – докладала наступного дня швачка Злата Бубнова під час обіду у кімнаті відпочинку, де вправний Макар поставив мікрохвильову пічку, холодильник і постелив скатертину на довгий закрійницький стіл.

– Може, премію випише? – припустила закрійниця Надя.

– Боже мій! Яка премія?! Я вас питаю, яка премія? – захвилювався бухгалтер Гурман. – Ви й так тепер щомісяця премії дістаєте!

– А то ми не заслужили? – обурилася Злата. – Пашемо, як ті коні.

– Коні за овес пашуть, а ви... об'їдаєте виробництво! – набундючився Гурман. – І не смійте називати Олександра Миколайовича Саньком! Олександр Миколайович... тижнями з фабрики не вилазить. Борги повибивав ще п'ятирічної давнини. Ганна Григорівна не змогла, а він зумів. Оберігає ту фабрику, як маму рідну. Та якби не Олександр Миколайович...

– І без тебе, Марковичу, знаємо! Годі нам тут голки у мізки встромляти! Оце рипиш і рипиш... – забурчала Злата негнівно. – А як мені його називати, коли він віком наче син мені? Саньок!

– «Саньок» – нормально, – сказав охоронець Пилипенко. – «Саньок» – значить, поважають.

– О! Навіть Пилипенко розуміє. – Злата сьорбнула чаю з чашки, усміхнулася лукаво. – Якби не поважали, був би він у нас не Саньок, а... «козел». Чи «мудак», приміром.

– Чи «сучий син»! – активно підключилися швачки. – Чи «дармоїд»! Чи...

– Жінки! Припиніть! – Іван Маркович Гурман почервонів з обурення. – У мене виразка. Лікар заборонив мені споживати здорову їжу під акомпанемент нездорових розмов!

– А сьогодні... до нього дівчина приходила, – повідомив товариству охоронець Пилипенко.

– Та ну! Красива? – зацікавилися жінки.

– Ну, так... Середньої паршивості, – ознайомив охоронець швачок зі своїми уявленнями про еталони краси. – Як на мене, так надто худа й чорнокоса.

– Ну! А що наш Саньок? – запитала Злата.

– А що Саньок? Саньок наказав: без діла його не відволікати. Я панянці кажу: нема його, пізніше буде...

Бухгалтер Гурман обурено кинув виделку на стіл.

– Ні, ну це просто свавілля і жах! Неприпустима анархія і штрейкбрехерство!

– Яке ще брехерство? Я не брешу! – образився Пилипенко.

– А директор... Директор знає, що в нього були відвідувачі?! – захлинався Іван Маркович. – Ти Олександр Миколайовичу доповів?! Чи, може, запитав у панянки, з яким ділом вона до директора? А що, як то дизайнерка, яку Олександр Миколайович шукає для фабрики – з ніг збився?!

– А то я дизайнерок не бачив, – авторитетно заявив охоронець. – Дизайнерки – вони у шарфах! І курять! А ця...

– Олександр Миколайовичу! – гукнула Злата Бубнова, коли йшла з обіду повз кабінет Макара. – А до вас сьогодні файна краля приходила, та Пилипенко не пропустив. Оце біда...

Макар відірвався від паперів. Усміхнувся збентежено. Повільно встав... До холу. Вийшов на поріг фабрики. Метрів за десять під липою стояла Нані.

– Мене не пускають до тебе! – вигукнула гнівно.

Макар ішов до дівчини, вдивлявся у біле личко, тремтів від азартного збудження – доля. Ось він сам посеред розпеченої пустелі, несе у долонях чисту дорогоцінну воду, і варто лише вдихнути глибше, не те щоби крок непевний ступити, – пропаде вода... Життя пропаде...

– Вони... просто не знають, що ти є... у мене.

Нані знітилася, звела бровки. Глянула на механіка з викликом.

– Тебе було просто знайти. Я подивилася папери, які ти лишив Борі.

Він кивнув: ясно.

– Тут мій дім. – Показав на фабрику.

Вона кивнула: ясно.

– Ти... полюбив мене задля того, щоби мій тато любив тебе разом із твоєю фабрикою?

– Ні! – шпарко. – Ні...

– Добре. Тоді хай він поки нічого не знає.

Макар хотів сказати: «Безумовно», та слово з нічора не годилося.

– Мовчатиму, – пообіцяв. – Як німий.

Вона знову кивнула: згода. Розгублено озирнулася, наче тато вже під ближнім кушем заліг.

– Назви мене на ім'я, – сказала.

Макар затамував подих: не розлийся, життєдайна волого! Не піди у пісок.

– Привіт, Нані... – прошепотів, ніби голосніше не можна.

– Поведи мене туди, де тобі завжди добре, Сашо, – сказала Нані.

Розгубився. І куди? У дворівневі Мартині апартаменти? Не питання! Та хіба йому було там добре? На фабрику? Швачки шії повикручують. А більше – нема куди! Та й взагалі – немає в механіка місць сили, де би серце добром наливалось, думки яснішали, дихалося на повні груди... Брови звів: не піди у пісок... Акварель прозора перед очі: горобці цвірінчать, у вікно запах кави і вихлопних газів...

– Там... де мені було добре, мене вже нема. Але я покажу тобі... Їдьмо. – До автівки.

– Ні. Пішки, – відказала. Навіть не запитала: далеко?

Кловський узвіз вивів до Басейної, по шкваркому Хрещатику до Майдану. На Поділ... Костянтинівська...

Не говорили. Йшли поряд, від випадкового дотику шарілися. Насторожено прислухалися до дихання одне одного. Нані дивилася вперед – ніби вивчала маршрут, яким можна потрапити до місця, де механіку завжди було добре. А Макар... Макар відчув себе голим. Геть голим.

«Знову мене на Костянтинівську несе, – бентежився. Огортало спогадами. – Гоцик, зараза... Люба... Кльово жили... Шкода, розбіглися... Тепер я би міг допомогти! Любі. І Гоцику, якби те падло попросило...»

Через арку-горлянку в дворик. Вишня, ружі, коти...

– Це тут? – запитала Нані.

– Ні. Не на землі. Вище.

Простягнув дівчині руку, повів рипучими сходами на дерев'яну веранду. Підлога непевна, як будь-які питання, плетені крісла покрутилися від людських жадань. Макар усміхнувся розчулено, легким дотиком змусив Нані опуститися в крісло:

– Тут був наш космос...

Хотів додати: «люба...» Знітився. Кинув збентежений погляд на ті двері, що колись за ними стукало Любине серце. Наче Люба підслухати могла. Ніби точно підслухала.

– ...серце моє, – прошепотів.

Опустився на дерев'яну підлогу навпроти крісла. Нані дивилася йому в очі.

Веранда рипнула. Відірвалася від ніжок-стовбурів, попливла до хмар разом із кріслами, кособоком столиком, порожньою консервною банкою з-під кальмарів, що вона колись була за попільничку, а тепер сумувала – чиста, колюча. Понесла до небес Макара, Нані...

У Макаровому волоссі завівся вітер. Куйовдив, підштовхував – стільки чистого повітря. Де ж кохатися, як не тут? Нікого. Навіть лисої дівчинки, що оселилася в квартирі Рози Сигізмундівни. Не схованка тут. Прихисток. Космос...

Задихнувся – все пофіг! Тільки Нані потрібна. Єдина... Дивився в сині очі – зволожніли, шепотіли: «Я до тебе лину... До тебе...» Простягнув руку, торкнувся долонею її щоки. Гаряча!

– Дівчинко...

Мобільний у кишені – а-а-а-а! Істерика. Веранда гепнулася на землю, здійняла куряву. Й не роздивитися – де Нані.

Хто? Макар не показав розпачу. Дістав із кишені мобільний. Матюкнувся подумки. Ну звісно, Марта. Відрубав зв'язок, глянув на Нані винувато.

– Тобі... час? – спитала серйозно.

Знизав плечима:

– У чоловіка має бути справа. Інакше...

– Не виправдуйся.

– Добре...

– Я піду звідси сама, – уже звелася, обхопила долонями плечі, ніби геть змерзла.

– Чому?

– Щоби ти скоріше занурився у свою справу... – відповіла під акомпанемент Макарового мобільного – верещав-розривався: Марта ніколи не здавалася без бою.

Бій зав'язався тої ж ночі. Розім'ялися нейтральними фразами.

– Я телефонувала...

– Знаю.

– Раніше ти ніколи не скидав мої дзвінки...

– Раніше в мене не було таких складних справ.

– Але ти навіть не передзвонив...

– Вибач, сонце.

– Мало, коханий! Мені того замало.

– Що я повинен зробити, Марто? Скажи.

– Поясни.

– Що?

– Чому посеред білого дня я не знайшла тебе на фабриці? ...І ти не відповів на мій дзвінок?

Макар напружився, розсміявся подумки. Старієш, сонце! Здаєш позиції. Отак запросто ляпнула, що була на фабриці. А там, певно, хтось інший – щирий, недолугий – ляпнув, що до директора приходила панянка і він із нею...

Обійняв розбурхану насуплену Марту.

– Вибач, сонце. Не міг при Нані...

– Що? – Мартині щоки – буряком. Із обійм видерлася. – Ти зустрічався з дочкою Новаковського?

– Так, – розвів руками. – Приїхала на фабрику... Ну не гнати ж її... поки що. Ще нашепоче Новаковському... Справа, сонце! Справа на першому місці. Твоя наука.

Зиркнув на коханку, не втерпів, уколів:

– Ти ж із Бакланом... теж тільки заради... нас.

– Ти спав із нею? – Марта отямилася, пішла в наступ.

– Ні... Зачекай! Ти щойно зізналася, що спиш із Бакланом? – Макар відповів жорстким контрнаступом.

– Бог з тобою, Сашко!

– Це не відповідь, сонце!

– Безумовно, відповідь. – Звилася. – У мене – тільки ти! Тільки ти! І я не бажаю чути ні про яку Нані Новаковську, інакше...

– Що? – Макар завмер. Марта багато чого може. Найперше – вигнати його зі своїх хоромів. А то й розписку дістати...

– Багато чого... можу! – підтвердила агресивним шепотом.

– Головне – не розлюби мене, сонце. – Учепився поглядом у вицвілі очі. – Бо ця твоя істерика... Усі жінки так викручують, коли починають жадати іншого? Зробиш мене винуватим і... покинеш?

Фортеця здригнулася і не втрималася.

– Чого вона від тебе хоче?! – крикнула Марта.

– Та нічого. – Виграв! – Певно, Борька Рудь розповів про наші з її татком справи. Так несподівано з'явилася. Я й не зрозумів для чого. Випили кави, поговорили про погоду... І розбіглися. ...Приємно було познайомитися.

– Про погоду? – підозріливо примружилася Марта.

Макар усміхнувся тоскно й проникливо, обійняв коханку, цьомнув у шию.

– Сонце... Звикай... – сказав філософськи-задумливо. – Ти полюбила бідного студента... І виліпила з нього... успішного мужчину. Певно, я став іншим. Але... Хіба б тобі хотілося бачити поряд із собою... лузера?

Марта з недовірою зиркнула на коханця.

– Чого вона від тебе хотіла?! – повторила затято.

– Не знаю, сонце. Але ми домовилися час від часу зустрічатися. Поки від Новаковського залежить доля фабрики, думаю, це непогана новина.

– Не спи з нею!

– Я попередив події. Сказав... що в мене є кохана.

– Хочу знати про кожну твою зустріч із цією...

– Сонце! Думаю, ми взагалі більше не здибаємося.

– Чому?

– Я ж сказав їй: у мене є кохана.

Марта розчулилася. Притулилася до механіка.

– Ти – дуже розумний, Сашко. І дуже відданий. Я не помилилася в тобі.

– А я – у тобі. – Щирий.

– Спатоньки?

– Опісля!

– М-м-м... Я тебе обожаю!

– Усього лише? А я тебе хочу...

...На кухні в порожній металевій коробці від індійського чаю – травиця корейця Чена. Поки Марта плюскалась у ванній, Макар устиг заварити зілля, обпився. На власні сили цієї ночі розраховувати не доводилося. Музика забрала: нані-на-ні-на...

Першим дістався широкого ліжка у спальні, розлігся посередині, усміхався нахабно – тижні зо два часу в Марти виграв. Не мордуватиме питаннями. А він за цей час придумав, як позбутися набридлої коханки. Здається, зайвою стала. Фабрика працює, після отримання держзамовлення гроші перестануть бути проблемою. Квартиру купить. Нані в Париж повезе. Чи на острови... «Розписка!» Кулак стис, по подушці – на!

– Так... Розписку треба якось... добувати, – прошепотів роздратовано, зиркнув у бік ванної: Марта мала таку вдачу – геть невчасно з'являтися.

У ванній шуміла вода. Нані-на-ні-на... Макар скотився з середини постелі на самий край, відвернувся від білих простирадл. «Якщо доля привела до мене Нані, – мучився, – невже не допоможе без клопоту відкараскатися від Марти?»

Причину доньчиного сяння Ярослав Михайлович Новаковський встановив за кілька днів після походу Макара й Нані на Костянтинівську.

– Зустрічається з директором фабрики «Есфір». Макаров Олександр Миколайович, вісімдесят сьомого року народження, – по-військовому сухо доповідав начальник його особистої охорони. – Батьки-інженери живуть у Миколаєві. Інтелігенція. На роботу – на тролейбусі. Макаров навчався в київській «Політехніці». На стаціонарі. Влітку минулого року став помічником Сердюка... У травні цього року викупив пакет акцій ВАТ «Есфір» у громадянки Голобородько Ганни Григорівни. Директор і мажоритарний акціонер. Стара директорка переїхала в Штати до сина. Сума угоди достеменно невідома, але за оцінками експертів – понад півмільйона доларів. Виробництво – дрібне. Нерухомість цікава. Макаров, найвірогідніше, підсадна качка. Гроші Сердюка, думається.

– Де живе? Нані була в нього вдома?

– Орендує апартаменти в престижному будинку біля цирку. Нані там не була. Точно.

Новаковський налився гнівом – аж вуха почервоніли.

– Продовжувати... – прошепотів хижо. Кивнув доповідачеві – вільний.

Став біля вікна в кабінеті – навпроти доньчине архітектурне бюро. Увіп’явся очима. Ну... От це і сталося....

Він тисячу разів уявляв собі, як зустріне перше повідомлення про кохання Нані. У цих муках його реакція завжди була різною – від нестерпного гніву до поблажливої усмішки, але завжди там було одне: він дізнавався про доньчині почуття від неї. Вона сама спішила до нього, обіймала, сміялася радісно і натхненно: «Тату, я...» «Не продовжуй, доню, дай вгадаю. Закохалася?» – відповідав він. Нані кивала, знизувала плечима: «А як ти здогадався?» – «Мама так само сяяла...» Донька зізнавалася: «Ти перший, кому я...»

Дідько! Так було завжди! З будь-якою новиною Нані завжди спішила до нього. І раптом... Новаковський гарячково перебирав причини, які змусили Нані мовчати, і не знаходив жодної пристойної.

– Як справи? – запитав демонстративно-байдуже за вечерею.

– Дім у Процеві перебудую, – спантеличила черговою новиною донька.

– І... чому?

– Ти усе зрозумієш першим. – Цвяшок у долоню. – ...Коли завершу.

– Добре...

Помовчав.

– Щось масштабне?

– Так, тату, – відповіла. Усміхнулася. – Нове життя...

І як розуміти? Новаковський стікав відчайдушними сумнівами, та – не слабак – напився терпіння, вирішив до часу спостерігати.

Макаров? Ні. Йому не подобався цей Макаров. Не боєць. Видно! Виник нізвідки. Такі шляхів не обирають. Навпростець. Може, справу з держзамовленням підштовхнути хоче? Так справа і без цього рухається. Іменем Сердюка розігріли двигун, іменем Новаковського набрали оберті... Та і яка його роль у цій справі? Шістка! Може, покохав? Маячня! Коли устиг?! Ні, тут щось інше. Що? Тільки би не скривдив дівчинку... Тільки би не скривдив! Поговорити з ним? Сьогодні ж! Повідомити: якщо Нані просто засмутиться, йому горло переріжуть. А що, як Нані про ту розмову дізнається? Аж зубами скригнув – ні, погрожувати не можна. Ще не забув історію власного кохання. Він народився в тисяча дев’ятсот п’ятдесятому в закарпатському Журавині. За рік радянська влада погнала журавинців на Південь, аж на Херсонщину. Звідти й до армії забрали. У військовому гарнізоні серед розпеченого казахського степу невисокий, кремезний, геть непоказний Ярик і зустрів доньку полковника Важі Кіпіані. Анука... Вони були геть різні. Не пара. Солдат і офіцерська донька. Гарбуз і виноградна лоза. Полковник із закоханими розібрався за день. Ануку – під замок, сміливця – в іншу частину. Його повернули до гарнізону з середини дороги. Солдатик-земляк розповів: полковницька донька вкрала татків пістолет і тільки щасливий випадок не дозволив їй вкоротити собі віку. Отакі справи. Ніколи горда Анука просити не вміла. Або за серцем – або ніяк. Нані... Нані така ж?

– Така ж... І чого я мордююся? Кіпіані зміг же мене прийняти... Заради Ануки. Чому я повинен противитися Наниному вибору? – спробував себе умовити. – Вона ж – щаслива...

А серце не слухало – ярилося.

Нані стала музикою. Несподіваною для вересневої прохолоди грозою, веселим вітром, чистим потічком, святом. Вона прокидалася вдосвіта від телефонного дзвінка.

– Привіт...

– Я смажу грінку... Для тебе. Ти любиш грінки? – чула голос механіка.

– Ні. Я не люблю сухий хліб.

– Та ні. Ні, Нані! Ти нічого не розумієш у справжніх грінках. Я не про сухарики з тостеру. Я розбиваю яйце, розбовтую... Додаю сіль, спецій і трохи базиліку. Мій рецепт.

Потім вкидаю у цю божественну суміш скибочки хлібу. Хліб повинен узяти яйце... Потім на сковорідку. До золотавої скоринки. Але обов'язково на оливковій олії. Що тобі покласти на грінку?

– А що є? – сміялася Нані.

– Сир... Усе! Більше нема нічого. Сир – банально. Краще свіжі помідори. У твоєму холодильнику є помідори?

– Так.

– А, круто! То ріж кружальцями. За десять хвилин снідатимеш.

Нані підхоплювалася, мчала на кухню. Сміялася, різала помідори... І все дивилася на годинник. Вісім, сім, шість, п'ять, чотири, три, два, один... Дзвінок. Тато не спав. Чого йому не спалося? Поперед Нані йшов до дверей, дивився в екран домофона. Біля дверей під'їзду – посильний.

– Служба доставки. Посилка. Для Нані Новаковської.

– Ти щось замовляла? – дивувався тато.

– Так, – пирскала сміхом.

– І що?

– Грінку...

– Грінку?

– Так. Бач, яка я у тебе примхлива. Заманулося зранку... з'їсти грінку.

– Ну... Смачного, – бурчав тато.

Дивився, як Нані відкриває картонну коробку, викладає на таріль ще гарячі золотаві грінки.

– Яка ж делікатна служба доставки, – казав насторожено. – Вони всім додають до замовлення білу квітку?

– Це крокус, тату. – Нані ставила у велику скляну синю кружку білу квітку.

Щодня свіжу...

Це був знак. Ще того дня, коли ноги самі понесли Нані до фабрики дивного хлопця, що він приплив... приплив у її долю, коли вони йшли геть від «космосу» на Костянтинівській, він сказав:

– Ну, раз ти хочеш, щоби про нас ніхто не знав...

– Чому «ніхто»? Тільки тато... – сказала вона.

– Якщо дізнається хоч хтось, того ж дня знатиме і твій тато.

– Так, – погодилася. – Хай поки ніхто не знає.

– Добре. Гратимемо в партизан по-дорослому. – Всміхнувся. – Щодня зранку надсилатиму тобі знак. Білий крокус – значить, я чекаю твого дзвінка і примчу, куди ти покличеш. Волошка... Волошка – значить, справи викрутили мені руки і я примчу, куди ти покличеш, як тільки розправлюся з ними. Жовтий тюльпан – справи так викрутили мені руки, що вони не можуть дотягнутися до білого крокуса. І до волошки.

– Згода.

Усміхнулася. Два тижні... Тільки крокуси.

Нані захопилася дивною грою. Вилітала з дому. У Проців. Сідала в траві навпроти дому, довго вдивлялася – намагалася уявити, як можна вилікувати хворий дім. Розгортала альбом, чіткими гармоніями креслень намагалася повернути здоров'я слабким маминим малюнкам. Потім раптом зривалася, йшла до лісу. Діставала мобільний.

– Сашо?..

Макар кидав усе і мчав. Ламав сушняк, продирався лісом. Галявина...

– Як ти знайшов мене? – дивувалася, коли посеред дерев бачила механіка.

– Не знаю, – спантеличено знизував плечима.

Сідав поряд із Нані на повалену сосну. Як же тихо... Нані скоса дивилася на механіка, ніяк не могла збагнути: чому їм так легко теревенити по телефону і чому так відчайдушно мовчиться, коли вони поряд?.. Вона би хотіла сказати йому, що стала прокидатися раніше за його дзвінок. Що завжди була сплюхою і тато насилу розбуркував її зранку. Що тепер

відкриває очі, коли сонце тільки попереджає про наміри піднятися над землею. Сидить на ліжку, дивиться на мобільний. Рахує хвилини... Тож точно знає, о котрій прокинувся Саша. Чому вона не може усе це сказати йому? І чому він... мовчить?

Поряд із Нані Макар забував слова. Відчайдушно намагався віднайти важливе і певне – та будь-що, вимовлене вголос, здавалося брехливим, пласким і безпорадним. Слова втрачали смисл. Смисл мали тільки дії і вчинки, і усвідомлення цього лякало механіка понад усе. Бо більше за безпорадні слова він боявся безпорадних дій. Два тижні! Він лише поцілував її долоню. З внутрішнього боку, там, де лінія долі. Себе боявся. Здавалося: варто лише торкнутися її вуст, як жадання вихлюпнеться нестримною наполегливістю чи навіть агресією і замість ніжності він побачить здивування і страх у її очах.

Вони мовчали доти, доки вистачало сил стримувати хвилювання. Нані завжди підхоплювалась першою.

– Ходімо... Тут... білки.

– Білки? – Макар ладен був говорити про що завгодно, тільки би зберегти ту крихку невидиму ніжність, що сповивала їх обох одним невагомим полотном.

– Так. Раз я бачила, як одна така нахаба плигнула на спину корові.

– Корові?

– Так, корові. Паслася собі на галявині біля лісу.

– Така корова? – Макар гладив по морді круторогу на околиці Процева.

– Більш енергійна, – сміялася Нані. – Наче сказилася, коли білка забігала по її спині...

– А ця, значить, на білку не відреагує? – розходився механік. – А на мене?

Усміхнувся, заскочив корові на спину... Тварина спокійно озирнулася. Опустила голову, наче до трави потяглася і раптом я-ак лясне по хлопцеві хвостом. Тому і вистачило – злетів, покотився.

– Сашо!

Макар лежав у траві, Нані схилилася над ним, але він бачив тільки великі перелякані сині очі. Простягнув руку, торкнувся її щоки. Повів долонею по шиї, несильно, але певно притяг до себе... Торкнувся губами дівочих вуст. Задихнувся, обхопив обома руками – нікому не віддам! – цілував губи, щоки, шию, плечі, волосся... Нані тремтіла. Шукала вустами його вуста. Шепотіла щось незрозуміле і трепетне... І хтозна, чим би закінчилася та божественна увертюра, якби цікава корівка не кинула жувати траву, не підійшла би впритул і не тицьнулася вологою мордою просто їм в обличчя.

– Що?!

– Му-у-у-у... – закоханим у вуха.

Нані підхопилася. Сміялася. Бігла геть. Макар спантеличено всміхався, йшов услід. Вона зупинилася посеред трав, застигла, стала серйозною і від того здалася йому ще більше вразливою і беззахисною.

– Відведи мене до себе додому, Сашо, – мовила вперто.

Макар розгубився, почервонів, кивнув похапцем.

– Завтра... – сказав.

– Добре, – прошепотіла. – Хай це станеться завтра.

– Ти сумна? – Новаковський сидів за столом, чай сьорбав, косив на доньку. Зранку сама не своя.

– Сьогодні вісімнадцяте... – Нані дивилася на білу квітку в синій кружці, всміхалася збуджено. – Вісімнадцяте вересня, тату.

– І що?

– Я доросла... – сказала раптом.

Новаковський напружився. Второпив очі у чашку. Душа ридма – була б Анука жива, вона би знайшла слова, а він... Ну, що він має сказати єдиній дитині, коли вона йому серце крає так відверто, так радісно, так жорстоко...

– Ти... вже давно доросла, – безпомічно.

Нані всміхнулася, відсунула синю кружку, підсіла до тата ближче, обійняла.

– Татку, я...

– Не продовжуй, доню. – Новаковський говорив, голосу свого не чув. – Дай вгадаю.

Закохалася?

І все сталося так, як він не раз уявляв собі.

Нані кивнула, здивовано знизала плечима.

– Як ти здогадався?

– Мама так само сяяла... – ледь вимовив.

– Ти перший, кому я...

Радій, тату. Чого перекошило? Новаковський учепився за чашку, ковтнув чаю, аби мати хоч мить для того, щоб узяти себе в руки. Йому не подобався цей Макаров!

– Ну... І хто він?

– Саша... – сказала Нані.

– І все?

– Так...

– Замало. Ти... Запроси його до нас. Сьогодні. Познаймиш нас...

– Згодом.

– Чому?

– Сьогодні... Сьогодні ж вісімнадцяте, – загадково відповіла Нані, поцілувала татка у лисий череп, помчала з кухні.

– Вісімнадцяте... – прошепотів ошелешений. – І що то має значити?..

Вісімнадцятого вересня Макар припхався на фабрику задовго до початку робочого дня з героїчним наміром умістити в один білий день як мінімум три надважливі справи, кожна з яких вимагала цілого білого дня. Для участі в тендері на держзамовлення від нього вимагали висновки аудиту, тож саме сьогодні сюди мали прийти спеціалісти з аудиторської компанії, і він оце вдосвіта готував документи, бо вирішив: бухгалтер Гурман упорається без нього, якщо він раптом... від'їде. Слава Богу, на фабриці не виникало питань, коли директор від'їжджав. Про можливе держзамовлення тут знали всі, включно з охоронцем Пилипенком, тож молилися, аби все вигоріло, і твердо вірили: якщо Саньок мчить геть, то виключно по справах «Есфірі».

На вісімнадцяте вересня у житті механіка вималювалися два взаємозаперечні маршрути. Марта... Марта почала хвилюватися, і, хоч Макар зі шкіри пнувся, в очах коханки світилися вогники недовіри й підозри. Дурне утнула. Сердюк за кордон виїхав, і Марта забронювала на вісімнадцяте вересня номер у готелі приватної, закритої для простого люду, зони відпочинку поблизу Києва. Обіцяла коханцю день солодкої любові, пельмені з оленини, вино з Закарпаття, безлюдне озеро, де можна – хоч голяка, і пару чорних лебедів, що те озеро розсікають повсякчас на замовлення заможних клієнтів. Макар висловив енергійну готовність поплескатися з лебедями – безумовно! Марта пообіцяла дістатися зони на десяту ранку, щоби до дванадцятої дня, коли там мав з'явитися коханець, створити романтичну атмосферу всепоглинущої любові, перевірити якість вина та пельменів і навіть причепурити лебедів. А значить... в апартаментах біля цирку, теоретично, вісімнадцятого вересня Марта з'явитися ніяк не могла. Апартаменти стали ключовим місцем того дня. З ранішнім сонцем Нані отримала через посильного пишний букет білих крокусів. Посеред квітів – ключі й адреса апартаментів біля цирку. «Приходь у будь-який час... Хочу, щоб ти відчинила мені двері». Нані затисла ключі в кулачок. Усміхнулася зачудовано. Дивний... Який же він дивний і незвичайний. Невже прийде за мить після того, як вона увійде до простору, де він живе, дихає, тужить, сміється?.. Чи, може, хоче, щоби Нані чекала? А що, як їй захочеться прийти туди тільки тоді, коли сонце заплющить очі? Він змучиться... Точно, змучиться... Тупцюватиме під під'їздом? Хай так. Нані не скаже Сашкові, коли піде до апартаментів біля цирку.

Макар контролював процес. За мобільний – спочатку у фірму з доставки квітів. «Замовлення отримане!» Чудово! Потім Гурману.

– Іване Марковичу, сьогодні в нас аудит. Хочу бачити вас на робочому місці раніше за інших.

– Це неможливо! Я не встигну поснідати, і моя виразка...

– Це не прохання, Іване Марковичу. Наказ!

І одразу ж Марті:

– Доброго ранку, сонце!

– Сашенько... Усе в силі. Збираюся...

– Я теж не запізнююся!

Мобільний відрубав. Кивнув – нормально! Доля не підведе. Опівдні зателефонує Марті, повідомить: аудит! Ніяк не зірватися. Але після обіду він точно зможе приїхати! Чи ближче до вечора. Марта чекатиме. Уже тільки тому, що заплатила за номер, оленину й вино задалегідь. А він тим часом постукає в двері її апартаментів біля цирку. І йому відчинить мрія...

– Нані... – збуджено прошепотів уголос.

Знітився. Захитав головою. Не так! Усе не так. У Мартиних апартаментах із ким завгодно, тільки не з Нані... Ніби в болоті увесь – та по білому пір'ю. З нічора в білий день. Де існують прізвища... У Нані немає прізвища! Він зрозумів це вчора, коли дивився у безодню синіх очей. Вона просто – його повітря, і хай люди називають це любов'ю, пристрасною, божевіллям чи просто фізіологічним потягом, він точно знає: вона його повітря, тому що без неї... Хіба в повітря є прізвище? Гроші, жирний татко? Палаці і обслуга? Хіба вона звела його з розуму через те, що Новаковська? «Відведи мене до себе додому, Сашо...» Файні плани хитнулися, Макар зціпив щелепи і пожалкував, що віддав Нані ключі від апартаментів біля цирку.

Не так! Усе мало бути не так! Не в квартирі набридлої, розбещеної, наївної Марти. Не посеред інших справ. Без брехні за душею. Тоді, коли від Марти й сліду в Макаровому житті не залишиться.

– І що тепер робити? – рипнув зубами.

А що думати? Назад ходу нема.

Марта мала собі особливі сподівання на вісімнадцяте вересня, бо хоч Сашко і чув систематично її потилицю – скоро дірка з'явиться! – хоч божився, що саму тільки одну Марту кохає, і не давав відвертих приводів для ревнощів, у Мартиному серці завелася миша: знай гризла те серце, спокою не знала. «А далі що? Далі що?!» – верещала фальцетом.

– Ну... Звісно що, – говорила Марта миші. – Собі генерала. Сасуньку – для серця.

– Так бери генерала! – наказувала миша. – Чи, думаєш, до скону чекатиме?

Марта знічувалася: ото біда. Був Баклан полковником, став генералом. Дружину покинув, переселився в квартиру на розі Саксаганського й Горького й одного запального вечора запропонував:

– Іди за мене, лялечко.

– Дайте хоч подумати, пане полковнику, – за звичкою лягнула Марта.

– Генерал! – поправив Баклан. – Думай швидко, Марто. Як в армії. Генералові пристойну пані треба поруч мати. А ти... саме така!

Чи не вразив! Марта мізки на нитки порвала, усе гадала: і що робити? Генерал, звісно, файно, та під ним Марті – трудитися й трудитися, як тій хвойді. А з Сасунькою ж – розкоші. Бавить Марту, мов принцесу. І скільки їй того щастя лишилося? Кілька років... А потім уже і шкарпетки плести можна. Із генералом. Оце якби вмовити Сашка, щоби погодився на Мартин шлюб. Наче для діла гарно. Для них обох. Жив би собі й далі в апартаментах біля цирку, генеральша би до нього виривалася...

– Чорта з два! – зметикувала. То поки Баклан з нею потайки зустрічається, за інших не питає. А як уже на білий день вийдуть, він Мартині сердечні справи за мить вирахає.

– А він же й у відрядження може поїхати, – сама собі надію. Розбереться з генералом. Їй би Сасуньку не втратити. Стільки оце в нього серця вкладено... І грошей.

Закинути вудку вирішила на свіжому повітрі – озеро, оленина, вино, лебеді... Із самого ранку мізки сушила: як сказати? Що відповідь? А як скаже: обирай?! Марта не збреше: тільки Сашко! Жажнулася! То вона уже вибрала? Для чого ж розмова? А для того... Нерви коханцеві полоскотати! Аби знав, як за нею генерали впадають. Хай цінує, бо щось... гризе і гризе в серці.

Так знервувалася, що вирішила, як завжди перед важливими справами, вимолити помочі в Бога. Прибила пишну зачіску темною хустинкою, побігла до Чорнобильської церкви, що з Русанівки до неї найближче – через місток, залізничну колію і двісті метрів звичайного асфальту. Хай Господь допоможе, щоби Мартині перспективи вдало поєднувалися з Мартиними сердечними хотіннями. Хіба багато просить?

Богові, певно, оті Мартині прикрощі в печінках. Не дійшла до храму. По містку – дріб-дріб. Залізничну колію козою. На асфальтівку вискочила, через порожню пляшку перечепилася, упала – нижче коліна кістка хруснула.

– Закритий перелом, – байдуже повідомив лікар у приймальному відділенні лікарні швидкої допомоги.

Макар вухам не повірив!

– Правда? – перепитав на радощах. Зиркнув на Гурмана й аудиторів – дивилися на нього із цікавістю. – Тобто... Біда! Як же так?! Допомога потрібна? Я буду! Обов'язково! У мене тут аудит.. Як тільки зможу...

– Я уже вдома, – простогнала Марта у слухавку. – Гіпс наклали, нога дерев'яна. Я тепер і з дому вийти не зможу.

– Вдома? – насторожився. Зиркнув на бухгалтера й аудиторів. – На Русанівці?

– На Русанівці...

– Буду, – зітхнув із полегшенням. Доля допомагала, як найнялася. Мало того, що Марта гарантовано не вийде з дому, тепер і для аудиторів аргумент має.

– Іване Марковичу, – бухгалтеру значущо. – Сподіваюся, ви і без мене надасте аудиторам усі необхідні документи. Я – як знав. Зранку усе підготував.

– Що трапилося, Олександрє Миколайовичу? – не втримався цікавий Гурман.

– Мама! – ляпнув. – Ногу зламала...

– Господи, Боже ти мій! – схопився за серце сентиментальний Гурман. – Біжіть, біжіть!

Я сам тут...

– Безумовно! – відповів механік уже від дверей свого кабінету, де і товклися аудитори з бухгалтером.

Серце калатало: оце фарт! Вискочив у приймальню... Йому назустріч сунув Боря Рудь. Ніби такий, як і завжди. А нібито й ні...

– Боря?... Поспішаю. Давай, коротко.

Рудь мовчав.

Макар примружився, глянув на журавля уважніше.

– Ти набухався, чувак?

Рудь закліпав оченятами під окулярами. Непевно смикнув рукою і раптом закричав фальцетом:

– Покидьок! Залиш Нані у спокої! Ти... Ти її не гідний! Ти – скотина! Ти у гуртожитку... Я пам'ятаю, як ти в принципі ставишся до дівчат! Для тебе немає нічого святого! Ти... Якщо ти скривдиш Нані, я тебе знищу! Я тебе... розорю і пушу голим по світу! Я тебе попереджаю вперше й востаннє – залиш Нані! Вона гідна кращого, а ти...

Макар розмахнувся. Трах журавля в клюв. Боря хитнувся і впав на підлогу.

– Олександрє Миколайовичу... – Борині волання змусили переляканого Гурмана визирнути з кабінету. – З вами усе гаразд? Хто це? Що сталося?

Макар обернувся до бухгалтера, позаду Боря корчиться: «Сука! Ах ти ж сука...»

– Продовжуйте! – процідив.

Іван Маркович закивав слухняно, зникнув у кабінеті, дверцята прикрив аж занадто обережно. Макар присів біля Рудя, видихнув із прикрістю:

– Ну... І якого біса, Борю? Тобі що до Нані?

– Пішов ти, виродок... – Боря сидів на підлозі, витирав кров з розбитої губи. – Ти... не розумієш! Нані.. Вона особлива. Тобі ніколи її не зрозуміти! Ти не зробиш її щасливою, ти... тільки занапастиш її. Як інших!

– Я люблю її, – сказав Макар.

Журавель зіп'явся на ноги, зиркнув із ненавистю. Макар підхопився, учепився в Борю.

– Ну зачекай, зачекай... Що з тобою? Що за істерика, мать твою?

Боря набундючився:

– Ти не розумієш! Я... заради Нані...

– Ну. Це я вже зрозумів. Такі справи, чувак. Я ж у тебе Нані не відбивав. Якби вона була з тобою, я би ніколи... Чуєш, ніколи...

Боря поправив зламані окуляри, зиркнув на механіка збентежено.

– Що вона в тобі знайшла?

– Сам не знаю, – засміявся Макар. – Щастить... Мені просто щастить, Борю.

– А я твоє везіння нанівець зведу, Макаров! Розповім усе Ярославу Михайловичу. Він з тобою швидесенько розбереться. Буде тобі й Нані, і держзамовлення...

– Рудю, не сци! Я би сам розповів. Клянуся мамою. Нані просила тата не тривожити...

– Нані?

– Нані. Думала, що я з нею... заради держзамовлення. Маячня! У мене тих держзамовлень ще буде – як багнюки під нігтями тракториста, а Нані... Нані... Твоя правда.

– Раптом захвилювався, розчулився. – Борько! Давай бухнемо! За Нані. Щоби їй щастя...

Рудь смикнув головою: ні!

– Ярослав Михайлович чекає на тебе.

– Жартуєш?

– ...За годину. У «Царському казані».

– Де це?

– В районі Собачого гирла.

– А де Собаче гирло?

– Сам шукай, – смикнувся Рудь, вискочив із приймальні.

«Двадцять на дванадцять». – Механік глянув на екран мобільного, лють хвилями.

– Новаковський, сволота! Якого біса? Чому саме сьогодні?!

Стіл круглий, а ілюзії навіть найменшого примарного об'єднавчого кола катма й шукати. Новаковський і Макар сидять один навпроти одного. Вороги... Посередині – смажена гуска, така велика, ніби Різдво. На її перерізаному горлі муха. Тріпотить крильцями, силкується втягти зі столу цілу пташку, щоб уже й діткам, і онукам, і правнукам, і цілому роду мушиному обжертися вистачило.

«Вона ж у павутинні сохла...» – подумки дивується Макар. Змахує муху з гуски.

– Ну... – чує голос Новаковського. – Розкажуй!

– Що? – піднімає очі.

– Про себе розкажуй. Хто народив, звідки приїхав, яку точку хочеш...

– Точку?

– Мета в тебе є?

– Безумовно.

– Ну...

– Рокфелерів і Гейтсів у роду не спостерігалося...

– Перший?

– Десь так! – нахабство проривається хльосткою фразою – на!

– Звідки гроші на справу взяв? Сердюк підкинув? – Новаковського важко вибити з колії.

– Ні. Все моє...

– Кому ти триндиш?

Вуста зіпвив. Очі опустив. «Сам не тринди, козел!»

– Ну... Добре. Близьче познайомимся – розкажеш...

– Може...

Над гускою – муха й важка, як Земля на плечах титанів, пауза. «Чого він хоче?» – Макарові нутрощі заливає швидким бетоном. Сохне – й ворухнутися несила. У горлі сухо, та до склянки на столі не дотягнутися. Чого він хоче?

– Саша... – Новаковський вимовляє Макарове ім'я демонстративно зворушливо. – Саша... – повторює підозріло. – Що тобі треба від моєї доньки, Сашо?

Механік знизує плечима: і як пояснити? Хіба цей лисий зрозуміє?

– Не напружуй мене, Сашо! – наливається Новаковський. – Що ти тут мені оце плечиками соваєш, як те курво?! Ходить-водить... В очі мені дивиться, ніби нічого не відбувається!

– Не хотів, щоби ви знали...

– Та ти страху не маєш, покидьку! – шаленіє ніжний тато. – Нишком-тишком хотів дитину мою занастити? Думав, не дізнаюся? Та я з тебе, Сашо... торбин для грошей нашію! А що в діло не піде, собакам віддам! І мила нароблю.

– Ви не розумієте! – плює механік. – Не хотів, щоби ви думали, що я... з Нані... заради держзамовлення. Потім колись... як справу буде зроблено... розповів би.

Муха жере гуску – людям не до неї. Новаковський їсть механіка очима. Ні! Йому не подобається цей Макаров! Знервував за мить, сука! А Новаковський так хотів залишатися незворушним. Не погрожувати, не залякувати. Просто дізнатися, що на душі у хлопа. Попередити обережно, а воно... І що Нані в ньому знайшла? Анучин тато перед очі. Роздивляється самого Ярика з прикрістю, Ануку – на попіл поглядом: «Що ти в ньому знайшла?!»

– Так... Досить! – Не Макарові. Спогадам. – Потеревенили, й годі.

– Добре...

– Що «добре»?! – знову не втримується. – Ти уважно слухай... Сашо!

Макар не відводить погляду.

– Зустрічається... Ну... То таке. Збіглися, розбіглися... Нині воно... Я – не проти...

– Добре...

– Що «добре»?! – аж тремтить. – Нані про нашу розмову... знати не треба. Ясно? Ми тут з тобою по-чоловічому...

– Згода.

– Що ти так швидко на все погоджуєшся?! – Новаковський ніяк не може заспокоїтися. Його геть усе дратує в цьому білявому виродку.

– Не на все...

– Правда? І що мені зась?

– Не покину...

– Нані?

Киває. За-араза!

– Ну, ти тут... фільтруй... У мене тільки одна вимога... – Новаковський не знаходить слів. Відводить погляд, хапає виделку, по гусці – а-на! Муху бив. Промазав.

– Отже, так... – наважується. – У Нані повинна... бути... перша шлюбна ніч. З тобою... Не з тобою... Час покаже. Ти розумієш?

«Авжеж! – подумки смикається механік. – Пересплю з Нані – загризеш, не подавишся!»

– Безумовно.

– Дивись... Слово – закон. Для справжнього чоловіка. Правда, Сашо?

– Безумовно, – повторює приречено.

Кидає погляд на годинник, що приліпився до стіни пафосного ресторану з гускою й мухою. «Блін, майже третя... А я ніяк до Нані не доїду... Мчати треба...»

Київ проти. У Києва свої прокляття. Жене автівки шляхами-венами, а вони тромбами – хоч вий. Уже і вітер помагати взявся – підняв куряву, підганяє – цабе! Та де! Верещать клаксонами, залізом туться, наче мить – і не втримаються, злигаються і перетворюються на один величезний рухливий організм із металобрухту. І де сором? Ще ж не вечір. Хоча й на день не схоже.

Макар від Оболоні до цирку скоріше би пішки добіг. Учепився в кермо, сумніви шкрябають: Нані не дочекається... Не дочекається, піде! А тут ще Марта скалічена жалів додає.

– Сашенько... – у слухавку. – Мені зле...

– Сонце! Я – на розрив! – нервово. – На фабриці аудит, а тут ще Новаковський...

– Новаковський?! – Голос Марти жвавішає.

– Так! Викликав мене до себе.

– Навіщо?

– Та нюанси... в нашій справі... – нейтрально. Марта сто разів нагадувала: по телефону про держзамовлення краще не базікати. – Приїду розкажу.

– Ти уже їдеш? – знов жалібно.

– Та де! У заторі стирчу! А мене аудиторі на фабриці чекають. Уявляєш?

– Безумовно!

– Потерпи, сонце. Скоро буду...

Марта муркоче щось, додає обережно:

– Ти ж зателефонуєш перед тим, як їхатимеш?

Він усе розуміє. Недарма ж понад рік при старому тілі!

– Чекаєш ще на когось? – питає нахабно.

– Бог з тобою, Сашенько! Просто тепер мені треба час, щоб... до дверей дістатися.

– Вибач, – спустошується швидко, наче повітряна кулька. – Зателефоную. Безумовно.

Наче сигнал. Перебирає номер. Відгукнися, Нані... Довгі гудки. Довгий шлях... О пів на п'яту вечора «кіа» механіка врешті дошкреблася до апартаментів біля цирку. До під'їзду біг. А квіти? Чи цукерки якісь? Порожні руки тільки тим і гарні, що не мають банальностей. Хай вона дочекається... І – тпру-у... Наче хто за віжки смикнув. На лавці біля під'їзду сиділа Нані... Красиво так сиділа, їй-Богу. Наче геть не тут, наче до неба линула. Й ані грози в очах, ані роздратування, ані суму. Вуста ледь розтулені. Повітря не буває веселим чи злим – тільки живим і справжнім.

Механік інстинктивно стис кулаки – опанувати! Задушити несподіваний їдучий страх. І сором. До лавки тихо. Присів поряд. А слів нема! Щезли вірні, саме безглуздя в мізках – «давно чекаєш?», «привіт, Нані» чи, приміром, «чому ти не піднялась до квартири?».

– Ти неправильно придумав, Сашо. Спочатку приведи мене до себе додому. Тільки опісля відкриватиму тобі двері.

Двері риплять – що ти твориш? Макар і сам знає – усе не так! Ухопити Нані за руку, тягти геть, шепотіти: «Мене тут немає, люба... Тільки нічир. Краще кохатися в траві... Щоби корова бачила. Ідеальний свідок! Скажи? Ми причепимо їй квіти на роги і поклонятимемось, як святій. А тут...»

Нані ступає в пафосну вітальню. Не може приховати розчарування.

– Ти... живеш тут?

Ошелешено озирається.

– У це неможливо повірити. Усі ці килими й люстри... Цей простір облаштований для немолодої і заможної, але самотньої й дуже нещасної жінки.

– Так і є, – видушує Макар. – Я орендую житло в однієї немолодої, самотньої... Не знаю, наскільки вона нещасна. Я... ще не заробив на власний простір, Нані. Тебе це... бентежить?

– Ні... Просто... Вона підглядатиме, Сашо.

– Хто?

– Хазяйка. Та самотня й нещасна...

Макар відчуває, як бурхливе жадання перемішується з раптовим гнівом. Тремтить...

– Ми... можемо зачекати. Скоро... Скоро у мене буде власний простір.

Вона киває, настовхується поглядом на білі крокуси. Вони стоять у пластиковому відрі на підлозі.

– Наша квітка...

Макар ледь стримується: хочеться бігти геть. Ну якого біса він привів сюди Нані?! Помилка. Яка жахлива помилка.

– Ходімо звідси. Мені й самому не подобається тут. Дарма я...

Вона відчуває його приниження і розчарування. Підходить. Торкається щоки, зазирає в очі. І вже не відриває погляду.

– Сашо... Ти знаєш... Тепер... уже всі квіти... зайві. Немає волошок. І жовтих тюльпанів. Тільки білі крокуси... Ти розумієш?

– Розумію... – шепоче Макар. Він прекрасно розуміє: Нані манить його до себе. Дозволяє. Згодна. Пояснює: то обітниця. На все життя.

– Ні, ти не розумієш, – шепоче Нані. – Ти – перший... І єдиний.

– Ти... незаймана? – Макар говорить і сам не може повірити, що вимовляє це уголос.

– Хіба ти думав про мене інакше?

Макар мовчить. Серце стікає розпачем. Йому начхати на її чесноти, він любив би її, навіть якби вона виділила йому десять хвилин у перерві між попереднім і наступним коханцями. І як їй це пояснити?

– Я любив би тебе навіть тоді, коли би ти була... інакшою. Мені однаково, яка ти... Розбещена чи цнотлива. Нащо говорити про любов? Однаково не пояснити. Ти... білий крокус. Інших квітів не існує.

Нані мовчить. Макар відчуває відчайдушну безпорадність. Колись це вже було... А-а! Люба! Космос на Костянтинівській. Люба придумала собі дурне: щоби її коханий Макс Сердюк не дізнався про її цноту. Вона обрала Макара. Він... випив тоді немало. І тільки після того... Помилка. То була найогидніша у його житті помилка.

– Ходімо звідси, Нані!

– Ні...

– Це... неправильно. Ми... Нам треба заспокоїтися... Тут... Усе не так! Тут немає повітря. Я...

Він меле і меле, відводить погляд, ковзає ним по тих клятих люстрах, килимах, пафосних статуетках, шикарних диванах і кріслах. У просторі віє солодкий, як смертні грихи, запах Мартиних парфумів. Макар лякається – дідько, не провітрив! Напружено зиркає на Нані, стовпіє від захвату. Вона все дивиться на нього, не відводить погляду. Тонкими пальчиками розстібає гудзики вишуканої суконьки. Пальчики тремтять. Макар простягає до Нані руку і... забуває про все. Про кляті люстри, килими, крісла, солодкі, як тлін, парфуми Марти й абсолютну відсутність повітря. «Чому Люба так боялася своєї цноти? Це прекрасно...» – кліпає гарячими повіками.

– Я люблю тебе...

– Сашо... Я тільки твоя. Назавжди.

Нані лякає фанатичною категоричністю. Механіку не до аналізу слів. Ну нащо знову говорити про любов?! ...Кохати.

Вітер творить дива. З'являється в задушливих апартаментах нізвідки, підхоплює тремтячі тіла. Люди ще пручаються, ще похапцем зривають одне з одного байдужі речі, та вихор уже кидає їх в обійми, зліплює в одне ціле, кружляє над підлогою... Куди? Поряд

тільки диван. Той самий, на якому колись Макар ковзнувся ліктем на міліцейській спермі, та він думає не про те. Тремтить, дивується – як це? Тіло рухається самостійно, пославши на фіг логіку й думки, та думки не здаються. Строчать короткі тези, як ті телеграфісти з давніх кінострічок. Близькість... Люди не дарма придумали для близькості стільки визначень, бо одна аж ніяк не тотожна іншій. Кохання, пристрасть, просто секс, а іноді тваринне трахання... А що у нього? Тіло рухається самостійно. Губи обпікає гаряча Нанина шкіра нижче грудей, а думки все мордують. А що у нього? «Оволодіння!» – божевільна радість. Задихається – контролювати тіло! Треба би – ніжно і так... щоби вона теж відчула насолоду. Він уміє... Він... Думки розлітаються сполоханими птахами. Макар підхоплює Нані на руки, та в останню мить, коли він уже готовий опустити трепетне тіло на розбещений диван, над головою заводиться... нагла муха. Збиває з ніг істеричним дзижчанням. У ньому голоси, голоси... «У Нані повинна бути... перша шлюбна ніч!» «Голото! Ну, не сумуй! Я знаю – ти не покидьок!» Люба?..

Макар сіпається. Черкає ногою по відру з крокусами – перевернув! Вихор тягне долу – підлоги нема. Розлита вода – дзеркало посеред лісу крокусів. Закохані летять прямо у квіти і воду. Перемішуються із ними, і Макар оговтується тільки тоді, коли по прозорому дзеркалу розпливається яскрава, як саме життя, плямка червоної свіжої крові...

«То не я... То вона... Оволоділа мною...» – зізнається приголомшено.

За вікном – цілина. Тільки отут і орано – дерева проросли, квіти, трави. Метелики метушаться, сонечка на коліна лізуть, лоскочуть, а цвіркуни – ті вкрай допікають: стрекочуть, стрекочуть... Макар не хоче вірити: то його мобільний. Вони з Нані – голі, ще збуджені – обійнялися посеред озера: йому не розімкнути обійм. Він так... думає.

– Люди не знають, що телефонувати марно, – шепоче. – Тут живуть тільки білі крокуси. Ніяких справ... Ніяких волошок і жовтих тюльпанів.

Нані завмирає. Смішно супить чорні бровки.

– Гаразд, іди. Повідом їм усім, що жовтих тюльпанів немає... Мені би тепер теж хотілося побути на самоті.

– Навіщо?

– Щоби ти скучив і засумував! Хоча... Дивно... Що ми розлучаємося так скоро.

– Я... не затримаюся, – бреше механік.

– Ти йди...

– А ти?

– А я посиджу тут трохи сама. Мені так хочеться... Дивне місце для народження... почуттів. Хочу відчутти його.

Макарові вуха стають некрасивими, червоними. Дідько!

– Добре, – із зусиллям. – Я залишу тобі ключі. Коли захочеш вийти...

– А я... не виходитиму. Чекатиму тебе тут. Відчиню тобі двері...

– Добре. – Холоне. Новаковський у душу пече. – Ти... Татові зателефонуй... Щоби не тривожився.

– Татові?

Нані задумливо всміхається, хитає голівкою.

– А я й забула, що у мене є тато...

– Дарма...

– Так. Дарма.

Нані підхоплює з підлоги білий крокус. Притуляє до щоки, і Макар знову заводиться.

– Іди до мене...

– Тюльпани...

– Люба... Йди.

– Я змерзла... – раптом зізнається Нані.

Макар підхоплюється і тільки тепер розуміє: й сам тремтить. Десь тут має бути плед. Мартин! Дідько. Хапає свою сорочку, огортає Нані.

– Гарячий чай... Зараз... Швидко...
– Можна, сьогодні я поїду до тата, Сашо? – раптом питає Нані.
– Безумовно, – ненависне слово виривається саме, б'є Макара навідліг. Повітря зникає, озеро, дерева і сонечка тануть. Тільки калюжа й розкидані зім'яті квіти посеред чужої багатой вітальні.

На коні

Мама навчила механіка вгамовувати емоції ще тоді, коли в нього й вуса не намічалися. Клала перед розбурханим Сашком, що повертався з синцем під оком чи без одного, втраченого у вуличних війнах, кеда, звичайний аркуш паперу, малювала на ньому лінію. Посередині – нуль.

– А тепер думай, скільки у тому плюсів і мінусів, – радила. – І рахуй. Ліворуч – мінуси, праворуч – плюси.

Малий кумекав. Несправедлива насмішка – мінус. Синець – мінус. Не засцяв – плюс. Бився – плюс. А той козел Панчик, до речі, на два роки за Макара старший. Плюс? Ще б пак! І в Панчика тепер два синці. Плюс!

З двох боків від нуля виникали ризики плюсів і мінусів. Мінусів тільки два. Плюсів аж чотири.

– Усе гаразд? – питала мама.

Сашко кивав. І з усього кодла різноманітних емоцій на серці лишалася тільки одинока хвалькувата гордість.

– Треба плюси порахувати... – пригадав давнє.

Гнав автівку на Лівий берег. На Русанівку. До Марти. Наказував собі заспокоїтися, та всередині рипіла примхлива прикрість... Чи то душа гойдалася-жалілася?

– Нані... Плюс, – пробурмотів, здивувався: що це він? Якщо вже рахувати, так тактичні здобутки: аудит скаже «гугт!», грошей буде – завалися, Новаковський фактично благословив, Рудю врзав, щоб не забувався чувак, Марта так вчасно... Жодного мінусу. Тільки вагомні плюси. Нані – не з плюсів чи мінусів. Нані – його любов... Нані – його тепер! Чого ж невидержка йому?

Нані... Чому йому здається – сам у мінусах? Зім'ята квітка... Усе мало бути не так. І той поспіх, з яким Нані раптом підхопилася, вдяглася, помчала геть... Дівчата, певно, якимось уявляють антураж і ситуацію, у яких утратять цноту. Певно, Нані сподівалася поринути в космос... А він привів її до занюханого Мартиного барлогу... Йолоп!

У душі – буря. Він... намагався! Умовляв Нані залишити прихисток самотньої, старої, багатой... Вона ж сама... Може, дарма він себе накручує? Її очі блищали божевільною відвагою, вуста горіли-кликали, і усе, геть усе, що сталося поміж ними лише кілька годин тому, не мало ніякого стосунку до часу, простору, ситуації, космосу і будь-яких інших сталих понять.

– Моя... – прошепотів хижо, наче сам собі додавав упевненості розірвати ту прикрість, упасти в хвалькувату гордість. – Моя...

З неба місяць – в око, у темну воду дніпровську, у вогні Лівого берега і десь там, далеко над місяцем у чорному небі, Макарові раптом привиділася... Люба. Ображалася, в очах питання. «Мене ти своєю не назвав!»

– Ну, так... – уголос. Думки ланцюжком. Так он у чому ідея! Аби сказати «моя», близькості замало.

Знітився, у кермо учепився – чортівня. З Любою... Та й з Нані... потім! Марта на порядку денному. Розсміявся недобре.

– На порядку... нічному, – процідив. На годинник зиркнув – о пів на одинадцяті. – Хоча би не спала...

Остання думка не пришвидшила рухів. Вийшов з автівки біля Мартиного дому на Русанівці, закурив... Темно якось. Тільки й світла, що від червоного хреста на фасаді цілодобової аптеки на розі. Ноги не несуть. Нані в голові. Нані-на-ні-на... Ніякої концентрації.

Крутнув головою, як циркова коняка, – зосередься, чувак! У Марти око гостре.
– Блін, ідіот! – вилаявся. – Із порожніми руками пруся!

Забобонна Марта поламану ногу сприйняла як кару Божу.

– За що? – усе намагалася вирахувати. Невже Бог проти, аби їй і генерала законного мати, і Сасуньку біля серця зігрівати? А може, то Господь хоче Мартину кар'єру поруйнувати, а? Бо оце ж вона уперше за всі роки служіння Сердюкові звалилася. А тут – вибори на порозі. Усі, як ті кроти, – риють і риють. Ой, біда... Знайде шеф Марті заміну, й не змигне.

Сердюкові зателефонувала, коли їй ще й гіпс на кінцівку не наклали.

– Володимире Гнатовичу, – дзеленчала віддано. – У мене невеличка проблема, але я швидко оклигаю.

– Захворіла? – спитав Сердюк.

– Ногу зламала, – обережно повідомила Марта. – Геть простий перелом. Скоро бігатиму.

На превеликий Мартин подив, шеф не тільки не нагримав, а й прислав власного водія з автівкою – Марту до домівки довести, грошей підкинув і навіть запитав, чи не потрібна допомога. Та найбільше Марту вразив Баклан. Припер дебелий – такі генсекам за радянських часів вручали, – букет червоних троянд – кілограмів на вісім тягнув, – торбу з файним харчем, пляшку ризького бальзаму для підтримання тонусу. І милиці. Хотів був і сам залишитися...

– Маю годину-другу... Побуду з тобою, лялечко. Води там піднесу.

Марта ледь відкараскалася.

– Пане генерале, дякую красно, але що ж це ви з мене каліку робите? – плела. – Онде милиці привезли, так я тепер можу сама про себе потурбуватися.

Баклан насупився з прикрістю.

– «Пане генерале»... – буркнув роздратовано. – Мене Вітею звати, Марто! Звикай уже, чи що...

Хвала Господу, вимівся, а Марті й порадіти оце ніколи, що доля їй такого турботливого генерала відпасувала. Розібрати торбу з харчем сил вистачило, а куди той віник подіти – не знає. Викинути не можна – генерал Вітя завтра прийде і запитає: «А де квіти?» І залишити ніяк – Сашко з'явиться, вкрай здивується: «Тільки не кажи, що від шефа. Такі троянди тільки коханим дарують...»

– На балкон віднесу! – зметикувала. У голові-то воно просто лягло: поки тут Сашко буде, квіти на балконі перечекають, а як він піде, Марта Вітін віник назад до квартири затягне.

На милиці сперлася – стоїть. А вигоди – дуля: у милиці вчепилася. Хоч у зубах ті троянди на балкон неси!

– Сили небесні...

Нахилилася, однією рукою важкий віник підхопила і... кинула на підлогу уперед, до балкону ближче. Отак... Дошкандибала до букету: декілька кидків, і буде – так нова халепа! Як його нахилитися й ті квіти підхопити, щоби не гепнутися на підлогу поряд із трояндами? Учепилася однією рукою в милиці, присіла – загіпсовану ногу вперед. Не виходить. Губи зціпила. Знову. Загіпсовану ногу назад – ластівка, мати її... До букету тягнеться... Ніяк.

– Милиці! – здогадалася.

До букету доплигала, милицею підштовхнула його до балкону. Ще...

– Сонце, ти спітніла, наче трудилася, не розгинаючись, – насторожено мовив Макар, ледь переступив поріг.

Довго товкся під дверима, настирливо тиснув на кнопку дзвінка, та коханка відчинила лише хвилину за десять.

– Мені тепер і ходити – робота, Сашенько, – відповіла вкрай знервована Марта.

На балконі валявся Вітін букет, та по вітальні густо червоніли пелюстки, наче хто всіяв. Марта хотіла була відволікти коханця, додати жалів і навіть показати рентгенівський знімок зламаної кінцівки, та зиркнула на нього, завмерла.

– Що з тобою, Сашенько?

Він знітився, почервонів.

– Аудит... – буркнув. – До ночі... Що перевіряти, якщо питання вирішено в принципі? Не розумію...

– Ти такий... свіжий...

– Безумовно! Мене щойно випекли і вийняли з печі, – спробував віджартуватися. – Тому я хочу... чаю. Ти... відпочивай. Я на кухню, сонце. Заварю чай, а ти з'їж мене. Як булку з чаєм.

Насупився, простягнув Марті чималий пакунок. Вчасно допетрав: їй важко відірвати руки від милиць. Поклав пакунок на стілець.

– Тут... бинти, ліки... Я подумав – згодиться...

Марта не відводила від механіка підозріливого погляду.

– Що з тобою, Сашенько? – повторила тьмяно.

Занервувався.

– Сонце! Та все добре! Отримаю держзамовлення, повезу тебе на острови. Куплю діамант, викупаю у шампанському, покатаю на яхті! Чи на верблюді... Перспективи, сонце! Я врешті відчув перспективи. Віриш?

– Безумовно... – ще супилася, та голос потеплішав.

Макар напружився, підхопив сонце на руки, що воно з гіпсом мало немале брутто. Аж поперек виматюкався.

– Розкажуй... – Ледве допер бабу до дивану. – Що сталося? Як ти?

– Біда...

– Я з тобою сьогодні лишуся.

– Що?

– Ти проти?

– Ні, але... тобі ж зранку... на фабрику...

– Не переймайся. Устигну. Приберу тут у тебе. Пелюстки якісь...

– То я... – Марта не встигала за думкою механіка. – Залишишся?

– Так. А що, як ти вночі захочеш води? Чи... ще чогось? Зранку зроблю сніданок, нагодую своє сонце...

– Коханий мій... Обожнюю... – попливла.

– Це я тебе обожнюю. Ніхто на цілому світі не зробив для мене так багато добра, як ти, сонце. – Концентрація врешті повернулася. – Про одне мрію... Віддячити... Діаманти, яхти, острови... Фігня! Хочу зробити для тебе щось неймовірне... Карколомне... Таке, щоби ти...

У самий розпал гарячої промови мобільний механіка – дзелень. Підскочив.

– Хто це? – зиркнула Марта.

– З фабрики... – збрехав. Телефон до вуха. – Алло...

– Сашо... – почув голос Нані. – Я хочу запам'ятати не тільки цей день... Але і цю ніч...

– Добре... – видушив.

Нані засміялася тихо і ніжно – дзвіночок у темряві.

– Опівночі... – прошепотіла.

– Добре! – збудження залило миттєво і невідворотно – цунамі. Радість під кадик: значить, дарма він мордувався? Нані пофіг той задушливий простір і зім'яті квіти. Вона знову хоче його тепер... Він – завжди... Що вона придумала? Відправила кудись татка, його чекає? Де? На Оболонській набережній? У Процеві?

До вікна. Подалі від Марти.

– Опівночі біля Софії... – сказала Нані.
«Де?» – ледь з язика не впало.
– ...Добре.
– Під Богданом...
– Я зрозумів, – кивнув діловито. Відрубав зв'язок.
– Щось сталося? – Марта тяглася до милиць, силкувалася встати.
– Нічого. Бухгалтер... З приводу завтрашнього аудиту.
– А хіба сьогодні аудитори не працювали?
– Працювали. Думаєш, такі справи за день робляться? – обійняв Марту, допоміг підвестися.

Серце співало. Розсміявся. Цьомкнув коханку у лоб.

– Сонце! – гукнув весело. – Та що з тобою? – притис до себе. – Давай чаювати, їй-богу. Я з тими аудиторами й перекусити не встиг.

І – наче шило в дупі. Допоміг Марті пересісти у крісло, мотнувся на кухню – дзень-дрень чашками. Чай, цукор... До холодильника – що є? Сир, копчене, ікра. Жирно живеш, Марто! Усе файно на тацю виклав. У бік вітальні озирнувся. Обережно дістав із кишені конвалюту снодійного – не дарма ж до аптеки забігав. Виколупав пігулку, вкинув до чашки.

– Блін... Чашки не переплутати...

За п'ятнадцять хвилин Марта-костяна нога густо сопіла на Макаровому плечі.

– Сонце... – голосно.

Ноль на масу.

– Сонце! – контрольний.

Ні!

Усміхнувся, вислизнув з-під тушки. Опів на дванадцятю! По вітальні насторожено – устигне до Софійської площі. Місто порожнє – за мить домчить. У нього ще тут справа є...

– Розписка... – прошепотів.

По шухлядах, поличках, під диван, по сумках, у шафу... Де?!

Наштовхнувся поглядом на тацю з наїдками – так і стирчала посеред вітальні. Чай, сир, копчене, ікра...

– Холодильник! – аж сіпнувся.

Рвонув... Шарудів під двокамерним «Бошем». Не забув... Рік тому у цій самій кухні Марта витягла з-під холодильника пакунок із грішми. «Кіа», шмотки... Усе сучка записувала! Рука наштовхнулася на щось пласке, загорнуте у целофановий пакет. Яка ж ти передбачувана, сонце! Папірці, гроші... розписка. Є розписка! Є! Часу на роздуми нема. Підхопив пакет, помчав до дверей – до півночі хвилин десять. Марта проводила коханця густим, як бас похоронного оркестру, хропінням.

Коли ж ти спиш, бідолашне місто?! Дванадцята є, спокою катма. Фари, люди, ліхтарі, вікна кліпають тьмяним світлом, під деревами сміх, пляшки дзеленчать – дзвонів не розчути, Богдана обліпили... Нащо?

Макар залишив автівку біля Михайлівського, спішив до пам'ятника гетьману, був певен: побачить Нані здалеку. Обмацував пліч поглядом – де? Тремтів: моя... Скучив. Уже й скучив. Бачити її повсякчас, укласти на одну свою долоню, до серця приліпити – назавжди. Змахнув піт з чола, аж став – знову руки порожні! Гаком – до скверу між Михайлівською і Софійською. Гілку ялинки відламав – до Хмельницького. Нані-на-ні-на...

Вона стояла далеченько від кінного гетьмана. Посеред площі, лицем до Софії. Тонка шаль – навколо ший, по плечах, до колін. Наче упакована у дорогому бутику спеціально для нього, Макара. Роззирнувся нервово. Здалося – хтось інший уже обігнав його на шляху до Нані. І побачив... Борю Рудя. Журавель товкся на розі Малої Житомирської і Володимирського проїзду навпроти Софії.

Макар завмер. Обернувся до Нані... Знову до Рудя... Боря зник, наче не було ніколи.

– Шиза... – Стояв за десять кроків од дівчини. Колов пальці гілкою.

– Нані... – прошепотів.

Вона озирнулася...

Площа хитнулася і потекла талою водою. Несла за течією геть людей, будинки, дерева, лавки, пляшки, гетьмана на коні...

– Я запізнився? – Механік не чув свого голосу. Тільки дивне відлуння, наче опинився посеред величезного порожнього храму.

– Я прийшла раніше...

– Я... так скучив!

– Ідімо...

– Куди, Нані?

– Покажу тобі свій космос... – простягнула до нього руку, торкнулася щоки.

– Тут? – прохрипів механік.

Стояв пнем, колюча гілка в руці. Що вона з ним робить? Що? Чому він забуває геть усе, варто лише побачити... ні, лише подумати про неї? Не втримався. Обійняв поривчasto.

– Люба... – шепотів гаряче, цілував щоки, вуста. – Моя... Космосу немає, Нані... Космос – це ми. Не йди більше від мене. Ніколи...

– Добре, добре... – Тремтіла, цілувала. – Сашо... Сашо...

– Блін, народ! Припиніть цілуватися, бо завидки беруть! – просто над вухом.

Нані притулилася до механіка щільніше, розсміялася, потягла в бік Софії.

– Я люблю тебе, Сашо!

Він хотів сказати – «Ти моя!», та вихопилося інше:

– Я твій...

Отака дурня. І вже по цимбалах – куди, навіщо. Аби з Нані...

Брама Софійської дзвіниці відчинилася тільки для цих двох.

– Тут працює мій приятель, – казала Нані, дерлася крутими сходами наверх. – Коли таке буває... або життя, або смерть... мене тягне на дзвіницю...

– Хіба тепер...

– Так! Любов – життя... Без любові...

– Забудь! Життя. Тільки життя...

Вони стояли на найвищому рівні дзвіниці. Просто у небі. Посеред дзвонів і вітру.

– Летімо? – прошепотіла Нані.

Макар задихнувся – так, люба... Хіба треба говорити про любов? Кохати... Рвонув з плеча піджак, кинув під ноги – заважав розправити крила. Птахи... Вони не одягаються, бо хочуть літати. Люди би мали зрозуміти... Хіба полетиш у пальті? Сорочку геть... Шаль з Наниних плечей... Кохана... Коханий... Люба... Мій! Єдина... Сашо...

...Як приземлилися, ще довго дивилися на осяяне вогнями місто. Механіка відволікало тільки одне – у кишені піджака, на якому вони сиділи, просто під його дупою лежало щось грубе й нахабне: немилосердно кололо зад. «Мартині секрети», – розсміявся подумки. Зиркнув на годинник – п'ята ранку... «Добре би повернутися на Русанівку, перш ніж Мартазавра прокинеться», – промайнуло. Та потривожити замріяну Нані не посмів. Дихав у такт...

– Знову розлучатися... – прошепотіла раптом Нані.

У нього вистачило кеби промовчати.

– Малюватиму дім... І думатиму про тебе.

– Не йди! – влучно пришвидшив події.

Нані підхопилася.

– Як дивно... Несила без тебе, Сашо, але й не смерть, бо ти є... у мене. Можна дихати, рухатися... І навіть малювати дім.

– Я відвезу тебе додому, – запропонував Макар, коли, щасливі й світлі, вийшли на площу.

– Боря відвезе...

Тіло ще гаряче. Печуть думки, не те щоби слова... Макар летить на Русанівку, б'є кулаком по керму. Так ти вмієш мордувати, Нані? Витончена, норовиста, до божевілля прекрасна! Оволоділа без атаки, не віддала жодного наказу, відпускаєш – наче від серця відриваєш, а сама... Чого хочеш? Аби казався від ревнощів? Та Макар цього Рудя просто приб'є на фіг, гниду! Шістка підневільна. Ніякої гордості! Наказала Нані відвезти її до Софії, чекати всю ніч – прошу! Рудь... Та ні! Справа не в ньому! Чому Нані так вчинила?!

– Вона його просто... не помічає, – прошепотів уражено.

Так і є. Цілувалися біля новенького «БМВ» на розі Малої Житомирської і Володимирського проїзду. Рудь стирчав в автівці, дивився ніби в інший бік, а механіка аж крутило від жорстких хвиль Бориної ненависті. І Борині пальці на кермі – аж сині. Автівка уже зрушила з місця, Нані сиділа позаду, дивилася на Макара крізь затемнене скло із таким відвертим жаданням, що механікові – хоч услід біжи. Борю вона просто не бачила. «Якщо Нані розлюбить... не достукаюся», – зрозумів раптом.

– Фігня! – на весь салон. – Вона моя... Моя!

Та заспокоїтися не вдалося. До вітальні Мартазаври ввійшов – супермен у лігві злих сил. Роззирнувся: що тут у нас? До смерті готові всі, хто тільки нявкнути посміє?!

На дивані мертвою тушкою валялася Мартазавра, і тільки легке підхрюпування свідчило: жива, бідаха.

Механік упав у крісло навпроти коханки, витяг із кишені клятий пакунок, що від нього на дупі дірка.

– Ну... І що маємо?

Пакунок виявився – куди там Аладдіновій печері. Грошей – сто тисяч гривень. Папірці цікаві. Що не папірець – діамант. Вонючий, щоправда. Смердить... Механік найперше свою розписку відшукав.

– Ось вона... Перепустка на волю!

На радощах хотів був попрацювати шредером – на порох ту розписку, та зупинився. Сховав у кишеню, взявся інші папірці перебирати.

– Оце ти вляпалася, сонце...

Розписки від незнайомих Макарові людей, законспіровані телефони на кшталт «маг. персонально». Це що? Магазин? Магістр? А може, справжній маг-чарівник, що до нього – виключно персонально? «Іванко – примусове поглинання». Кого поглинати зібралася, Марто? Тепер Макар тебе поглинути може, бо посеред смердючого мотлоху – цікава річ. Мартина розписка! Єдина тут. У двох десятках скупих слів Марта свідчила: отримала від якогось Токо Моно десять тисяч доларів «...за розуміння його дружніх стосунків із пані Євгенією Сердюк».

– І як ти вишкрябала з нього свою розписку, сонце?

Задумався... Мать твою! Токо Моно. Дизайнер! Убили торік. Люба... Люба ж розповідала: Токо Моно трахався з Сердюковою жінкою. Йо-пе-ре-се-те! Отже, Марта знала! Знала і не розповіла шефові. Націдила грошей із кутюр'є. Бомба! Підкинути Сердюкові! Від Марти й капця не лишиться.

Зиркнув на скалічену бабу. І здалося – ніби вона спостерігає з-під опущених повік. Похапцем покидав папірці у пакет. До душі.

– Марто... – контрольний.

Марта перестала хропіти, ледь змогла розплющити очі.

– Сашенька? Невже всю ніч біля мене просидів?

– Зараз сніданок приготую, – розсміявся. Підскочив. Цьомнув Марту в щок, помчав на кухню – вітер.

Ярослав Михайлович Новаковський усе думу думав: що ж у їхній дім прийшло – щастя чи горе? Як на Нані глянути – оце тільки перехреститися й радіти: світиться дитина. А на

душі екскаватор яму рие: дивишся, ще трохи – й гухнеться Новаковський у безодню. Пробував доньку розговорити – тільки всміхається.

– Усе чудово, таточку.

– Та познайом уже мене зі своїм таємничим Сашком.

– Ще не час, – вислизала. – Згодом.

А одного разу поклала на стіл великий альбом, розкрила.

– Мама... – сказала. – Йй Саша сподобався.

Новаковський глянув на сторінку й остовпів. На пишній тахті у розкішній вечірній жовтій сукні... Анука.

– Що це? – тільки й зміг.

– Курцвайль... – прошепотіла Нані. – Давно віднайшла... Усе боялася тобі признаватися, а тепер... геть нічого не хочеться приховувати. Ні почуттів, ні страхів, ні... мами.

Тата обійняла. Заспішила:

– У Процеві буде пагорб. На ньому капличка. Замовлю копію... Це ж містика – маму написав Курцвайль... Колись... Коли вона ще й не народилася... І дім перебудую... Наново. То точно буде мамина мрія...

– Чого ж коханого свого ховаєш, якщо геть нічого приховувати не хочеться? – тьмяний.

– Не приховую, тато. Бережу... Хочу так.

От і маєш! Йому би втіхи, а доня жалів... Анука... Новаковський до ночі просидів над картиною австріяка. З Анукою говорив. Чи бачить, як Нані розквітла? Може, знак би якийсь дала, що все з дитиною добре, бо ж переймається тяжко. Інші дівчата як не в клубі, так на шопінгу. Батьківські гроші завжди легкі, від них у голові вітер. Тринькають, радіють. А Нані щось не дуже до світських розваг... Задумлива. Йй би все хати креслити. Пані архітектор. Думав – файно. А серцю не легше.

– Треба білявого попитати, – вирішив врешті.

Привід – залізобетонний. Під кінець вересня після складних багатосторонніх переговорів Новаковський на дев'яносто п'ять відсотків міг стверджувати: держзамовлення для фабрики Макарова буде найближчим часом. Навіть пожалів малого. Знав: політики підставляють під державні гроші такі свої конторки, де їхніх слідів не відшукати. А кошти однаково до них перекочують. А як раптом рак на горі свисне: хто державні гроші зжував?! Так усі проблеми конторам та таким молодим спритникам, як цей білявий...

– Ярослав Михайловичу? – Макар підхопився з крісла у своєму кабінеті.

Не чекав? Серйозний такий... Більше – упевнений. Спокійний.

Новаковський розгубився. Сподівався побачити такі ж сяючі, як у Нані, очі. Щоби з ніг збивали. Щоби приховати – неможливо! А цей білявий щось... Серце упало.

– Саша... – з прикрістю.

– Доброго дня, – уже з-за столу вийшов, спішив назустріч гостю. Руку потис. – Ви... у справах?

– А ти думав, цілуватися із тобою прийшов?! – вибухнув Новаковський. Ні, хай йому грець, йому не подобався цей білявий покидьок! Дратував з першого погляду, з першого слова.

– Вибачте. Подумав... Може, ви за Нані... переживаєте.

– А мені є за що переживати? – насторожився. Обмацав механіка хижим поглядом.

– Ні...

– Тобто... Мужик? Слово тримаєш?

– Безумовно.

– Ну... добре, – видушив. – Ти тут... на зв'язку будь. На днях рішення має бути прийняте. Щоби готовим був...

– Готовий...

І про що говорити? Новаковський важко посунув до дверей, від порога обернувся.

– Щось ти не дуже радісний... Сашо!

«А ти думав, обніматися кинуся?..» – плюнув механік подумки. Знизав плечима.

– Усе нормально, Ярослав Михайловичу. Справ багато...

– А на Русанівку до кого ночами їздиш? – раптом спитав Новаковський.

Механік лиця не втримав. Сіпнувся. Зиркнув на Новаковського ошелешено. Ярослав Михайлович не пропустив. Насторожився. Його охоронець жив на Русанівці, доповів: бачив машину Макарова поблизу свого дому. Новаковський запитав просто так. Щоби піти від білявого зі своїм останнім словом. А білявий раптом заметушився...

– Що таке, Сашо?

– Продукти відвозив. Марті... Колезі своїй... У Володимира Гнатовича разом...

– Та знаю я Марту, – підозріло насупився Новаковський. – Ти в неї кур'єром чи як?

– Ногу зламала. Я їй і раніше допомагав... Самотня... – замовк. І раптом додав. – Нані знає...

Новаковському стало соромно. Як старому рибалці, що він спіймав рибину, палкою по голові, щоби не тріпотіла, а потім ще й плюнув. Навіщо?

– Ну, Марта – то таке... Давай... Щоб усе без збоїв. І... Нані...

– Не скажу.

Новаковський кивнув і врешті вимівся.

Механік стовбичив посеред кабінету, дивився на причинені двері – мороз під шкірою... З Мартою треба якось... згортати усе.

А коли? Закрутило, аж заскиглив – дідько, забагато усього одразу! Сарафани шити, за держзамовленням по сто разів із документами у різні інстанції, Сердюк Рому Шиллера на фабрику все посилає – контроль, Новаковський у душу пече, Нані в мрії тягне, Марта загіпсованою ногою погрожує... Забагато... Тільки один удар відбив, двері відчиняються і на тобі...

– Нормально, нормально... – Рома Шиллер суне фабричним коридором, зацікавлено крутить башкою. – Оце і є твоя фабрика? Шкода, раніше не навідався...

– І що було б?

– Раніше би перепросив...

– За що? – Механік дивується. Від Сердюкового іміджмейкера доброго слова не дочекатися.

– Ну, назвав же я тебе колись куркою...

– Не пам'ятаю.

– А я все пам'ятаю. Усе, – уїдливо посміхається Рома. – Помилявся... Зі мною таке практично не трапляється.

– Співчуваю, Ромо. Втрачаєш форму...

Ледь Шиллера здихався – Нані на дроті.

– Сашо... Хочу перевезти до тебе свої речі... – бац по маківці.

– Я так чекав цього... – А що йому казати? Облиш, Нані! Це Мартина квартира, я оце метикую, куди звідси виїхати, як урешті наважитися на розмову з Мартазаврою і вже тільки опісля... розкласти по полицках нового життя твої речі... Та й Новаковський... Не йолоп. Дідько! Новаковський не простить.

– Я тепер тут... у тебе... Знаєш... Готуватиму. – Дівчинка смішна. Тобі ж з дитинства усе на таях подавали.

– Перша спроба? – Всміхається. Нані... Нані можна геть усе. Нані – його розкіш. Він ні в чому не хоче їй відмовляти. Хай собі бавиться.

– Обіцяй, що обов'язково скуштуєш. – Їй до вподоби роль турботливої Попелюшки.

– Люба... З твоїх рук...

– А як вийде неїстівне? – лякає Нані.

– Теж нормально. Як і впаду, так тільки до твоїх ніг...

– Сашко! Нога... – Марта на дроті!

– Слухаю, сонце.

– Сьогодні мають контрольний знімок робити. Нарешті цей клятий гіпс...
Механік завмирає: невже місяць пролетів?
А тут бухгалтер Гурман до кабінету.
– Олександрє Миколайовичу, я вийшов на чудову бязь. Купувати?
– Яка бязь?
– Тканина.
– Нащо вона нам?
– Під держзамовлення. Ми ж солдатикам спідне шитимемо? Так бязь...
– Держзамовлення ще нема.
– А коли буде, ми не матимемо бязі. Це звичайна драма для завдань подібного роду.
– А ми зможемо пошити з тої бязі щось інше, крім солдатського спіднього?
– О! Бязь таки... Так!
– Купуйте!
– Саша... – А ось і Новаковський! Тільки його сьогодні й не вистачало.
– Слухаю, Ярославе Михайловичу.
– Не знаєш, де Нані?
– ...Ні. Домовилися ввечері здзвонитися.
– Ти... Давай уже... Що завгодно роби, але хай Нані нас урешті... познайомить. Мені ці партизанські ігрища уже...
– Мені теж. Зроблю, Ярославе Михайловичу.
Мобільний вирубив, навкруги – куди спершу бігти? Сарафани, солдатське спідне, бязь, Нані, Марта, Новаковський... Усе разом назовні полізло, як ті будяки під весняним сонцем. А чуйка є таки. «Новаковський!» – допетрав. Підпис під платіжкою – даєш бязь! І до апартаментів біля цирку.
Нані смажила грінки – дим коромислом. Вікна відчинила, сміялася...
– Проектувати будинки легше...
Вимкнув плитку, підхопив Нані на руки, поніс на все той же розбещений диван.
– Познайом мене зі своїм татом, Нані, – у лоба.
Завмерла.
– Навіщо?
– Якщо ти зважилася переїхати до мене, то спершу... познайом мене з Ярославом Михайловичем. Не думаю, що це нормально... коли дівчина починає жити з хлопцем, а її тато навіть не знає, хто він.
Нані смішно насупила бровки. Задумалася. Макар зиркнув на кохану спантеличено.
– Нані, любача... Є про що думати? – обережно. – Навіщо ми... ховаємося? Не тільки від твого тата. Від усіх... Ти й досі... не віриш мені?
Вона образилася. Вона вперше по-справжньому образилася. Смикнула гострим плечиком.
– Усіх?.. Їх просто нема тепер, Сашо...
– Безумовно! – Механіка повернуло до звичного сленгу, ніби від того аргументів більше. – Безумовно, сонце! Але рідних... Їх треба жаліти... Зробімо це не для нас із тобою. Для твого тата...
– Тебе так хвилює мій тато!
– Добре! Добре... Давай не зустрічатися, аж доки всі мої справи з твоїм татом не вийдуть у нуль. Хочеш, я просто розірву всі домовленості? Я... більше не хочу про це говорити! Справа не в мені чи твоєму татові. Ти, Нані... Ти! – замовк, напружився. – ...Не любиш?
Нані сиділа на розбещеному дивані – свіжа гілка на трухлявому пні. Дивилася крізь механіка допитливо й здивовано, наче отам, за спиною коханого, коливалася невагома абсолютна істина.
– Я... боюся, Сашо.

Вона не вміла брехати. Серце схлипнуло. Механік обійняв свій скарб: маячня, маячня... Хіба не його правда? Нані просто не усвідомлює – як не брехати, одразу крила...

– Я... теж... боюся...

До ночі би слова падали. Татко втрутився. Нані насторожилася від дзвінка мобільного.

– Тату?..

– Чому ти не відповідаєш, Нані? – і стільки тривог та жалю у тих простих словах.

Схаменулася.

– Сюрприз готую... – поспіхом. Наче перепросила. – Ти де, таточку?

– Вдома. Обідаю...

– Отам і будь. Зараз під'їдемо.

– З ким?

– Із Сашею...

Не спитала механіка – можеш зараз? Проквітнув. На цю мить, здається, його все влаштувало.

Сидів би Станіславський за столом четвертим, вигукнув би: «Вірю!» Нані нервово крутила в руці виделку:

– Тато, це Саша... Сашо... Не знаю, що казати. Ви ж знайомі?

– Так... – видушив Ярослав Михайлович.

– Ну, от і добре.

– Я подумав... Вибачте, що не говорив вам про наші з Нані... – механік імпровізував. – Перемішувати справи з... особистим...

– Ну, то таке... Мужик без справи – не мужик.

– У мене теж є справа, – сказала Нані.

– Пагорб насипають... – кивнув Новаковський.

– Знаю... Тепер мені в Процеві більше часу проводити...

– А що в Процеві? – запитав механік і, перш ніж останнє слово вилетіло з рота, побачив, як насупився Новаковський, як вигнула спинку Нані, зиркнула на тата, усміхнулася знічено.

– То... сімейне... Я розповім тобі. Згодом...

Над столом зависла важка мовчанка. Притискала до підлоги людей, чашки, ошатну скатертину... Мобільний виручив. Як завжди.

– Олександр Миколайовичу! Бязь другого сорту. Брати? – схвильовано повідомив бухгалтер Гурман.

– Ціна?

– Більш ніж!

– Беріть!

– Із фабрики, – пояснив Новаковському і Нані.

– Проблеми?

– Так... поточне. Мені час. Я... радий, що Нані... познайомила нас, хоча ми...

– Саша не подобається тобі, тату, – сказала Нані, коли механік залишив квартиру на Оболонській набережній. – Я боялася того...

– Ну, то таке... Я теж не подобався твоєму дідові. – Новаковський усміхнувся сумно. – Аби тобі щастя, дитино... А я... Я завжди поруч. Як от і мама... Благослови тебе Господь.

Розв'язані проблеми відпадали, як суха короста з прокаженого, а напруга, сволота, не зникала. Марта... Абсолютний нуль механіка. Від неї всі точки відліку, усі плюси й мінуси. Марта...

Макарові вистачило здорового глузду не атакувати коханку наступного ж дня після того, як до його рук потрапили Мартині секрети. Вичікував. Ніяк не міг сміливості набратися... Вчорашні плани назавтра – маячня. Нові вимислював. Відкидав, лаявся... Непростий горішок пані Марта. Поки гіпсом до квартири на Русанівці прикута, гуляй, хлопе!

Нані уже літає Мартиними апартаментами, як у власному просторі. Там лишитися хоче. І як їй відмовити?

– Не з'їжджай звідси, – сказала раз. – Тут... ми пізнали любов. Тут хочу. Давай, я зустрінуся з хазяйкою. Запропоную їй більше грошей...

– Ні! – збурився. – Тільки не це. Ніколи не говори зі мною про гроші, Нані. Ти ніколи не платитимеш... Ні за мене! Ні за нас! Ні за себе! Хочеш тут? Буде!

Вештався розкішними апартаментами, кумекав: а й те – якого з'їжджати? Можна і тут залишитися. І поки Марта в гіпсі... І по тому...

Дурнувате знайомство із Новаковським такого пенделя дало – того ж вечора до коханки погнав. Шкірою відчував: усе, чувак, – далі тягнути вкрай небезпечно. Час валити Мартазавру.

Жовтень заливав дорогу сльозами розчарувань. Нічого в жовтня не виходило – знай пудрив небо над Києвом блідою блакиттю, та вона не трималася, опадала темними хмарами. Хмари чіплялися за маківки церков, сходили водою, і, ніби від того, що одній хмарці плакати, інші теж схлипували, і дощ водностраль перішив по всьому місту ось уже третій день поспіль.

Перш ніж увійти до Мартиноного барлогу на Русанівці, Макар купив у цілодобовій аптеці на розі заспокійливого, проковтнув дві пігулки на ходу, ляснув себе по мокрій щоці – не сци, чувак, усе вийде! І тільки потім натиснув на кнопку дзвінка.

Вона довго не відчиняла. Механік устиг разів десять повторити: «Я ніколи не кохав тебе, Марто! Більше брехати не можу!», а за дверима усе тихо та німо.

– Марто! – грюкнув кулаком у двері. Вихопив мобільний, набрав Мартин номер. Померла чи що? – Марто!

Двері відчинилися несподівано й тихо, ніби самі по собі, без людської руки. Рип – щілина у п'ять сантиметрів. Механік відсахнувся, перелякався якогось біса, застиг. Витягнувши шию, насторожено гукнув у ту щілину:

– Сонце...

Сонце й не гикнуло. Макар товкся перед прочиненими дверима – ні туди, ні сюди. Що це? Може... хтось шукав Мартину схованку з компроматом. Не знайшов, Марту прибив, зараз і його... Відступив на крок. Дідько! Треба би... глянути, що там, усередині... Чи – ні? До біса! Геть! А цікавість до дверей штовхає. Струсив страхи, напружився та як дасть носом по прочиненим дверям – га-ах! Отак! Одним оком гляне, що там, і...

Двері – лясь! З-за дверей:

– Ой, мамо...

Макар ускочив до передпокою, щелепа відпала. За дверима по стіні долу сповзала ошелешена Марта: дві ноги, гіпсу ніц, дебеле тіло напівпрозорим пеньюаром обмотане, а на лобі – гуля.

– Сонце...

– Сюрприз...

– Удався! – ледь зумів утримати сміх. Насупився. – Новий пеньюар... Ти ж із дому не виходила.

– Хотіла тебе вразити... – з підлоги.

Макар відчув: звична гра волоком тягне варити смердючі чаї, укладати коханку на диван, зривати ідіотський пеньюар, гвалтувати по-звірячому, ніби й справді захлинається від ревності. Здається, у свій перший день без гіпсу Марта готувалася саме до цього. А він... Він би наостанок... не проти, як виявляється.

– Я... – замовк. Далі мало бути – «...ніколи не любив тебе, Марто!»

Марта хтиво всміхнулася з підлоги.

– Йди до мене...

Макар штовхнув вхідні двері. Бац! Закрилися. Стояв над Мартою, метушливо смикав гудзики на брюках.

– Я...

Вона простягнула до нього руку.

– Поможу... – нявкнула.

Макар відштовхнув Мартину руку, рвучко присів біля неї навпочіпки.

– Значить, так... Нані Новаковська... Ну, ти знаєш! Ми з нею поживемо трохи в твоїй квартирі... біля цирку. Не хочу зараз з'їжджати. Нані там... звикла. І я... А ти... краще забудь мене, Марто. Геть забудь! Нема мене! Бо якщо згадаєш... Я піду до Сердюка... З твоєю розпискою від Токо Моно... Як думаєш – шефові сподобається, що ти знала, як його дружина трахається з тим покидьком, і гроші за мовчання брала? – белькотів, злість розгоралася. – Файна схованка! О! Там багато секретів! Дякую, що й мою розписку зберегла! Я ж тепер тобі нічого не винен? Так? А за квартиру не переймайся. Ми ненадовго. Визиму свою куплю. Тоді і з'їду. І нікому не скажу, що пані Марта апартаменти біля цирку має. Отак... Ніби все. Ну, прощай чи що? Я... любив тебе, Марто!

Підскочив. Гордість золотим дощем – зумів! На Марту не дивився. До дверей. За всіма законами жанру мав би вилетіти на свіже повітря, розреготатися натхненно і весело – вільний! – розцілувати перехожих дівчат і напоїти всіх алкашів, яких тільки зустрине дорогою. Та долі начхати на жанри.

Крутнув замок, смикнув двері – та ба! Не відчиняються. Матюкнувся.

– Що за фігня?

Ухопився за ручку замка, туди-сюди – мертво. Загарчав, черевиком по дверях.

– Та мати твою...

За годину... смиренний, як вівця, методично колупав замок кухонним ножом, бурчав:

– Блін, що ти собі думаєш, Марто? Ти ж сама живеш! Отак зачинишся, як тоді тебе... визволяти?

Замок клацнув. Двері відчинилися. Механік стояв на порозі утомлений до смерті, ніби не він із замка, а замок із нього душу вийняв. Усміхнувся винувато.

– Вибач... Колись, може, за все віддячу...

– Уже віддячив, – прошепотіла Марта.

Під Макаром завівся білий кінь. Мчав стрімголов – на сонце. І сонце те – не чудернацьке страховище середнього роду, що на нього без сліз неможливо дивитися. Справжнє ясне. Торувало шлях, зігрівало-пестило, дарувало такі надії. І радість. І сміх.

Дідько, Макар сміявся тепер. Голосно, не боючись осудливих поглядів. Як же прекрасно мати під собою білого коня, навіть якщо його не бачить ніхто, крім тебе.

– Мужчино, у вас ширінька розтібнута, – нахабно вигукнуло зелененьке дівча, коли механік врешті вискочив із Мартиного під'їзду під рясний осінній дощ.

– Хочеш? – кинув.

– Пішов ти!

І от тоді-то вперше за останні роки Макар розреготався – аж під ребрами занило.

– Дурепка! – ласкаво. – Коли ще мене тут побачиш?

Примружився – сонце. Йому персонально. Вітер гнав геть.

– Ніколи, – сказав упевнено і відчув під дупою теплий круп сильного коня.

Як же легко жити, коли брехати не треба. Проблеми стають справами, їхня кількість не лякає – надихає. Макар почувався новим потужним танком в оточенні німецьких дикунів із кам'яними сокирками. Перепони? Ніяких перепон! Зранку мчав на фабрику, пресував швачок – арбайтен, арбайтен, – а коли набої (читай – аргументи) закінчувалися, чавив їх масою!

– Куди?! – стояв у дверях, коли швачки рівно о сімнадцятій вервечкою тягнулися до виходу.

– Олександрє Миколайовичу! Майте совість! Робочий день закінчився! – першою завжди обурювалася Злата Бубнова.

– Златочко! Золотце моє! – Макар обіймав швачку, повертав до цеху. – Завтра зранку гуртовий покупець приїде. А в нас замовлення не виконане. Аврал!

– Та почекає той гуртовий покупець! – відгавкувалася Злата негнівно, та до цеху поверталася, а за нею й інші.

– Блін, Злато! – демонстративно-здивовано кричав Макар. – Ти розмірковуєш, як... найманка! Ти ж акціонер! Більше заробимо – більше поділимо в кінці року. Та й до держзамовлення треба підготуватися. Підібрати хвості.

– Ой! Чули? Акціонерка я... Піввідсотка! Та поки на ті піввідсотка дивіденди набіжать, я й дуба дам! – пихкала Злата, всідаючись біля швейної машинки.

– А ти працюй, золотко! Гляди, щось і набіжить.

– Я вас ненавиджу! – бурчала Злата, беручись до праці.

– А я тебе обожнюю! – сміявся Макар.

Обожнював! Злату, павутинного бухгалтера Івана Марковича Гурмана, охоронця Пилипенка, швачок, японські швейні машинки, увесь асортимент і кожну стінку фабрики. Усе, що потрапляло до категорії «моє і працює на мене». Отепер точно знав: це його фабрика, й ніяка Марта, якщо тільки не наважиться на самогубство, не посміє тушкою влягтися на його шляху.

Дивувався: геть не згадує коханку. Ніби й не було більш як року виснажливих стосунків. Ні фабрика, ні «Кіа Сїд», ні розкішні апартаменти біля цирку – де він і досі, і не сам – не повертали до прикрих спогадів, не викликали гидливості чи, приміром, сорому. Лякався трохи. Це було. Слава Богу, вивчив коханку. Печінкою відчував: мовчатиме до часу, а потім... колись таки наважиться на реванш. «Отож-бо, колись, – заспокоював себе. – До тих часів крутішим за Сердюка стану». Податлива уява пропонувала і менш криваві альтернативи: хоч Марта і ображена смертельно, проте не настільки, щоби втратити розум. Знає: варто рипнутися, механік дістане з кишені такий патрон, що вже не відстріляєшся. З іншого боку – поруч із Мартою маячив Баклан, а то ще та паскуда... Після забавки з Голобородьками розправа з механіком для мента – розминка, не більше.

– Куди би розписки сховати? – задумався.

Вихід підказала Нані. Кружляла розкішними Мартиними апартаментами – справи, справи! Килими геть, цяцьки хазяйчині – на антресолі, важкі портъери – на помийку, натомість – повітря, світло...

– Поки ми тут житимемо, я все тут облаштую по-своєму! А хазяйські речі я поскладала на балконі.

Отоді-то Макар і згадав, як колись курив на балконі і перечепився через одну з дощок, що ними тут була викладена підлога.

– Піду гляну... – На балкон. Відсунув коробки з Мартиним шкаматтям. – Є!

Одна з дощок хиталася без двох гвіздків. Того ж вечора механік упхав пакет із компроматом під підлогу, прибив дошку, зверху коробки.

– Нані... Давай запросимо твого тата на вечерю. – Ну справжній респектабельний сім'янин. Дім, кохана... Ще би собаку завести. Чи голу кішку. Ну, і з потенційним тестем врешті налагодити лояльний зв'язок.

Ярослава Михайловича Новаковського вкрай сильно діткнула звістка про переїзд єдиної коханої доньки до коханого.

– Раз так у вас усе серйозно, – сказав Нані, – тоді би женилися, чи що!

– Ні, – сказала Нані.

– Чому? – обурився. – Усі нормальні люди...

– Не руйнуй мого щастя, тату, – серйозно відказала донька. – Я бачу, що треба так. Без формальностей.

– Ну... Давай тоді житло вам куплю... Десь поряд.

Нані всміхнулася, обійняла тата.

– Ну от що ти кажеш? Ну от що? Ти постав себе на місце Саші... От ти би погодився?

– Таких, як я, доню, уже не роблять.

– Як же ви схожі!

– Я? З твоїм Сашею?

Кивала, сміялася, цілувала у щоки.

– Ну не переживай так, татку. Я нікуди не зникаю. Щодня в бюро буду, до тебе обідати приходитиму, у Процеві справ вистачає... І ти до нас...

У середині листопада, коли Нані уже остаточно обжила простір біля цирку, Новаковський врешті змусив себе відвідати оселю молодих. У серці штричка: хіба таке майбутнє для доньки малював? І до білявого не присікаєшся. Щодо першої шлюбної ночі, офіційного шлюбу та іншої маячні. Білявий не рулить. Нані за штурвалом.

– Ну... І як ви тут? – Ходив апартаментами, обмацував поглядом. – Місця... як у стайні.

– На першому поверсі кухня, вітальня і ще одна кімната, але ми там не буваємо. Ми туди деякі хазяйчині речі поскладали, – вела екскурсію Нані. – На другому спальня і ще дві кімнати. В одній буде Сашин кабінет, у другій – мій. Я ж працюю! Я зроблю з цього незграбного простору... наш простір.

– Працюєш, працюєш... – прикрість під кадик. – Одного не втямлю. Навіщо тут городи городити, коли воно не ваше?

– Сподіваюся... скоро зможу купити власне житло, – Макар п'ять копійок.

– Але ж не можна жити серед вульгарності і банальності, тату, лише через те, що ми поки не маємо свого даху! – упевнена.

Декларувати легко не тим, у кого мільйони. Тим, у кого воля.

– Мамі би сподобалося, – додала тихо.

Макар відчув у повітрі невидиму напругу, підхопив зі столу пляшку.

– Ярославе Михайловичу, – зважено. – Нані казала, ви віддаєте перевагу виключно закарпатському коньяку.

– А салат я робила сама! – Нані вже кружляла біля столу, поправляла серветки. – Тату! Прошу! Сьогодні я пригощатиму тебе.

– Ми... – поправив механік.

Нані знітилася. Насупила бровки.

– Ми... Ніяк не звикну, що я... У минулому... Ми.

Тости – як із «калашникова».

– А тепер давайте за те... – Макар не сп'янів, ні, але ж розм'як, розслабився, – ...щоби Нані врешті поборолася своє небажання керувати автівкою і здала на права.

Новаковський завмер. Обережно глянув на єдину дитину.

– У мене кращий тост, – глухо прошепотіла Нані. – За мій проект. За те, щоби до наступного літа я перебудувала дім у Процеві...

Ярослав Михайлович Новаковський повертався до хати на Оболонській набережній ще більш спантеличеним, ніж у ту мить, коли Нані оголосила про переїзд до білявого виродка. Виходить, і донині донька не повідала Макарову про те, чому не сідає за кермо, чому перебудовує дім у Процеві. Про Ануку... Розпитати? «Ще не час, тату, – скаже. – Згодом...»

– Що в тебе на душі, доню? – мучився. – Які ти правила для свого кохання склала? Чи просто не віриш білявому до кінця? Як розібрати?

Душевні гризоти дали поштовх парадоксальним діям.

– Треба би ще прослідкувати за цим Макаровим, – наказав начальнику власної охорони. – Та тільки обережно, без поспіху. Нані й цьому білявому не можна знати.

Чорнокоса Нані Новаковська наворожила білявому Сашкові Макарову свої світи. У них не існувало людей, близьких і дальніх родичів, минулого, багатослівних роздумів про життя й амбітних планів підкорити чи принаймні врятувати Всесвіт. Сам винен. Сказав колись: «Мені однаково, яка ти... Розбещена чи цнотлива. Нащо говорити про любов? Однаково не пояснити. Ти... білий крокус. Інших квітів не існує». Омана... Марєво. Фата моргана... Немає нічого й нікого, крім них. Реальність день у день довбала гострим дзьобом, варто було

тільки розімкнути обійми, та Нані пручалася, наче розмови про них, що вони були ними до того, як пізнали одне одного, породжували загрозливе незліченне буяння інших квітів.

– Давай ніколи не згадувати про те, що було з нами до...

– ...двадцять сьомого квітня, – шепотів Макар.

Нані по-дитячому здивовано вигинала уста. Кивала.

– Нечесно, Сашо... Я пізнала тебе пізніше!

У них усе було нечесно. Їй на мить розлучатися не бажали, та справи гнали Макара на фабрику, Нані – у Проців, і, коли розбурхані буденною маячною, зголоднілі один без одного до нестями, врешті зливалися в єдине під прискіпливою увагою стін Мартиних апартаментів, отоді-то й панували їхні світи.

– Ти єдина... Моє прекрасне божевілля... Мрія...

Як же легко жити, коли не треба брехати і є табу на розмови про минуле. До крил, до найвної віри, що їй ніхто тепер навкруги не бреше, усе по-чесному.

– Неймовірно! – розповідав Нані. – Питання по держзамовленню вирішиться саме першого грудня.

– Що ж у тому неймовірного?

– Першого в мене день народження. І такий подарунок... – ляпнув і цілісінький день потім мордувався. Ну навіщо сказав? Хай би – перше грудня, він завалює дім білими крокусами, Нані дивується: «Що це?», він шепоче: «Мій день народження... раніше був першого. Тепер – двадцять сьомого квітня... А це – згадка...»

– Олександрє Миколайовичу! – справи безжально шматували Макарові фантазії. Бухгалтер Гурман трусив папірцем у руці. – Катастрофа! Поляк не відвантажить шовк.

Поляк? Ах ти ж сука! Домовилися ж – оплата після отримання партії тканин.

– Що каже?

– ...Я вже приготував... готівку, – зітхнув Гурман.

– Добре, їду!

А що робити? Поляк Пішольський сидів у Ковелі, затарював склади тканинами напряму від виробників Польщі та Білорусі, продавав швейникам України і чхав на чесне слово та домовленості. Обіцяв поставити шовк без передоплати? А передумав. І не задурно. Макар уже бував у Пішольського. Привіз десять тисяч свіжих баксюків, і справа зрушилася.

– А держзамовлення? Як же ви встигнете?

Календар свідчив: двадцять п'яте листопада.

– П'ять днів? Устигну майнути до Ковеля й повернутися вчасно. Нічого, Іване Марковичу. Це востаннє! Після Нового року вийдемо на прямі контакти, і пішов він...

Розсміявся. Проблем не було. Тільки справи. Хотів був гайнути на захід у ніч, та вчасно схаменувся: попередити Нані, виспатися, здзвонитися з Пішольським.

– Ви тут пильнуйте все, Іване Марковичу!

– Бог із вами, Олександрє Миколайовичу! Не наврочте! У нас тепер – як на німецькій броварні! Їй краплина мимо діжі не пролетить.

– А Пилипенко їй досі не заградував одне вікно на першому поверсі! – відказав прискіпливо. Хазяїн.

Нані приголомшено констатувала руйнування примарних світів. Жити тільки коханням... ніяк не виходило. Перебудова процівського дому повертала до щемних спогадів, наповнювала серце світлою печаллю, вона чіплялася за дерева й кущі – ніяк не відпускала Нані до Києва, до Саші.

Двадцять п'ятого листопада, коли вона вже бігла до «БМВ», за кермом якого скнів Боря Рудь, до Процева раптом приїхав тато. І не впізнати – сірий. Тільки очі чомусь не тільки сумні, а й прозорі. Як та вода.

– Серце...

– З тобою лишуся...

Новаковський усміхнувся тоскно.

- А хто ж твоєму Саші вечерю на стіл поставить?..
- Саша краще за мене готує, – запевнила. – А я тобі, тату, вечерю на стіл...
- Газдиня...
- А сам побачиш! Враз перестанеш насміхатися. Я тільки Саші передзвоню...

Макар із прикрістю констатував руйнування примарних світів. Дідько... Як же порожньо в хаті й на серці, коли Нані немає поряд. Мчати в Проців?

- Ні, Сашо. Відпочинь, коли завтра у дорогу. За кермом треба бути...
- Устигну.
- Ні! Зранку буду. Поцілую тебе... перед дорогою...

Чому він завжди слухався її без заперечень? Випив сире яйце – й на сковорідку кидати настрою нема, попхався до універмагу «Україна». Купити у ближніх кіосках цигарки, мінералку, щоби вже завтра ніде не затримуватися.

Вечір топив у льодяних калюжах жовте листя. Розмазюкав багнюку по землі, заплював ліхтарі мільйонами мошкариних трупиків, поривчасто дихав пронизливим вітром, наче захлинався від одчайдушних жадань. Макар щільніше притис до шиї комір куртки, подибав до переходу. Зиркнув на парапет біля цирку, ніби там обов'язково мала сидіти шмаркачка-повія, що колись... Вітер вимітав з парапету целофанові пакетики, що їх нині сотню за п'ятірку на базарах продають.

– Змерзла, сволота... – буркнув зверхньо, пірнув у пішохідний перехід і там, у чорному череві, раптом відчув, що страшенно хоче їсти. Сире яйце тільки розбурхало апетит.

На площі біля «України» цигани смикали поодиноких приїжджих, котрих нелегка винесла з залізничного вокзалу чи готелю «Либідь» у пошуках сумнівних пригод, малолітня пацанва гиготіла, глушила пиво і сцяла, не відходячи від вітрин універмагу, фургончики із шаурмою смерділи на кілометр, а при стіні сусіднього будинку в купах сміття вошкалися волоцюжки й собаки.

Макар стиснув ніздрі.

– Падли...

Цвіркнув слиною, побрьохав до найближчого ресторанчика.

Може, через задуху і сигаретний дим, з яким тут не могли упоратися кондиціонери, може, через несподіване роздратування через ромів-пацанів-шаурму, але Макар не звернув уваги на двійко чоловіків біля барної стійки: один, худий, патлатий, нервово доводив щось другому, куди більш перфектному, кінець кінцем вирвав із його рук конверт, посунув до виходу. Хитнувся. Зачепив стілець механіка.

– Фома? – Макар ухопив колишнього одnogрупника за руку, підвівся. – Фома, мать твою... Знову ти! Ти отут прописався... біля «України»?

Патлатий Фома недобро зиркнув у бік перфектного, демонстративно вмовився за Макарів столик, підняв догори худу руку:

– Офіціант! Пляшку «Немиров» і відкрий при мені! Знаю я вас...

– Заплатиш? – запитав Макара.

– Ясна річ, чувак! – Макар зрадів зустрічі. – Як твоя автомийка? Ми з тобою середній клас у цій країні будуємо чи ти ще в кіоску з шаурмою ішачиш?

– Яка автомийка, Саню? – після другої Фома став відвертим, як нудисти на пляжі.

– Ти ж збирався автомийку відкрити. Хвалився – двір є. Гроші зібрав...

Фома захитав головою, махнув – наливай!

– Гроші на дозволи і хабарі пішли... Двір розбомбили... конкуренти. Добре, що не підпалили. А то без даху залишився б. Там у нас на ДВРЗ будинки – один біля одного. Піврайону би вигоріло.

– А менти? Треба було... – ляпнув Макар, сам себе засоромився. – Ну, ясно... Так ти тепер...

Фома вишкірився, кивнув у бік перфектного.

– Козла бачиш? На нього працюю. Офіціантом у цьому хліві. Падло, «чай» зникав.

Макар усміхнувся спантеличено.

– Фома, ти... придурок чи як? Ну, не вийшло з автомийкою... Хіба ми задля того у виші парилися, щоб тарілки розносити? Чувак, ми обрані! Своя справа, середній клас...

– Це всі депутатські шістки разом зі своїми хазяями так високо над реальністю літають чи тільки ти? – вишкірився Фома.

– Я шістка? Пацан, у мене своя фабрика! Я вже й забув, як біля депутата тирлувався.

– Фабрика? – скривився Фома. – Якась «матуся» подарувала?

Макар налився червоним. Смикнувся.

– Ось тільки не треба мене трахати! Я заради своєї справи сам усіх навкруги трахав! А ти думав, отак просто?! Ні, чувак! Працював конкретно. З ранку до ночі. І вночі! Маю результат. А ти... Якого біса ти у лузери записався? Ну, не вийшло раз... Спробуй вдруге. Трахни це життя!

Фома розсміявся мляво, відкинув порожню пляшку, підняв руку:

– Офіціанте, мать твою! Горілку! І м'ясну нарізку з лівого холодильника! Не з правого, від якого тхне! Знаю я вас...

– Фома...

– Саня! У цій країні ніколи не буде середнього класу. – Фома маятник розхитувався на стільці, усміхався придуркуватого. – По-чесному?.. Свою справу?.. Нереально. Наші он... Хто на базарі торгує, хто вшивими менеджерами по офісах, хто й досі тикається – хоч якоїсь роботи шукає. Тільки покидькам щастить.

– Ти зараз назвав мене покидьком? – Макар ухопив Фому за барки, смикнув до себе. – Чувак! За базар треба відповідати.

– Відповідаю! Ти покидьок! – розреготався Фома.

– Лузер кінчений! Сука! Що ти про мене знаєш?! – Макар підхопився, відштовхнув Фому. Обернувся до перфектного. Тицьнув у Фому пальцем. – Мій друг платить!

Сунув до апартаментів – криголам. І всі ті вітри, калюжі, цигани і обісцяні кути – по цимбалах! Не зупинять! Ні цигани, ні калюжі, ні Фома та інші лузери, які тільки й уміють про життя розп'якувати. А спробували би... нічир трахнути! Характеру би вистачило?! Не знав, що перфектний уже відібрав у Фоми конверт із зарплатнею, що в кутку кухні двоє дужих охоронців методично вибивають із Фоми дух, а та мала хвойда, що вона колись «розвела» Макара на секс... її вже давно прибили, і ніхто й не поплакав, тільки порадили: хай краще у землі гниє, ніж посеред порядних людей погані хвороби розносити...

Зупинився біля парасету цирку і раптом подумав, що, поки його любить Нані, жодна падла не наслідиться зруйнувати його життя. Похолов. Вихопив мобільний.

– Нані... – кричав у ночі. – Без тебе мені нема життя! Без тебе – неможливо...

Двадцять шостого листопада о шостій ранку Нані стояла у дверях під'їзду будинку біля цирку в легкому светрику, лосинах і самих лише капцях на босу ногу, щосили намагалася умовити себе звикати до того, що Саша і надалі від'їжджатиме на автівці надовго, та перед очима – широкий шлях, трактор, сумні мамині очі і тьмяний тато...

Макар натис на клаксон – фа!

– Прощавай, люба, – усміхнувся з автівки, вмикнув двигун.

«Кіа» вилетіла на проспект... Макар однією рукою тримав кермо, другою вкинув у бардачок тугий пакунок: Мартині сто тисяч гривень поїхали до Ковеля разом з механіком, бо вирішив раптом, що повинен привезти Нані неймовірний дарунок на свій день народження.

Нані біля під'їзду геть змерзла. Спішила до ліфта, тремтіла.

– Чому він сказав «прощавай»? – чіплялася до слів. – Ні! Не хочу навіть думати про це... Усе буде прекрасно! Саша повернеться скоріше, ніж я думаю, а я... устигну підготувати йому сюрприз, свято. День народження. Добре, що обмовився...

Захопилася – а й справді! Годі думати про зле! Свято... Вона покличе робітників, щоби допомогли їй повністю звільнити вітальню апартаментів від хазяйчиних речей. Досить компромісів! Тут стоятимуть два дизайнерські крісла від Казалі і диван від Крістіана

Зузунага. Між ними – прозорий столик зі скла. Все! А! Ще квіти... Крокуси... Саша теж – її єдина квітка. Інших не існує.

Умостила на кухні з блокнотом і мобільним: ох і непросто терміново замовити крісла з Італії, диван із Данії. Рознервувалася – а раніше не можна? Вона платить! Розсердилася, жбурнула блокнот – аж під холодильник залетів. Геть розстроїлася. Ухопила довгу дерев'яну виделку, що нею зручно м'ясо на сковорідці перевертати, заходилася блокнот з-під холодильника визволяти. Намацала ще щось. Витягла.

– Що це? – крутила у руках звичайний целофановий пакет. І відкривати незручно – не навчена чужого торкатися. А цікавість бере.

– Тільки гляну, – вирішила врешті.

Обережно підняла за краєчок – з пакету на підлогу випав маленький записник. І оксамитова коробочка, що в них зазвичай ювелірні прикраси ховаються. Нані відсунула записничок, відкрила оксамитову коробку.

– Жах! – розсміялася. У коробочці сяяла дебели чоловіча каблучка білого золота з незграбним чорним каменем. Під каблучкою листівка.

«Сашко! Мій несамовитий Бог! Обожаю! Кохаю! Жадаю! З днем народження, щастя моє! Навіки твоя Марта».

– Що це? – прошепотіла.

У кутку листівки приписка – «1 грудня 2009 р.». Звідки ж Нані знати, що передбачлива Марта задалегідь коханцю подарунок на день народження приготувала? Баклан допоміг, хай йому грець. Ще влітку все товк: «Конфіскаат, конфіскаат... За копійки біле золото». І чого ж не взяти? Марта і собі тоді цяцьок накупила, і оце Сашкові... Традиційно під холодильником приховала.

Нані жбурнула коробку з гидливим відчаєм. Підхопилася, до дверей. Зупинилася, обернулася до записника, тихо пішла назад. Підняла з підлоги чужі записи. «Сашкові Макарову: “Kia Сіід” – 17900 дол. США; одяг – 5324 дол. США...» Ну, і далі за текстом... Малий записник упав, підняв немислиму вселенську куряву. Світ задихнувся й помер. Нані закрила долонями вуха, ніби останній жалібний стогін вчорашнього щастя рвав перетинки, притулилася до стіни і закричала так відчайдушно і голосно, що двірник під під'їздом спересердя плюнув, осудливо захитав головою:

– А вам, багатим, чого ридати?!

О дев'ятій ранку Новаковському зателефонував переляканий Боря Рудь.

– Ярослав... Михайловичу, – белькотів. – Нані... Кричить у трубку... Забери... Я уже їду... Я біля Лаври...

Автівка Новаковського саме скніла в заторі біля Південного мосту, та коли Боря Рудь домчав до апартаментів біля цирку, розхристана, ніби з пожежі, Нані уже сиділа у батьківському «кубуку». Новаковський мовчав, дихати забув. Дивився на безцінну дитину насторожено, серце ридма від розпачу. Здавалося, скажи він першим хоч слово, Нані вибухне, залетиться сльозами, а далі... Не дай Боже, аби повторилося те, що сталося з донькою після смерті Ануки.

Нані раптом здригнулася, торкнулася тремтячою долонею щоки...

– Убий його, тату... – прошепотіла ледь чутно.

Новаковський завмер. Думки в кубло. Так, він не святий. І не лишилося для нього на цьому світі аж нічого святого. Тільки Нані. Заради неї – усіх знищить. Та тільки так, щоби й тінь підозр на нього не впала. Не можна інакше. Для Нані святим має бути. Не покидьком, не сволотою, не вправним ділком – татом. Правильним, міцним, сильним – опора. Він точно знає: смуток минає, а муки совісті... Їх ніхто не відміняв, роками кров п'ють, мордують. І отоді доня згадає, як у відчай забажала чиєсь смерті, а її тато...

– Ніколи людей не вбивав, – збрехав щиросердно. – Кажуть, це не допомагає...

Видихнув. Обережно обійняв єдину дитину.

– Їдьмо додому...

– За кермо... я, – раптом сказала Нані.

Частина друга. Хто?

У понеділок, тридцятого листопада дві тисячі дев'ятого року, коли формальне сонце останнього осіннього дня долало лише перші сходишки на шляху до неба, брудна, як зараза, «кіа» в'їжджала до столиці. Двигун роздратовано бурчав: тяжко! Задні сидіння завалені тюками зі зразками нових тканин, каталогами, на них пакунок із невагомим білим шовком. Розкішна мрія вартістю понад триста баксів за метр. Механік купив його для Нані. Без натяків на весілля. Білий крокус... Вона зрозуміє...

Порожні вулиці просиналися від руху перших поодиноких авто, густий туман розгойдував меч у руці Батьківщини-Матері, бродячі пси кволо перетинали проїжджу частину з упевненістю пішоходів на смузі, і тільки повсюдні горобці цвірінчали на тій же істеричній ноті, що й завжди.

Механік не відчував втоми. Усміхався розслаблено. Усе клас... Пішольський отримав свій «кеш», на radoщах показав нові зразки, Макар затарився – згодиться! – тканини почали відвантажувати, він усю ніч гнав автівку до Києва і думав тільки про те, як огорне Нані невагомим білим шовком, але тепер раптом вирішив спочатку заїхати на фабрику, залишити зразки – однаково до апартаментів проїжджати повз рідну «Есфір». Зупинив автівку навпроти парадного входу фабрики, усміхнувся з прикрістю: ключі від воріт внутрішнього дворика в охоронця Пилипенка, а охоронець Пилипенко, ясна річ, ще тільки очі продирає. Вийшов з автівки, ляснув дверцятами – фініш, приїхав! Ступив крок до фабрики і... очам не повірив. Двері парадного входу були розчинені. Макар не думав – просто рвонув до дверей. Пролетів кілька сходинок, уже вчепився в ручку дверей, коли перед ним виріс суворий мужик років сорока у формі захисного кольору з парадоксальним обличчям горили – квадратна щелепа, глибоко посаджені дитячі наївні очі.

– Доброго ранку. Що ви хотіли?

Макар остовпів.

– Відійди, – прохрипів.

– Не можу, – зважено пояснив Горила. – Я співробітник охоронного агентства «Сігма». Охороняємо об'єкт. Стороннім вхід заборонено.

– Який я, в біса, сторонній?! Я – мажоритарний акціонер! І директор цього... об'єкту, мать твою! Макаров! Олександр Миколайович Макаров! Що тут відбувається?!

Горила заступив прохід.

– Макаров? Хвилинку.

Озирнувся в хол фабрики, гаркнув:

– Документи! Для Макарова!

Поряд із Горилою виникло двоє бійців у такій же захисній формі. Один із них подав Горилі теку. Горила простягнув її Макару.

– Прошу, пане Макаров. Вивчіть і дійте відповідно до вимог закону. Якщо є претензії – звертайтеся краще до суду, – порадив чемно, але твердо.

Макар не аналізував учинків – жбурнув теку, кинувся до входу.

– Ви що тут робите, суки, мать вашу?! – кричав, аж хрипів. Учепився в Горилу, намагався відтягнути від дверей.

Горила тренуваним рухом викрутив механіку руку, бійці тої ж миті притисли його до землі.

– Суки! Падли, козли, мать вашу! Я вас зарію! – хрипів Макар. – Ви знаєте, хто за мною стоїть?! Та я вас...

– Викликайте ментів, – спокійно наказав Горила.

«Не бідує раніше за біду», – любила примовляти Сашкова бабуся, коли він нервувався перед шкільними екзаменами чи просто психував, передбачаючи потенційну невдачу.

У нього вже біда? Чи ще... Під ребрами діра, у голові паніка. Нижня щелепа не рухається. Руки зідрані до м'яса – менти тягли до «бобика» по землі, Макар пручався, кричав, чіплявся за кущі, ямки в асфальті, за ноги «стражів»... Трійко дужих мужиків ледь спромоглися запхати сміливця у загратовану будку автівки, везли до відділку, скаженіли, стусанів не жаліли: «Ах ти, виродок, мати твою... Та ми тобі тільки за протидію правоохоронцям статтю припаяємо! Усьок, падло?»

Брудна камера завбільшки... така, як мамина кухня у Миколаєві. Метрів шість, не більше. Там вистачало місця для всієї сім'ї – і для мами з татом, і для бабці, і для самого Сашка. А тут... Тісно! Може, це карцер? Макар же... нічого про це не знає! Обписані матюками стіни, загратоване віконце під стелею. І геть неважливо, що є всередині. Дерев'яний топчан зі смугастим матрацом, поламаний унітаз, умивальник. Чи не однаково? Стіни – головні. Стіни правлять. Свідчать: це не дім, хлопе. Коробка для посилок. Тебе покладали сюди, як річ, – можуть відіслати, куди захочуть, а чи просто забути надовго.

Не слухав стін. Як у лихоманці, тремтів посеред камери. Коліна підгиналися – просилися: сісти, сісти! Гидував і глянути на топчан. Страшенно боліла голова. Хотілося пити. Та усе те було повною маячнею! Одне питання перекреслювало всі болі й негаразди.

– Що відбувається? – прошепотів урешті.

Під горло – сльози. Ковтнув поспіхом, наче хтось бачить. До дверей. Гамселів-кричав:

– Відчиніть! Відчиніть!

Ззовні – металевий звук. Шурхит. На порозі виникає дужий мент. Одним ударом збиває механіка з ніг.

– Ну, відчинив... І що далі?..

Коли отямився? Хтозна. Лежав на брудній підлозі, трусився від страшних думок. Що, в дідька, відбувається? Чому його не пустили на власну фабрику? Чому викликали ментів? Він же просто хотів потрапити на власне підприємство. Чому ніхто не слухав, коли він кричав, що сторонні люди розгулюють його фабрикою? Хто найняв охоронну структуру, щоби вони?.. Здригнувся. Прояснилося. Хто?! Марта! Баклана нацькувала! Мститься. Чи Боря Рудь! Розорити грозився. Падло! Тоді до чого тут охоронна структура? Ні... Щось інше. А! Може, на фабриці сталася надзвичайна подія. Пожежа, боронь Боже, крадіжка чи... убивство. Органи розбираються, стороннім вхід заборонений... Так він же не сторонній! Що сталося?! І чому його ніхто не визволяє?! Новаковський, приміром! Нані...

Згадав про Нані – думки сторчма. Тільки тепер і допетрав: чотири дні, поки його не було у Києві, Нані не дзвонила. Дідько! І з фабрики... Та що відбувається?! Може, у Нані біда, а він і не знає. Тато там, приміром, перекинувся чи ще якась прикрість... Інакше б... Нані уже давно... змусила би Новаковського... Нічого, він вийде і запитає її... Попливло. А як не вийде? А що, як він геть нікому не потрібен?! Загирчав: маячня! А чорне все мастить і мастить мізки. Скривився безсило, наче живий лимон у пащі, і тепер уже без сорому заплакав.

– Не хочу...

Якби удар не був таким несподіваним і нищівним, на зап'ястку лишився годинник, а в Макара дістало би сил будувати плани, він би точно почав відлік часу свого полону. Та годинник після спілкування з правоохоронцями щез, а сили стекли сльозами, бо удар... був неймовірно разючим і приголомшливим.

Макар не усвідомлював, скільки часу провів на холодній підлозі. Годину? День? Добу? Скрутився, зціпив зуби і, хоч як умовляв себе: «Треба зібратися! Заспокоїтися! Почати думати! Усе роз'ясниться! Це помилка! Я не залишуся тут... надовго!» – та подумки вив од відчаю. Башка не працювала, як не просив. Крім переляканих безпорадних питань, не лишилося нічого.

Коли двері камери раптом розчахнулися, перелякався до смерті, як маля чорної руки. Відсахнувся, поліз у кут і тільки там обережно підвівся, зацьковано зиркнув на мільйонера, що стояв на порозі.

– Макаров?

– Так...

– Іди за мною.

Глухий коридор – байдужий до криків і голосінь. Сходами вниз. У коробці для посилок є поверхи? Знову коридор – тут двері кращі. Красивіші. Це... щось значить? Запитати? Страшно! Куди його ведуть? Чому ця людина попереду так упевнено йде, не обертається?

Кабінет. Сивий чоловік із погонами майора кладе перед ним папірець.

– Підписуй.

– Що це?

– Що не маєш претензій до дій правоохоронних органів. Чи в тебе є претензії?

– А я..

– Вільний.

– Ні! – вихоплюється.

– Що? – супиться майор.

– Пре... тензій не маю. Ні! – зуби цокотять, калічать слова.

– Підписуй. А свідчення співробітників про протидію правоохоронцям у нас залишаться. Про всяк випадок. Що рота роззявив? Підписуй!

Де? Макар не читатиме дрібний текст на півсторінки. Він... вірить людям у погонах. Людям... Ручку. Дайте ручку. Як нема, він – кров'ю: ніяких претензій.

– Гуляй, красава... І речі свої в чергового забори. Це тобі подарунок від міліції... на день народження...

– Що?..

Майор презирливо супиться: пішов уже!

Дя... дякую! Далі сам. Виходить на поріг відділку міліції так обережно, ніби той замінований. Серце калатає: ніхто не ухопить ззаду за руку? Усе по-справжньому? Він... вільний? ...Під густою ялинкою за метр від відділку – журавель. Поправляє нові окуляри на кліюві, супиться, мне в руках теку. Ту саму теку, що її намагався вручити Макару схожий на горилу охоронець біля фабрики. Боря помічає Макара раніше, ніж очі механіка звикають до світла дня і він роззирається, ніби вперше бачить білий світ. Рудь суне до нього, приголомшено розглядає побиті руки бранця, синець на всю щоку. Кривиться гидливо.

– Макаров...

Макар здригається. Його кличуть? А-а... Комусь він та й потрібен...

Рудь ніяковіє.

– Поговорити треба. Давай десь сядемо. В кав'ярні! – бурмотить демонстративно нахабно, хоч серце в п'яти. Небитий страшиється битого. Небитий не розуміє, чому битий мовчить.

У кав'ярні поблизу Арсенальної натоплено, як у сільській хаті, – можна топлес каву пити. Журавель витирає спітніле чоло білосніжним носовичком, драгується. Що за фігня?! Чому Макаров мовчить? Так! Вочевидь, йому тепер не позаздриш, але він заслужив... Заслужив свій безумовний крах. Це йому... за Нані! І Боря... не принизиться, не почне першим! Цей покидьок не витримає Бориного гидливого презирливого погляду і сам...

Макар не помічає нервових рухів Рудя, щосили намагається угамувати нестерпне тремтіння. «Як же зимно. Там, усередині», – констатує приголомшено і раптом усвідомлює, що страшенно хоче їсти.

– Макаров... – Боря не втримується. Цвіркає на високій ноті.

– Який сьогодні день? – обриває його Макар.

– Вівторок.

– Число!

– Перше грудня...

– А... Так. Мене вже привітали... – Механік недобро зиркає на Рудя, ніби той усьому вина. Значить, добу просидів? Хіба так? Ціле життя.

– Макаров. Я прийшов не слину тобі підтирати. Ярослав Михайлович...

– Пішов він! Мені менти руки викручували, а він... Нормальний родич!
– Ти божевільний? – Боря шаленіє. – Якби не Новаковський, ти би ще сидів... Ні! Ти би просто сів! Надовго!

– За що?

– За напад на співробітників міліції.

Макар відчуває, як звичайне життя повертається, заповзає під шкіру. Розполохує жахи, і вони ховаються по камерах, по коробках для посилок.

– Хто тирлується на моїй фабриці? – питає хижо. – Знаєш, Рудь?

Боря поправляє окуляри.

– Ти коли з Києва до Ковеля виїхав? Двадцять шостого?

– Ну?..

– Двадцять шостого листопада по обіді на твоїй фабриці були ініційовані збори акціонерів. – Рудь виголошує вирок, ледь стримуючи бурхливу радість.

– Не жартуй так, суко, – спокійно і люто шепоче Макар.

Подається до журавля, тягне до нього руку... Боря встигає відсахнутися. Знизує плечима, дозволяє собі розкіш – посміхається ледь помітно.

– Ти уже не директор, – намагається якомога спокійніше сповістити Макарові вбивчу новину. – І, думаю, не акціонер. Суд підтвердив легітимність зібрання. Певно, реєстр акціонерів уже переписали. Двадцять сьомого представники нового хазяїна провели силове захоплення твоєї... колишньої фабрики. Класична рейдерська схема.

– Хто...

– ...Знає про це? Усі знають. Сердюк оперативно надав документи своєї іншої структури для отримання держзамовлення. А Ярослав Михайлович радить тобі залишити столицю. І не влаштовувати істеріку. – Боря включає менторський тон. – Це наказ, Макаров. Ти звідки? З Миколаєва? То і їдь у свій Миколаїв.

– Хто це зробив? Новаковський? – Механік не чує власного голосу.

Боря ошелешено кліпає. Ні, цей Макаров точно несповна розуму. Що Нані знайшла у ньому?!

– Ти хворий? Говорив би я з тобою, якби Новаковський викинув тебе з фабрики! Я би тоді... напився на радощах. Ні! Це не він.

– Хто?

– А цього ти не дізнаєшся ніколи. Коли люди наважуються на такі... методи, вони ретельно готуються.

Боря ще говорить, говорить, та Макар не чує. Єство заповнюється вогким, важким, сирим, неістивним тістом. Забиває усі порожнини, щілини, судини, вгризається в душу, тягне долу. Усе? У нього більше немає фабрики? Отак просто – раз, і нема? Хто?.. Хто?! Чому Новаковський, падло, не захистив мужчину, якого обожнює...

– Де... Нані? – ледь розліплює вуста.

– Згадав нарешті! – зарозуміло всміхається Рудь. Зосереджується. – Нані... викреслила тебе зі свого життя, Макаров! Це її рішення. І не чіпляй до цього Ярослава Михайловича. Нані сама зрозуміла, що ти не вартий її слідів, не те щоби... Нані...

Механік важко підводиться, мовчки суне геть.

– Ні, ну що за скотина?! – обурюється Рудь.

Наздоганяє ворога, тицяє йому теку.

– Тут судове рішення... Про зміну власника фабрики. Ярослав Михайлович сказав, щоби ти...

Макар хапає Борю за горлянку, сичить-плює у вічі:

– Я цих сук вирахую! Ти чув, Рудь? Вони за все заплатять. Передай Новаковському: краще, щоби він справді не був причетний до цієї справи. Нічого в нього не вийде! Тепер – не початок дев'яностих! Це тоді за хвилину грабували і на смітник. А тепер... Часи інші, країна інша. Падли! Погратися захотіли? Не вийде! Я поверну! Спочатку фабрику! А потім Нані!

Механік не чує, що белькоче Рудь. Відштовхує незграбне худе тіло. Нема коли йому з депутатськими шітками теревенити. У нього діло є... Йому на виробництво час.

Нані-на-ні-на... Печерськими пагорбами до фабрики – без сну і їжі який уже день. Нані-на-ні-на. Хитається – чи то земля під ногами ходором? Їсти, спати... Що сталося, дівчинко? Не розлюбила. Ні! Він би відчув... шкірою. Злиднів злякалася? Так ти багата, люба. У тебе тато жирний. Ти за будь-яких умов у шоколаді. Це для нього, звичайного хлопця з Миколаєва, фабрика – єдиний у житті шанс! Він за цей шанс... Розлюбила? Щось тут не те. Може, Марта вигулькнула? Нашепотіла щось Нані? І Новаковський дозволив якимось покидькам украсти його фабрику, тільки тому що Марта нашепотіла, і Нані... викреслила його? Дуже вчасно! Сучка! Нані-на-ні-на!

Неподалік фабрики – сирітка «кіа». Зрадів, ледь не розплакався – привіт! Зразки тканин по всьому задньому сидінні. Білий шовк. Нані-на-ні-на... Не задарма. Він надолужить, бо є тільки одна квітка, інших – не існує... У кишені ключі від автівки й апартаментів біля цирку: тільки це менти й віддали. Їсти, спати... Зараз! Він тільки посидить трохи в автівці, прийде до тям і обов'язково зрозуміє, з чого починати. Торкається долонею капота автівки... Почекай! Суне до фабрики. Щойно... зрозумів... Люди. Його люди. Швачки, бухгалтер Гурман, Пилипенко... Він покличе своїх людей – вони йому не збрешуть. Вони його захистять.

З порогу на Макара спокійно дивиться суворий мужик у камуфляжі з лицем горили. Зупиняє застережливим жестом.

– Зупинись! Далі ходу немає.

Макар завмирає.

– Люди... – хрипить, ледь стримуючи лють. – Поклич мені когось із людей... що працюють... на фабриці.

– Нема нікого, – відказує Горила.

– Не гони!

– Нема нікого, – повторює Горила.

Прискіпливо зиркає на механіка, подається до нього.

– Ей, хлопче! Тобі зле?

Макар осідає на землю. Їсти, спати... Горила підхоплює його, тягне до порогу.

... Вони сидять на порозі поряд – Макар і Горила.

– Фабрика не працює? – видушує Макар. – Давно?

– З того часу, як ми тут. З двадцять сьомого...

– ... Чому?

– Не знаю. Нас у такі справи не втаємничують.

– Я кістками лягав, аби налагодити... Аби працювати без збоїв. Фабрика має працювати.

Ти доганяєш? Чому не працює?

Горила супиться, нахилиється до механіка.

– Змирися, хлопче. І не ходи сюди, бо звихнешся. Я знаю... Не перший об'єкт охороняємо.

Макар підхоплюється – де й сили беруться.

– Пішов ти... – цокотить зубами. – Чуєш, людино! Ти ж людина? Пропусти! Пропусти мене на фабрику. Мені треба... Там обладнання. Машинки швейні. З Японії. Дорогі! Їх не можна просто так кидати. А тканини? Що з тканинами? Пропусти!

Горила заступає двері, кладе на Макарове плече важку долоню.

– У тебе хвилина, хлопче. А потім викликаю ментів.

Навіщо менти? Не треба ментів! Зразки тканин – по всьому салону. Б'ють механіка в спину, галдикають: та годі возити! Залиш нас на фабриці. Дурні! Макар теж хоче... залишитися на фабриці, а «кіа» суне геть. Двигун бурчить, нарікає: де був, де був? Треба би

машину помити, гроші з бардачка забрати, бо залишки від Мартиних ста тисяч і досі там валяються.

– Козли, блін! Чому фабрика не працює?! – кричить механік на весь салон.

Б'є кулаком по керму. Хто?! Чому? І... куди?

– Надя-закрійниця, – раптом бурмоче люто. – Праску не вимкнула чи газ на плиті... Не пам'ятаю... Троєщина... Знайду!

За півгодини грюкав у двері.

Закрійниця відчинила двері, пополотніла.

– Олександрє Миколайовичу. Здрасьте...

– Надя, ти... Зайти можна?

– Ні! – перелякалася. – Я теє... вдома сама, а в мене чоловік теє... ревний... Ще подумає...

Зиркає гнівно, наливається червоним.

– Добре, – цідить. – Тут поговоримо.

– А про що? Про що? Я нічого не знаю, Олександрє Миколайовичу. Я теє... хворіла трохи. Без мене теє усе, а я – що? – чи то благала, чи то перепрошувала.

І звідки їй знати, закрійниці, що тепер вона не потрапляла в коло захищених під назвою «моє» – бо Макар тільки свого не чіпав, а Надя тепер – геть чужою стала.

Ухопив жінку за зап'ясток, смикнув до себе.

– Кажі, сучко, бо зарію!

– Що? – ледь не розревлася. – Що казати? Не знаю нічого!

– Хто знає? Де Бубнова живе?

– Тут. Неподалік. На Сабурова.

– Дім, квартира? Кажі, Надю, інакше буде тобі повна безнадія...

Певно, закрійниця перелякалася аж не настільки, щоби за мить після візиту колишнього директора не зателефонувати Златі Бубновій, бо коли Макар підлетів до будинку швачки, пишна Злата товклася біля під'їзду, роззиралася грізно.

– У чому справа, а?! Ти чого руки розпускаєш? – завелася з півоберта, тільки побачила начальника.

Макар ішов до Злати, ледь сльози стримував. Оце зранку, коли менти випустили, думав – край, гірше не буває. Як дізнався, що фабрика не працює, зрозумів: добили, суки, отепер точно гірше нема куди. А виходить, то ще не все! Оці швачки... Оці тітки, що клялися захищати свого любимого директора... Вони, суки, на зборах акціонерів його здали!

– Злато, золотко моє! Я ж вас любив, – сказав тихо і хижо. – Я ж хотів вас... нас усіх багатими зробити. Я ж місяцями з тої фабрики не вилазив. За що, Злато?..

Швачка знітилася, закліпала оченятами.

– Саш'... Ми тебе теж... Ти ж знаєш. Може, ходімо до мене? Я тебе борщем нагодую.

Щось ти... поганий вигляд маєш. А, Сашо?

Макар упав на лаву біля під'їзду, наказав:

– Давай, Злато. Сповідуйся...

Швачка примостилася поряд, зиркала на механіка співчутливо, безпорадно.

– А чорти вас там розберуть, – сказала врешті. – Роберт прийшов, каже: збори.

– Роберт?

– Еге ж. Василь Васильович Роберт. Технолог, якого ти звільнив. Він же залишився акціонером. Газетку приніс. Каже, у нас планові збори. Ми йому: з якого це?! А він каже: газети треба читати. Ну...

– Що?

– А що? Сказав, що ти якимось незаконно прийшов, що справжній хазяїн через суд добився справедливості, що ми усі... – замовкла, перейшла на шепіт. – Саш! Вони нас лякали. Не жартома, Сашо! По-дорослому. Гурмана ледь відкачали. Думали, перекинуться старий.

– Та хто... Хто лякав? Роберт?!

– Який Роберт? З ним ціле кодро припхалося. Нас по черзі до твого кабінету викликали. Мені сказали: тітко, хочеш, щоби твоє янголятко дихало, мовчи, як та колода. А мені кого жаліти, Сашо? Тебе чи доню свою?!

– У тебе є донька?

– Ангелінка. Янголятком зву. Астма в неї, Сашо. А ти... Ти де був, мати твою? Був би ти на фабриці, ми би гуртом...

– Роберт...

– А що Роберт?! – зітхнула. – Роберта обдурили, як і нас. Роберт нам на зборах перспективи малював, бо певен був, що директором стане. Казав, запрацюємо тепер інакше. Гроші прийдуть, інвестиції... А ввечері телефонує мені й ледь не плаче. Нові хазяї, каже, вирішили фабрику зупинити. Ніби для обліку майна. А Роберт сказав: капец, Злато. ... Кажуть, зліг Василь Васильович. Шкода його.

Макар байдуже пропустив повз вуха прикрість щодо технолога.

– Хто вас усіх обдурив, Злато? Знаєш? – запитав тоскно.

– Звідки? На зборах усе казали – фірма «Ліс» тепер хазяйнуватиме. А хто там у тому «Лісі», сам чорт знає.

– Роберт знає, – процідив Макар. – Де живе, підкажеш?

– Я в нього в гостях не була. Телефон знаю. Записуй. Простий номер. Самі шістки й дев'ятка на кінці. Запам'ятаєш?

– Не забуду.

– А ми оце тепер удома сидимо, – пожалілася Злата. – Уявляєш, як воно мені? Я зроду-віку більше двох днів удома не стирчала. Навіть коли спину скалічила. А тепер взагалі незрозуміло: чи нову роботу шукати, чи добра чекати від нової влади. А краще би ти, Сашо, повернувся... Ох, ми би раді були... Давай! Постарайся. Ти ж можеш. Працювали би...

«Працювали би?! – Макар подумки вчепився залізними кігтями у Златину шию. – А не залипне? Суки! Залякали їх... Кому ти триндиш, корово?! Від сорому не знаєш, куди очі подіти! Здали! Отак просто взяли і здали, падли. Поверну фабрику – усіх до одної за поріг викину! Ти мене ще згадаєш, Бубнова!»

– Сашо... А може, борщу? – почув голос Злати. – Чи помився би в мене? Від тебе тхне, вибачай...

Сіпнувся. Зиркнув на швачку недобре.

– Це від тебе тхне, Бубнова. Від вас усіх тхне за кілометр!

Ішов до автівки, матюкався вголос. Злата Бубнова провела колишнього начальника поглядом, спокійно посунула до під'їзду. Є їй за кого душу рвати... За своє.

Макар не кинувся шукати Роберта тої ж миті через просту прикрість – його крутий мобільний тепер радував око міліцейського сержанта чи лейтенанта з-поміж тих, що буцали його ногами біля фабрики.

Потреби зумовлювали плани: купити мобільний, Роберт, по тому... По тому – в залежності від розмови з Робертом. Макар вибрав недорогий «Самсунг» яскравого червоного дівчачого кольору, новий номер до нього, вже зателефонував Роберту, та раптом скинув. Поспіхом набрав Нані. Незнайомий номер... Вона відповість!

– Алло...

Макар розгубився – де ті слова, що вхоплять Нані за душу?

– У мене тут... жовтих тюльпанів до біса! Розгребу і відразу до тебе! – хрипів агресивно, збуджено. – Ти... Хоч ти не зраджуй мене, Нані! Ти почула? Не зраджуй мене! Я без тебе...

Відрубав зв'язок, завмер за кермом «кіа» – Нані-на-ні-на... Підхопив згорток із білосніжним шовком, раптом зарився лицем у коштовну тканину: тер брудне обличчя білим, тремтів. Нані-на-ні-на... Схаменувся. Біле – сіре. Відкинув. Набрал Роберта і попросив Бога тільки про те, щоб язиката Злата не встигла зателефонувати Роберту раніше за нього. Слухавку взяв сам технолог.

– Охоронна фірма «Сігма», – сказав Макар упевнено. – Документи для акціонера ВАТ «Есфір» Василя Роберта. Це ви?

– Я... – прошепотів ошелешений Роберт.

– Маю доставити вам документи під розписку. Диктуйте адресу, – наказав Макар.

Технолог не пручався. За десять хвилин у край збуджений механік стукав у двері Роберта.

– Макаров? – Роберт допетрав, та пізно було.

Механік ухопив технолога за барки, притиснув до стіни у під'їзді. Запитання поставити не встиг. Василь Васильович схлипнув.

– Олександрє Миколайовичу, рятуйте! – зарепетував гірко. – Страшно, так страшно! За Оленьку, не за себе... Якби ви тільки знали. То не люди – гієни. Мені погрожують. Я... Я боюся! Вони хочуть з'їсти мене, але перед тим хочуть, щоби я помер...

Макар відпустив Роберта. Що за фігня?! Чому ці кляті падали після всього, що накоїли, плачуться йому, які ті убогі?

– Колися, Роберт, – сказав утомлено. Коротка хвиля бурхливої енергії всередині безславно згасала, поступалася місцем вселенській утомі. Їсти... Спати... Хто? Їсти... Спати...

– Колися, Роберте. І буде тобі щастя, – повторив глухо.

Технолог не додав до картини жодної нової барви. З усього його безпорадного плачу механік зрозумів головне: Роберт не знає імені справжнього хазяїна і замовника захоплення фабрики. Він контактував з його представниками – консалтинговою компанією, а та вже шаруділа на фабриці, розмахуючи довіреністю від фірми «Ліс».

– Ви... боротиметеся? – з надією запитав технолог.

– Ні, – відказав Макар. – Подякую красно... За те, що обдерли вас, сук продажних!

Хто?! Чому?.. І... куди тепер?! Перший день зими наостанок вітає механіка – цілує пронизливим вітром. Уже не хочеться їсти. І спати. Холодно. То не вітер – страшні питання виморожують до кісток: хто, чому і... куди йому тепер? Відповідь одна.

– Марта! Марта знає геть усе!

Макар тягне «кіа» на Русанівку, як ото старий віл важкий віз – його зусиль більше, ніж машини. З-за Мартиних дверей – ані шурхоту. Падає за кермо – до цирку. Він знайде паскудну падлюку ще сьогодні до ночі. Хай тільки не допоможе! У нього козирі... там десь, у Мартиних апартаментах.

Уже перед дверима апартаментів біля цирку – рийється у кишені, шукає ключі – плани різко міняються. Завтра... Він знайде Марту завтра, а сьогодні... У ванну, поїсти, упасти й заснути. Уві сні побачити вихід. Вихід завжди є...

Ключі вислизують, беззвучно падають на килимок перед дверима. Нахилилися з біса важко, наче сили щезли.

– Завтра... – клянеться.

Піднімає ключі, намагається вставити у замок, та ключ не лізе. Механік помічає на дверях сліди недавніх слюсарних робіт.

– Замки поміняла? – буцає носом у двері, труситься. – Сучка! Думаєш, допоможе?!

Двері розчиняються несподівано і безшумно. Марта стоїть стовпом – не здивована, не знічена, – хитає головою, як на похороні:

– Сашенько, Сашенько...

Макар не помічає – схудла, навіть погарнішала. Кидається до Марти, обома руками стискає коханчині зап'ястки.

– Хто?! Ти?!

– Сашенька... – з Мартою щось сталося. Шепоче трагічно й утомлено. Без переляку. Наче зелена жаба, що її придавило камінням, тож кожен рух – тільки такий, щоби на нього вистачило сил.

– Ти! Знаю!

– Ні...

Макар дряпає поглядом коханчині очі й раптом усвідомлює – Марта не бреше.

– Хто?

– Не знаю...

Макар відпускає Мартині зап'ястки, обіймає поривчасто й хижо.

– Допоможи мені! Допоможи, Марто! Ти усе можеш! Я знаю! Треба дізнатися, хто за цим стоїть! Підключити Сердюка, усіх... Ми їх, блін, порвемо! Ти...

– Сашенька...

Це відмова. Макар відштовхує Марту, ногою по дверях – буц! Закрилися.

– Не треба так зі мною! – йде на коханку, тремтить від люті. – Краще давай по-людяному. Я ж можу дістати твої розписки, Мата Харі, блін!

Марта відступає у вітальню. Крок за кроком. Посміхається сумно. Макар переступає поріг вітальні, на мить забуває про все. Чорна стеля, запах гару, вигорілий шмат паркету посередині, прямо під люстрою, а при стіні – новенький диван від Зузунага і крісла від Казалі.

– Що тут...

– Нані... Речі твої палила.

Гар виїдає очі, шкребе горло. Макар безпорадно озирається.

– Як... вона дізналася? – питає врешті.

– Подарунок мій для тебе під холодильником знайшла... – каже Марта. – Я задалегідь купила... Сусіди зателефонували... Що тут горить... Приїхала... Двері навстіж. Одяг твій димить... Посеред кухні каблучка... Листівка моя... Це доля, Сашенько...

– Доля?! – визвіряється. – Тільки не треба мені тут про долю! Як дурна з тими холодильниками! У тебе не вистачає розуму надійнішу схованку знайти?! Доля... Давай! Думай, як мені фабрику повернути, бо Сердюк із тобою валандатися не буде!

– Віддай мої папери...

– А не злипнеться?! Так! Ти... давай... Іди звідси. Мені відпочити треба. Завтра зустрінемося, і щоби ти уже знала...

– За півгодини по мене чоловік приїде.

– Який ще чоловік?

– Законний...

– Блін, ну ти швидка! І хто у нас законний чоловік?

– Генерал Баклан...

– Ну... Це не міняє діла. Хай приходить.. Я йому поясню популярно, з ким його обраниця трахалася, як та навіжена! Хочеш, аби вбив?

– Спочатку він уб'є тебе.

Точно! Макар біжить до балкону. Порожньо! Відриває з підлоги дошку, намацує пакунок. Є! Тремтить: хоч би Баклан не з'явився, бо не викрутиться. Навіщо йому менти? Ментів не треба! Біжить до дверей, розмахує пакунком.

– Дірка під підлогою на балконі... Рекомендую! Мало хто здогадається. Я пішов. Завтра зателефоную. Хочеш отримати назад оцю фігню, знайди мені рейдерів! І з Нані поговори! Придумай щось! Ти ж не дурна, сонце! Що хочеш ліпи, але Нані повинна повірити, що ми з тобою тільки колеги. Ясно?!

Салон автівки – останній притулок.

– Ночувати нема де. Круто... – засинає прямо за кермом.

Ляскає себе по щоці. Не можна! Не можна спати в автівці, ще й під Мартиними апартаментами. Як не волоцюжки пограбують, так Баклан придушить. Вмикає двигун. Зараз, зараз... Готель... «Либідь»... Поряд. У нього є гроші. Це доля, що він... прихопив у Ковель Мартині сто тисяч... Уже не сто. Білий шовк. Триста баксів за метр. Десять метрів... Чи трохи більше. Двадцять п'ять штук гривнями Пішольському віддав.

– Сімдесят п'ять... залишилося...

Гальмує біля «Либеді», виходить з автівки, скидає в рюкзак усе цінне – документи, ключі, гроші. Розгублено дивиться на забитий зразками тканин салон: а як розкрадуть за ніч?

– Привіт, покидьку!

Макар не реагує. То не до нього. Його нині вже трахнули. То когось іншого намірилися.

– Макаров, сволота!

Що? Механік повертається на звук.

– Фома? Блін... Ти ще...

– Сука! Мені через тебе місяць безплатно пахати! – Фома суне на Макара, вишкірився, аж зуби назовні. – Я тебе, падло, зарію...

– Фома... Давай... завтра...

– Мені збитків нарахували на п'ять тисяч! Зуб вибили! Сука! Ти ж обіцяв заплатити...

– Так, не сци! Зараз... – Макар витягує з рюкзак упакований банком стосик – Десять тисяч. – Ось... Тут десять... Відрахуй собі п'ять...

Ковтає голодну слину і раптом додає:

– Зачекай! Залиш усе... Можна, я в тебе перекантуюся? І... довезеш мене... до себе?

Щось я...

...Патлатому Фомі цікаво: крутить кермо, зиркає на механіка. Брудний, побитий, тхне від нього, як від волоцюги. І спить дивно – як ото мертвий. Ледве дихає.

– Середній клас, блін... – кривиться Фома скептично. Зосереджується на дорозі. Міст Патона, Ленінградська площа, Празька, Алма-Атинська до кінця. Поки до ДВРЗ доїдеш – виспатись можна.

Наступного ранку Макар прокинувся від запаху яєчні. Розгублено заборсався у квітчастому, як луки, простирадлі. Усівся на розкладеному дивані посеред невеличкої затишної кімнатки з радянською стінкою, до краю була забитою не кришталем – книжками. Роззирнувся безпорадно: де я? Портрет Олежки Фоміна на стіні – патлатий на якійсь горі. Два пальця догори – вікторі!

– Фома...

– Блін, я вільний! – веселий Фома спостерігав, як механік похапцем ковтає яєчню, колотив каву в турці. – Звільняюся! Круто, що ми тоді з тобою... Тепер є бабло. Може, бізнес якийсь замучу... Ми ж, блін, середній клас збиралися... піднімати власним прикладом. Ти як? Хто лице попсував?

– Менти...

– Що сталося?

– Потім...

– Добре... Ти надовго? Ні, я не проти. Удвох навіть веселіше. Просто люблю ясність.

– Не знаю... Може, тиждень-два...

– Нормально. Чуєш! Погнали в Карпати?! Снігу, кажуть, завалися...

– А як же «бізнес замутити»?

– А... Встигну, як гроші будуть. Відпочити час. Поїхали?

– Ні... У мене тут...

– Ще скажи – «фабрика». Умієш лапшу на вуха... А самому жити нема де.

– Є... Просто... так треба. Для діла. Залягти...

– Макаре, ти грабонув когось? У рюкзаку бабла... Менти застукали? Ну давай уже...

Колися! Мені ж цікаво.

Макар насупився, стис виделку.

– Фома, блін... Відчепися. Без тебе...

Принюхався – звідки смердить?

– Дай мені якихось шмоток своїх. Помиюся, перевдягнуся...

– А бери у шафі що хочеш, – відказав Фома.

Їжа і тепла вода запустили мізки. Фома погнав до ресторану – борги віддавати, волю здобувати. Макар бродив Фоминим прихистком на вулиці Новоросійській, що вона одним боком ще в Києві, а другим уже в лісі. Дві кімнатки, одна менша за другу, крихітна кухонька – стіл-стілець-плитка, туалет і душ. Блін, стайня! На задвірках! Він ніколи не буде так жити! Вийшов на подвір'я. Напівзруйнований гараж... Отут мала бути Фомина автомийка?

– Треба йти, – прошепотів уперто. Купити одяг, під'їхати до фабрики – а що, як «Сігма» здиміла? Тоді би він потрапив на свою фабрику... Навіщо? Аж похолов. Є задля чого! Реєстр! На фабриці є справжній реєстр акціонерів, де чітко стоїть: Макаров Олександр Миколайович – мажоритарний акціонер, директор і фактичний хазяїн ВАТ «Есфір».

Заметушився – не кінець! Реєстр – це все! Можна подати до суду, смикнути Сердюка. Діяти можна! Згадав: ну, приміром, не реєстр, нотаріально засвідчена копія. Її затребував Новаковський для держзамовлення. Макар пообіцяв підвезти, закрутився, усі необхідні документи Рудю передав, а копію реєстру... Копію кинув так незграбно, що документ завалився за диван у його кабінеті. Не встиг тоді дістати копію. Біг кудись...

– Нормально... – прошепотів збуджено.

З реєстром до Сердюка. Я ваша людина, Володимире Гнатовичу! Не дозволяйте топтатися по ваших людях!

До рюкзака. Фома, сука! Всюди устиг свій ніс... Скільки бабла лишилося? Мало би тисяч шістдесят п'ять. На двадцятку скромно вдягнеться. Те, що лишиться, сховати кудись... В автівку.

– Зразки!

Перетяг зразки тканин на диван у кімнатку з радянською стінкою, врешті перерахував гроші. У рюкзаку лишилося трохи більше шістдесяти тисяч гривень. Спробував пригадати: коли й куди міг витратити? У Ковелі? Хабар Пішольському лежав в окремому конверті. Бензин, обідав у ресторанах разів п'ять. А-а... Запальничку купив за п'ятсот баксів – точна копія «макарова». Не відрізнити. Десь на задньому сидінні валяється. Йолоп!

– Треба йти.

Джинси високого Фоми тяглися по землі. Курточка з фільмів про перших ковбоїв. Макар усівся за кермо, аж матюкнувся – машина страх яка брудна!

– Фома, придурок... Відкрив би автомийку, я би тепер не витрачав часу намарне.

Завів двигун... Насупився. Вимикнув і дістав мобільний. Марту стимульнути суворим нагадуванням – землю рий, сонце, бо Макар довго не чекатиме! Здасть тебе Сердюкові з усім потрухом!

Рука сама набрала номер Нані.

Довгі гудки – чує... Чує! Певно, завмерла, дивиться розгублено: що робити?

– Відповідай! – прошепотів недобре.

Довгі гудки. Та скільки можна? Урвав зв'язок. Ще є SMS-ки. «Викреслила вона»... Так просто не вийде!

– «Не зраджуй мене!» – текст уголос.

Віджбурнув мобільний на сидіння і врешті виїхав із подвір'я Фоми.

«Есфір» манила механіка сильніше, ніж біблейська героїня Ксеркса. Устигне шмоток закупити. В кінці чорного тунелю – слабкий вогник надії. Дістати реєстр.

Мчав, роздмухував вогник на полум'я: фабрику точно перестали охороняти. Судове рішення йому вручили. Певно, на цьому місія «Сігми» вичерпана. Думки виструнчилися у чіткі плани: добути реєстр, перевдягнутися у пристойний одяг, і до Сердюка. Повеселішав:

– Ні, я у цій халепі не сам. Сердюк повинен допомогти.

А та «Сігма» – наче з двожильних. На порозі куриє боек. Холом ступав Горила, розмовляв по мобільному, жестикулював недоуго.

– Тварюки! Коли ж ви відпочиваєте, падли?..

Механік стовбичив неподалік фабрики, товк собі: треба йти геть, та ноги не несли. Не міг відірвати погляду від вікон, думки метушилися: це не кінець, не кінець. Вихід має бути. Яюсь пробереться, проповзе, просочиться на фабрику... На поріг вийшов Горила,

роззирнувся. Макар пригнувся за засніженими кущами, побіг до автівки. Думки підганяли: вихід завжди є. Має бути. Він не в пустелі. Знайдуться люди! Обов'язково допоможуть розібратися. У нього зв'язки! У нього документи! Він сам по собі такий, що його одним ударом з ніг не збити!

І сам не помітив, як відчай поступився місцем упертому оптимістичному твердженню.

У житті повинно відбуватися хоч щось добре, має бути хоч дріб'язок, хоч усмішка випадкового перехожого, аби останній промінчик надії не згас остаточно. Тиждень упертої віри – фабрика моя за законом! – випив механіка до денця, залишив на серці тільки брудну пляму чужого харкотиння.

Першим плюнув Сердюк. Макар підловив колишнього шефа біля його будинку в Царському Селі, коли нардеп був за п'ять кроків од автівки. Не вийшло з реєстром явитися – вирішив без реєстру спробувати.

– Володимире Гнатовичу! Вислухайте мене! – виник нізвідки. Поспішав, плутався. – Ви, певно, не знаєте... Мою фабрику захопили рейдери! Наші з вами плани...

Сердюк вирячив очі, пішов на колишнього помічника.

– Які ще «наші з вами плани»?! Ти хто взагалі такий? Що ще за фабрика? Та я знати нічого не знаю. І тебе не знаю. Слава Богу, звільнив вчасно... Була би мені тепер морока. Давай... Геть звідси! Ще раз побачу – пожалкуєш.

– Але, Володимире Гнатовичу... Якщо плюють на ваших людей, значить, і на вас...

– Що?! Погрожуєш? Мені?!

– Ні, я просто ставлю вас до відома, що людина, на яку ви могли би покласти... у скрутній ситуації... тепер нічим не зможе вас... підтримати. Я думав, ви... це розумієте.

Сердюк зміряв механіка презирливим поглядом.

– У мене не буває скрутних ситуацій, Макаров! Тому що я вчасно виключаю зі свого кола людей, які впевнені, що колись я звернуся до них по допомогу... І тому ведуть себе... як останні козли.

– Але я нічого не зробив! Нічого! Задля вас старався! Щоби фабрика працювала. Прибуток збільшити... А якісь падли... Допоможіть! Володимире Гнатовичу! Допоможіть! Усе віддам, тільки би фабрику повернути.

– І що в тебе є? – скептично скривився Сердюк.

– Фабрика...

– У тебе немає фабрики! – вбив останній цвяшок, пішов до автівки. Кинув через плече: – Зроби так, щоби я про тебе забув.

Механік відчув: помії ллються прямо на голову. Смикнувся, хотів був крикнути: «Сука! Завтра усі знатимуть, що твоя дружина трахалася з Токо Моно. Ти його вбив?!» Вчасно схаменувся. Дивився, як машина Сердюка виїжджає на Старонаводницьку, захлинався від люті. Нічого, нічого... Радій, старий покидьку. Є проти тебе козир. Зарано діставати. Може, Марта щось дізнається...

Другою плюнула Марта. Просто поміняла номер мобільного, хоч і попередила про те дзвінком.

– Ніколи не дзвони і не шукай мене, Сашо. Це небезпечно не тільки для мене. Якщо мої папери потраплять до... сам знаєш кого... І якщо про це дізнається... генерал... Я змушена буду розповісти про наші стосунки... І тоді тобі... теж доведеться захищатися.

– А мені начхати! І так уже всі знають! Нані знає! Новаковський, певно. Хто вкрав мою фабрику? – гарчав у слухавку Макар. – Ти дізналася?

– Я... спробую, але це – довга історія. Може, за кілька місяців. Після виборів... Я сама зателефоную.

– Що?! З глузду з'їхала? Кожен день простою – збитки! Сьогодні взнай! – кричав, кричав, аж доки не зрозумів: Марта давно відімкнула дзвінок. Сиділа на дивані від Зузунага, крутила в руках мобільний і думала про те, що Нані Новаковська, певно, дуже гонорова панянка, раз і досі нікому не розповіла про листівку й каблучку білого золота... Завтра в

апартаменти біля цирку в'їдуть нові квартиранти, квартира на Русанівці теж здана, а сама Марта живе тепер на розі Саксаганського й Горького і демонстративно радісно приймає вітання із законним шлюбом, що сипляться й досі. А що на серці... Того Марта нікому не повідає. Навіть Богові.

Добив Рома Шиллер. Коли Сердюка не було в офісі, Макар потикнувся до Роми з божевільною ідеєю вивідати, що неформальне й ефективне можна вдіяти, коли твоє майно захоплюють рейдери. Шиллер відмовився розмовляти в офісі, призначив зустріч у дорогому ресторані біля Золотих Воріт, наївся і напився на халяву, вислуховуючи Макарову історію, усміхнувся уїдливо.

– Ну... Тепер розумієш різницю? Геть неважливо, кого ти трахав чи трахаєш! Головне, аби не трахнули тебе!

– Про що це ти, Шиллере? – Механік ледь стримував лють. – Мені твоя філософія – до сраки карі очі! Що робити? Чи ти просто вирішив повечеряти на халяву?

– Що робити? До суду йти, – сказав Рома і тим, певно, настільки вразив бідлашного механіка, що його аж перекосило від гніву.

Шиллер розреготався, кинув на стіл серветку, ледь на ноги зіп'явся, побрѣохав геть.

– А я з першого дня казав: курка... – хитався, бурмотів собі під ніс.

За тиждень напрацьовані ділові зв'язки у кількості «три» – Сердюк, Шиллер, Марта – вичерпались. Щоранку Макар прокидався на дивані у хатинці Фоми, їхав до фабрики. Він більше не підходив до порогу, не спілкувався із Горилою, не задавав дурних запитань і не кричав, що фабрика повинна працювати. Стовбичив, як те теля, що мамку загубило, дивився на будівлю і, тільки коли хтось із «Сігми» врешті не витримував, човгав до Макара, зривався і мчав геть.

– Усе. Поїхав дах у хлопця, – сумно констатував Горила.

Макар і сам не розумів, що робить. Після відвідин фабрики наступний пункт щоденної програми: набирив номер Нані, слухав довгі гудки, надсилав повідомлення. «Не зраджуй мене». Пробирав писати інше, та тільки драгувався, знищував інший текст і знову писав: «Не зраджуй мене». Хтось же повинен був залишитися поряд!

Озирався: при світлі дня, вночі – нікого. Він думав: може, то нічір править. Усім непереливки, та брехати собі сил не вистачало. Бачив: в інших є день, вечір, ніч... Життя. Сердюк не тужить, Шиллер посміхається, навіть Марта генеральшею стала, а він... Кому він потрібен? Фома? Фома – не рахується. Бухає, пропиває бабло, на Карпати компанію збирає і щовечора пресує механіка дурними розмовами.

– Усе! Я придумав, – верзе. – У тебе є гроші, у мене ідея. Давай! П'ятдесят на п'ятдесят. Бізнес. Кіоск відкриємо. Чи ще якусь лабуду. У мене є один чувак знайомий... Він торговельне місце у підземному переході з усіма документами і дозволами продає за копійки. Давай купимо. Два дні ти торгуватимеш, два дні я...

– Фома, їдь у Карпати!

– Грошей мало лишилося.

– Ще тисячу дам. Вали... А я твою хату постережу.

Наступного дня після від'їзду Фоми – пожалкував. І слова сказати нікому. Щоранку – фабрика, SMS-ка Нані... А далі що? Усі знайомі, малознайомі і ті, до кого можна було постукати від імені Сердюка, сахалися від Макара, як від заразного. Гроші танули. Кмітливий адвокат у приватній юридичній консультації взявся підготувати документи для подання у суд: і півсправи не зробив, запросив такий аванс, що у механіка занило під ребрами.

– Справи про примусове поглинання не дають швидкого результату. Вимагають багато часу і грошей. Ви... готові до великих витрат? – запитав байдужо.

– Готовий, – збрехав без вагань. Заплатив аванс, щоби хоч докричатися, щоби до суду дійшла хоч заява про незаконне захоплення фабрики «Есфір»... Більшого вже не сподівався. Навколо нього вирувало життям велике місто. Просто у ньому тепер не було Сані Макарова. І геть ніхто тим не переймався.

– Мотузка – гидко, – розмірковував цілком серйозно. – Знеболювального купити побільше. Наковтатися, поки Фома з гір не повернувся...

Двадцять п'ятого грудня прокинувся вдосвіта не від нічних жахів чи лаю сусідської вівчарки. Наснився вихід. Макар побачив його ясно і чітко. «Ну? Рейдери? І що? Треба самому стати рейдером. І захопити свою фабрику» – промайнуло, і механік розплющив очі.

– Нормально... – прошепотів нервово. – Продам Марті її папери! І на ці гроші... захоплю фабрику!

Безглузда ідея сотворила диво. Помчав до фабрики. Зупинив автівку просто біля порогу. Вийшов, ляснув дверцятами, пішов до Горили.

– Щось ти сьогодні веселий? – Горила підозріло розглядав вкрай збудженого механіка.

– Дай прикурити! – смикнувся Макар. Усміхнувся. – Дякую...

Відійшов від порогу на метр, дістав мобільний. «Скоро зустрінемося, Нані!» Сунув до автівки, земля під ногами горіла. Кишеню пік аркуш з компроматом на Марту. «Іванко – примусове поглинання». І номер мобільного. Його цікавить поглинання! Хай на нього попрацює та Іванка. Він почекає години до дванадцятої, зателефонує тій Іванці і скаже, як колись швачкам, – арбайтен!

О десятій терпіння луснуло. Ухопив мобільний, гарячково набрав номер.

– Слухаю, – почув спокійний чоловічий голос.

– Мені потрібна Іванка, – у лоба.

– Тут немає ніяких Іванок. Це телефон Миколи Іванка, – почув роздратоване.

Психанув: клята Марта!

– Вибачте. Я від Марти, помічниці пана Сердюка, – гарячково видав фразу-пароль. –
Справа в тому...

– Що? Знову поглинання? – перебив Іванко.

– Ми можемо зустрітися сьогодні? – спитав якомога спокійніше, хоч губи тремтіли.

– Ну, раз ви від Марти... О другій вас влаштує?

– Безумовно.

– У парку біля Михайлівського, – повідомив пан.

– На свіжому повітрі? – не втримав іронії.

– Як показує досвід, усі попередні розмови краще починати саме так, – менторським тоном повідомив пан Іванко. – Ми чекатимемо на вас біля виходу з фунікулера.

– Ми?..

– Я буду з партнером. Ви упізнаєте нас одразу.

І як не впізнати цих двох? Молоді, у сонцезахисних окулярах, хоч хмари аж сині. З кейсами. Один нагадував святкову роззяцьковану паску для VIP-персон, другий – свічку, яку в цю паску мали би встромити. Разом вони цілком могли би зійти за гей-парочку, що процесом мало відрізнялося від першого варіанту.

– Іванко, – представилася паска.

– Серьожа... – сказала свічка.

– Макаров, – зверхньо повідомив механік.

Паска вказала на найближчу лаву на оглядовому майданчику біля фунікулера. Змахнули сніг, повсідалися.

– Слухаємо уважно, – почув голос свічки.

– Я... зацікавився однією фабрикою... – обережно почав Макар.

– Об'єкт. Ми кажемо: «об'єкт», – сказав Іванко.

– Серйозно? Ну, і скільки «об'єктів» з вашою допомогою змінили власників? Мене цікавить ділова репутація людей, з якими я наважуюся... на непросту справу.

– Одинадцять успішних поглинань.

– Рейдерських атак? – уточнив механік.

– Ми не користуємося вульгарним сленгом. Ми кажемо: «недружнє поглинання». У нас – одинадцять успішних поглинань. За останній рік. Усе законно і легально. Ми не працюємо за «кривими» схемами. Невже пані Марта не говорила вам? – похвалилася паска.

– Білі й пухнасті?

– Точно, – здивовано відповіла паска. – Можемо довідку показати.

– Ліцензію на вбивство?

Парочка презирнулася.

– Пане Макаров. Ви не схожі на серйозного замовника, – сказав Серьожа.

– Ще й як схожий! – агресивно відповів механік. – Давайте! По суті, детально і з цифрами. Для мене ця справа нова. Хочу зрозуміти... перспективи.

Паска кивнула.

– Як правило, ми розбиваємо операцію на п'ять етапів. Спочатку досліджуємо об'єкт.

– У першу чергу, його здатність захищатися, – пояснив Серьожа.

– А якщо в хазяїна об'єкту надійний дах? – запитав Макар.

– Тоді складаємо схему нейтралізації всіх, хто намагатиметься захистити об'єкт, – роз'яснив Серьожа. – Непробивних практично не існує. У кожного є... скелети в шафі.

Іванко кивнув:

– Так. Наступні етапи найбільш витратні – організація і проведення захоплення. Тариф загальновідомий. Підраховуємо натуральні витрати, помножуємо на три. За досвідом знаємо – в середньому виходимо на півтора мільйона. Доларів. Не враховуючи попереднього «зажакування».

– Зажакування? – перепитав механік.

– Негативний розголос у пресі щодо об'єкта. Чи, наприклад, відкриття карної справи проти його хазяїна... Бажано за зловживання і розповсюдження наркотиків, протидію міліції чи розбещення неповнолітніх... Публіка це любить.

Макар відчув: ще слово, і його знудить. Брудні. Мамо рідна, які ж брудні й вонючі!

– Що... далі? – процідив.

– Далі? – паска всміхнулася. – А далі – «винос тіла». Ви створюєте паралельний орган управління і встановлюєте фізичний контроль над об'єктом.

– ...І перед вами просте, як зад макаки, завдання, – сказав Серьожа. – Зайти на об'єкт і втриматись.

Зайти й утриматись

Дні минають, дарують лише божевілля. Третій тиждень Макар не виходить із хатинки на Новоросійській. Новий рік – а от і дві тисячі десятих, Різдво, скоро вибори, трясця їм, Фома загубився в горах... Макар забув, коли писав Нані. Прости, Нані! Стіни виймають душу! Та й про що писати? Справа не в Марті. Марта – фігня! Він сам тепер інший, геть не такий, якого ти знала, Нані, і він новий – злидений, побитий, принижений і безсилий – тобі не пара. Доля?

Перед очима Іванко й Серьожа. Скоти! Півтора мільйона за те, щоби повернутися на власну фабрику! Значить, це робиться саме так. Де взяти півтора лимона? У Марти немає таких грошей! Можна й не рипатися. А у нього скоро на шматок хліба не стане... Дах їде...

Тоді, у парку біля фунікулера, він довго теревенив з консультантами з несподіваного розору. Випитував деталі, намагався усвідомити строки.

– Операція забере півроку, якщо хочете без проблем з прокуратурою і ментами, – убив Іванко.

– За кілька місяців зможемо, але гонорар... подвоєний, – додав Серьожа.

Кілька місяців? Якщо фабрика не працюватиме ще кілька місяців, фабрики... не стане. Стіни. Голі стіни. Цікава нерухомість у центрі столиці? Начхати! Макарові потрібна фабрика

з живим життям – щоби машинки цокотіли, швачки перегукувалися, старий Гурман бурчав і жалівся на виразку, Пилипенко під парканом дрімав. Щоби сарафани...

Божевілля! Що він отримає за півтора лимона? Право зайти на власну фабрику? Зайти?.. Остання думка, хоч тисячний раз у голові, раптом змушує рухатися. Механік вмикає старенький телевізор Фоми. Ялинки, сміх, відповідальні, як перед візитом до нарколога, лиця політиків.

– Що за день? – отямлюється врешті. На каналі новин у кутку екрана завжди світиться дата. Чотирнадцяте січня...

Скільки ж днів він просидів отут? Та за цей час не те що «Сігма» з фабрики – півлюдства з планети щезнути могло.

– Так, так... – підхоплюється. Вдягається метушливо. Фабрику точно уже не охороняють. Навіщо? Він зник. Нема! Фініш! Будівля порожня. Зайде без півтора лимона. Знайде реєстр... Адвокат, певно, давно підготував заяву. Зарано помирати. Зарано. І звідки тивилізла, надіє?

Автівка мчить, як на пожежу. Механік не помічає новорічної радості міста – скоріше, скоріше. Побачити порожній хол, мертві вікна фабрики. Він не хоче бачити людей. Взагалі! Хай щезнуть люди! Залишає автівку за рогом, обережно суне до фабрики, визирає з-за рогу і відчуває, як серце зупиняється. У холі Горила розмовляє з пузатим бійцем років сорока. Пузатий сміється, показує Горилі щось на екрані мобільного.

– Ні... – шепоче Макар гарячими вустами.

Притуляється до льодяної стіни будинку. Паморочиться. Були би у нього люди... Він би атакував... Шалена думка не зникає, чіпляється за свідомість. Атакував би. Були би люди... Трудовий колектив, швачки... Тварюки! Були би людьми, він зібрав би їх тут, вони би гуртом... І ця «Сігма» обісралася би. Двійко всього... Та він би їх загриз! Були би в нього люди...

– У мене немає людей... – виголошує собі вирок.

...На Лівий берег мостом Патона кволо суне «Кіа Сіід». Механік відчуває дивний незрозумілий спокій. Він ніколи не потрапить на фабрику. Вони охоронятимуть її доти, доки зупинка остаточно зруйнує виробництво. Вони так... мордують його?! Вони знають, що його це... мучить, чи просто їм на фіг не потрібні швачки і сарафани?

– А чи мені тепер не однаково?

Зупиняє автівку посеред мосту. Виходить на вітер і сніг. Чотирнадцяте? Нормальний день, щоби... померти. Перший день старого Нового року. Підходить до мостової огорожі, вдивляється у крижане скло Дніпра, помічає чорну діру вимоїни – вода у ній дрижить, наче наперед знає: хлоп спробує стрибнути саме сюди, у чорну воду.

– Люба... – чогось шепоче механік.

На байдужому дніпровському льоду – вітер. Просто під механіком малює примарні спогади: Костянтинівська, тремке дівоче тіло, а він...

– Ох, вар'ят! – Любин сміх за Макаровою спиною. – Годі уже гризти себе. У чому винен? Я сама схотіла тоді... у заручниці...

Макар утомлено озирється: що це? Жодної автівки на мосту, люди кудись щезли.

– Люба?..

Ляскає себе долонею по щоці. Е, чувак! Ти чого?!

– Люба... – каже упевнено. – Я не божевільний. Я... тебе чув! Не примарилося. Ти...

Замовкає. У мізках – несподівана божевільна думка. Задиhaється: вихід! Справжній, реальний вихід.

– Козли! Я вас зроблю! – Механік стоїть посередині мосту Патона, кричить так відчайдушно і бурхливо, що його чують навіть круки на акаціях обабіч Дніпра.

За півгодини вкрай збуджений метушиться в кімнатці на Новоросійській. Ручка! Ручка де? Папір.

– Так, тільки спокійно. Слова знайти... правильні, – ніяк не вгамує істерики.

Біжить на кухню з аркушем і кульковою ручкою – тільки тут у Фоми стіл є.

– Я вас зроблю, козли!

Розправляє аркуш, видихає і починає писати.

«РОБОТА!

Для участі у реаліті-шоу проводиться набір ЗАРУЧНИКІВ. 100 доларів за добу. Контактний телефон...»

– Номер... Який у мене номер? – психує, наче під дверима черга охочих стати заручниками. Новий дешевий мобільний, новий незручний номер... Ніяк не запам'ятати! Стоп! А навіщо номер? Без номера! Відбір проводиться... Де? А, наприклад, у будинку культури отут, на ДВРЗ, що біля нього кінцева маршруток, а далі вже не столиця – ліс.

Жмакає зіпсований аркуш, кладе перед собою чистий і тепер уже без похибок пише...

«РОБОТА ДЛЯ ПОВНОЛІТНІХ!

Для участі у реаліті-шоу проводиться набір ЗАРУЧНИКІВ.

Гонорар – 100 доларів за добу.

Набір обмежений.

Добір проводитиметься в п'ятницю, 15 січня 2010 року, у будинку культури біля кінцевої зупинки маршрутних таксі.

Початок добору – 10.00».

Дивне оголошення з'явилося на стовпах у районі ДВРЗ у четвер по обіді. У Макара не було плану. Тільки ідея і уривки спогадів з американських трилерів.

Багатодітна мати Зіна Мандрик, тридцятип'ятирічна молодуха з-поміж тих, які чоловіків обіймають так, що тим аж паморочиться, завжди вивчала оголошення, розвішані на стовпах, бо колись, років десять тому, вона, отак випадково, відірвала від подібного оголошення клаптик паперу з номером телефону і знайшла роботу, яка харчувала сім'ю до цього часу, – клеїла конверти за копійки. Зіна ще тоді побачила перспективу і не помилилася: діти підросли, стали вправними домашніми конвертосклеювачами, звільнили мамі час інше ярмо шукати. Шестеро – не один, тож Зінин день починався о п'ятій ранку. Готувала дітям сніданок, вихором до банку, де до восьмої підлога мала блищати, потім спішила на базар, де з ятки торгувала господарською дріботою позмінно з товаркою. Опісля й уже до ночі мила посуд у занюханій кафешці за три копійки і торби з недоїдками. Олів'є з дешевим майонезом – кожен день на столі, хай би йому грець!

Того четверга в ятці поралася товарка, тож зранку Зіна вимила підлогу в банку і поїхала на Дарницький ринок, де продукти найдешевші в столиці, вторгувала свіжої риби, картоплі підкупила, цукру й гречки – мала що на горбі тягти. До зупинки трамваю на Алма-Атинській торби в руках доперла – економила. Щоби вже без пересадок. Доїхала до свого дому на ДВРЗ, і перше, що побачила, – кількох молодиків із тих, у кого в одній руці вічно цигарка, у другій пиво, а кеба відпочиває. Реготали біля стовпа з оголошеннями, підстрибували, намагалися дотягнутися до аркушу паперу. А той височенько на вітру тріпотів.

– Розвод для лохів! – верещав один з молодиків. – Не, я серйозно. Сто баксів за добу?.. Вася, ти віриш?

Зіна почула головне – сто баксів за добу.

– Ану... – протаранила молодиків, стала біля стовпа, легким рухом – немала на зріст – зірвала оголошення.

Пробігла очима, мовчки згорнула аркуш, поклала до торби, посунула геть.

– Е, тітко! Що за понти? А може, ми теж... – почула за спиною.

Озирнулася, розшматувала молодиків презирливим поглядом.

– А ви неповнолітні...

Сто баксів. За добу! Ось те натхнення: перла важкі торби, ніби вони не картоплею й гречкою – пір'ям набиті.

– Оце фарт, оце фарт, – щастю не вірила.

На подвір'ї старого будинку зі шлакобетону – сиплеться, холера, хоч Зіна його щороку підмазує, – у кучугурі двійко чотирирічних Зіниних синів Аркашка і Пашка билися пластмасовими шаблюками. Зіна насупилася.

– Тьомка! – гаркнула.

З дому визирнув худючий підліток років п'ятнадцяти з гітарою.

– Чому малі тут самі вовтузяться? – суворо йому. – Кому було сказано, слідкуй, бо ще очі одне одному повиколоють?! Я задля чого тобі дозволила до школи не йти? Аби ти за малими не дивився? А ти одне на своїй гітарі бренькаєш!

– Я слідкував...

– Слідкував він...

Зіна загнала малечу до хати, присіла на кухні біля столу, розгорнула оголошення й тепер уже уважно перечитала його знову. Задумалася.

– Тьомо... – гукнула старшого сина. – А йди до мене.

Разом з Тьомкою до мами прибилися й малі. Кричали наввипередки.

– А Тьомка з картоплі м'ясо виїв! Геть усе виїв!

– Я расту, – буркнув Тьомка.

Зіна зітхнула.

– Тьомо... А дівчата ще зі школи не поверталися?

– Ні...

– Тьомо... А скажи, синку. З нашої банди хтось змахує на повнолітніх?

Тьомка знизав плечима.

– Тільки я...

Зіна скептично усміхнулася.

– Ну звісно... Якщо очі заплющити... – На сина уважно глянула. – Ти собі, Тьомо, на завтра нічого не плануй. Працюватимемо. Заручниками.

– У мене гітара! – обурився Тьомка.

– Мамо, заручників убивають, – значущо сказав малий Аркашка.

– Хай тільки спробують, – спокійно відказала Зіна.

Аркашка кивнув, простягнув Тьомці пластмасову шаблю.

– Тьомо! На! Порубаєш усіх... на олів'є.

Тьомка зиркнув на матір ображено.

– Мамо! Якщо я пропускатиму уроки, ніколи не навчуся на гітарі грати!

– Тьомо, якщо ми не заробимо на твої уроки, ти точно не навчишся грати на гітарі, – відрізала Зіна. Нагадала: – Щоби завтра вдома був.

У ніч проти доленосної п'ятниці Макарові не спалося, хоч як він умовляв себе заснути, щоби набратися сил. Дурні думки полишили голову, розповзлися тілом – нервово рухали руками, шарпали серце. Завтра! Уже завтра він повернеться... Заплатить найманій армії, захопить фабрику. Заплатить? Підхопився з дивана. До грошей. Скільки лишилося?

– Дванадцять тисяч вісімсот гривень, – констатував напружено. – Шістнадцятьох заручників найняти зможу... Із шістнадцятьма я двох «сігмівців» покладу...

Як? Плану не було. Уява малювала жажливі картини: ось він стоїть неподалік фабрики, упевненим жестом указує юрбі найманців – атакуйте. Ті рвуться до фабрики, на поріг вискакує Горила, стріляє в юрбу, хтось падає, інші тікають, і... він сам. Знову сам! Ні! Яюсь інакше. Як?! Одного найманця поставити біля фабрики, приставити до його скроні запальничку – точну копію «макарова», що й досі десь на задньому сидінні автівки валяється. Ультиматум: або «сігмівці» йдуть геть, або він уб'є цю людину. Людину. Вони... можуть не повірити. І для чого тоді інші п'ятнадцять заручників? Група підтримки?

План тріщав і рвався, але не розпадався на шматки. Щось таки було в ньому... Думати, думати! Шістнадцять – забагато. Армія не потрібна. Потрібні саме заручники. Яюсь пробратися за фабрику... Вікно! Незагратоване вікно на першому поверсі! Слава тобі, охоронцю Пилипенку, ліниве бидло, яке так і не спромоглося виконати доручення директора,

і нарешті повісити ґрати на те вікно. Склоріз. Він і група заручників проберуться на фабрику. І отоді – ультиматум, точну копію «макарова» до скроні заручника. «Сіґма» повірить... Він же – вірить!

Над ранок забувся непевним нервовим сном. Прокинувся від гавкоту – на сусідському подвір'ї заходилася вівчарка. Підхопився. Мать його... Котра година? На екрані мобільного висвітилося: 8:02.

Макар вискочив на поріг босоніж, товкся по свіжому снігу, вдивлявся у той бік, де за приватним сектором біля лісу поряд із недобудованою церквою стояв колись велелюдний повсякчас будинок культури... Серце тьохнуло.

– Ніхто не поведеться... – пробурмотів гірко.

О восьмій ранку в сумній однокімнатній квартирі Геракла Генриховича Пустовоєва, що вона була на другому поверсі багатоповерхівки навпроти будинку культури і не пам'ятала добрих часів, розігрувалася класична сімейна драма, за авторство якої могли би посперечатися Шекспір з Островським. Дружина Геракла Генриховича Люся, хижа молодиця років тридцяти – широка кістка, мідна горлянка, – сиділа на засцяному улюбленою болонкою Пустовоєва килимі посеред кімнатки, зосереджено жмакала списані чорною пастою аркуші, запихала їх у мокрі чобітки. Навколо Люсі сизим зраненим птахом вився сам Геракл Генрихович, висушений до кісток невдалим життям артистично нервовий літній чоловік з довгим сивим волоссям, що робило його схожим на скрипаля-волоцюгу з андерсенівських казок. А уже навколо Геракла Генриховича моталася його улюблена болонка Маркіза.

– Люсі! Це ж... Це ж мій роман! – волав Пустовоєв. – Справа мого життя! Тут... Тут є ти, Люсі! Три рази. Я зробив тебе безсмертною... Ти не смієш...

– І за ці двадцять рядків я віддала п'ятнадцять років своєї молодості?! Старий ти козел! Ні, я божевільна! Я – дурепа! – Люсі стало так шкода себе, хоч вішайся. Не втрималася, відкинула чобіток геть.

Геракл Генрихович тренованим рухом перехопив чобіток, усівся в крісло, взявся рятувати рукопис – виймав списані чорною пастою аркуші зі взуття, розгладжував любовно, складав на письмовий стіл, оббитий зеленим сукном. Бурчав:

– Як ти насмілилася?! Ти... Я пожаліюся на тебе в мемуарах... Невдячна муза!

– Дурепа! Господи, яка ж я дурепа. – Люся так і сиділа на килимку, з неприхованим презирством дивилася на Геракла Генриховича.

Пустовоєв зиркнув на дружину. Усміхнувся уїдливо.

– Звичайно, ти дурепа, Люсі! А я... Я – геній! Я грант виграв! Мені тепер сто доларів платитимуть! На день! Я собі таку... доярку знайду!

Люся жваво підхопилася, та, перш ніж її міцні молоді руки встигли дотягнутися до худой шиї творця, Пустовоєв ще більш жваво і треновано підскочив із крісла і разом з улюбленою болонкою Маркізою зачинився у ванній.

– Знайду! Знайду! – верещав зі схованки. – Отак і знай, невдячна корово!

Люся підійшла до зачинених дверей, буцнула по них босою ногою.

– Тільки спробуй, стара сволото! Ноги повідриваю!

О дев'ятій ранку відчай усе ж таки потяг Макара до будинку культури. Одягся в найкраще – як на смерть. «Нікого там не буде. Люди... Вони ж – люди! Не лохи. Посміються і забудуть... От і все, – плакало серце. – На міст і в Дніпро. Недарма ж я там Любин голос чув. То вона мене кликала... Я тільки гляну... Просто так. Хай доля наостанок ще раз мене – під дих. Щоби уже не будував божевільних планів. Нема мені фабрики. Ну... Тиняться отут поміж тисяч таких же лузерів теж не хочу!»

Сунув, вдивлявся, наче перевіряв – правильно вирахував черговий вибрик долі чи вона вкотре сюрприз підкине. Ще здалеку побачив немалу юрбу біля будинку культури.

– Маячня... – буркнув. – Виставка якась чи шоу...

Підійшов ближче. Став на кінцевій зупинці маршрутки, що тут-таки, перед будинком культури, – ніби йому їхати кудись. Озирнувся. У юрбі зачинався скандал. Десятки зо три людей рвалися всередину осередку культури, розмахували Макаровими оголошеннями, кричали:

– Пропустіть! У нас тут добір на шоу!

У дверях стояла розгублена жіночка у кролячій шубі і домашніх капцях.

– Та що ви як показалися, люди? Нема тут ніякого шоу! Звідки у вас це оголошення? Не знаємо нічого!

Макар відчув: судинами – окріп. Аж у голові закипіло. А! То ще не смерть?!

З юрби вискочив міцний парубок років двадцяти. «Мені би такий підійшов...» – констатував механік несподівано азартно. Парубок став на порозі, загорланив:

– Так! Усім тихо! Ще не час. Нам на десяту треба було підходити. Поки відбір не розпочався, пропоную скласти чергу. Я – перший!

– Приїхали! Він перший... Та я тут з шостої ранку! – крикнула красива, як світлофор, жінка у смугастому пальті. – Я перша. За мною бабця була... У кедах і з мобільним телефоном. Щось не видно. Може, померла?

Юрба заходилася впорядковуватися. Слова, лікті, лікті...

– А точно по сто доларів платитимуть?

– А то! Я про такі шоу чув. Мій сусід після такого шоу тачку купив...

– Родичів не беруть. Я знаю.

– Що ти брешеш?

– Сто баксів? Мопед куплю!

– Де ти бачив мопеди по сто баксів?

– Добре, щоби шоу тривало і тривало. Чули? «Шоу маст гоу он!» Я би на рік записався...

– Дівко! А ти тут якого тирлуєшся? У тебе ще точно паспорта немає!

– У мене досвід великий...

Макар зіщулювся – слова били градом. Відійшов трохи вбік. Розгубився: і що робити? Й мови не було, щоби оце просто стати перед юрбою, тицьнути пальцем у того чи іншого – ти й ти, а іншим – вибачайте. Розірвуть. «Блін, які ж ідіоти, – психонув. – Куди пнуться? Хай би прийшло двоє-трое... Мені більше й не треба. Але таких, щоби викликали довіру і співчуття. Щоби «сігмівцям» не хотілося їх убивати разом зі мною. Щоби заради них...» Озирнувся: неподалік від розпаленої юрби байдуже курив тьмянний від хронічного вживання оковитої занедбаний чолов'яга років сорока. Сіра куртка на плечах-вішаках, спортивки, шльопки. Макар напружився, підійшов до алкаша, став поряд.

– Дай вогню!

Алкаш мовчки дістав запальничку.

– А тобі, бачу, бабки по цимбалах? – обережно запитав Макар.

– Я нефартовий, – сказав алкаш. – Мені в таких мутках ніколи не щастило. За все життя тільки один приз виграв.

– Який?

– За сто гривень на мітингу годину мерз. Та воно того вартувало. Потім на ту сотню тиждень грівся...

– Ну... Тоді ходімо, – раптом сказав Макар.

– Куди?

– Працювати.

– А ти...

– Я, я! – Макар нервово розирнувся, перейшов на шепіт: – Мені таке кодро не треба.

Декілька... надійних...

– Я надійний! Тільки в мене ці... умови...

– Розберемося! – занервував Макар. – Ходімо. Не хочу, щоби ці охочі...

– Пане! – почув за спиною тремтячий хриплий голос. – Візьміть мене!

Обернувся. Перед ним стояв худий літній чоловік з довгим сивим волоссям, – але не воно грало першу скрипку в трагічному образі. Очі. Пронизливі чорні очі, рухливі і перелякані, як зайці, затьмарювали і дивакуватий пафосний одяг, і хворобливу худорлявість. Чи – підкреслювали.

– Ви... помилилися!

– Я все чув. Дозвольте представитися – Пустовоєв Геракл Генрихович.

Очі... Якщо ці очі викликали співчуття механіка, отже, й «сігмівці» клянуть. Макар зацьковано зиркнув у бік юрби.

– Мовчіть, Геракле!

– Я можу все! – клятвено запевнив Геракл Генрихович.

– Йдіть за мною!

Макар рвучко посунув геть від юрби. За ним спішили алкаш і літератор. Косили один на одного.

– Пустовоєв! Геракл Генрихович, – перелякано сказав Пустовоєв алкашу.

Кроків за сто, коли гомін юрби уже не дратував слуху, Макар зупинився, щоби уважніше роздивитися «обраних», і з подивом побачив трьох чоловіків. Компанію алкашу і Пустовоєву складав білявий хлопчина, Макарів одноліток, – спортивна куртка, бейсболка на бровах, погляд іронічний. Небитий? Геть небитий. Він йшов за ними на відстані десяти кроків, але точно йшов услід.

– Що треба? – грубо вишкірився Макар.

– Візьміть мене. Я без грошей згодний. Безплатно.

– А я за гроші! За гроші! – захвилювався Геракл.

– Без грошей? Чому? – насупився Макар.

– Адреналін!

– Не всцишся?

– Ні.

– Добре, ти хто?

– Людина, – сказав хлопчина, наступив на Макарів мозоль.

– Людина? Ну, добре. Поговоримо.

– А це ще не все? Ми ще не отримали роботу? Ще буде співбесіда? – запанікував Пустовоєв.

– Обов'язково, – суворо відповів механік. – Ходімо, найманці.

Ех, бачив би Фома, яка компанія по його подвір'ю шастає. Макар завів «обраних» у двір, указав на лавку під засніженою голою вишнею.

– Отут чекатимете. До мене – по черзі. Зрозуміло? – сказав жорстко. Із подивом відзначив: у голосі з'явився метал. В середині завівся двигун. Торохтів: фабрика, фабрика! Механік не зважав, підливав бензину: фабрика, фабрика! Сьогодні! Сьогодні ж!

Першим до кухоньки, де біля столу по-хазяйськи розсівся Макар, увійшов алкаш. Сів на стілець навпроти роботодавця.

Макар примружив око, уважніше обдивився претендента. Неголений, светр брудний, спортивні штани, мабуть, ніколи не знімає. І спить у тих штанях. Спортсмен, мати твою... Очі. Хіба що очі розумні. Не йолоп.

– У мене є вимоги, – сказав алкаш спокійно.

Макар сіпнув.

– А! Так ти в терористи прийшов записуватися. А я заручників набираю. Різницю відчуваєш?

– У мене є вимоги... до терористів, – сформулював претендент.

– Серйозно? Ну, це позиція. У мене теж є... вимоги... до терористів. Добре... Як звати?

– Костянтин. Шнуровський. Можна просто – Костя. Автобіографія: зловживаю, бо ненавиджу. Крапка. Можна висувати вимоги?

– Ми їх з тобою разом сформулюємо. Пізніше, – пообіцяв Макар.

...Другим на кухню обережно зазирнув сивий літератор, увесь на нервах від багаторічної творчої вагітності без пологів.

– Проходьте, сідайте, – наказав Макар.

Пустовоев примостився на краєчку стільця, гірко зітхнув, раптом вибухнув гарячковою промовою.

– Так, молодий чоловіче! Так! Бути заручником... Це вам не у шахи на гроші грати! Тільки інтелігент... Тільки людина тонкої душевної організації... Тільки справжній письменник...

– Ви письменник? – здивувався Макар.

Геракл підвівся, гордо випнув уперед грудну клітку.

– Геракл Генрихович Пустовоев! Літератор!

– Літератор? А ви, часом, адресою не помилилися? Тут не видавництво. Ви би...

Не договорив. Літератор раптом кинувся до роботодавця, учепився в його руку.

– Благаю! Благаю... Ось! Промацайте мій пульс! Це пульс драми! Трагедії... Пульс зламаной долі. Тільки письменник зможе відчутти усю апокаліптичність моменту! Побачити в очах біль... за Батьківщину... паскуду... яка... не цінує...

Геракл схлипнув, відпустив Макарову руку... Безпорадно озирнувся і побачив тільки стілець, як фундамент свого подальшого скініння. Опустився утомлено.

– Що, не друкують? – без співчуття запитав механік.

Літератор зіщулився, зиркнув на хлопця зацьковано.

– Та як ви тільки смієте! Друку... вали! Ви на той час ще й читати не вміли. Журнал «Жовтень»... Я тоді так захопився сільгосптематикою... Усі ці трактори... Доярки...

– Ясно, – сказав Макар.

Геракл глянув на хлопця благально.

– Може... На вашій роботі я побачу жажливий виворіт життя і на мене зійде осяяння невідворотного натхнення...

Макар зупинив погляд на блазенькому піджаку пана літератора...

– А досі вас життя тільки балувало? – запитав приголомшено.

...Третім до вітальні зайшов хлопчина в бейсболці. Нічого так, жвавий. Макар аж осміхнувся іронічно.

– Ну! Давай. Колися. Хто такий? Як звати? І на який ляд тобі ця морока?

– Вова звати.

– Просто Вова?

– Нормально... – сказав Вова. – Ну... Нудно... Розумієш?

Макар кивнув. Дістав із сумки точну копію «макарова», поклав на стіл перед хлопчиною.

– Уже веселіше?

– Банк грабонемо? – запитав той.

Макар вишкірився.

– А... То ти з відморозів, Вова! Ні. Банк ні до чого.

– А зброя...

– А це для тебе, Вова. Ти ж заручником працюватимеш. Не передумав?

– Я що, хворий? – образився Вова.

Макар стояв біля вікна, дивився на голу вишню, біля якої жваво перемовлялися найманці. Віри не йняв – вийшло! Найняв собі армію, але тепер відчував не задоволення і радість реваншу – тільки гидливу відразу й презирство. «Блін, ідіоти! Продалися за копійки! Раптом щось станеться – мене винитимуть. А за що? Чому людям так до вподоби перекладати відповідальність за власні вчинки на когось? – думав. – Оці троє... А чи Марта... Хіба я її згвалтував? Сама на шию вішалася! А чи Нані... Хіба я примушував її до почуттів? Сама... Ні, ні! Немає питань до життя. Ясно, як жити! Усе, на що людина йде добровільно, суспільство не повинне карати презирством. А я так і жив: що б не робив –

тільки за доброю волею інших людей. Планка суспільної моралі – як на тій гойдалці – внизу, якщо на висоті ступінь узгодженої добровільної продажності, – хіба я ті правила встановлював? Нічир. Щодня тисячі, ні – мільйони громадян добровільно погоджуються на всілякі паскудства – несправедливу зарплатню, побиті шляхи, начальників-ідіотів, зіпсовані продукти, отруєні воду й повітря, гнилі перспективи і ще більш гниле існування... І відчайдушно ненавидять собі подібних за ту згоду жити в багні. То чим я гірший за них? Тим, що не бажав скніти у злиднях? Продався задорого? Ні, карати інше треба. Коли ти повертаєшся до свого дому, а дім уже не твій. Коли обманом і підлістю забирають твою власність. Коли ти навіть не знаєш, хто те падло, бо воно нічого з тобою... не узгоджувало!»

Вийшов на поріг до трійці претендентів, глянув недобро.

– Костю, Геракле, Вово... – сказав глухо. – Вітаю. Прийняті. Сьогодні о десятій вечора...

– Перепрошую, пане... – Геракл знітився. – А як нам до вас звертатися? Може, пан Інкогніто?

– Макар, – сказав механік. – Я – Макар.

– Шановний пане Макаре. – Геракл подався до роботодавця, благально зазирнув у вічі.

– Одне невеличке уточнення... Перш ніж ви... ми...

– Писака грошей хоче, – сказав Костя.

– Як ви смієте звертатися до мене так... – Геракл гордо підняв до неба суху щелепу. – Я... Петрарку... в оригіналі... бачив!

– Замовкніть, Пустовоєв! – гиркнув Макар. – Бо відрахую. – Глянув на компанію. – Слухайте уважно. Двічі не повторюватиму. Зараз ви йдете додому чи куди завгодно... Мені однаково. О десятій вечора ви повинні бути на розі навпроти Генеральної прокуратури.

– А! То наша місія проходить під опікою правоохоронних органів? – спробував зметикувати Пустовоєв.

– ...Вулиця Різницька! – Макар уже шкодував, що взяв старого. – Навпроти – житловий будинок. Отам я чекатиму на вас. Хто запізниться – може відразу повертати додому.

– А далі що? – запитав Вова.

– Далі? А це ти дізнаєшся о десятій вечора, якщо прийдеш вчасно і сам, а не з групою підтримки.

– Перепрошую! Вельмишановний пане Макаре! А з приводу... – обережно сказав Пустовоєв.

– Грошей?

– Якщо можна. Просто уточнення...

– По п'ятдесят доларів отримаєте рівно о десятій вечора. Перед початком... роботи.

– А ще п'ятдесят? – не здавався літератор.

– По закінченні доби.

– Справедливо, – кивнув Костя.

– Ти тверезим прийди, – відрубав Макар. – Все. І раджу не розп'якувати про вашу нинішню... роботу. Не писати прощальних листів і не звинувачувати у всьому продажну владу і клятий капіталізм. Бо не бачити вам зелених, як...

Макар вирішив не напружуватися і не шукати влучних порівнянь. Пішов до хвіртки – розчахнути її, викинути найманців геть. Хай збирають залишки здорового глузду і мовчать, якщо вирішили продатися так задешево.

Смикнув за ручку хвіртки й остовпів – прямо перед ним стояла міцна молодуха із дуже... дуже суворими очима. Ступила на подвір'я без запрошення. Ухопила механіка за барки...

– Пане, мені дуже потрібна ця робота, – сказала з ласкавою погрозою. – Зіні ще ніколи не платили сто баксів за добу.

– Ти... Досить! Відпусти! – смикнувся Макар.

Зіна обережно розтиснула долоні. З материнським усміхом зиркнула на хлопця.

– Не підведу! – запевнила.

– Звідки ти взялася? – запитав ошелешений механік.

Знав би він Зіну! Зіна життя розуміла краще, ніж життя Зіну. Зіна ще вдосвіта поставила Тьомку чергувати біля будинку культури, тож на дев'яту ранку вони з сином упевнено потрапляли у будь-які варіанти черги, що на десяту їх стало мінімум п'ять. Сама ж стояла трохи збоку, спостерігала за ситуацією, адже було вже таке в її житті – поки ти в черзі тирлуєшся, інші поза чергою купони стрижуть. Повз Зініну увагу не прослизнув симпатичний білявий хлопчина, що він був одягнений якимось геть не за місцевим звичаєм. Вона завважила, як він заговорив з місцевим алкашем, потім до нього підтягнувся дивакуватий дідок у жмаканому пальті, а коли трійця швидко посунула геть, за ними учепився ще й молодик у бейсболці. Зіна наказала Тьомці стерегти чергу, пішла слідом. За десять хвилин чоловіки ввійшли до звичайного подвір'я на Новоросійській.

– ...Звідки взялася... – буркнула Зіна. – Мама була народила. А тебе хто?

– Іди собі, – огризнувся механік.

– Ні, – сказала Зіна. – Бери мене на цю роботу! Не пошкодуєш. Хочеш, паспорт принесу? Прописка є – на Лазо дім у мене.

– Добре, – процідив механік. Нутром відчував: тітка не відчепиться.

Зіна кивнула.

– Скільки діб працювати?

– Одну.

– Шкода, мало. Може, розтягнемо процес?

– Слухай...

– ...Зіна!

– Зіна! Куди ти лізеш? Не жіноче це діло.

Зіна дістала з-за пазухи фото дітей – готувалася ж! – простягнула механіку.

– Ти їх годуватимеш?

– А де.. батько цієї банди? – спитав механік.

– Помер.

– А якщо і ти помреш? – без співчуття запитав Макар. – У заручників стріляють погані хлопці. Не чула?

– В оголошенні про це не написано, – відрубала Зіна.

Ще б пак, написав би він усе, що задумав! Механік повторив уже чотирьом обраним місцями і час зустрічі, ледь відкараскався від питань літератора – «а паспорт із собою брати?», «а бутерброд? Нас годуватимуть?», «а що конкретно ми робитимемо?», відпустив найманців – справ до біса! Сам ляпнув: «Сьогодні о десятій!» і тепер губився – а як? Плану не було. Тільки ідея, гаряче жадання ввірватись на фабрику і холодне усвідомлення: зволікати сенсу нема!

– Майже два місяці виробництво не працює! – підхльоснув себе болючою думкою.

Спрацювало. Ускочив до салону «кіа», погнав на господарський ринок «Юність». Склоріз. Макарові конче потрібен склоріз. Оце єдине незагратоване вікно з боку внутрішнього дворику сьогодні вночі повинно було стати його парадним входом до фабрики.

– Пилипенко... – буркнув із прикрістю. – Мать твою...

На другу дня в хатинці на Новоросійській Макар перевіряв куплене знаряддя – дорогий склоріз із вакуумною присоскою для акуратного видалення скла, а також молоток, невеличку сокиру, двадцять метрів міцної мотузки, два бублики широкого міцного скотчу і два страшні з вигляду мисливські ножі з круглястими широкими лезами. Усе те Макар склав у звичайний солдатський рюкзак, що його теж купив на «Юності». Поміркував трохи, поклав до рюкзак і пістолет-запальничку.

– Згодиться... – буркнув.

До десятої вечора – вісім годин виснажливого чекання. Як не зайняти себе чим корисним – тяму втратиш. Гайнути до фабрики? Перевірити, як там... Ні! Розумів: не треба. Ще розполохає впевненість, що керувала нині кожним рухом. Почекає. Дочекається, аби не

сидіти отак каменем... Рухатися, щоб не збожеволіти. Дочекатися... Котра? Підскочив. Закинув рюкзак на плечі – важенький! – побіг до автівки. Знайшов справу. До церкви. У Бога попросити благословення. Ні, захисту! Ні, удачі! Щоби зайти... І втриматися вже назавжди!

Здуру хотів був попрямувати до недобудованого храму біля будинку культури, та ще здалеку побачив біля будівлі купку людей із його оголошеннями. Певно, не вірили, що вдача зрадила, чекали, бідолахи, таємничого щедрого пана, що той по сто баксів за добу обіцяв. А за що? Хіба то важливо?

– Йолопи!

Розвернув автівку. На Поділ. Ще з часів животіння на Костянтинівській дивувався кількості храмів, що так щільно скупчилися на Подолі, – думка грішна тут народитись не могла, не те щоби дія чи вчинок. Зупинив біля першого-ліпшого. Увійшов... і раптом до дитячого плачу захотів затриматися. Назавжди. Молитви до неба линуць. Сумні очі з ікон прямо в душу.

– Отче, благословіть на справу... – сказав знічено молодому священику.

– На добру справу? – запитав той.

– На святу... – відповів щиро і переконано.

Священик перехрестив механіка, зашепотів молитву. Макар ковзав поглядом по іконах, ловив себе на думці, що не хоче звертатися з благанням до Богоматері та інших святих жінок. Тільки до святих чоловічої статі... А жінки... До жінок – опісля. І з молитвою, і з любов'ю, і з каяттям, і за прощенням...

На четверту дня упорався і з тим. Стояв біля храму, притримував рукою дерев'яний хрестик – священик повісив на шию з благословенням. Дивився в небо: котра? Здоровий глузд підказував – добре би повернутися на Новоросійську, упасти на диван, просто розслабитися і відпочити, та цього дня здоровому глуздові керувати не судилося.

– Ні, – прошепотів. – На Новоросійську не повернуся...

Погнав автівку до Дніпра. Сидів на набережній навпроти елеватора, що тільки його й не устигли ще знищити, – єдиний залишився від усього грандіозного дореволюційного мукомельного виробництва Лазаря Бродського. Дивився на величну споруду.

– А нащо тут комусь, щоби виробництва працювали? – бурмотів із ненавистю. Чіплявся поглядом за міцні стіни – наснаги набирався.

На восьму вечора страшенно зголоднів, та до близького, велелюдного в цей час «Макдональдса» не помчав. Як той розвідник: нащо – щоби його хтось побачив?! Ще пам'ятав Поділ, тож подався до невеличкої продуктової крамнички біля Житнього ринку. Купив батон і молока. Повертався до автівки, ламав хліб на ходу, запивав молоком із пляшки. Котра?... Котра?!

О пів на дев'яту – виснажений чеканням до повного божевілля – дістав мобільний і зателефонував Нані. Довгі гудки... Макар був певен: Нані не змінила номер, не обриває його дзвінки – просто мовчить...

– Ну що ти робиш, дуренька?... – Урвав виклик, узявся писати SMS.

То був особливий день... П'ятнадцяте січня, страсна Макарова п'ятниця. Душа стікала ніжністю до всього живого, наче то його останній день, і Макар раптом подумав, що так може статися, що останній... «Прощавай», – написав. Задумався. «...Квітів повно, – дописав. – Хай цвітуть усі. Ти не загубишся серед них».

Геракл Генрихович Пустовоев у заручники збирався, як на місію вселенського масштабу. Надяг єдину вихідну сорочку – білу з високим комірцем. Причепив метелик у горошок. Прокрутився у широких – схуд чи як? – чорних брюках.

– Люсі! – завередував. – Де мій шкіряний ремінь?!

Люся стояла біля столу, прасувала зім'яті аркуші Гераклового рукопису, підозріло зиркала на натхненного чоловіка.

– У шафі!

– То дай!

– То візьми! – відповіла насторожено. Гніватися не сміла: а що, коли старий не бреше і завтра надвечір принесе додому сотню?

Геракл упав у крісло, підкотив потьмянілі очі.

– Що ти зі мною робиш, зміюко?! Ти хочеш, щоби я спізнився? Ти хочеш, щоби щедрий грант дістався не мені?! Іншому? Невдячна корово! Ти стільки років грілася біля вогню мого генію! Ти...

Люся спересердя плюнула прямо на килимок, відсунула праску, дістала з шафи шкіряний ремінець, щосили кинула в літератора.

– А щоб тебе... Уже він і встати не може! Усе йому подавай!

– А ти як хотіла?! Біля генія завжди є такі...

– Які? – Люся почервоніла, а це вже не віщувало літератору ніякого добра. Ще спізниться, поки від фурії відбиватиметься!

– Добрі помічниці... Музи... Зірки яснії...

– А... – Люсю попустило. Присіла на стілець навпроти письменника.

– Геро! Ти ж мені дивись! Щоби ні копійки не витратив! – сказала з упевненою погрозою.

– Мені час, Люсі! Поцілуй мене на прощання! – Літератор підвівся, відважно зиркнув на насторожену дружину. – Аривідерчі, нещасна! Тужи за мною...

Люся здивовано вигнула брову: здурів? Цьомкнула літератора в третє око.

– Іди вже, Геро, – відповіла стримано.

Геракл Генрихович Пустовоєв вилетів із дому на крилах мрії про безбідну щасливу старість у власному просторому домі на березі річки під лісом, де справжнє коров'яче молоко щоранку йому приносить пишна та смиренна доярка з лицем Лаури і, поки він питиме, обливатиметься сльозами над його романом і приголомшено шепотітиме: «Геракле... Ви – геній!»

Загальмував на зупинці маршрутки, розчухнув поймакане пальто так, щоби виднівся гарний метелик на худій шиї, роззирнувся хоробро. А-а, кляті людиці! Не знаєте, куди оце просто зараз поспішає Геракл Генрихович Пустовоєв?! А він... Сам! Без страху! Виступає на бій проти...

– Літераторе! Ну ти й вирядився! – почув за спиною.

Озирнувся: на нього з гидкою, образливою, гнітючою посмішкою дивися гидкий, нікчемний і, певно, неписьменний Костя Шнуровський, бо, якби оце бидло уміло читати, воно би давно прочитало журнал «Жовтень» за жовтень тисяча дев'ятсот дев'яностого, а тоді би навряд чи дозволило собі оце «вирядився»... А сам? Куца курточка з ненашенським написом на грудях, спортивки, худі черевики. Хіба в такому вигляді можна нести високе звання заручника долі?! «Долі?» – здивувався літератор власним думкам. У той же час заспокоїв себе: він довіряв власній інтуїції і підсвідомості. Якщо промайнуло – «заручники долі», отож, так і є. За все життя інтуїція підвела його лише раз – коли він захопився сільгосптематикою. Але ж оті трактори, доярки... М-м...

Схаменувся.

– А! Це ви, – пхикнув роздратовано. Оце нещастя тільки-но своїм недоречним вигуком розбило його прекрасні мрії. Літератор дуже засмутився.

– Поїхали? Онде маршрутка... – спокійно сказав Костя.

Літератору дуже хотілося доїхати до місця зустрічі без супроводу. Трусився би в маршрутці, розраджував себе красними фантазіями, та відкараскатись від Кості приводу не знайшов. Фантазії не вистачило.

– Я сам платитиму за себе! – повідомив зверхньо.

– Можеш і за мене заплатити, – усміхнувся Костя. – Я не проти.

Маршрутку підкидувало на роздубаних столичних шляхах. Геракл Генрихович Пустовоєв увіп'явся поглядом у вікно, вдавав, що не знає оту сволоту в ідіотській курточці, що примостилася поряд.

Костя штовхнув літератора.

– Що?! – смикнувся Пустовоєв.

– Геракле! В тебе є вимоги? – спитав Костя.

– Вимог немає. Є палкі бажання, – бундючно відповів літератор.

– Тому й живеш у гівні, – спокійно констатував алкаш. Увіп'явся поглядом у лобове скло маршрутки і так сидів – недвижно, аж поки маршрутка не зупинилася на бульварі Лесі Українки, де найманцям слід було виходити.

Макара притягло до фабрики близько дев'ятої. Автівку залишив далеченько – аж біля Лаври. Закинув рюкзак на плечі, озирнувся у бік лаврських маківок, невміло перехрестився, посунув у бік Генеральної прокуратури.

– Не бійся, чувак, – підбадьорював себе затято. – Чого боятися? Тільки два варіанти: або подохнути, або своє повернути.

Найперше, дістався до засніжених кущів, що від них прекрасно проглядався хол будівлі. Серце билосся, як те навіжене: що тут, що?

Холом ступав Горила. У кріслі біля драцени пузатий боець наминав бутерброд із салом. Двоє? Тільки б не більше!

– Двоє... – вихрипів.

Нормально, нормально! Їх має бути тільки двоє. Зброя... У них є зброя? У Горили кобура на ремені. Пузатий... Та підведися вже, ледащо! Що ж ти все сидиш, як та колода! Ти озброєний чи тільки бутербродами із салом запихатися вмієш? Макарові треба знати!

Вікно! Аж похолов. А що, як нові хазяї заградували єдине вільне від ґрат віконце у внутрішньому дворику? Кинувся геть. Оббіг фабрику, обережно – до воріт заднього двору. Напружився – як усередину? Паркан високий, ворота... Перестрибнути? А ота його банда зможе? Учепився за ворота, підтягнувся обережно, зазирнув усередину фабричного дворику і ледь не розплакався. Мамо рідна! Його дворик! Лавка під горіхом, де Пилипенко... Вікно! Дякую, доле! Немає ґрат, решіток. Вільне скло. Макар... зможе. По-звірячому тихо опустився на землю, озирнувся... Треба би ящик якийсь чи камінь великий під ворота покласти, щоби його армія могла без шуму через паркан перебратися... Про ключі згадав! Йолоп! В автівці залишилися ключі від парадних і внутрішніх дверей «Есфірі». Як гайнув до Лаври...

За п'ятнадцять хвилин до десятої вечора змилений, тремтячи від погибельного збудження, Макар застиг за кілька метрів од рогу, де на нього вже чекали... Дух! Перевести дух, підійти до заручників спокійно і впевнено. Бос!

Вдивився у постаті на розі навпроти Генеральної прокуратури – трійко чоловіків тупцюють. Літератор, алкаш, Вова... А Зіна де? Не прийшла?

– На краще, – видихнув. – Нема чого тут жінкам робити. Жінки... Вони...

Скригнув зубами і... ступив крок назустріч найманцям. От і все! Не повернути. Або пан, або... Плану не було. Тільки ідея і відчайдушне жадання, що саме в цю мить нарешті знайшло для себе визначення – справедливість! «Іду відновлювати справедливість», – подумав Макар.

За десять хвилин до десятої під воротами заднього двору фабрики холодний, як ненависть, Макар роздавав найманцям гроші.

– Пане Макаре! Ви – свята людина! – розчулився літератор, ховаючи п'ятдесят баксів. – Дозвольте мені співпрацювати з вами до армагеддону!

– Що робити? – запитав Костя.

– Мовчати! – хижо наказав Макар.

Дістав пістолет-запальничку, указав на ящик біля воріт.

– Через паркан. По одному. Хто хоч пискне, пристрелю.

– Матір Божа! Ми вже... працюємо? – перелякався літератор.

Вова всміхнувся азартно, плечем штовхнув Пустовоєва, приклав палець до вуст – мовчи. Літератор закивав.

– А! Розумію, розумію... – зашепотів ще більш перелякано.

Макар ухопив його за барки, трусонув. Пустовоєв затулив рота власною долонею. Замість рота закричали очі – лізли з орбіт від жаху.

– Пішли! – прошепотів механік.

Вова без вагань легко перескочив паркан, підтягнувся на ньому з двору.

– Геракле! Допоможу...

Костя підсадив літератора, Вова вчепився в нього, й отак удвох перетягли Пустовоєва, хоча Геракл геть не допомагав – смикався, тільки заважав. Услід за ними у внутрішній дворик перестрибнув алкаш. Останнім Макар. Роззирнувся, приклав палець до вуст.

– За мною, – прошепотів, першим пішов до дверей заднього входу.

Спробував відчинити. Дідько!

– Замок поміняли, суки!

Спересердя плюнув на ті двері, швидко побіг до вікна. Склоріз! Недарма... За хвилину з допомогою Вови і Кості беззвучно вийняв скло.

– Уперед! Костя перший, – наказав люто. – І – тихо! Будеш Геракла приймати, бо ще...

– Я хочу додому... – пискнув літератор, коли Вовині й Костині руки зсередини фабрики тягли його крізь вікно з двору.

– Уб'ю, паскуда! – підштовхнув його Макар.

Ускочив слідом за літератором. Завмер. Прислухався. З холу звучала музика. Певно, радіо. «На всю оставшуюся жизнь нам хватит горя и печали...»

– Як я люблю цю пісню, – прошепотів літератор.

Макар вирячився на Пустовоєва по-звірячому, Геракл Генрихович зіщулився, закивав, мовляв, вибачайте.

Вони стояли в тамбурчику на протилежному від охоронців боці. Щоби непоміченими дійти до холу, де засіли вороги, треба було безшумно перетнути увесь цей довгий, як кишка, коридор, і Макар раптом зрозумів: це неможливо. Геть неможливо. Ідея вмить зів'яла, наче живу квітку в окріп. План! План який? Ну, припустімо, вони підкрадуться до холу. Далі? Далі Макар ухопить за горлянку літератора. Саме літератора – верещатиме як різаний. Приставить до його скроні точну копію «макарова». Горила і пузатий спрямують на нього зброю, а він... Що? Скаже, що вб'є сивого, якщо «сігмівці» не кинуть зброю? Чи повірять? Певно, у «Сігму» наївних не беруть. А що, як скажуть – убивай! І як він уб'є Геракла запальничкою? Треба ножі діставати... Ніж не підведе. Черконе літератора по горлянці... Ну, припустімо. Тоді Костя і Вова допетрають: не жартує. А їх двоє! А він один! Знову один, трясця... Програв. Він програв, і, хай би як муляло в мізках і серці, треба це визнати і... І що? Куди?.. Хіба йому є куди йти? Запаморочилось. Ні! Програє, як охолоне, а поки рано ридати... Перше – зв'язати заручників. А потім таки ризикнути. Випробувати «сігмівців» на наявність моральних принципів.

– До мене! – прошепотів люто.

Обережно дістав з рюкзака порізану на метрові відрізки мотузку. Ухопив літератора, заходився зв'язувати йому руки.

– Пане Макаре! Матір Божа! Що відбувається?! – Пустовоєв би знепритомнів, якби так сильно не боявся померти і не дізнатися: за що?!

– Геракле! Ти коли-небудь бачив вільних заручників? – пошепки запитав Макар.

– Ні...

– От! Гра починається! Не пручайся, мати твою..

– А! То ми граємо! Це всього лише гра... – підтримав сам себе літератор, що з зав'язаними за спиною руками став схожим на старого поневоленого лебедя.

Вова і Костя не пручалися. Спокійно підставили руки. Вова тільки попросив пошепки:

– Обережно з рюкзаком моїм...

Макар тільки тепер звернув увагу – за спиною хлопця невеликий, набитий рюкзак.

– Що там?

– Камера...

- Яка ще камера?
- Фотокамера.
- На фіга?
- А хіба не можна було? Я думав...
- Потім! – шикнув Макар.

Міцніше затягнув мотузку на зап'ястках хлопця.

Застиг. Прислухався.

– Куме! – почув від холу. – Привіт! Що?.. А, нічого! Усе тихо. За годинку закімарю до ранку, а там – зміна. Чуєш! Я чого телефоную. Давно не рибалили. Може, зберемося?

Голос був високий, майже жіночий. Не Горила. Макар пам'ятав густий голос командира з квадратною щелепою.. Отже, пузатий. «Буде тобі риба! Ти смаж...» – визвірився.

Глянув на заручників.

– Ходімо... – прошепотів. – Тільки тихо. Якщо оті поци в холі почують нас раніше, ніж ми їх побачимо, – гри не буде.

– І грошей? – обережно поцікавився літератор.

Макар кивнув. Ухопив в одну руку точну копію «макарова», в другу мисливський ніж. Рюкзак на спину. Першим обережно пішов коридором.

Він устиг ступити не більше десяти кроків. Порівнявся з дверима жіночого туалету, причаївся на мить – заспокоїтися, зосередитися, бо та точна копія «макарова» трусилася разом з рукою. Видихнув.

Вдихнути не встиг – трах! Двері жіночого туалету раптом з шумом розчахнулися. Макар ледь не впав. Охоронців не двоє? Більше? Відсахнувся, і щелепа відвалилася: перед ним стояла Зіна. Спокійно зміряла поглядом ошелешеного роботодавця.

– Ти... що... – тільки й зміг прошепотіти Макар.

– Спокійно, командире, – відшепотіла Зіна. – Такі справи... Раніше приїхала. Чекала, чекала, ледь не усцялася. Пішла шукати, де би... теє... Сюди попросилася. Пустили. А ви чого тут? Ми що, тут працюємо?

Від холу в бік коридору важкі кроки.

– Жіночко! Ви ще довго?

Горила! Він ішов до туалету.

Блискучий, ефективний, неймовірний і карколомний, стовідсотковий план звалився на голову механіка разом із Зіною. Доля! Оті троє покидьків із зв'язаними руками – то маячня! Вони схожі не на заручників, а на співучасників. А от Зіна... Горила і пузатий бачили жінку, яка просто попросилася у туалет, а тепер... Вони мають розгубитися, відчувати себе винними за те, що вона...

Уже не ховався. Ухопив Зіну за шию, приставив до скроні пістолет-запальничку. Тої ж миті з холу в освітлений коридор увійшли Горила і пузатий.

– Не треба було пускати... – Пузатий не договорив. Побачив Макара й компанію. Застиг. – Йо-пе-ре-се-те!

Горила імпульсивно потягся до кобури. Макар закричав і смикнувся: до Зіниної шиї ніж, «макарова» – на Горилу.

– Стояти! – горлав люто. – Грохну і тебе, і тітку на хер! Зброю на підлогу! Лицем до стіни!

Пузатий у камуфляжі надто поспішно виконав вимогу. Тремтячими руками дістав з кобури пістолет, жбурнув до Макара. Горила зміряв його презирливим поглядом, повільно вийняв з кобури зброю, поклав на підлогу, буцнув важким чоботом – пістолет відлетів до механіка.

– А я тебе жалів, падло!

– А я тебе не пожалію, козел! – з веселою злістю крикнув Макар. – До стіни! Мордами в стіну, руки назад!

Охоронці прилипли до стіни. Макар відскочив від переляканої Зіни, люто зиркнув на ошелешених заручників.

– Стояти, суки, й не смикатися, бо...

Похопав з підлоги зброю охоронців. Закричав:

– Повернуся на фабрику... Вас, суки, в охорону не візьму. Хрінові ви охоронці! Лицем до мене!

Охоронці обернулися. Макар стояв навпроти них – веселий, збуджений. З кишень стирчали мисливський ніж і точна копія «макарова». У кожній руці по пістолету. Справжньому. Жестом указав на наручники на ремнях охоронців.

– Надівайте наручники один одному. Ключі кидайте мені. Швидко, падли!

Пузатий заметушився. Горила не зводив з Макара налитих червоним очей.

– Ти й п'яти хвилин...

– Мовчати! У хол!

Підскочив до Зіни. Обмотав їй зап'ястки мотузкою.

Завмер. Озирнувся. І раптом тихо розсміявся.

– Друзі... Прошу! Ви на моїй фабриці! Хол! Давайте почнемо знайомство з моєю фабрикою з холу.

– Шановний пане Макаре. Це пропозиція? – перелякано пробелькотів літератор.

– Геракле! – весело вигукнув механік. – Це наказ, мать твою!

Горила зацікавлено примружив око, зиркнув на літератора.

– Ти знаєш цього...

– Мовчати! У хол! – Макар щосили вдарив руків'ям пістолета по стіні.

Ба-бах! Куля в стіні.

Заручники й охоронці вирячилися – хто від здивування, хто від жаху, а ноги тим часом уже рятували – несли їх до холу.

Тут похазяйнували чужі. Макар зиркав хижо, дивувався: пальми зсунуті в кут, крісла попереставлені, біля стіни поряд із кавовим автоматом з'явився стіл – на ньому комп'ютер, невеликий ящик, схожий на переносну рацію...

– Суки!

Кинувся до великих скляних вікон холу – закрити напівпрозорими порт'єрами. Те, що треба! Ззовні, певно, видно силуети людей, а де хто – не роздивитися! Запаритесь, падли, вираховувати сміливця!

– На підлогу!

Заручники попадали там, де стояли. Ні! Не годиться. Розсадив їх при стіні. Поставив поміж них пальми та крісла. Отак краще! Не дотягнутися одному до одного, хоч би як прагнули.

Спробував зосередитися – головне ж попереду! Не виходило. Емоції рвали в шмаття. Нарешті! Нарешті! Через майже два місяці після захоплення фабрики він повернувся. Стіни рідні, машинки, тканини, манекени у кімнатці в кінці першого поверху... Манекени. То добре! Майже два місяці не бачив свого! Ясно у голові. Знає, як... А ті консультанти, потвори, півтора лимона вимагали за те, щоби він зміг на фабрику ввійти... Козли! Він і без грошей...

Зі свого кута пискнув літератор:

– Пане терористе! Даруйте... Пане Макаре! Дозвольте... Це ж усе не по-справжньому? Наші славні правоохоронні органи... Вони би ніколи...

Макар вишкірився. На «сігмівців» указав зухвало.

– Ось вони, твої славні правоохоронні органи, Геракле!

Дістав точну копію «макарова», клацнув перед носом Горили – вогник спалахнув.

– Що, бійці, обісралися? Це запальничка, придурки!

Горила всміхнувся недобре.

– Грайся... Недовго...

– Мовчати!

– Матір Божа! Дозвольте мені взяти відгул! – схлипнув Пустовоєв.

– Розслабся, Геракле! Слухай музику, – спокійно відказав Костя Шнуровський.
Макар напружився. Побіг до столу. Вимкнув радіо, обірвав шнури на невеличкому ящику, схожому на переносну рацію.
– Пізно... – азартно всміхнувся Горила.
– Що за хрін? Хто тут... – Макар прислухався.
Просто під парадним входом до фабрики бренькала гітара.
Зіна зітхнула.
– Це Тьомка... Старший мій...
Макар став проти Зіни – в очах німе питання. Зіна знизала плечима.
– Що?! Думала, і його влаштую на цю... роботу.
Макар ошелешено виматюкався.
– Чудовисько... Вставай. Дай допоможу! Ідімо до дверей! Скажи, хай валить звідси.
– Шкода, – сказала Зіна. – Нам гроші потрібні.
– А не боїшся двері відчиняти? – спитав Горила.
– Я тепер нічого не боюся! – зухвало закричав Макар.

За п'ять хвилин під будівлею стало тихо.

Макар сидів у кріслі навпроти заручників – тільки хвилина перепочинку. Багато чого зробити треба, перш ніж завтра зранку навколо фабрики з'являться люди... Міліція, преса, перелякані посадовці, цікаві нероби... Який скандал! Яке неподобство! За день до виборів! У самісінькому центрі столиці. Поруч із Генеральною прокуратурою! «Блін, точно! У неділю вибори. Як же все круто збіглося. Вони не посміють стріляти в заручників поряд із Генеральною прокуратурою та ще й напередодні виборів. Це мій шанс! Хай тільки відмовляться розібратися!»

Підвівся – до ранку фабрика мала перетворитись на фортецю. Та перш ніж зануритись у фортифікацію, замотав заручникам ноги скотчем – від колін до стіп. Не ворухнутися.

– Ти, часом, єгипетських мумій не бинтував? – сказала Зіна.

– Почую хоч один звук, прийду й уб'ю, – пообіцяв Макар і побіг з холу.

Заручники залякли – що ще божевільний придумав?

Першим не витримав літератор. Витягнув шию, занурив лице в пальму, що відділяла його від Кості Шнуровського, пропік байдужого алкаша гарячим поглядом.

– Костю! – прошепотів. – Врятуйте мене...

– Добре, – тьмяно всміхнувся той.

– Я порядна людина, Костя! Я віддячу! Я віддам вам сто доларів, які повинен заплатити пан терорист.

– Зайве, – відповів Костя. – Якщо знову почнеться стрілянина, я готовий безплатно закрити тебе своїм тілом.

– Матір Божа! Ви шляхетна людина!

– А ти, Геракле, запиши мої вимоги! Чи просто запам'ятай. Душа болить, жити не хочеться. Якщо мене отут покладуть, віддаю тобі свої сто баксів.

– Краще мені віддай! – сказала Зіна. – Я за твоєю могилкою доглядатиму. А письменник не буде!

– Як ти смієш?! – засовався літератор. – Доярка!

– Сучок! – плюнула Зіна.

– Повірити не можу! – Горила підозріло примружився, смикнувся, щоби краще роздивитися заручників. – Ви не заручники. Ви просто так, за здорово живеш погодились...

– Не просто так! – занервував літератор. – За гонорар!

– За вшиві сто баксів? – подав голос пузатий «сігмівець».

– А я не за гроші! – сказав Вова. – У мене своя мета.

– Хворі! – Горила як ото батогом. – За сто баксів ризикувати життям у компанії з божевільним?.. Ви геть хворі скоти, а не люди!

Зіна хмикнула тоскно.

– Ох-хо-хо-ох... Звідки ви звалилися, красавці?! Моєму чоловікові на будівництві сто баксів на місяць платили... поки одне падло з іншої бригади не зіштовхнуло його з одинадцятого поверху. А на смерть начальство ще сто баксів відстібнуло. Покидьки! А ти – «ризик»... Та я за сто доларів своїх шістьох дітей два місяці годуватиму!

– Так! Сто доларів – це прекрасно! – затріпотів зв'язаними крилами літератор. – Я врешті придбаю друкарську машинку... Навчуся друкувати і не виписуватиму так скоро кулькові ручки... Розпочну розмірковувати над епохальним романом, щоби років за сім-вісім... У мене тепер так багато неймовірних вражень!

– А до цього у вас вражень не було? – запитав Вова.

– Було. Одне. Ні, навіть два – Люся і кольки у шлунку. А от коли в мене буде сто доларів...

– Гроші – багно. Життя – теж, – сказав Костя.

Заручники замовкли.

– Котра година? – запитав Горила.

Зіна піднесла ближче до очей змотані мотузкою зап'ястки, глянула на годинник.

– Ох, час біжить... Уже одинадцята.

– Скоро наші підтягнуться... – Пузатий винувато зиркнув на Горилу. – Ваня... Я...

– Розберемося, – пообіцяв Горила.

– Ви Іван? – з чогось збадьорився літератор, витяг шию, щоби бачити Горилу. – Іван – це прекрасно. У моєму романі... з сільгосптематики... Там такий Іван... Ого! Усі доярки...

– Так, скоро наші підтягнуться, – сказав Горила, наче не почув Пустовоева. – Буде вам «по сто доларів», виродки!

Тільки мовив – на ремені засигналила рація. Горила зловчився, боком притис рацію до крісла – на приладі загорівся червоний живчик вогника.

– Готуйтеся, юродиві, – пообіцяв Горила.

У центральному офісі «Сігми» проблеми на об'єкті «Есфір» відзначили саме о 23.00. Раз на годину, хоч як це не подобалося певним «бійцям» під час охорони окремих об'єктів, вони мали передавати до контори сигнал – усе без пригод. Об одинадцятій сигнал з об'єкту «Есфір» не надійшов. Черговий вирішив не кипішувати, зателефонував Івану Корбуту, що відповідав за охорону об'єкту. У відповідь запульсував червоний вогник: тривога! Черговий заметушився, у той же час зв'язався з командиром, повідомив схвильовано:

– З об'єкта «Есфір» надійшов сигнал тривоги. Ваня Корбут не відповідає.

У двадцять хвилин на дванадцятку від центрального офісу «Сігми» від'їжджав бусик, напханий «сігмівцями», як новорічний кошик цукерками, – зо два десятки тіснилися, притискали до грудей «узі», що їх керівництво «Сігми» отримало з берегів Мертвого моря в рамках якоїсь суто гуманітарної програми; на ременях бряцали шумові гранати, капсули зі сльозогінним газом і ще якоюсь хімічною штуkenцією. Перешіптувалися: що там?

– Викуримо, – пообіцяв підлеглим вусань із бритим черепом, явно командир групи.

На місце надзвичайної події дісталися у 23:34. Нагледіли ті ж самі куці, що й механік, – огинали фабрику півколом. Вусань приклав до очей бінокль, хоч потреби в тому не було – усе як на долоні. Освітлене, запнуте зсередини приміщення, силуети людей у холі – сиділи на підлозі, сіпалися. Заручники чи злодії? З інших вікон першого поверху – картинка ще більш колоритна. Через цупкі порт'єри було видно силуети людей, котрих хтось смикав, гнав до вікон, – люди застигали біля вікон, хтось упав...

– Що творять, суки, – процідив вусатий командир. – Заручників до батарей, щоб я здох!

– Може, там немає заручників? – поряд із вусанем у куцах причаївся безвусий – не росте! – хлопчина з рясним ластовинням на кирпатому носі. – Може, то терористів до дідька?

– Я, бля... – аргументовано відрізав командир. Додав: – Ваня Корбут із Потаповим точно до батарей прикуті.

Відірвався від бінокля.

– Покидьки не знають, що ми уже тут... Інакше би світло не вмикали, козли. Хочуть, суки, щоби ми по заручниках...

– Ми ж – охоронна структура. У разі надзвичайної події ми не маємо права самостійно... без правоохоронців... – нагадав безвусий.

– А хто, бля, знає, що тут надзвичайна подія? – запитав командир. – Поки ніхто не стрельнув... Самі розберемося.

Вусань на мить задумався, жестом наказав кирпатову підповзти ближче.

– Передай по ланцюгу! Наказ – затаїтися і до моєї команди не видавати нашої присутності.

– Зрозумів!

– І ще скажи: Ваню Корбута вбили... Хай хлопці озвіріють...

На протилежному кінці ланцюга наказ вусаня останнім вислухав міцний чоловік років тридцяти зі шрамом від різаної рани на шії.

– Ваню?... – закліпав, різким рухом змахнув сльозу, загирчав, і та сльоза враз стала наче крапля окропу, що вилетіла з бурхливого кипіння. Учепився поглядом у будівлю: скільки вас, підари?! Певно, немало. Спеціально світло врубили? Демонструєте, що заручників у вас до хріна?! А ми тут уже всі й обісцялися!

Макар повернувся в хол хвилин за десять після того, як навколо фабрики важкою ненавистю задихали «сігмівці». Волік за шию голий жіночий манекен. Кинув посеред холу. Сказав похмуро:

– Один заручник... зайвий!

Літератор зойкнув.

– Що... Що значить «зайвий»? Ми не зайві! Ми – за контрактом! Костю! Благаю! Поговоріть із паном терористом! Це ж неподобство! Він не сміє!

– Життя – багно, – сказав Костя.

– Письменнику, заглухни! – крикнула Зіна. – Осточортів!

– А що це ти з ляльками тягешся? – запитав механіка Горила. – Барикади з них набудував?

– Йолоп ти, йолоп тупий! – беззлобно й утомлено відповів Макар. – Я їх попід вікнами порозставляв. Твої друзі причвалають над ранок, глянуть у вікна – заручників до дідька. Крізь портъери ж не видно, що ті заручники пластмасові. Розумно?

– Круто, – похмуро визнав Горила, глянув механіку у вічі. – Курити хочу! Останню сигарету навіть перед електричним стільцем дають.

Макар дістав із кишені цигарку, тицьнув Горилі в зуби.

– Кури! Ти ще непоганий вигляд маєш.

Утомлено всівся у крісло навпроти «сігмівця». Хай мордovorот покурить, і Макар врешті піде до свого кабінету. Копія реєстру має бути під диваном. На неї вся надія.

– Мені твою цигарку обсмоктувати чи вогню даси? – почув густий голос Горили.

– Як тебе звати, людино? – спитав холодно.

– Пане Макар! Дозвольте! – стрепенувся літератор. – У товариша військового прекрасне ім'я – Іван.

– А ви вже й познайомитися встигли?

– Блін, та дайте людині вогню! – психонула Зіна.

– Нащо курити? Життя і так багно! – спокійно сказав Костя.

Макар усміхнувся – дурні люди! – дістав із кишені точну копію «макарова», жбурнув Горилі.

– Кури, Ваню!

Горила дотягнувся до пістолета-запальнички, підхопив закутими в наручники руками, підніс до цигарки, раптом напружився, виплюнув цигарку – тьху!

– Це не запальничка, падла! Руки! – спрямував на Макара зброю.

Макар відчув – кров залишає тіло. Ще немає в тілі дірки від стріляної рани, ще надії бісяться в голові, малюють версії жажливої перемоги, а кров – геть! Задихнувся: як просто... Зиркнув на пояс: що ж це він? Переплутав? Кинув Вані Горилі справжню зброю замість точної її копії? Яка фігня? Ну чому він не викинув ту запальничку геть? Чому?

Горила відслідкував погляд механіка.

– І не думай... Уб'ю!

Уб'є? А Макар хіба є?! Визвірився, зірвався з крісла. Став посеред холу.

– Вбивай, мать твою! Мені насрати!

– Добре...

Літератор закричав, закрив очі долонями.

– Матір Божа! Кров! Кров... Відпустіть мене! Ви не смієте робити мене свідком... У мене надто витончена душа... Я...

Горила прицілився і спокійно натиснув на курок. Клац! Замість «ба-бах!» затвор клацнув у мертвій тиші. Горила здивовано зиркнув на зброю, знову натиснув курок. Клац!

Макар закричав. Гарячково вихопив із кишень пістолети – на охоронця.

– Не фарт? Не фарт? – як навіжений.

Горила, здається, геть не помічав Макарового біснування. Обернувся до пузатого.

– Потапов, мать твою! Де набої?

– У столі... – Пузатий Потапов зіщулився від жаху.

– Козел! – Горила плюнув у бік Потапова, кинув пістолет на підлогу, застиг при стіні.

Макар буцнув Горилу ногою.

– Перевіряємо?

Підняв над головою праву руку зі зброєю, натиснув на курок – ба-бах! Штукатурка зі стелі посипалася.

– А! А! – кричав. – Справжній! Справжній! І набої є! Твій?

Підняв ліву руку... Натиснув на курок... Зі ствола точної копії «макарова» вирвався тремтячий вогник.

– Газ закінчується, – зареготав. Кинув запальнику Горилі. – На! Кури, боєць! Вдруге не проколюся.

Підхопив з підлоги пістолет без набоїв. До столу. Знайшов набої. То діло! Ковбой! У кожній руці по пістолету!

– Макаре! – гукнув напружений Вова. – У мене в кишені є звичайна запальничка. Бери! Дарую. Бо ще один такий... вибрик, і Геракл усциться... Та й мені...

– Ти ж адреналіну хотів! То жери, чувак! На халяву! Безплатно.

Макар уже був хотів посунути до свого кабінету. Реєстр! Реєстр! Треба поспішати. До ранку має бути озброєний не тільки цими ідіотськими пістолетами. Реєстр! Він має знайти справжній реєстр!

Раптом зупинився, уважно обдивився заручників.

– Увага! Обшук! – сказав. – Зараз перевіriamo ваші кишень.

... Чому Макар не зробив цього раніше? «Досвіду нема!» – констатував роздратовано. Блокнот, ручка, носовичок і серцеві краплі – Пустовоєв. Десять копійок, відкривачка, реклама магазину «Броккард» – Костя-алкаш. Рація, складаний ніж, жувальна гумка, портмоне, мобільний – Горила! Мобільний, пласка пляшечка горілки – пузатий Потапов. Запальничка, блокнот, диктофон, смартфон, у рюкзаку професійна фотокамера...

– Хто ти, Вово?

– Журналіст...

– Сука!

– Сенсація... Не кожен же день...

– Що ти розумієш?!

– Ну... Тільки камеру не бий. Редакційна...

– Козел!

А що в тебе, Зіно? Проїзний квиток, бутерброд у фользі, голодний гаманець, прозора силіконова кулька – світиться зсередини.

– А це для чого?

– Іграшка. Певно, діти підкинули...

– Так ти погратися прийшла...

Механік крутить у руках світну кульку. Як його утомлюють ці безглузді люди! Викинути їх геть! Вони заважають! Відволікають від головного. Вони...

Макар підходить до дверей. Відчиняє їх одним різким напруженим рухом, щосили кидає світну кульку в тиху, німу ніч. Які ще ігри?

Ніяких ігор! Усе по-дорослому. Час уповільнюється до паралічу. Ось кулька мерехтливою зірочкою летить від дверей у темряву. Ось Макар тільки мить дивиться їй услід і вже хоче зачинити двері, як у темряві, в кущах спалахує короткий яскравий беззвучний вогонь і тої ж миті гасне. Макар тільки встигає здивуватися з дитячою цікавістю – що це? – як його відкидає у хол. Він падає на спину і чує тільки відчайдушний крик літератора:

– Матінко Божа! Пана терориста убили!

У-убили? У-у-у... суки! Механік тягнеться тремтячою рукою до плеча. Мокре. Плече мокре, ніби усцялося від страху, і пече... У-у-у... били? Двері зачинити. Зброя... Суки! Хто? Він спинається на ноги непевно, як новонароджене теля. Тьмяним поглядом – навкруги. У-убили? Дістає з-за пояса пістолет, стріляє у стелю. Раз! Ще раз! Пустовоєв – активним фоном:

– Матір Божа! Товариші! Урятуйте мене! Я вмю варити плов! Я нагодую вас, а потім напою! Костю! Ви ж професійний алкоголік! Ви ж повинні розуміти перспективи! Врятуйте! У мене роман... з сільгосптематикою! Я не маю права помирати!

Макар досягає дверей. Зачиняє. Хто?! Горила недобре всміхається.

– Ну, як? Сподобалося?

– Нормально... – шепоче, хоч перед очима пливе. Цілиться в заручників. – Що, суки, зраділи? Зарано веселитися. Я живий... Не рухатися!

– Спокійно, спокійно! Ми не рухаємося, – це Вова.

– Життя – багно! – бурмотить Костя. – Вимоги можна висувати?

– Випустіть мене! Мамо! Випустіть мене! – Пустовоєв раптом смикається, перевертається на живіт, як тюлень, нерівними ривками рухається до Зіни.

– Жінко! Свята Мадонна! Музо! Врятуйте мене!

Зіна тягнеться до літератора, обома зв'язаними руками щосили ляскає Пустовоєва по щці.

– Та ти коли-небудь замовкнеш?! – дивиться на Макара. – Ей! Командире! Руки звільни мені! Перев'яжу тебе, бо кров'ю зійдеш...

Макар недоречно кліпає очима, наче піт заливає чоло. Зимно. Чому так зимно? Літератор... котиться по холу...

– Перев'яжеш... – ляскає зубами механік. – Потім...

Спрямовує пістолет на Пустовоєва.

– Геракле... Твій вихід...

– Ні! Пане терорист! Вельмишановний! Ви не посмієте...

Геракл Генрихович заплющує очі, верещить на високій ноті, смикається, нашттовхується на голий жіночий манекен, що й досі валяється посеред холу. Збоку картинка стає веселою вкрай – наче сивий Геракл безнадійно силкується згвалтувати байдужу пластикову ляльку.

Макар штовхає Пустовоєва ногою.

– Підйом!

– Ні! Я не можу!

Макар присідає біля трепетного письменницького тіла, зриває скотч із його ніг.

– Ходімо, Геракле...

Під кущами вусатий командир захлинається від люті, розмахує кулаком перед носом міцного бійця зі шрамом.

– Корнеєв, бля... Ти що, бля... План похерив! Тепер ті покидьки знають, бля, що ми тут... Баран, бля! Тепер ментам маякнути маємо!

– Пішов ти, – похмуро відказує Корнеєв. – Вони Ваню вбили, а я за Ваню... Чого телімося? Штурмувати треба. Я першим піду!

– Куди, бля?! Ти взагалі знаєш, кого підстрелив? А що, як то заручник? Може, терористи його спеціально на поріг випустили?!

– А мені по цимбалах! Вони Ваню вбили, а я за Ваню... – Корнеєв обертається до будівлі, наливається ненавистю. – Жодний з тої хавіри живим не вийде. Слово – закон.

– Корнеєв, бля... Кароче, бля! Капець, бля! Ясно?

– Ясно!

– Все! На позицію, бля... Могли по-тихому, бля, розібратися! А тепер, бля... З твоєю стріляниною, бля! Капець! Чекати ранку, ментів і кодро з начальників. Надзвичайна подія. Теракт, бля... «Сігму» трахнули!

– Ще невідомо, хто кого трахнув, – люто відказує Корнеєв.

Вусань матюкається довго й вигадливо, збирає в долоню талий сніг з вусів.

– Ну шо... треба ментам дзвонити...

Встає з-за куща, вдивляється в об'єкт і... завмирає. На порозі щось відбувається. Покидьки вимкнули світло перед входом – тепер і не роздивитися, хто там вошкається. Ніби двоє...

Бінокль до очей – точно двоє! Один тримає пістолет біля скроні невисокого, худого... Видно тільки смішній метелик на білосніжній сорочині.

– Ви мене чуєте, суки? – від порогу.

– Завмерти! – наказує вусань. Зараз подивимося, покидьку, що ти далі робитимеш... Тільки би Корнеєв...

– Відповідайте, бо смерть цього заручника на вашій совісті буде... – кричить механік.

– Люди! – верещить Пустовоев. – Люди... Хелп! Хелп! СОС! Товариші! Рятуйте від звірів!

Вусань плює під ноги, роззирається: у вікнах навколишніх будинків вмикається світло. Цього тільки не вистачало... Ламає куц під ногою, кілька кроків до фабрики.

– У чому проблема, синку? – гукає доброзичливо, ніби нічого не сталося.

Макар примружує очі, сильніше обхоплює літератора і тільки завдяки тому сам ще не падає.

– Я – Макаров. Олександр Миколайович Макаров! Це – моя фабрика! – виголошує з останніх сил. – Двадцять шостого листопада минулого року її захопили рейдери. Я... Ми... атакували рейдерів! Прокурора сюди! Відділ із боротьби з організованою злочинністю! Пресу, мать вашу! Усіх! І тільки спробуйте ще стріляти! Один ваш постріл – один мертвий заручник!

Погрожує пістолетом у темряву, тягне Пустовоева до дверей.

– Зачекай, синку! – Вусань не вирізняється майстерністю вести переговори, але старається, як може. – Давай... поговоримо. Скільки вас там?

– Достатньо!

– Заручників багато?

– До дідька! – Макар не розуміє, про що його питає голос із темряви. Психує. – Усіх сюди! Ти зрозумів?! – Чіпляється за двері.

– Зачекай! – Вусань шкірою відчуває: щось не так. Бував він у таких забавах, та там усе зрозуміло було, а тут... Тут чогось не вистачало. Зметикував. – Ей! А термін? Термін твоїх вимог який?

– До восьмої ранку! – крикнув Макар. Поцілів у темряву, натиснув на курок. Куля над кущами – вжих! – у стовбур дерева.

– Не, ну не сука?! – образився вусань. Підізвав кирпатого. Наказав: – Передавай, бля, ментам повідомлення по формі – теракт, захоплення об’єкту, є заручники.

– Скільки? – запитав кирпатий. – Невідомо?

– Чому ж, бля, невідомо? – буркнув вусань. – Ти тих бідах біля батарей перерахував?

– Так точно. Десятка зо два. Було...

– Що значить «було»?

– Валяться...

– Не, ну не сука?! – засмутився вусань. – Передавай. Заручників – орієнтовно двадцяттеро. Ведемо спостереження, чекаємо розпоряджень. Терористи висунули умови. Дурні якісь... Грошей не вимагають. О восьмій ранку почнуть розстрілювати заручників.

Скривавлене плече, справжня зброя у слабких долонях... Красава! Макар безпорадно розпластався посеред холу. Очі – синє небо, очима – в небо. Сходив жалем. Тільки одного би йому зараз – щосили ляснути дверцятами авта, щоби люди... озирнулися і побачили його. Бо він є.

Заручники зацікавили. Навіть Пустовоєв притих. Тріпотів на підлозі поряд із безсилим механіком, силкувався щось сказати, та уста тільки розтулялися беззвучно – риба.

– Так ось який терорист нам дістався, – зітхнула Зіна. – Хлопця голим по світу пустили...

– Блін, які ж баби дурні! – цвіркнув пузатий Потапов. – Ти кого жалієш, тітко? Він тебе не пожалів, коли під стволом тримав.

– Ти краще набої не забувай у свій пестік вставляти, розумнику! Теж мені охорона, мать вашу! З такою охороною країну просрати – раз плюнути!

– Він ледве з глузду не з’їхав, коли дізнався... – глухо сказав Горила. – Усе рвався на свою фабрику, а потім щез. Я думав, здався... А він...

– Йому гроші потрібні... – зметикувала мудра Зіна. – Багато грошей, аби вирвати свою фабрику з чужих лап. А грошей у нього, думаю, дуля з маком.

– Панове! – Літератор Пустовоєв смикнувся, задер голову і став схожим на пам’ятник цирковому дельфіну, що йому на ніс м’ячик кидають. – Панове... Я прийняв доленосне рішення. Я... віддам свої сто доларів панові терористу!

– Життя – багно. Гроші щастю не товариш. Віддай і мої сто баксів, Геракле.

– Е, розтринділися вони! – засмутилася Зіна. – Хай спочатку заплатить!

– Про що ви мелете, придурки?! – уїдливо розсміявся Потапов. – Вам усім строк світить!

Пустовоєв не втримав пози, ляснув щелепою об підлогу.

– Що?! Що ви сказали? Строк? Який строк?

– Ви – співучасники! Ви за бабло погодилися...

– Матір Божа! Бог свідок – мене насильно зтягли! – верескнув Пустовоєв.

– А ти, тітко, головна співучасниця. – Пузатий недобре зиркнув на Зіну. – Приперлася ніби в туалет, а сама – під ствол!

– Під запальничку, ідіот! – Зіна обернулася до Потапова, роздивлялась уважно, ніби прагла запам’ятати так ясно, щоб уже як де перестріне, так не помилитися.

– Душа болить... – сказав Костя.

– Е, ти ще! – психонула Зіна. – Дати тобі п’ятдесят грамів, одразу заспіває твоя душа.

– Люди! Нащо сваритесь? Нам би живими звідси вибратися... – подав голос Вова.

– Це навряд... – сказав Горила.

– Чому?

– Ми охоронна структура. У нас обмеження. Ми просто так стріляти не маємо права. Хтось із наших проколовся... Тепер, певно, уже менти знають... Усі знають, кому треба. А менти... вони не розбиратимуть. Усіх покладуть.

На підлозі ворухнувся Макар. Спробував підвестися, завалився.

– Та розв’яжіть же мені руки хто-небудь! Він же кров’ю зійде! – так голосно і відчайдушно крикнула Зіна, що механік смикнувся, напружився, сів.

– Усе кльово... Зараз...

– Сашка! Олександр ти Миколайович! Дітьми клянуся – не втечу й інших не розв’яжу. Давай допоможу...

Горила насупився.

– Аптечка в столі, – сказав.

Макар сперся на Пустовоєва скривавленими руками – залишив на білій сорочці літератора червоні плями. Підвівся. Дошкандибав до Зіни.

– Ти ж... Я тобі вірю...

– Щоб я здохла! – запевнила Зіна.

В аптечці знайшлося усе для надання невідкладної допомоги. Зіна промила перекисом рану на плечі механіка, наклала пов’язку, забинтувала міцно.

– Тобі би поїсти...

– У холодильнику... – сказав Горила.

– А можна я теж з’їм чогось... нешкідливого для шлунка? – попросив Пустовоєв.

– А я пити хочу, – сказав Вова.

– А я випити... – висунув вимогу Костя.

За хвилину Зіна приперла з холодильника, що стояв у невеличкій кімнаті, переобладнаній на кухоньку, наїдків і напоїв на армію.

– Обжилися тут... – тихо-люто пробурмотів Макар.

Зіна націдила в пластикове горня горілки, змусила механіка випити.

– Давай, давай... Не зашкодить! А тепер їж!

Поки пан терорист ошелешено жував окраєць хліба, устигла тицьнути по бутерброду кожному. А Кості налила...

– Пий, заразо!

Макар дивився на заручників, душу огортала безмежна любов милосердна. Не сам... Не один!

– Пане Макаре. Перепрошую, – почув голос літератора. – Ви нас уб’єте?

– Безумовно, – на автоматі.

Устав. Реєстр. Нарешті треба знайти реєстр, інакше вся забава – коту під хвіст.

– Зіно! А ти їла?

– Я потім...

– Вона собі в пакет понаскладала, – видав Зіну пузатий.

– Дітям... Гостинчик, – пояснила Макарові Зіна. – Коли вони ще ту сьомгу скуштують...

Макар кивнув, посунув з холу.

– Ей! Командире! І не зв’яжеш мене? – гукнула йому Зіна.

– Я тобі вірю...

– Правильно. Зіна не підведе!

Макар вийшов із холу в довгий, як кишка, коридор, попрямував до свого кабінету. Чи вистачить сил диван відсунути?..

У холі репетував Пустовоєв.

– Матір Божа! Ви чули? Він нас повбиває! А я ще хотів віддати пану терористу свої сто доларів!

– Старий сучок! У тебе немає ста доларів! – набундючилася Зіна.

– Крута історія... – сказав Вова. – Як виживемо, відомим стану. Тільки би цього Макарова хворим не визнали. Тоді сенсації не буде.

– А що, коли він справді божевільний? – захвилювалася Зіна.

– Шкода, – буркнув пузатий Потапов. – Шизиків не судять.

– У нього просто болить душа, – сумно всміхнувся розслаблений Костя.

– Коли ж він заплатить? – зітхнула Зіна.

Горила глянув на жінку уважно.
– Зіно! Розв'яжи!
– Е! Ти чого?! Сиди собі, охоронець довбаний!
– Розв'яжи. Тобі зарахується...
– Ну! Розв'яжу! І що далі?
– Нейтралізуємо... хлопця.
– А сто баксів хто мені заплатить? Ти? Отож-бо! Сиди, Ваню! І краще мовчи, бо візьму кляп і засуну в пащу.
– Розв'яжи! – і собі гаряче попрохав пузатий. – Завалимо – усі його кишені твої! Усе, що знайдеш, – тільки твоє. А в нього більше, ніж сто баксів є. Точно кажу!
– Ти... що верзеш? – підозріливо насупилася Зіна. – Ей, Ваню! Що твій кореш плете? Правду?
– Маячно! – рипнув зубами Горила. – Ніхто по чужих кишенях не лазитиме.
– Ну от! Аж полегшало, – трохи розчаровано відповіла Зіна.
Глянула на годинник – перша година ночі. А вона думає, чого очі злипаються? І не поспати... Стережи оцих мужиків! Була би в путах, уже би задрімала... Хоч би скоріше роботодавець повернувся... Несерйозний якийсь! У нього тут заручники, а він здимів...

Макар увійшов до свого кабінету, закляк від принизливого гидування: наче хто ляпасів надавав, а потім же й у лице плюнув. Його особистий недоторканий простір зазнав ще більшої шкоди від чужих рук, ніж хол. Меблі попересунуті, папірці розкидані, диван... Диван теж стояв не там, де за його часів. Можна було й не зазирати під нього. Реєстру тут не було.

Макар скривився, наче лимон жчував, нахилився до підлоги, роззирнувся – а раптом? Під диваном гуляла пилюка – нічого! Коліна підігнулися. Опустився на брудну підлогу, ледь стримав ридання. Кінець?... Сперся на ноги, побрѣхав геть. Не до заручників у хол. Фабрикою... Зазірав у кожную кімнату, роздивлявся, наче прощався. На другий поверх. Цех. Машинки японські в кут зсунуті, поміж ними вода розлита... Скоти! А машинки до чого? Відчинив комору – тканини валялися просто на підлозі... Механік схлипнув, ухопив важкий рулон. На полицю. Ще один... Роззирнувся: посеред розгромленої комори біліли запаковані в прозорі поліетиленові пакети сарафани. Височіли немалим стосом.

– Готову продукцію теж... не відправили... – прошепотів безпорадно.

У душі не здійнялася буря ненависті. Учепився в черговий рулон тканини, поніс до полиці. Під ногами – брудний папір. Присів навпочіпки: а що, як реєстр? То була товарна накладна на сарафани. «Але десь же може валятися й реєстр!» – з останніх сил сіпнула механіка слабка надія.

– Може... – прошепотів. – Треба кожен сантиметр перевірити. Поки час є...

Вагомий аргумент

О другій годині ночі про нагле захоплення фабрики знав Ярослав Михайлович Новаковський. Усе просто. «Сігмівці» маякнули в Печерський райвідділ, ті – черговому Головного управління МВС у столиці, звідти інформація розлетілася – до ГУБОЗу міністерства, у прокуратуру Києва, СБУ... З ГУБОЗу стукнули начальнику охорони Новаковського, бо той свого часу передав прохання шефа: повідомляти про все, що стосується громадянина Макарова Олександра Миколайовича. За десять хвилин до другої ночі в квартирі Новаковського на Оболонській набережній пролунав дзвінок. Ярослав Михайлович не спав – надто дивною і лячною видалася та п'ятниця, і, хоч колишній вояка Новаковський на забобонність не хворів, крутився, крутився у ліжку, намагаючись розгадати таємничі знаки дня, зрозумів, що не засне, поплентався на закриту терасу і там курих одну за одною, наче чекав чогось...

П'ятниця розпочалася з того, що великий портрет Ануки у вітальні раптом покосився, і не було тому геть ніяких пояснень. Полотно в багатій рамі кріпилося до стіни надійно. Зверху два великі гачки трималися на міцних дюбелях, знизу картину підтримували ще дві витончені декоративні підпорки. Ярослав Михайлович підійшов до портрету ближче й очам не повірив – двох декоративних підпорок знизу як і не було ніколи. Тільки дві дірки в стіні. Портрет Ануки похитувався на двох гачках, покірно й трагічно, як би розхитувалося мертво тіло вішальника.

– Добре, що Нані не бачить... – тільки й порадувався. Викликав майстра і, поки той відновлював рівновагу портрету, усіх замордував – і служницю Галю, що прибирала тут щодня, і кухарку Люду, що вона з кухні Новаковських не вилазила – не те щоби апартаментами вешталася: хто?! Ніхто – ні сном, ні духом.

Удень Ярослав Михайлович заїхав додому пообідати й застав там Нані.

– Доню?.. Мала ж до понеділка в Процеві працювати? – запитав обережно.

Нані відвела погляд, насупила тонкі брівки.

– Тату... З Сашею щось трапиться...

Новаковський розгубився. Жодного разу після повернення Нані до батьківської оселі вони не говорили про доньчиного залицяльника. Нані не впускала татка у душу. Мовчала, і це лякало його ще більше. Він і досі не знав, що саме сталося між донькою і білявим покидьком. Після бурхливої істерики в батьківській автівці біля апартаментів білявого Нані більше тижня просиділа у своїй кімнаті, усе малювала, малювала, малювала... Майже не їла, не розмовляла, і Новаковський уже передзвонив лікарям у Німеччину, де свого часу лікували доньку, та раптом вона збрала усі свої малюнки та креслення і переїхала до Процева.

– Слава Богу, не убив козла... – тільки й порадувався Новаковський, бо геть не міг зрозуміти, що в дитини на душі. Як тепер ставиться вона до білявого? Ненавидить, зневажає, гидує ним чи... страждає безмірно і любить? Не знав! Не впускала у душу. І він не міг ляпнути щось на кшталт «забудь його, доню» чи «ти ще думаєш про цю тварюку?! Дарма!». Не нашкодити. Понад усе Ярослав Михайлович Новаковський боявся нашкодити рідній дитині.

– Ну... І як ти це зрозуміла? – пробурмотів.

– Мама наснилася...

– Мені мама щоночі сниться... – відповів обережно, зиркнув на стіну, де знову висів портрет Ануки, перевів погляд на єдину доньку. – Хочеш зустрітися з ним?

– Ні. З друзями-архітекторами здзвонилася... Зараз прийдуть до мене у бюро. Хочу порадитися, як дім перебудувати.

– То, може, мама тобі на те й наснилася... – закинув гачок тато. – Певно, хоче, щоби ти перебудувала...

Нані знизала плечима, побігла на зустріч із такими ж недосвідченими, як сама, гоноровими друзями-однокурсниками, що гордо йменували себе архітекторами. Новаковський ухопив слухавку, зателефонував начальнику власної охорони.

– Про Макарова щось чути?

– Нічого, – відповів охоронець. – Давно ніде не з'являвся. Щось трапилося?

– Краще, щоби не трапилося, – відповів Новаковський і поклав слухавку.

Коли пролунав нічний дзвінок, задалегідь знав: зараз почує про Макарова. Не здивувався: цей день мав закінчитися незвичайно. Анука, виходить, не тільки Нані попередила, а і його... Але коли вислухав коротке повідомлення про нічну забаву механіка, аж почервонів од прикросців.

– Що?! Ти з глузду з'їхав? – гаркнув на підлеглого.

– Я чого телефоную, Ярославе Михайловичу. – Начальник охорони пропустив повз вуха грубощі шефа. – Макаров цей... Ви ж розумієте – менти не чекатимуть. Завалять там усіх на фіг по-швидкому. Будівля ж не на околиці. Поряд із Генеральною прокуратурою. У неділю вибори. Нікому не хочеться, щоби на завтра вся преса, політики та інша голота кричали про повернення дев'яностих...

– Ну, то й нехай... – і заляк.

На порозі закритої тераси стояла Нані.

– Зачекай! – гиркнув охоронцю у слухавку. Прикрив її долонею. – Чого не спиш, доню?

– Врятуй його, тату... – сказала Нані.

О пів на третю ночі менти, «сігмівці» і нажахані чиновники різного рівня ошелешено зиркали на Ярослава Михайловича Новаковського, що він стояв напроти фабрики, чорний, як той диявол. І що тут робить? Запитати в лоба не сміли: надто велике цабе. Поряд із Новаковським тремтів Боря Рудь, байдуже позіхав Рома Шиллер. Ще дорогою до фабрики Новаковський висмикнув з ліжка Рудя, наказав зателефонувати і Сердюкові: хай приєднується, мати його так! Хай дивиться, що його колишній помічник витворює. Та Сердюк не приїхав. Шиллера прислав, сука!

– Ну? – Новаковський недобро зиркнув на Шиллера. – І що Сердюк велів мені передати?

Рома смикнувся, зиркнув на ментів-чиновників-«сігмівців».

– Відійдемо?

Відійшли до рогу.

– Володимир Гнатович певен: немає жодного ланцюжка, який пов'язує вас і його з оцим... об'єктом, – сказав Рома. – Ну, працював колись Макаров у Сердюка. Ну, брала його фабрика участь у тендері на держзамовлення... І що? Сердюк давно його здихався. Держзамовлення теж, слава Богу, в надійних руках. Володимир Гнатович уважає, що ні йому, ні вам не варто тут... світитися. Хай менти розбираються. Володимир Гнатович взагалі не розуміє, чому вас так стривожила ця прикра подія. Ну, завалять цього Макарова. Навіть краще, коли завалять. Що – хіба вперше помічника народного депутата завалюють? Стільки нечисті прослизає... Вагомий аргумент.

– Краще? Мабуть... – Новаковський примружився, глянув на захоплену будівлю. Чогось таким слимаком йому той білявий здавався, а він, бач... Як донька в ньому характер розгледіла?... Хай його завалять? «Урятуй» – сказала Нані.

– Їхали би ви додому, Ярославе Михайловичу, – почув Ромин голос.

– Ти мені тут поради не роздавай, – відказав хижо. – Сам їдь, а я хочу зрозуміти, як менти діятимуть.

– Ну... Бог у поміч. – Рома позіхнув, поплентався геть.

Новаковський гукнув Рудя.

– Дзвони йому! – наказав хижо.

– Я уже пробував, – забелькотів Боря. – Не відповідає. Номер міг змінити. Точно змінив. Нані...

– Що Нані?!

– Нані знає...

– Ти що верзеш?! Звідки?

– Він їй SMS-ки щодня надсилає... надсилає... Тобто... Я бачив... випадково.

– І чому ж, Борю, я цього й досі не знав? – Новаковський ледь утримався від бажання лягнути Рудя по окулярах.

За п'ять хвилин рівним, як мертва ріка, голосом Нані продиктувала татові новий номер механіка. Запитала:

– Де він?

– Тобі тут бути не треба, – вислизнув Новаковський. – Тут... усе за планом. Нормально... буде.

Макар утратив кров і відчуття часу. Хитався, блукав фабрикою, заглядав у кожен куток – реєстр... На стіни витріщався: ви реєстру не бачили? Без реєстру вся забава ніц не варта. Хіба що переконатися: ті нові хазяї – скоти. Усе шкереберть: тканина по підлозі, машинки у

воді... Навіщо витратити півтора лимона, захоплювати фабрику, щоби потім знищити її? Не розумів.

Сил бракувало. Падав-спинався. Пов'язка на плечі давно промочила. Сів на сходи, що вели на другий поверх, притулювся до стіни.

– Ну... Принаймні зайшов... І втримуюся поки...

Отут, на сходах, його і знайшла Зіна. Присіла поряд.

– Е! Командире! Пішли. Справу робити треба...

– Яку справу? – запитав тоскно.

– Добу протриматися.

– Що станеться за добу?

– Я сто баксів отримаю, – обережно нагадала Зіна. – Якщо твоя ласка...

– А-а... То ти по гроші прийшла...

– А ти по що? – образилася Зіна. – По сині очі? Ходімо вже, бо мужики кіпішують.

Кості в туалет конче треба, Геракл гикає від жаху... Надворі метушня якась...

– Добре, – погодився смиренно, та встати сил не стало.

Допінгу би... Хльоснув би хтось по мордяці, крикнув би: «Ах ти ж, падло!» Механік безпорадно глянув на Зіну, і тут задзвонив його мобільний. Зіп'явся – як не було відчаю. Хижо зиркнув на телефон.

– Боря?.. – здивувався. Налився гнівом: раз телефонує Рудь, значить, з фабрики його викинув Новаковський! Що? Не сподівався реакції? Лікті кусає?

– Директор фабрики «Есфір» Олександр Макаров, – нахабно.

– Макаров?.. – голос Рудя трепетав. – Ти... Це ти вчудив?

– Ти придурок, Рудь? Я на власну фабрику повернувся! – процідив. – Що треба? Тобі чого не спиться? Спи!

– Зачекай! Ярослав Михайлович питає: чого добиваєшся...

– Ти здурів, юродивий? Думаєш, я з тобою обговорюватиму свої вимоги? Я вже все сказав: прокурора, УБОЗ, пресу...

– Що ти пред'явиш? Пресі...

– Є дещо! Вагомий аргумент, – хижо прошепотів Макар, відрубав зв'язок. «Реєстр знайти!» – билосся.

– Пішли! – наказав.

– Що? Справи зрушуються? – обережно запитала Зіна.

Макар не відповів. Хитнувся раптом і завалився би... Зіна підхопила командира, потягла до холу.

– Міг би вже й доплатити, – бурчала. – За те, що оце тягаю тебе, ніби мені нема чого робити...

Марта знала про захоплення фабрики раніше за Новаковського: близько півночі Баклану зателефонував черговий по місту. Генерал спересердя луснув кулаком по стільниці новенького італійського столика так хвацько, що від ніжки відвалився різьблений завиток.

– Ну чому всі покидьки просинаються саме перед виборами? – засмутився.

Цьомнув у губи насторожену Марту:

– Не хвилюйся, лялечко! До ранку ще встигнемо... погратися...

Зібрався і геть. На розі Саксаганського й Горького генерала вже чекала службова автівка.

Марта сповзла з виснаженого надмірною вагою молодят та їхніми жорстокими інтимними пестощами ліжка – ні жива, ні мертва.

– Господи! – до ікон. – Що робити?!

Розревлася коровою – ох, Сашко! І ті її папери... Що, як при ньому? Ну за що, Боже правий? Мартине серце онде й донині ридма: убив коханий! Убив, і дихнути несила. А ще Баклан зверху як уляжеться... Одне діло раз на тиждень по-швидкому, а інше – щоночі ті півтора ста кілограмів слюнявити. Та коли вже Марті спокій буде?! День у день тільки й

думає, як свої папери повернути, – навіть намагалася обережно дізнатися, хто на ту клятву фабрику око поклав, – усе марно. По руках і ногах зв'язана!

Години зо три мучилася – що робити? Генералові телефонувала: як справи, бо вона... хвилюється за Баклана надто. І тільки коли почула, що до ранку «інцидент буде вичерпано за будь-яких умов, так що чекай, лялечко!», перехрестилася і набрала номер механіка.

– Марто?.. – Він відповів одразу, та не це вразило бідаху в саме серце. Ніколи раніше в коханого не було такого чистого, наче прозорого, сумного голосу.

– Сашко.. – прошепотіла безпорадно. – Нас можуть чути... Де мої.... Ти розумієш...

– При мені, – тихо розсміявся механік.

– Мені треба...

– Ти не виконала мого прохання, сонце!

– Дай мені двадцять хвилин. Я... спробую...

– Чудово. Ти пам'ятаєш? Ім'я замовника і... Нані. Ти говорила з Нані?

– Я... спробую.

– Чудово... – повторив утомлено.

– А як... я отримаю свої... папери?

– Хочеш, викину тобі у вікно?

– Господи, Сашко!

– Жартую, сонце... – ледь прошелестів. – Не хвилюйся... Є в мене тут надійна схованка. Нікому не скажу, та ти здогадаєшся. Ти би теж там сховала... Якщо зі мною щось... Отам і відшукаєш... Зрозуміла?

«Під холодильником?» – ледь не ляпнула Марта. Схаменулася.

– Безумовно... Я... зателефоную... За двадцять хвилин.

– Чудово, – безбарвним голосом утретє повторив механік і відрубав зв'язок.

Марту підкинуло: скоріше, скоріше! З ім'ям замовника – просто. Поки їхатиме на Оболонську набережну до Нані Новаковської, придумав, на кого звалити. Хіба мало покидьків навкруги? Та Марта з ходу зо два десятка прізвищ назвати може тільки з найближчого оточення Сердюка. І як вона раніше до цього не додумалася? А от чим панянку переконувати...

Такі мчало надто швидко – геть нема часу слова дібрати. Марта знічено зиркала у вікно – сніги, сніги, – перебирала думки – ніяк не могла зрозуміти, що повинна сказати суперниці. Дівчина, може, взагалі спить... Може, давно забула хлопця. А Марта як із конопель. «Однаково, – вирішила. – Головне, щоби підтвердила, що я з нею розмовляла. І хай зрозуміє... Це просто доля. Мужчина... Справжній мужчина... горить коханням лише після того, як під його ногами підґрунтя справжньої справи. І що тут поробиш? Я би сама не зрозуміла Сашка, якби він кинувся каятися перед Нані, а не рятувати свою... фабрику...»

Остання сентенція здалася Марті беззаперечною істиною. І з нею, Мартою, Сашко... заради справи. Як гірко! Варто попередити юну панянку. Ну навіщо їй таке горе?

Нані сиділа у вітальні з альбомом Курцвайля на колінах. «Жінка у жовтій сукні». Так і прикипіла, коли служниця Галя посеред ночі повідомила:

– Гостя до вас...

– Знаю... – сказала чогось.

Не відірвала погляду від репродукції. Знаєш, мамо... Оце майже два місяці – тільки про нього... Саша сказав: «Я любив би тебе навіть тоді, коли би ти була... інакшою. Мені однаково, яка ти... Розбещена чи цнотлива»... А їй? Хіба їй не однаково, який він? І хто був у нього до неї? Нані ж є з чим порівнювати. Вона навіть не шукала аналогій – самі впливли з підсвідомості. Твій відхід, мамо. Тоді теж... було так само страшно і боляче. І відчайдушні Нанині думки так само, як і тепер, керували її безпорадними вчинками. Бігти... Не знати, куди й навіщо, але бігти далеко-далеко, поки ноги не зіб'ються у кров, поки світ не укріє невагомим покривалом, не накаже заплющити очі, не пообіцяє, що у снах не буде так страшно і боляче. Саша ж помер? Для неї? Вона поховає його тихо й скорботно. Вибудує на

могилі дивакуватий пам'ятник. Такий же безглуздий і нековирний, як процівський дім... А може, Саша живий? Для неї? Може, досить трагічних помилок? Ось процівський дім... Після твоєї смерті, мамо, не було у Нані іншої мети, ніж утілили в життя твої мрії про дім. Хворобливі фантазії! І ця огидна любов до власних болів! Тільки вони не давали Нані усвідомити всі вади цього безглузлого будівництва. Прости, мамо... Прости. Нані обов'язково перебудує, щоби тобі з небес дивитися приязно стало. От і Саша... Що скажеш, мамо? Хіба варто Нані подумки креслити надгробок коханню, що першої ж миті після несподіваних викриттів виник у мізках і тепер добрішав усе новими і новими архітектурними деталями? Увесь цей час без Саші вона так уважно прислухалася до себе, роздивлялася світ: де радість? Та без Саші радість потьмяніла до сірого, мамо. Як далі жити? Чи – не жити?.. Що ж ти, мамо... Снишся доні, та не розмовляєш із нею...

– Доброї ночі... – Марта стояла у дверях вітальні.

Розгубилася, засоромилася вкрай, наче та дівчинка, що сиділа на дивані з розгорнутим альбомом на колінах, набагато старша і мудріша за Марту.

– Хіба вона добра?.. – сказала Нані.

Марта хотіла сказати: ти, дівчинко, краще забудь його, бо розбите серце – надто хибний орієнтир, заведе у такі хащі, що й не вибратися, а Сашу... Його треба забути, і не тому, що ти чуєш ці слова від жінки, яку він покинув заради тебе, ні! Тому що він – справжній мужчина, а такі люблять тільки свою справу, а вже опісля – жінок. Про це думати тяжко, жити з тим – неможливо.

Глянула у стурбовані очі Нані, сльози душать:

– Ти... не зрадь... не покинь його, дитино...

Нані брови звела, закусил губку.

– Де він?

– Він... захопив свою фабрику, – мовила тоскно.

Нані здивовано вигнула брову. В очах запитання німі. Ця дівчинка нічого не знала: ні про рейдерське захоплення фабрики, ні про відчайдушні спроби Сашка повернути її. І як Марті тепер оце все переповідати?

– Наприкінці листопада... минулого року... Сашину фабрику відібрали рейдери. Він... намагався боротися... Та хіба одному?.. А потім зник... А вчора ввечері... якимось чином пробрався на фабрику, захопив заручників...

Марта замовкла. Знітилася ще більше.

– Піду я... – винувало.

Вийшла з під'їзду, перехрестилася на небеса, тремтячою рукою дістала з сумки мобільний.

– Сашко, – повідомила глухо. – Кажуть, Ординський свого часу цікавився твоєю фабрикою.

– Хто такий Ординський? – почула слабкий голос механіка.

– Бізнесмен. У Лондоні живе, в Україну нечасто навідується, але його бізнесові інтереси тут. Кажуть, дочка його тепер живе в Україні. Може, це пов'язано. Але інформація неперевірена...

– Дякую, Марто...

– А Нані...

– Ти бачила Нані?

– Вона любить тебе, – ледь стримуючи гіркі сльози, видушила Марта.

– Марто... – голос механіка став ще слабкішим. – Я обов'язково поверну тобі всі борги. Чуєш? Обов'язково.

Марта схлипнула, усілася в таксі, що чекало її під під'їздом. Автівка понесла на риг Саксаганського й Горького, хоч Марті до крику не хотілося повертатись у розкішну, обставлену наново домівку подружжя Бакланів. Щось не те було в тій домівці. Уже і прозорі порт'єри понакупляла, і меблі замінила на білі, а світла і радості як не було, так і не з'явилося. Марта не знала: то нічир...

Служниця Галя зателефонувала Новаковському за мить після того, як автівка Нані від'їхала від дому.

– Ярославе Михайловичу, – перелякана. – Нані посеред ночі кудись рвонула. Сама за кермом.

Сама за кермом? Від дня смерті Ануки Нані торкнулася керма тільки раз: коли рвалася геть від свого Саші. А тепер, значить, до нього мчить...

Зиркнув у бік фабрики люто: Саша, мати твою! Покидьок затятий. Сам би йому руку потис – не слабак. Та... не сьогодні! Не вистачало ще, щоби Нані стала свідком короткого і гарантовано кривавого штурму. Цей білявий гад не для того фабрику захопив, щоби з ментами ручкатися. «Він помре», – проста думка вразила. Усю ту годину з гаком, поки Новаковський тирлувався біля фабрики, слухав версії «сігмівців» і ментів, їхні плани з захоплення будівлі, він геть не думав про те, що механік може померти. Йому просто до усцячки хотілося, щоб усе скоріше закінчилося.

– Ні... – прошепотів затято.

Підійшов до групки міліцейських офіцерів і «сігмівців», – обговорювали надзвичайну подію тихо, бурхливо. Тут він був своїм. Це якби хто Ярослава Михайловича закинув у сільгоспсектор питання розв'язувати, отам би міг схибити. А тут – ні. Армія і правоохоронні органи – його парафія.

Офіцери замовкли насторожено: не розуміли, чому впливовий пан тут товчється.

– Хлопці, що робитимемо? – запитав похмуро.

– Убозівці тут. «Альфа». Заступник міського прокурора обіцяв за півгодини під'їхати, – доповів один з офіцерів. – Спробуємо провести переговори. Якщо відпустить заручників...

– Якщо заручники вийдуть, ми тих падлюк порвемо! – запевнив «альфівець».

Новаковський насупився...

– Я... піду до нього.

– Ярославе Михайловичу! – Офіцери заметушилися. – Це небезпечно. Не треба! Однаково він не бажає розмовляти ні з ким, крім убозівців, прокурора і преси. Ми вже одного «альфівця» перевдягли – зіграє журналіста. Може, хай із вами піде? Зброю приховає... А там... завалить цього Макарова. Ви знаєте, який він з вигляду? Бо в нас тільки поганеньке його старе фото з паспортного столу. Та й невідомо: може, він там не сам.

Нарікання здалися провокаційними.

– Що ви тут розвели, мати вашу? Сам піду... Поговоримо... Спробую зрозуміти його вимоги. Чи ви хочете, щоби оця баланда ще кілька діб варилася? – вибухнув. Додав упевнено: – Нічого він зі мною не зробить!

Поряд уже стояв Боря Рудь, тремтячою рукою притискав до вуха мобільний.

– Макаров? До тебе Ярослав Михайлович іде. Сам. Без зброї, але з вагомими аргументами для переговорів. Відчиниш?

Двері рипнули. На Новаковського з прикрістю зиркнула дебела тітка років тридцяти п'яти, набундючилася:

– Ну?! І чого стовбичите? Заходьте вже, раз прийшли!

– Ти хто? – Новаковський ступив крок у хол, обернувся до тітки: швиденько зачиняла двері, ще й стільцями підпирала.

– Я? Зіна. Заручниця. А ти... ви?

– Заручниця?

– Е, пане-товаришу! Не треба мені тут питаннями очі виїдати! Ви до кого прийшли? До терориста нашого? То й ідіть собі до нього. Воно, бідне, охляло геть... Чи зможе говорити?

Новаковський ступив у хол... Мати твою... При стіні на підлозі сиділи зв'язані люди. Двоє чоловіків у камуфляжі, певно, охоронці, мали цілком пристойний вигляд. Ще трійко цивільних – більш розхристані й... колоритні. Молодий хлопчина з довгим світлим волоссям у бейсболці цікаво роздивлявся гостя, тип середніх років у спортивках неадекватно

всміхався, наче випив перед тим бутель самогону, а літній чоловік зі смішним метеликом на худій шиї тягнув до Новаковського зв'язані руки...

– Матір Божа! Ви прийшли... Ви прийшли!

Новаковський зупинив бідаху впевненим жестом: мовляв, спокійно, допомога близько. Роззирнувся і врешті побачив білявого гада. Він сидів у кріслі, стискав у руках зброю – по пістолету в кожній руці. Та лише на перший швидкий погляд здавався безжальним хижим звіром. Новаковський вдивився: не хлопець сидів у кріслі, радше воно прийняло знесилене тіло і тепер підтримувало його щосили. Руки – плітьми, на плечі скривавлена вогка пов'язка. Поранений? Тільки очі горять неблаганною жагою.

– Макаров... – Новаковський розгубився: інакше уявляв барліг терориста.

– Сашо! Що? Води? – Зіна уже стояла біля крісла, зазірала Макарові у вічі.

– Зін'... Відпочинь... – прошепотів механік.

Новаковський аж зубами скригнув з прикрощів.

– Ти... Де тут у тебе поговорити можна? Без свідків? – сказав демонстративно жорстко.

– Тут, – прошепотів Макар твердо.

Новаковський застиг на мить. Кивнув: добре. Сперечатися – ніякого сенсу. Цей білявий покидьок був готовий до того, що за мить помре. Не відступить – видно. Новаковський на своєму віку всякого бачив. І такі погляди... Останні, як правило.

– Одного не втямлю... – пробурчав знічено. – Якого біса ризикувати життям заради грошей Сердюка? Ти що – своє втратив?

– Своє!

– Ну... Припустімо. Чого хочеш?

– Фабрику! Рейдерів знайти. Повішати! Сам повішу...

– Ти думай про те, щоби тебе самого...

– За що? За те, що я прийшов на власну фабрику? Це те саме, що ви... додому повернулись. І запросили до себе... гостей.

– Ці люди – заручники!

– З них і волосина не впала. Геракле!

Літератор стрепенувся.

– Я... всім вельми задоволений! Пан терорист, перепрошую, пан Макар нагодував мене. І напоїв... Але я дуже... дуже хочу додому! Мене чекає роман...

– Літератор із сільгосптематикою трахається, – посміхнувся Костя.

– Замокніть! – гримнула Зіна. – Не заважайте переговорам, бо ніколи додому не потрапимо.

Новаковський глянув механіку в очі:

– Ти... хоч би про Нані подумав.

Макар здивувався безмежно.

– Нані? Хіба Нані потрібна шістка? Їй потрібен мужчина, а мужчину випробовує справа. Тож я тепер у своїх справах... по вуха.

– Та що ти тут верзеш, мати твою? – не втримався Новаковський. Білявий драгував його, як і раніше. – Яка «твоя справа»? Ще невідомо, де ти гроші взяв на ту свою справу, негіднику!

– Ваша правда – негідник! У злиднях – геть ніякої гідності, хоч як шукай! Суцільна смердюча біда. Не бажаю в біді жити! У тому винен? Хай! А гроші... Первинне накопичення капіталу – суцільна мутка! – огризнувся механік. – Неважливо звідки! Важливо – не просрати!

– Яке первинне накопичення? – Новаковський відчув: кров під кадик. – Усі первинні накопичення давно в дев'яностих залишилися!

– Для кого? Для вас? Для вашого покоління? А нам що робити? Дивитися на те, як ви все поділили, і зади вам облизувати?

– Життя – багно! – вигукнув Костя.

Літератор витягнув шию, озирнувся ошелешено.

– Матір Божа! Про що говорять ці люди? Про які капітали? Зіно! Мадонно! Заклинаю! Скажіть їм: хай схаменуться! Тут же... люди! Заручники! Нас же розстріляють і вб'ють! Хай думають, як нас визволити! Зіно! Не мовчіть! У вас же діти!

– Геракле, всохни, – утомлено сказала Зіна. – Їм до моїх дітей, як мені – до їхніх капіталів.

Новаковський напружився.

– Відпусти людей...

– Ні, – хитнув головою механік. Несподівана суперечка забрала останні сили. Учепився в пістолети, тримався за них. – УБОЗ сюди, прокурора, пресу... Правді – воля! Сукам... смерть!

– І що ти тій пресі скажеш? Я знаю дещо... про такі примусові поглинання. Ти замовників роками шукатимеш, а твоя фабрика тим часом...

– У мене реєстр є! Справжній! А протокол зборів підроблений. Там є підписи акціонерів, яких тоді не було. Надя... Закрійниця, інші...

Новаковський зиркнув на механіка уважно.

– Гівняні рейдери, – сказав. – Погано попрацювали. Якщо так, то... Спробую тобі допомогти. Відпусти людей, підемо до суду...

– Маячня. Мене завалять, тільки-но заручники залишать будівлю. Чи закриють... у коробку для посилок. На роки.

Новаковський підійшов до вікна.

– Світає... – сказав. – Думаєш, хтось допустить, щоби посеред столиці, поряд із Генеральною прокуратурою... Та ще й напередодні виборів...

– Тільки цього й сподіваюся! – відповів Макар. – Посеред столиці, поряд із Генеральною прокуратурою, та ще й напередодні виборів менти побояться штурмувати. Ще в заручника влучать... Неподобство! А преса... Хай тільки сонце зійде. Сам запрошу. У мене тут мобільних – сім штук! А Інтернет... Шкода, кляті рейдери всі компи попсували. Певно, справжній реєстр шукали, а він...

– У нас є своя преса! – бовкнув Пустовоєв.

Горила зиркнув на нього насторожено.

– Письменник знову марить, – сказав Новаковському.

Пустовоєв образився, обернувся до хлопчини.

– Вово! Скажи їм... Нас же тут тільки двоє... з інтелігенції...

Молодий хлоп у бейсболці знизав плечима.

– Без камери я...

– Я і без Вови всю пресу на ноги підніму! – сказав Макар.

– Спокійно. Не роби зайвих рухів! – занервував Новаковський. – Так домовимося. Я суть справи зрозумів. Подумаю, що можна зробити. Дай годину. За годину зателефоную. Зі своїми пропозиціями на твої вимоги.

Макар кивнув.

– Зіно. Проводи гостя. Та обережніше там! Світає. Ментам нас тепер добре видно.

– Товаришу Макаре! Дозвольте і мені піти з оцим паном... Я розкажу всьому світові, як вас жорстоко і несправедливо обікрали, – закричав літератор. – Я битиму в усі дзвони і стукатиму в усі двері...

Новаковський подумав, що цей неврастенік міг би немало розповісти – як не світові, то принаймні йому.

– Олександрє! І справді. Відпусти дідуся...

– Який я вам дідусь?! – отетерів літератор. – Як ви тільки смієте?! Ви... Невіглас! Ви ніколи не читали журнал «Жовтень», так будьте ж ви за це прокляті!

Новаковський вирячив очі.

– Ти цих божевільних десь спеціально добирав, щоби в полон узяти?

– А ви думали, ми просто так? З вулиці? – захлинався літератор.

Горила напружився.

– Геракле! Та помовч хоч хвилину!
– Товаришу військовий! Хто ви такий, щоби мені вказувати? – Геракл косив словом усіх без розбору.

Зіна підійшла до Пустовоєва, нахилилася та я-ак лясне літератора по щоці.

– Ну що? Попустило? – сказала. – Мовчи, зараза, бо ноги повисмикую...

– Ноги повисмикую... Та як ти смієш?! Доярка! Так має право казати тільки моя Люсі!

Новаковський сунув до дверей, ловив себе на думці, що йому буде шкода, якщо ці дивакуваті люди... загинуть. Вийшов у холодний січневий світанок: посеред камуфляжного одягу чоловіків навколо фабрики, сірого ранкового снігу око різала біла, наче квітка крокусу, пляма. Новаковський напружився. А от і доня...

Його тої ж миті оточили міліцейські офіцери, цивільні, «сігмівці».

– Що? Який він? Який з вигляду, щоби не помилитися?

Який з вигляду? Новаковський аж заляк від несподіваної думки.

– Дайте хвилину... Зараз повернуся, все розповім.

Ішов до Нані, карколомне відкриття прибивало до землі, та не зрушило твердині принципів: є тільки одна людина, заради якої Ярослав Михайлович Новаковський ладен Богові глотку перегризти. Нані...

– Урятуй його, – уперто повторила доня.

– Уже рятую, – утомлено сказав Новаковський. – Іди до машини, Нані. Нема чого тобі тут робити. Боря!

Новаковський стояв посеред схвильованих міліцейських чинів і цивільних, проводжав поглядом Нані, яку Боря Рудь уже садовив до позашляховика.

– Терорист такий... Молодий, довге світле волосся. У бейсболці. Не помиліться. Там заручників до біса...

– А той, що його поранили? – втрутився вусань із «Сігми».

– Заручник... – хижо вишкірився Новаковський.

Вова й гадки не мав, що став мішенню. Крутився джигою на підлозі.

– Макаре! Будь людиною. Розв'яжи руки й дай камеру, – благав. – Фотографуватиму. Чи просто дай мій смартфон. З нього – відразу в Інтернет. Точно! Смартфоном краще. Круто. А ноги хай будуть зв'язані. Зараз забава почнеться. Хіба можна таке пропустити?!

– Життя – багно! І нам уже ніхто не допоможе! – вигукнув Костя. – Бо ми – скоти...

– Котра година? – спитав Макар. Сидів у кріслі посеред холу – блідий, як та примара.

– Пів на шосту, – зітхнула Зіна. – За півгодини тобі має зателефонувати той пан, і всі твої біди скінчаться. Підеш собі до лікарні...

– У мене нема реєстру, – прошепотів. – А без реєстру... мені уже ніхто не допоможе. Костя має рацію: життя – багно. Якщо тебе дрючать так нахабно, навіщо бовтатися в тому багні? Правильно я кажу, Костю?

– Безумовно! – потвердив Костя.

Макар здригнувся від того слова. Глянув на руку з пістолетом. На другу. Відклав один пістолет, другий підніс до скроні.

Зіна заплющила очі, зашепотіла затято:

– Заплати, Сашо! Заплати спочатку!

– Ей, терористе! Стріляй у мене! – загорлав Костя.

– Матір Божа, Костя! Яка ви непорядна людина! – утрутився літератор. – Ви ж обіцяли закрити мене своїм тілом!

– Що за реєстр?! – намагаючись перекричати заручників, гукнув Горила.

– Реєстр?! Це моє спасіння... – Макар тримав руку з пістолетом біля скроні, дивився на Горилу. – Головний документ. Правда. Без нього...

– Там, під столом... У пакеті... Якісь папірці лежать. Зібрав, бо по всьому першому поверху валялися... – Горила говорив напружено, ніби над силу. – Може, й реєстр твій там...

Макар спробував підвестися. Зіна підбігла.

– Кинь той пестік! Давай уже... Поможу.

Відштовхнув.

– Сам! Сам, Зіно!

Підвівся. Витяг з-під столу пістрявий целофановий пакет, вивалив з нього геть усе на підлогу.

– Реєстр... – притис до грудей тоненьку теку з документом, по-дитячому бурхливо схлипнув. – Ваню... Дякую. Ти – людина...

– Давай уже! Роби щось із тими папірцями, щоби люди... додому пішли.

– Тепер ви нас відпустите? – захвилювався Пустовоев.

– Якщо він нас відпустить, його тут порішать, – сказав Костя. – Треба якось усім колгоспом...

– Е! Заручники! Що за сторонні розмови? Страх загубили? – Настрій механіка явно кращав. – Ніхто нікого не завалить. За півгодини мені зателефонує дядько-чарівник, і тоді... гуляйте собі!

– Нас не забудуть! – Вова уже цілився смартфоном у заручників.

– А відсвяткуймо, поки час є, – запропонував Костя.

– Нема чим, – сказала Зіна. – Ти все видудлив, алкаш клятий!

До шостої ранку – хвилин десять, а Новаковський і гадки не мав, як витягти білявого гада з болота. Менти заметушилися: зверху надійшла безапеляційна вимога – до сьомої ранку інцидент має бути вичерпаний і ліквідований будь-якими засобами.

– Штурм! – наполягали «альфівці».

Міліцейські чини би не проти, щоби уже до сьомої не тільки халепу ліквідувати, але й устигнути підлогу від крові вимити, та посеред них якогось біса товкся Новаковський, виявляв індивідуальну ініціативу всупереч жаданням правоохоронців підірвати халупу на фіг і роз'їхатися по домівках. Ігнорувати цей факт правоохоронці не наважилися, тож вирішили діяти за компромісною схемою:

– о шостій Новаковський передає свої пропозиції терористу, дає йому час на роздуми – не більше, ніж півгодини;

– о пів на сьому в разі провалу переговорів Новаковського міліцейська група спеціального призначення «Альфа» штурмує об'єкт.

Новаковський міряв кроками тротуар неподалік фабрики – туди-сюди, гарячково вимислював найнереальніші пропозиції, які змусять Макарова припинити забаву, яка з кожною новою хвилиною все більше загрожувала перетворитися на криваву баню. Час стікав. Менти зиркали роздратовано. Ще зірвуться...

Плюнув під ноги: блін, що він коїть?! Раптом застиг. Рішення прийшло несподівано.

Зіна глянула на годинник, торкнулася Макарового плеча.

– Шоста...

Тої ж миті задзеленчав мобільний механіка.

– Директор фабрики «Есфір» Макаров Олександр Миколайович, – мовив у трубку уїдливо.

– Так, Миколайович... Слухай уважно, якщо хочеш живим звідти вийти, – почув голос Новаковського. – За півгодини почнеться штурм твоєї фабрики. Боюся, після цього не буде ні тебе, ні заручників. Та й від фабрики твоєї навряд що залишиться. Маєш лише півгодини для того, щоби пристати на мої пропозиції.

– Слухаю... – прошепотів Макар.

– Твоя правда... З судами, розбірками й пошуками винуватих – то маячня. Діло помре. Давай так... Я – гарант. Моє слово. Я беру на себе розв'язання проблеми.

– Яким чином?

– Призупинимо дію судового рішення про права нових власників. Це реально. Повернешся на фабрику, ну, а вже потім почнемо розбиратися. Рейдерів шукати... Згода?

– Я вам... вірю.
– Ну, втішив! Тоді так: зараз до дверей підійде Рудь.
– На фіга?
– Передаси йому реєстр. У тебе ж є справжній реєстр?
– Є! І реєстр. І підроблений протокол зборів.
– Віддаси Рудеві. Хай у мене будуть. Надійніше. Боря передасть тобі декілька...
технічних деталей, які обов'язково необхідно виконати.
– Хай підходить...
– Тоді – все. Не підведи мене, хлопче. Я власною шкірою ризикую, аби тебе...
Макар розсміявся азартно й нахабно.
– Я – до чого? Мабуть, у вас є вагомий аргумент клопотати... Нані привіт!
Відрубав зв'язок, весело зиркнув на заручників.
– Що, брати? І ти, сестро... От і світанок...
– Світанок нашої красної долі. І сонце нашої вільної волі! Вірші! Матір Божа! Я почав писати тут вірші! – натхненно вигукнув літератор.
– Тихо! – гаркнув Горила. – Замовкніть усі, бо дзвінка не почую.
– Що за нерви, Ваню? – спитав Макар. – Не схоже на тебе.
– Мобільний мій дай, – сказав Горила. – Дочка має подзвонити. Ми щоранку о шостій зідзвонюємося, коли я на чергуванні. Не відповім – хвилюватиметься.
– Спокійно, Ваню. Зараз принесу, – підхопилася Зіна. Побігла до купи мотлоху з кишень заручників – валявся посеред холу на підлозі.
Макар вишкірився недобре, різко підняв руку догори, натис на курок – трах!
Зіна застигла, обернулася до Макара знічено.
– Ти чого? – кинула із прикрістю.
– На місце! – хижо прошепотів Макар.
– На яке місце, козел ти довбаний?! Я з тобою отут півночі вошкалася, щоби ти мені тепер місце вказував?
– На місце! Без мого дозволу...
– Тьху на тебе! – Зіна плюнула Макарові під ноги, демонстративно всілася поряд із Горилою на підлогу. – Телефон людині дай! – крикнула. – Сволота! Дітей не маєш, так хоч про батьків своїх подумай!
Вова зняв бейсболку, утер нею лице:
– Яка задуха! Це від вашої гризні...
– Журналісте! Ти без бейсболки на Макара схожий, – сказав Костя. – Такий же білявий і геть зелений – життя не нюхав.
– Спокійно! Завтра я прокинуся відомим, – азартно всміхнувся Вова.
На підлозі поряд із Макаром задзвонив мобільний.
– Твій? – запитав Горилу.
– Мій...
– Зараз дам. Без жіночої самодіяльності! – Кинув мобільний Горилі, обернувся до Зіни.
– Чого надулася, Зіно? Ти тут заручниця, а не командир! Не забула?
– Пішов ти...
– Закрий же ти свій рот, проклята! – продекламував літератор. – Щоб Ванькова доня почула тата!
Горила тільки головою захитав: ну, юродиві...
– Алло, Вірочко? Доброго ранку, доню, – так ніжно й зворушливо сказав у трубку, що Макар вразився: скільки любові... Повний... патронташ. Ніколи не вичерпається. До кінця життя Ваня заряджений любов'ю до дитини.
Механіку раптом до всячки сильно захотілося розпитати Горилу про життя: сім'ю, бойовий шлях, що чітко проглядався в кожному жесті, кожному слові охоронця. Дружина, певно, не дуже задоволена його нинішньою службою.
– Ваня.... Тебе що в «Сігму» привело?

Відповідь не розчув – у вхідні двері хтось нервово застукав.

А! Рудь. Певно, трусишся від жаху, журавель. Макар підвівся з крісла – голова обертом. Приклав долоню до лоба – горить. Нічого... Скоро... це все скінчиться... вікторією, як сказав би Геракл... На столі – тека з реєстром, у рюкзаку документи, що їх колись Ваня Горила передав як привіт від рейдерів. Пістолет у руці, документи до душі, посунув до дверей.

– Не бійтеся, люди... Усе гаразд... Це... посланець... від дядька-чарівника... – хитнувся.

– Давай-давай... Сам! – ображено вигукнула Зіна.

Макар ледь із дверима впорався. Впустив усередину тремтячого Рудя. Тицьнув йому документи.

– Йди...

– Зачекай! – Боря вражено зиркав на скривавленого, знесиленого механіка: окуляри на носі підстрибували. – Ярослав Михайлович наказав передати тобі...

Витягнув шию – страх керував кожним рухом. Вдивився в лиця заручників, що сиділи при стіні.

– А де... Хлопець у бейсболці де? – прошепотів напружено.

– У чому справа, Рудю?

– Ярослав Михайлович наказав, щоби ти все чітко виконував. Я передам йому твої документи... Він зателефонує тобі – це знак, що можна виходити. Що безпечно... Ти... Ти першим повинен вийти. Інші... услід. Хлопець у бейсболці... останнім.

– На фіга?..

Рудь почервонів з роздратування.

– Хтось же повинен відповісти за цей... балаган... – прошепотів нервово. – Накажи, щоби він бейсболку натяг, – додав.

Макар завмер. Перед очима – терези. На одній шальці – все, геть усе, а зверху ще й медаль за відвагу. На другій – Вовка, що вже плюнув на камеру, клацає смартфоном, аж дрижить від збудження. Сенсації хотів... Ну, то Макар влаштує йому сенсацію. З допомогою пана Новаковського, якому... вірити можна? А хіба він збрехав Макарові? Його одного пообіцяв витягти, фабрику повернути. Іншого ж Сані Макарову не треба? Нема питань? Усе попереднє життя: зусилля і муки, надії та мрії, перспективи і радощі – гупнули і розлетілися, як непотрібний мотлох. На уламках – новий вагомий аргумент.

– Відчини... мені... – почув Рудя.

– Зачекай... А давай, ми тебе тут самого залишимо! А, Борю? – вчепився в журавля, дихав в очі.

– Макаров! Дідько! Що ти робиш? Не чіпай мене! Там Нані... Нані! Якщо дізнається, що ти отут... Ніхто тебе не рятуватиме.

– Нані? Ти мене дівчиною лякатимеш? Та як ти тільки смієш... як каже одна велика людина! Помилка, Рудю! Помилка! В особистому житті святих нема. Сам чорт знає, що в особистому житті поміж двох людей відбувається. І не тобі, козел, туди свого носа пхати. І – нікому! Табу, суко, зрозумів? Мужчина по життю не за жінок своїх відповідає. За справу! І я отут не для того, щоби з тобою про Нані теревенити! Справедливість! Усьок?! Справедливість...

– Нані хоче, щоби ти жив! Якби не вона... Усе тебе, падло, жінки прикривають. Альфонс! Відпусти, сволото!

Макар закричав відчайдушно. Вирвав з Бориних рук документи, жбурнув у хол. Тремтячими руками відчинив двері, штовхнув Рудя назовні.

– Пішов!

– Макаров, блін... Що ти робиш?! А документи... – Рудь задки-задки, перечепився, упав... Сидів на землі, дивився, як зачиняються рипучі двері.

Раптом схлипнув.

– Блін, Саню... Це ж усе по-справжньому, – прошепотів. – Ти труп...

Макар побачив у вікні промінчики сонця і раптом зрозумів: крапка. За будь-якого розкладу. Сидів у кріслі, дивився на стривожених заручників... Блін, треба якось людей визволити. Далі – сам... Один. Стільки запитань у голові... Чому? Раніше у його житті ніколи не було запитань – ясно. А тепер...

– Котра година?

– П'ятнадцять на сьому... – В Зініному голосі з'явився страх.

Макар посміхнувся приречено.

– Так! Кінець забаві. Зіно! Давай, золотко! Розв'язуй мужиків. Усі до мене. Гонорар – свята справа. І... гуляйте.

Зіна підхопилася, аж загуло. Зривала скотч, мотузки розв'язувала. Горила першим підвівся, підстрибнув – ноги заніміли, відібрав у механіка зброю, підняв із підлоги реєстр.

– А це? Уже й не потрібно?

– Потрібно. Чуєш, Ваню. Гроші візьмеш?

– Ні...

– Крута ти людина...

– Та й ти не кисіль...

– Вовчику! Ей, чувак! Зніми бейсболку, мати твою. Це наказ. Сто баксів даю! За твою бейсболку!

– Макар! Ну, в тебе і пика! – Вова поправив бейсболку на голові. Клацав камерою смартфона: хол, заручники, скривавлений Макар, менти навколо фабрики, реєстр, світланкове сонце. – За хвилину в Інтернеті буде.

Макар підтягнув до себе рюкзак, дістав гроші, роздавав-осміхався.

– Ну... Вибачайте, як що не так... Ідіть, люди. Скоро менти схаменуться... Давайте. Усі – по домівках.

Заручники тупцяли на місці.

– А ти що робитимеш? – Зіна звела брови, дивилася на Макара з материнською тугою.

Макар махнув рукою втомлено.

– А-а... Я знайшов, що шукав. У мене є козир... Реєстр... Я з ним...

– Який козир? – здивувався Ваня. – Зараз тебе завалять...

– Ні, ні, Ваню! Не завалять, – брехав Макар.

Горила насупився, наказав заручникам:

– Так, слухай мою команду. Виходьте по одному! З піднятими руками.

Пузатий Потапов знітився.

– А ти, Ваня?

– Тут побуду. Якщо він тут сам лишиться, його точно пристрелять... А мене знають... Спробую скорегувати події.

– Життя – багно! Я теж залишаюся, – похмуро розсміявся Костя.

Вова знизав плечима:

– Я теж. Можна? Зніму штурм. Круто. Сенсація...

– Матір Божа! Чому ж для вас усе так просто? А для справжнього інтелігента завжди існувала проблема вибору. Навіть у безальтернативних ситуаціях, – розгубився літератор.

– Попутного вітру, Геракле, – зітхнула Зіна.

– Доярка! Як ти тільки смієш... – пхикнув Пустовоев. – Я залишуся, щоби на власні очі побачити нашу спільну вікторію... з якогось небезпечного кута.

Макар ошелешено дивився на заручників. Зіна... Зіна – міць! Із Зіною хоч на Еверест. Літератор... Геракл нещасний! Дитя наївне й чисте. Костя... Костя – філософ, мати його. Внутрішня еміграція. Скільки таких... Вовчик, блін. До чого ж вони схожі! І не тільки білявим волоссям. Тільки драбину бачить. Вовчику конче треба по драбині дертися... Краще, ніж під драбиною скніти чи знизу ніжки їй підпилювати. Ваня... Ваня – людина. Отой другий – слабак, а Ваня... Треба буде у Вані якось розпитати: як жити?

– Люди... Схаменіться. Ідіть геть, – прошепотів. – Це моя гра. Я ж вас не всиновлював, щоби ви оце біля мене товклися.

Ваня простягнув руку, як той безхатченко, наказав заручникам:

– Давайте. Кладіть гроші назад. Щоб у ментів запитань не виникло. Чуєте? Не було ніяких грошей. Вам ніхто нічого не обіцяв. Заручники, й крапка.

Костя легко розстався зі здобиччю, Зіна віддала гроші з прикрістю, штовхнула Пустовоєва.

– Діставай свою сотню, Геракле, бо зараз знову почнеш скиглити про проблему вибору. Літератор дістав гроші, схлипнув.

– Матір Божа... Дякую, що путь указала... Я ж міг проспати цю ніч удома... Як проспав ціле життя...

Ваня склав гроші, простягнув механіку.

– Тримай. Думаю, згодяться... Твоя гра, хлопче, тільки починається...

Макар покрутив у руках гроші, поклав у Зініну долоню.

– Зіні гроші більш потрібні.

Зіна взяла гроші, обійняла механіка, притисла до себе. Схлипнула.

– Ох і сука ти, Сашко!

– Так, Зіно. Я ще та сука, – прошепотів Макар. Глянув на чоловіків. – Я Зіні жодних грошей не давав. Усі чули?

– Матір Божа! Пане терористе! Та хіба ми глухі... до страждань материнських... – вигукнув літератор.

Ваня Корбут підняв вгору руку – всі стихли.

– Як жити хочете, годі базікати. Слухайте уважно. Усі сідайте в кут. Зіно! Давай, люба, зв'яжуй усіх знову. Заручники. Ви – заручники, тож перестаньте всміхатися, як божевільні. Побільше жаху на обличчях! Потапов! Віддай свій бронезилет Зіні. А я свій – тобі віддам, терорист хріновий.

– У тебе був бронезилет? – Макар дивився, як Ваня швидко знімає камуфляжну форму, розстібає бронезилет.

– Був, був... Слухай уважно. Ми з тобою окремо від інших сядемо. Біля столу навпроти дверей. Так для інших безпечніше. – Ваня вдягав на Макара важкий бронезилет, пояснював: – Тебе не тронуть. Не переживай. Хтось із «Сігми» обов'язково увіде... Коли мене поряд побачать – не тронуть.

– Ваня! Сховай реєстр у себе, – сказав механік. – Для мене він – останній шанс.

Ваня кивнув, заховав теку з реєстром під камуфляж. Усадив слабого механіка на підлозі біля столу, посунув до дверей.

– План такий... Саша телефонує і каже, що здається. Я зараз обережно відчиняю двері, і ми... чекаємо гостей. Не сцять, люди! Прорвемося.

– Товаришу військовий! Ваня! Мені дуже страшно! – зізнався Геракл.

– Агонія, агонія... Скільки можна? Коли стрілятимуть? – захитався Костя.

Зіна вхопила його за руку.

– Замокни, алкаш! Померти поспішаєш?

– Краще у гівні жити?

– Костю, Костю! Отак і сидіть! – Вова навів на алкаша смартфон, клацнув. – Супер!

– Вовчик! – Макар раптом зрозумів, що готовий до всього. Навіть померти. – Якщо мене... завалять... Розкажеш?..

– Ми вже в Інтернеті, чувак, – усміхнувся Вова.

– Круто... Ну, тоді гра справді тільки починається.

Стиснув долоні в кулаки.

– Вов'! Подаруй бейсболку! На пам'ять...

Вова жбурнув бейсболку з кута через увесь хол до механіка.

– Лови!

Бейсболка не долетіла, впала посеред холу.

– Годі гратися. Приготуйтеся! – Ваня Корбут швидко йшов від прочинених дверей. Підняв бейсболку, кинув Макару, впав поряд.

- Зачекай! – Макар згадав про Марту. Вийняв із кишені пакет із компроматом, дав Вані.
– Це треба під холодильник у кухоньці сховати.
Ваня кивнув, побіг з пакетом на кухню.
– Не ворухіться! – наказував на ходу.
– А давайте зробимо групове фото! – відчайдушно хоробро запропонував із кута Гераркл. – Потім... Коли все скінчиться.
– Обов'язково, – прошепотів Макар і натягнув на голову бейсболку.
– О! Тепер наш терорист – викапаний Вовчик, – сказала Зіна.

Усе тільки починалося.

«Сігмівці» рвалися, як пси з ланцюгів, та їх відсунули менти: охолоньте! Треба було краще охороняти! Без вас управимося! «Альфівці» перевіряли набої, цивільні переполошилися: невже без штурму не обійдеться?.. Місто прокинулося. На вулицях з'явилися люди. Місце події оточили, щоби ніхто й на сто метрів не наблизився. Цікавим відповідали: антитерористичне навчання. Коли скінчиться? Усе тільки починалося.

Блідий розлючений Новаковський учепився в руку командира «Альфи», уперто дивився на захоплену будівлю.

- Тільки без фанатизму!
– Ярославе Михайловичу! Це падло на ваші переговори насрало, а ви... «без фанатизму»! Він мені за цю ніч... під цим кушем... по повній заплатить...
– Заручників збережи, мати твою... Хлопця пораненого до лікарні треба... – навіював Новаковський.

Підбіг переляканий Рудь – мобільний у руці тремтить.

– Вас...

– Алло! – крикнув Новаковський у трубку. – Макаров! Ти?

– Вхід вільний. Забирайте заручників, – почув голос білявого гада.

Не встиг і усвідомити почуте. Клац. Немає зв'язку.

– Що? Що? – Новаковського оточили офіцери.

Новаковський обернувся до захопленої будівлі: на слабкому вітрі рипіли прочинені двері парадного входу.

– Усе, – прошепотів. – Штурм відміняється. Ідіть, хлопці. Він віддає заручників...

Рівно о пів на сьому раптом усе стихло. Навіть відчинені двері фабрики хилиталися беззвучно. Тільки нахабні горобці не прислухалися до моменту, цвірінчали як навіжені. Люди навколо будівлі завмерли, як звірі перед нападом. Командир «Альфи» махнув рукою: вперед! Сіра маса стрімко, хижо, беззвучно полилася до фабрики. Новаковський застиг: усе, що міг... Усе!

«Альфівці» вже дісталися будівлі. Шарпонули двері, відскочили на крок, ніби ті двері зараз вибухнуть, завмерли... Напружилися – порвемо сук!

Уперед! Зірвані з завіс двері розбили вітринне скло холу. Посипалося... Світ умить наповнився багатоголосим метушливим гамором. «Альфівці» ввірвалися в хол – одна група до заручників у куті, друга – до Макара і Вані Корбута, третя коридором...

– Наших не видно, не ворухись... – устиг прошепотіти механіку Ваня.

Макар кивнув, слабка рука смикнулася, упала на підлогу – поруч валялася клята запальничка, точна копія «макарова».

– У нього зброя! – крикнув «альфівець» з кута від групи заручників.

– Ні! – Ваня випростав руку...

Повітря розірвала довга автоматна черга... І – тихо. «Альфівці» хижо застигли навпроти двох недвижних тіл – ті не сидять уже, зсунулися на підлогу. Лежать у червоній калюжі...

З кута істеричний крик. Глушить геть усе.

– Матір Божа! Вони вбили їх! Зіно! Костя! Вони убили Сашу і товариша військового!

«Альфівець» біля нерухомих тіл обертається... Худий сивий чоловік відчайдушно сіпає міцну тітку, кричить, ніяк не зупиниться:

– Зіно! Матір Божа! Зіно!

Жінка не чує. Закрила лице долонями – ридає гірко й скорботно. Блідий, як молоко, світловолосий хлопчина поряд із нею тремтячими руками ховає під курткою смартфон і клацає, клацає, клацає.... Чоловік у спортивках з пропитотою мордою раптом підхоплюється так швидко, що «альфівці» не встигають відреагувати.

– Стріляйте у мене, суки! Я вимагаю... Стріляйте!

Костю збивають з ніг. Знадвору в хол уже спішать відповідальні цивільні, «сігмівці».

– Що тут за стрілянина? – кричить на ходу вусань із «Сігми». – Він же віддавав заручників!

Зупиняється біля нерухомих тіл.

– Ваня... – шепоче приголомшено. Падає на коліна біля мертвого здоров'я, розриває одяг, не ховає сліз.

– Ваня... Жилет... На тобі мав бути бронезилет!

На широкій Ваниній грудині – тільки скривавлені, пробиті кулями шматки реєстру.

Вусань роздирає сорочку механіка. Завмирає...

– «Швидку»! – кричить, поглухнути можна. – Цей ще живий... Жилет! На ньому бронезилет...

Не все...

Макар прийшов до тями в лікарні. За п'ять днів після трьох складних операцій – під час однієї з них механіку видалили розбитий кулею правий ліктьовий суглоб, імплантували штучний – безшарнірний, силіконовий.

Повів очима – у вікно шкірився місяць, на стільці біля постелі дримала немолода жіночка у білому халаті, на тумбочці в склянці – вода. Макар спробував підняти голову – і місяць, і жіночка на стільці, і вода в склянці загойдалися, наче вся палата розмістилась у дешевій плацкарті. Опустив голову на подушку, спробував поворушити руками-ногами, хоч усе тіло повнилося невпинним терпким болем – він і висмикнув Макара з мандрів підсвідомістю. Він ще не знав, що права рука на півроку закута у спеціальний прилад-фіксатор, що ворушити нею він зможе ще не скоро, якщо взагалі зможе.

Він багато чого не знав... Що «сігмівці» поховали Ваню Корбута. Що Вовчика, Зіну, Костю і Пустовоєва дві доби вправно мордували менти, та потім чогось враз випустили і наказали усе забути. Що Новаковському коштувало немало грошей і нервів відмазати Макара від ментів, звалити усю провину за інцидент на «Есфірі» на провокаційні дії охоронця Івана Корбута, якого і зробили цапом-відбувайлом, царство йому небесне. Що Вовчик по тому отримав круту роботу, хоч його знімки в Інтернеті протримались усього лише кілька годин. Що Пустовоєв зліг. Що Марта по церквах свічки щодня ставить і дає гроші санітарці, щоби та переповідала геть усе про Сашка. Що Нані вийшла з палати п'ять хвилин тому, а її тато платить оцій немолодій медсестрі не за те, щоби вона спала...

Напружився. Знову спробував підвести голову. Не навкруги роззиратися – хоча б себе роздивитися. Зиркнув, здивувався: без бинтів тільки лице і ноги нижче колін. Права рука у сталевому манжеті. «І куди оце я так вляпався?» – перша думка тихим сплеском.

Пам'ять схлипнула від тужливих спогадів, взялася за роботу – Сашкові Макарову його власне життя переповідати. За останній непростий місяць. Перед очима – звуки, кольори, розпливчасті силуети... Дівчина з чорним волоссям і шрамом на литці.... Білий крокус. Чоловік із лицем горили на порозі його фабрики. Стіна. Він б'є головою в ту стіну – а не пробити. Стрибає на неї – не перестрибнути. Людей би... А он і люди. Стають один на одного – цирк! – а Макар по них шкарябається, та – по головах, щоб аж по голові верхнього потовктися, примірятися і таки перескочити через стіну. Велика сила – люди. Гуртом воно...

Пам'ять старається – уже не годую сумнівними метафорами. У людей є імена, лиця... У ніч проти суботи... він зайшов на свою фабрику. До ранку – втримався. Новаковський – сука! Правильно, що не віддав йому реєстр... Ваня Корбут поправляє на механікові бронезилет. Люди в сірому розбурхують простір мисливським азартом. Макар поправляє бейсболку, рука падає на підлогу, поруч із запальничкою, точною копією «макарова». Все!

Все! Яке складне слово. Двозначне до кипіння мізків. Все – розкинув руки, гребеш усе до себе, гребеш... Все – руки хрестом, бо тобі... кінець. Механіку що випало, якщо він отут на ліжку весь скалічений скніє? Ні те ні се? Ще один день нічора? Ох і запитань... Оклигати би скоріше. До Вані Корбута піти. Запитати: що сталося? Ваня – сила. Ваня знає...

Мізки відмовляються аналізувати події, голова знову наповнюється непевними кольорами, звуками. Макар заплющує очі, мучиться подумки: що сталося? Сон не ворожить. Сну нема. У нічній тиші тільки їдкий запах ліків і ритмічне, як стукіт коліс, хропіння лінивої медсестри. Макар силкується обмацати власне тіло – болить... Усюди болить. Зігнута права рука у металевій обгортці. Зламав?

Тьма-тьмуца питань раптом, умить, розвертається в протилежному напрямку, наче табун коней, наляканих сіроманцями. Зіна, Пустовоєв, Костя... Вовчик, Ваня... Справжні друзі. Де вони?

Друзі? Перед очима – Люба, Гоцик... Мать твою, оцих би побачити! Хай би Люба сміялася: «Ох, голото!», Гоцик би займав увесь диван, скидав механіка на підлогу... Друзі. Тільки тепер защемило: оці останні роки він страшенно скучив за друзями. Не конкретно за Любою й Гоциком, за самим фактом наявності у житті друзів. Хоча – і за Любою з Гоциком.

«Друзі – категорія шляхетна, – снувалася думка. – Негідникам судилося мати кого завгодно – колег, партнерів, знайомців, підлеглих. Коханих, бо любов сліпа. Тільки друзів – ні. А в мене... У мене колись були справжні друзі. Певно, я гідно жив... А потім... багато жив, перспективно. Фабрика... Нані... Інше – маячня. Фабрика й Нані. Справа й любов. Без друзів... Та варто було тільки згадати про гідність... Не змиритися, боротися... і вони знову з'явилися. Друзі. Зіна, зараза! Гераклище... Костя і Вовчик. Ваня... Які шляхетні люди. Одужаю, піду їх цілувати... Чому я раніше думав, що в злиднях немає гідності? Що бідні – вбогі апріорі? Що згода скніти – гандж? Що поваги заслуговує тільки той, хто не погоджується жити у злиднях, рветься геть?.. Зіна, Геракл, Костя, Вовчик... Якщо вони шляхетні, чому за копійку продалися? Чому не бунтують їхні душі проти тої біди, яка дихати не дає, крила обрізає, таланти губить і принижує, принижує?.. Може, я чогось не знаю? Чи не розумію? Може, їхня шляхетність у тому, що не здатні підлістю та обманом від злиднів відкараскатися? Не трахали би стару тітку заради грошей? Не підтирали би зад нардепу і не вимудровували складні схеми, аби за чужий рахунок отримати зиск? Певно, так. ...Що за парадокс? Шляхетних більше, а життя – багно. Може, тому що серед багатих мало шляхетних? Я би таким став... Став би. Стану... Оце одужаю...»

Одужає... Це ж скільки йому тут валятися? Хто його на шмаття рвав? За що? Ні рукою, ні ногою не ворухнути. Поки вилікується – фабрика помре! «Хіба є мені час вилежуватися? Справ страх скільки. Ні! Одна – фабрику запустити. А якщо суки знову на дорозі стануть, так у мене є реєстр... Новаковський допомогти запрягся! Марту би... Ні, без Марти! Сердюк... Хоч чорт лисий, тільки би фабрика працювала», – горячково перебирав можливості повернути до життя... без шляхетності, без друзів.

Думка обірвалася – всередині Макара гірко сміявся він сам, Саня Макаров. Отой, що друзів має. «Схаменися! Усе позаду, – казав хворому, скаліченому. – Єдиний шанс вислизнути з цієї пригоди і вижити – забути про фабрику. Тоді й про тебе забудуть, бо поважні пани з капіталами шуму не люблять, а ти їм і так улаштував концерт на замовлення. Тобі фабрики не бачити за будь-яких розкладів. Усе, чувак! Проїхали! Шукай у житті інших радощів...»

Механік шпарко вдихнув, заплющив очі.

– Яких ще інших? – прошепотів гірко.

А надія, стерво, ніяк не сконає! Мордує ту душу: не кінець, не кінець... Так розходилася, хоч вовком вий. Не втримався. Штовхнув ногою медсестру-хропуху:

– Ей... Сестро...

Підхопилася:

– Слава Богу! Вам краще...

– Що з моєю фабрикою? – прошепотів Макар.

– Тільки не хвилюйтеся. Вам не можна хвилюватися. Вас привезли з кульовими пораненнями, ви перенесли кілька складних операцій.

– Що з фабрикою? – захрипів. У роті стало солоно: кров.

«У мене стріляли?» – промайнуло. Механік сіпнувся і знепритомнів. Ненадовго.

Голову не зачепило. Голова працювала. На ранок наповнилася новими жахами. Черговий лікар ще вночі ґрунтовно поінформував про перспективи одужання. Поранення м'яких тканин – дрібниці. Кулі видалили, час і ліки загоять. Ліктьовий суглоб довелося видалити. Повернути рухливість правої руки – справа копітка, недешева і довготривала. Якщо вже абсолютно відверто – то справа всього життя, бо штучний протез треба час від часу міняти, а це знов операції, гроші... Але то – колись. Зараз пацієнту імплантували дорогий силіконовий штучний суглоб, тож скоро зможе...

– Коли? – Механік вів відлік на дні.

– За півроку, – розвів руками доктор.

Макар не запитав: «Що з моєю фабрикою?» Доля певно вела до опанування нових реалій.

– Все... – прошепотів механік, і значило те тільки одне – кінець. Фабрику втратив – ніякі реєстри не допоможуть, даху над головою нема, сил боротися нема: інвалід, права рука пліттю висітиме, а коли рухатися зможе – невідомо... Свого – нічого. Хіба хто милостиню кине! І ця, певно, крута лікарня теж – чиясь милостиня. Новаковські? Знову Нані?..

У роті – кисло і гидко. Спробував дотягтися до склянки води на тумбочці, та в цю саму мить двері відчинилися і в палату влетіла схвильована Нані.

Зітнулися поглядами, і за одну безкінечну мить Макар встиг здивуватися тільки одному незрозумілому факту – він не зрадів...

«Саша... Живий!» – кричали її очі. «Помер, Нані... Помер... Для тебе», – відповіли Макарові очі. «Ні, любове моя! Ні. Амнезія... Ми забудемо багато чого. Ми зможемо». – «Забути? Не проблема... Як далі жити? Між нами – прірва, дівчинко. Мене... викинуло на той берег, з якого тебе не роздивитися... Не раджу рватися сюди. Тобі тут... не сподобається...» – «Я люблю тебе! Не покину, де би ти не був!» – Нані закусила губку. Ступила крок до ліжка механіка. «Прощавай!» – Макар напружився і... заплющив очі.

Вона – вперта. Вперта і горда. Не вірила. Не йшла... Макар не розплющував очей, та по звуку Наниних кроків і рухів визначав: ось підійшла до вікна, відчинила, і простір заповнився морозним повітрям. Ось присіла на край ліжка. Певно, обурено дивиться в його закриті очі, нервується: ну скільки можна?!

Скільки можна? Вічність... У механіка є вічність, щоби лежати з заплющеними очима і слухати музику відчаю. Нані – зайва...

Час тік, і що довше Макар лежав із заплющеними очима, а Нані вперто сиділа на краю його ліжка, то більше все те скидалося на дурнуваті егоїстичні змагання. Суддею став Ярослав Михайлович Новаковський. Увійшов до палати, за мить оцінив ситуацію.

– Нані... Вийди, доню, на хвилину. У мене до... Олександра чоловіча розмова. Заважатимеш, – мовив спокійно.

Макар відкрив очі, побачив круглу лису башку турботливого Наниного татуса.

– Живий? – уїдливо запитав Новаковський.

– Що з моєю фабрикою? – вишкірився Макар.

– Ет, сученя! Ніяк не заспокоїшся, – здивувався Новаковський. – Тобі голову треба відбити, аби ти про ту фабрику забув? У тебе тепер інших проблем вистачає. Наробив біди – усім вистачило.

– І вам? – не утримався.

– А мені ти взагалі поперек горла, покидьку білявий! – процідив Новаковський. – Кароче... Про Нані я тут із тобою говорити не буду! З Нані ви... самі розберетеся. Розбіжіться – перехрещує і Богові подякую! Возз'єднаєтеся – спробую... полюбити тебе, щоби ти був ніколи не з'явився у нашому житті!

– Щедро...

– До справ!

– Хто?

– Що?

– Хто фабрику мою зажував? – спитав механік. – Ви ж знаєте! Ординський?

– Хто такий Ординський?

– Є така людина. Він?

– Якби ж я знав... – процідив недобро. – Мова не про те.

– Нам з вами, окрім фабрики, балакати нема про що, – нахабно сказав механік. – Чи вирішили слова дотриматися?

Новаковський матюкнувся. Виродок! Ох, і впертий же виродок... Таких, справжніх, з характером, тепер зі свічкою не знайдеш...

– Реєстр давай! – буркнув. – Усі папірці давай, що маєш. Де вони?

– У Вані...

– Якого ще Вані?

– Охоронець. Ми з ним поряд сиділи... Окремо від інших.

– Здоровий такий лось...

– Він, він! – Макар забув про безсилу руку. Надія співала гімн: «Голова працює, то справа буде. Гріх не використати Новаковського! Хай допомагає! Фабрика... Фабрика – все! Гроші, перспективи, дах над головою. Макар повернеться, візьме на роботу всіх... друзів. Зіну до швачок, Вовчика – піарщиком, Геракла – заступником директора, хай відчує власну значущість, Костю до Пилипенка в охорону, а Ваню... А Вані подарує частину акцій і зробить співвласником. Разом вони усіх сук порвуть! Ваня...»

– Убили... – сказав Новаковський.

Люди геть по-різному реагують на приголомшливі новини – тьмяніють, ридають, застигають скорботно й спустошено, та то лише зовнішні прояви. Приголомшливі новини – завжди переосмислення. Комусь для цього потрібен певний час, хтось усвідомлює нові реалії миттєво.

Голову не зачепило. Голова працювала. Механік відчув, як серце стихає, ніби утомилося стукати, очі наповнюються сльозами.

– Як «убили»? За що?..

– Дурна смерть... – Новаковський супився, дивився у вікно. – Поряд із тобою запальничка валялася... Як пістолет. Який дурень приніс?! Менти подумали – зброя. Відкрили вогонь. Той лось... не мав шансів. Тебе бронжилет урятував. А де він реєстр сховав? Де його тепер шукати?

Макар не чув. Ваня... «А я тебе жалів, падло!» – сказав Ваня, коли Макар наставив на нього ту дурну запальничку. Ваня тоді нічим не ризикував – у бронжилеті був! Він запросто міг убити Макара і всю компанію скоріше, ніж Макар устиг би зойкнути, не те що Зіні загрожувати. А Ваня... Убили?..

Новаковський хахикнув.

– Ну? Що?..

– Пане Новаковський... – прошепотів механік тоскно. – Хто за моє лікування платить? Ви?..

– Ну?..

– Забирайтеся... – попросив і заплющив очі.

...То була складна гра. Він не хотів жити, усім іншим – по цимбалах його бажання. Він не хотів нікого бачити, та перед очі все нові й нові лиця, звуки, кольори... Як спав? А поїсти? Процедури, уколи, тут пігулки, масаж...

Що ви робите, люди?! Це ж ви... Такі ж, як ви... щодня й повсюди калічите одне одного, щоби потім отут рвати серце, відтягувати собі подібних від рятівниці-смерті, як від близького небезпечного вогнища. Що у ваших мізках? Вам насрати на життя як вселенське диво? Вам важливо виконати свій конкретний професійний обов'язок у часовому відрізку з восьмої до п'ятої, аби потім із полегшенням похлюпати багнукою життя далі, калічити такі ж, як ваші, безсмертні людські душі байдужістю, грубим словом, зневагою і відчайдушною невмотивованою ненавистю? Й отримувати адекватну відповідь? Вам не цікавий контекст, завбільшки в неосяжний Усесвіт, де Господь Бог перед сном запалює свічки зірок, щоби вони несли світло не одній конкретній людині – всім?.. Ви зможете вказати місце, де у вашому тілі живе душа? Чи тільки заздрісний шлунок?

І тоді Макар придумав хитрість. Мовчав, як та зараза. Смиренно їв, ковтав пігулки, підставляв під уколи дупу. І тільки вперто заплющував очі, коли до палати входили Нані чи Новаковський. Ні, тільки не ви... Скоріше би на ноги. Бігти... У тумбочці – випрасуваний одяг. Той самий, у якому він гордо сунув на свій теракт.

Рухатися самостійно зміг тільки за три місяці. Теплою квітневого ранку тихцем від лікарів скинув лікарняну робу, ледь зміг натягти власний одяг. Пошкандибав геть. Вийшов на поріг лікарні, ледь не розплакався: повітря... Жити не хотілося. Помирати – теж. До біса гостро кортіло поспостерігати за собою: як воно живеться, коли не хочеться жити. Усміхнувся тоскно. Бігти? Маячня! Слабкий, права рука зафіксована. Ледь ноги переставляє. Сам-один... Були би друзі... Ваню згадав. Схлипнув. На ДВРЗ поїхати? Лазо... Здається, Зіна казала, що живе на Лазо. Просто побачити... Скригнув зубами й пішов. До фабрики.

Порожня будівля – наче вік без люду. Пилом припала, павутиння на сонці ніжністю мерехтить. Зачинені двері, на розбитих вікнах замість скла – фанера. І – ні душі. Макар посунав навколо будівлі, дійшов до задніх воріт, що вели в дворик. Ворота хилитались на одній завісі. Штовхонував. Увійшов. Нікого... Замість Пилипенка під горіхом – бродячі пси на сонці гріються. Макар сів на лавку, усміхнувся тоскно: ну, от він і на фабриці... Увійшов. Утриматися може – нікому не потрібний на нікому не потрібному об'єкті. Чомусь Марта перед очі. Дарма він Марту образив. У Марті хтивості не більше, ніж у самого механіка. Та він – брехав, а вона... Як там вона, бідолаха? Був би мобільний, Макар би зателефонував. Сказав би: «Прости, Марто...» І обов'язково би збрехав: «Я люблю тебе!» І хіба то брехня? Під оцим горіхом поряд із бродячими псами на тлі закинutoї фабрики гріх не признатися: Марта не просто коханка чи спонсорка. Марта – друг. Яке страшне, приголомшливе відкриття.

Опустив голову, погладив рудого пса, що лежав найближче до лавки.

– Панове... Ви не проти, якщо я отут заночую... на вашій території? – сказав тварині.

Реальність нагадала про себе вже за годину. Змерз, як цуцик, хоч день щедрився. На Новоросійську – вирішив. У хатині Фоми лишився який не який одяг, трохи грошей. Щось же таки ще є в механіка. Не все втратив. Не все?..

Грошей – катма. Навіть на маршрутку. Довгенько до лівобережної околиці столиці пішки добирався. На мості Патона притулився до огорожі, очі у воду.

– Любо... – попросив. – Хоч ти не зникай назавжди...

У річці – тільки сонячні відблиски.

– Прости... – прошепотів. Приречено посунав далі.

До ДВРЗ дошкандибав надвечір. Зупинився біля стовпа, що колись на ньому тріпотіло дивне оголошення. Отут його й побачила Зіна.

– Сашка! – вигукнула.

Макар озирнувся. Зіна вже бігла до нього, руки простягала, ридала ридма. Усе їй одразу, тій Зіні.

– Сашка... Ну, нарешті! А нас із Вовкою до тебе в лікарню не пускали. Хто це там у тебе суворий такий? Сашка! – підбігла, завмерла, сльози по щоках. – Геракл помер! Чуєш? Повісився! Хто би міг подумати? Таке верескливе... Як же тепер без нього... та сільгосптематика...

– Зіна... – прошепотів механік, і стільки жагучого болю було в тому простому слові, що Зіна знову схлипнула, заплакала.

Обійняла механіка.

– Ваня загинув. Знаєш?

– Знаю...

– Суки! Таку людину вбили!

– Я винен...

– Е, командире... Не мордуй себе. У кожного своя доля. Ніхто нікого не гвалтував. Дорослі люди. Забава – неповнолітнім вхід заборонено! Ти фабрику свою повернув?

– Ні...

– Ходімо до мене, – запросила Зіна. – Пом'янемо Геракла, Ваню. Я тут недалеко живу. На Лазо.

...На охайній кухоньці пили самогонку – Зіна сама з шовковиці вигнала, – тужили...

– Вовчик тепер крутий журналюга. Ну, сам так принаймні каже, – розповідала Зіна. – Костя квасить, зараза. Такий стрес переніс...

– Ми всі...

– Е ні, командире. Костя... Він за Гераклом ходив. Ми як додому повернулися, так Геракл і зліг. А жінка в нього – молода така швендя. Ну, і втекла. Костя прийшов Геракла провідати – двері відчинені, Геракл плаче... Костя в нього й лишився. Ходив за Гераклом, як за рідною дитиною. Не пив. От хрест, не пив, бо я щодня їм борщі носила і на власні очі бачила... А раз Костя за цигарками побіг... Повертається... А Геракл висить... Отаке діло...

– Багно... Життя – багно.

– У тому-то й річ! Висить, а на грудях записка теліпається: «Життя прекрасне». Ну, Костя й з копит... Не просихає...

Макар опустил голову, завмер. Зіна зітхнула, обійняла хлопця.

– Тобі є де жити?

– Ні...

– Залишайся в мене. Місця вистачить.

– Ні...

Двадцять сьомого квітня дві тисячі десятого року рівно опівдні перукарка Ліда, що їй від бабусі у спадок залишилася мала хавірка на Костянтинівській, сиділа у плетеному кріслі на веранді, пояснювала молодому білявому хлопцю, що стояв перед нею – худий, похмурий, правиця на перев'язу:

– Ти не дивися, що квартира мала. А на веранду вийдеш – космос. Сама би жила, та дуже гроші потрібні. Та й небагато прошу. За все – три тисячі гривень.

– Підходить, – прошепотів Макар.

Ліда примружила око, зиркнула на хлопця підозріливо.

– Так ти мені одного мого квартиранта колишнього нагадуєш. Макаров такий собі. Сашко був. Це не ти, бува?

– Ні... Макарових отут... ціла країна...

Ліда не стала сперечатися. Вона квартиранту не батюшка, щоб він сповідався. Гроші ухопила – за місяць навідається.

Макар усівся на дерев'яну підлогу веранди. Незграбно дістав з кишені «Прилуки»...

– Усе спочатку? – вимовив тихо.

Епілог

Марта загубила сліди механіка в квітні, коли він утік із лікарні. Обережно поцікавилась у Баклана – мовляв, колишній помічник Сердюка ніде не засвітився? Та Баклан тільки відмахнувся: не до того. Зміна влади похитнула залізобетонні позиції генерала, він почав подумувати про береги Мертвого моря і навіть узявся шукати в собі єврейське коріння по маминій лінії.

– До Ізраїлю поїдемо, лялечко, – оголосив на початку літа. – Тут спекотно.

Припекло, певно, миттєво, бо вже за день валізи подіставав.

– Не поїду, – сказала Марта і, як не вмовляв Баклан, тільки головою хитала: ні, ні...

– Ну й дурна, що лишилася! – поставив діагноз Рома Шиллер, коли в офісі Сердюка Марта розповіла про терміновий від'їзд законного чоловіка. – Тут нині такі мутки починаються – рятує! І Сердюк уже... далеко не константа. Нові хвилі... Я онде Макарова нашого на Андріївському відшукав. От для нього цікаві часи починаються, а тобі, Марто...

– Ти бачив Сашка? – обережно запитала Марта.

Рома кивнув.

– Кумекає, каліка! Усе красиво... з точки зору іміджу. Не підкопаєшся. – Задумався. – Час базу міняти, Марто. Якщо ми з тобою вже отут застрягли. Я працюю в цьому напрямку. І тобі раджу.

Замість звичного «безумовно» Марта всміхнулася сумно, захитала головою:

– Яке ж кляте життя! Яке ж кляте...

– У монастир зібралася? – спитав Рома.

– У монастир? – Марта зачудовано глянула на Шиллера. – Ти дуже розумний, Ромо. Дуже... Колись же треба і каятися. Правда?

– Бог з тобою, Марто! – відхрестився Шиллер.

У середині спекотного літа дві тисячі десятого про появу Макара на Андріївському знав Новаковський. Виматюкав білявого подумки: світлини кривавої події, розміщені в Інтернеті, і досі змушували Ярослава Михайловича виправдуватися, бо одна з них зафіксувала біля фабрики і його постать... Налетіла преса: усім чогось здалося, що саме Новаковський міг бути отим рейдером, який відтяпав Макарову фабрику. А Новаковському – начхати на ту фабрику. Нані би... розрадити. Як білявий вижив після своєї забавки, пожвавішала, завелася, очі горіли, як у тій лихоманці. І коли мовчав у лікарні, як та колода, не здавалася. Усе дивилася на нього, стукала в його серце. А коли білявий з лікарні втік, геть змарніла. Та спокійною стала. Надто спокійною. Аж дивитися на неї страшно.

– Він на Андріївському, – сам вирішив повідомити доньку.

Кивнула...

– Так. Від Андріївського до космосу – рукою докинути, – відповіла незрозуміле.

З першого ж дня після переїзду на Костянтинівську Макар уважно прислухався до себе. Жити не хотілося, помирати – теж. Усе так же сильно хотілося зрозуміти: як то – жити, коли жити не хочеться. Він сподівався – повернення до їхнього з Любою й Гоциком космосу наситить душу новими відчуттями, та жити однаково не хотілося. І помирати.

Не виходив із прихистку кілька тижнів – тільки по цигарки та їжу. Кури́в, дивився у потріскану стелю, міркував уголос:

– Як жити?

Не знав. І з усього скопища колишніх мрій, чітких планів і нахабних зазіхань віднайшов лише одну слушну думку. Бруківку на Андріївському мав полагодити. Любі ж заприсягнувся...

На початку літа – худий, як та примара, із прив'язаною до тулуба правицею – почвалав на узвіз. Сидів на камені біля пам'ятника Булгакову, дивився на художників, що вони і тут розфарбовували реальність примарними фантазіями, відчував себе логічною частиною цього

окремого світу, де самореалізація не вимагала чужої крові і не гнала геть отих, що вони приходили пізніше... Усюди би так...

Відтоді щодня навідувався.

– А ти ще не малюєш, Макаров? – почув раз над вухом насмішливий голос.

Підвів очі – на нього уїдливо дивився Сердюків іміджмейкер Рома Шиллер.

– Що треба? – спитав недобро.

Рома всміхнувся:

– Круто! Наш епатажний хлопчик-скандал! Наш мануфактурщик... Зірка Інтернету... На узвозі! А ти тямиш! Творча богема, вільна воля... Ефективний відхід. Поважаю. Стовідсотковий іміджевий хід. Після такого не соромно повертатися... Навпаки!

Рома роззирнувся, приклав палець до вуст.

– Макаров! Тс-с... Хочеш грошей? Багато...

– За що? – байдуже запитав Макар.

– За себе, чувак! Ти ж тепер – крутий мен! Новонароджена легенда політичних кулуарів. Вчинок! Людина ледь без руки не лишилася, захищаючи власне майно від рейдерів. Красиво зробив! Заручники, постріли, ультиматуми, кров... І час гарно дібрав. Добре, що вижив. З оцим можна працювати. І є люди... Повір, дуже впливові серйозні люди, які шукають нові обличчя. Скоро нові вибори... Час казки складати. А про кого? Наші дядьки як не піонерів трахають, так п'яними по чужих аеропортах гасають. І усі, блін, у Кончу пруться... Хоч би один мудак усвідомив: Конча – серпентарій учорашніх і колишніх! Географічна ознака минулого. Тупі! А ти... Ти ж у нас геть не дурник, правда?

Макар мовчав. Рома закивав, мовляв, правильно мовчиш. Є на чим подумати.

– Пропозиція конкретна і прозора, – манив. – Важить півтора лимона... Погоджуйся, Макаров, не пошкодуєш. Це я тобі кажу, Рома Шиллер. А Рома Шиллер знає геть усе!

– Хто мою фабрику зажував – не знаєш.

– Знаю, – розсміявся Шиллер.

Були б у Макара дві руки при силі... Ухопив би Рому – не відкараскався. Та слухалась одна рука. Й то – не тепер. Гарячково підвівся, потягся до Роми.

– Хто?..

– А ти й досі не знаєш? – відверто здивувався Шиллер. – А я докопався за два дні після твоєї терористичної феєрії! І ти міг би здогадатися...

– Хто?

– Е ні, Макаров. Хвилиночку! І яким би я був стратегом, якби не скористався твоєю жагою помститися? Терпіння, мачо! Думай про півтора лимона! Тепер ти чекатимеш мене! Правда? Зустрінемося за декілька днів! Ти даєш ствердну відповідь на мою пропозицію, я називаю тобі ім'я.

– А без понтів – ніяк?

– Ніяк! Ти ж у нас хлопець гарячий. Ще побіжиш квітатися, зіпсуєш перспективні плани щодо твоєї непересічної персони. Скандал... він не завжди на користь... До зустрічі, Макаров!

Рома Шиллер махнув Макарові, всміхнувся криво, пішов геть.

– Стій, Шиллере! – крикнув Макар. – Одне скажи: я тих людей знаю?

– Людей? Одна людина. І ти її прекрасно знаєш, Макаров, – відповів Шиллер.

...Уже й стемніло, і ліхтарі вкотре взялися вивчати азбуку Морзе, і місцеві коти перестали швендяти під ногами, повлягалися по кутах, а механік усе сидів біля бронзового генія. Знову вибирати?.. Марта вигукнула би: «Доля! Хапай шанс, Сашенько!»

– Бляді... Що ж у вас усе нічир і нічир?.. – прошепотів тьмяно. – А коли ж день?..

Роззирнувся, наче відповідь – ось вона, поряд. Безлюдним узвозом, назустріч одна одній рухалися дві чоловічі постаті. Зверху вниз легкою ходою швидко йшов один, ярився, бив чоботом по розбитій бруківці. Та й цього йому здалося замало. Нахилився, підняв камінь, жбурнув зі шляху. Знизу нагору важко дерся другий. Не поспішав, піднімав каміння під ногами, укладав у розбиту бруківку. Вони були ще далеченько – обличчя не роздивитись, і

Макарові раптом захотілося дочекатися, поки ті люди, що, здається, знали, як жити, зійдуться отут, поряд із ним, і від того він теж зрозуміє щось украй важливе.

Обернувся до того, що він дерся знизу.

– На Гоцика схожий, – прошепотів.

Підвівся, приголомшено вдивлявся у міцну статуру. І не тому, що до біса зрадів би тій скотині! Ні! Згадка про Гоцика розбурхала в мізках лавину думок. Вони плели логічні ланцюжки, викидали їх на поверхню...

– Я здогадався, Шиллере, – прошепотів Макар люто. Аж голова обертом.

Здавалося, варто лише озирнутися на чоловіка, що легко котився згори, – і Макар побачить того, хто вкрав у нього більше, ніж фабрику. Сенс...

Макар видихнув і озирнувся.

Кінець 1-ї книги